KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

Sunndalsøra, 28.11.2017

Til medlemmene i kontrollutvalget

MØTEINNKALLING

MØTE NR.: **6/17**
TID: **12.12.2017 kl. 11:00**
STED: **Formannskapssalen, Sunndal rådhus**

Før møtet blir det virksomhetsbesøk hos Sunndal Energi KF fra kl. 0900.

SAKSLISTE:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 37/17	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 26.OKTOBER 2017
PS 38/17	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 39/17	FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKTET «BOSETTING OG INTEGRERING AV FLYKTNINGER MED SÆRLIG VEKT PÅ BARN OG UNGE SIN SITUASJON»
PS 40/17	DELTAKELSE I SELSKAPSKONTROLL – KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS
PS 41/17	BYGGEREGNSKAP - GNR. 45, BNR. 27 OG 28 - 282013014 PA HOELSAND BARNEHAGE
PS 42/17	OPPDRAGSAVTALE MED MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS
PS 43/17	TILTAKSPLAN 2018 – KONTROLLUTVLAGET I SUNNDAL
PS 44/17	OPPFØLGINGSLISTE
PS 45/17	EVENTUELT

Dersom det er saker kontrollutvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i senere møte, kan dette gjøres under **Eventuelt**.
Eventuelle forfall meldes på tlf. 71 11 14 52, evt. mobil 99160260.
E-post: sveinung.talberg@molde.kommune.no

Innkallingen går som melding til varamedlemmer som innkalles etter behov.

Trond M. Hansen Riise(s)
leder

Sveinung Talberg
rådgiver

Kopi:
Ordfører
Rådmann
Møre og Romsdal Revisjon IKS

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 37/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 26.OKTOBER 2017

Sekretariatets innstilling

Protokollen fra møte 26.oktober 2017 godkjennes.

Til å signere protokollen sammen med møteleder, velges:
1. .....
2. .....

Saksopplysninger

Vedlagt følger protokollen fra forrige møte. Protokollen er tidligere utsendt. Det er ikke fremkommet merknader til protokollen. Protokollen godkjennes formelt i påfølgende møte samtidig som det velges to medlemmer til å signere protokollen sammen med møteleder.

Sveinung Talberg
rådgiver

KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Møte nr:	5/17
Møtedato:	26.10.2017
Tid:	Kl. 10.00 – kl. 14.30
Møtested:	Formannskapssalen, Sunndal rådhus
Sak nr:	31/17 – 36/17
Møteleder:	Trond M. Hansen Riise, leder (V)
Møtende medlemmer:	Odd-Helge Gravem, nestleder (Ap)
	Erling Rød (Frp)
	Edel Magnhild Hoem (SV)
Forfall:	Liv Berit Gikling (Sp)
Ikke møtt:	Ingen
Møtende vara:	Tove Ørsund (Sp)
Fra sekretariatet:	Sveinung Talberg, rådgiver
Fra revisjonen:	Bjarne Dyrnes, oppdragsansvarlig regnskapsrevisor
Av øvrige møtte:	Randi Borghild Dyrnes, rådmann (sak 33,35 og 36)

Lederen ønsket velkommen og ledet møtet. Det fremkom ingen merknader til innkalling og sakliste. Innkalling og sakliste ble godkjent.

TIL BEHANDLING:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 31/17	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 21.SEPTEMBER 2017
PS 32/17	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 33/17	TERTIALRAPPORT – 2.TERTIAL 2017 – SUNNDAL KOMMUNE
PS 34/17	SELSKAPSGJENNOMGANG AV VARDE AS – HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I MØRE OG ROMSDAL FYLKESKOMMUNE
PS 35/17	OPPFØLGINGSLISTE
PS 36/17	EVENTUELT

PS 31/17	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 21.SEPTEMBER 2017

Kontrollutvalgets vedtak

Protokollen fra møte 21.september 2017 godkjennes.

Til å signere protokollen sammen med leder, velges:
1. Odd-Helge Gravem
2. Edel Hoem
3. Erling Rød

Kontrollutvalgets behandling

Sekretæren orienterte om at det siden møtet 21.09.2017 ble avholdt, har det fremkommet at presentasjonen i møtet i sak PS 28/17 var unntatt offentlighet, jf. Offl. § 13 og Fvl. § 13, 1.ledd nr. 2. Dette ble bekjentgjort av revisjonen i etterkant av møtet. Møtet skulle derfor blitt lukket i sak PS 28/17.

Leder foreslo Edel Hoem, Odd-Helge Gravem og Erling Rød til å skrive under møteprotokollen fra møte 21.september 2017 sammen med leder.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg framsatt i møte av leder. (5 voterende)

PS 32/17	REFERAT OG ORIENTERINGER

Kontrollutvalgets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering med de tillegg som fremkom i møtet.

Kontrollutvalgets behandling

Sekretæren gikk igjennom referat- og orienteringssakene.

Referatsaker:

RS 37/17 **Protokoll fra styremøte i Sunndal Energi KF 05.09.2017** (vedlagt)

RS 38/17 **Protokoll fra styremøte i NIR 22.09.2017** (vedlagt)

RS 39/17 **PS 56/17 Forslag til budsjettrammer og foreløpig budsjett 2018 for Sunndal kommune**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 40/17 **PS 57/17 Arbeidsgiverstrategi i Sunndal kommune**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 41/17 **PS 58/17 Ny revisjon av lønnspolitikk i Sunndal kommune**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 42/17 **PS 62/17 Årsrapport 2016 for Sunndal næringsselskap AS**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 43/17 **PS 63/17 Årsrapport 2016 for Sunndal næringseiendom AS**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 44/17 **PS 65/17 Byggeregnskap nye kommunale omsorgsboliger**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 45/17 **PS 69/17 Ny selskapsavtale for Krisesenteret for Molde og omegn IKS**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017, (vedlagt)

RS 46/17 **PS 75/17 2. tertialrapport 2017 for Sunndal kommune**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017, (vedlagt)

RS 47/17 **PS 76/17 Budsjettregulering 2017**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017, (vedlagt)

RS 48/17 **PS 78/17 Deltagelse i regionalt responssenter i regi av Kristiansund kommune - endelig vertskommuneavtale**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017, (vedlagt)

RS 49/17 **PS 79/17 Finansrapport 2. tertial 2017 for Sunndal kommune**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017, (vedlagt)

RS 50/17 **PS 80/17 Henvendelse om legevaktsamarbeid med Molde**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017, (vedlagt)

RS 51/17 **PS 81/17 Brannsamarbeid**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017, (vedlagt)

RS 52/17 **Møteinnkalling – kommunestyret i Sunndal 18.10.2017**
Møteinnkalling til Sunndal kommunestyre 18.10.2017, (vedlagt)

Orienteringssaker:

OS 26/17 **RS 60/17 Protokoll fra havnerådsmøte 28.07.2017**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017 (vedlagt)

Behandling i møtet 26.10.2017
Kontrollutvalget registrerer at rådmannen møtte som medlem for Sunndal kommune og vil undersøke hvem som er valgt som representanter for Sunndal kommune.

Kontrollutvalget registrerer også at Havnerådet ikke overholder fristene som gjelder for IKS og vil følge opp dette videre.

OS 27/17 **RS 61/17 Oversendelse av protokoller fra møter 26.06.2017 - Sunndal Parkering AS**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017 (vedlagt)

Behandling i møtet 26.10.2017
Kontrollutvalget ber revisjonen om en betraktning rundt risiko og konsekvenser for Sunndal kommune ved eierskapet med bakgrunn i bla. aksjonæravtalen.

OS 28/17 **RS 65/17 Innkalling til eiermøte i NIR 21.09.2017**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017 (vedlagt)

OS 29/17 **RS 66/17 Særutskrift Revisjon av etiske retningslinjer for Sunndal kommune**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 06.09.2017 (vedlagt)

OS 30/17 **RS 70/17 Protokoll fra styremøte 26.06.2017 og årsmelding 2016 for Kommunerevisjonsdistrikt 2**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017 (vedlagt)

OS 31/17 **RS 72/17 Oppfølging av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med psykisk utviklingshemming i Sunndal kommune- revidert plan for retting av avvik**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 04.10.2017 (vedlagt)

Kontrollutvalgets behandling 26.10.2017
Kontrollutvalget ønsker å gi ros til administrasjonen for å ta tak i tilsynsrapporten og arbeide konstruktivt og målrettet med avvikene i tilsynsrapporten.

OS 32/17 **Revidert veileder om ytringsfrihet og varsling fra KS**
Artikkel og veileder (vedlagt)

Kontrollutvalgets behandling 26.10.2017
Kontrollutvalget registrerer innholdet i revidert veileder og ønsker før neste møte å stille rådmannen spørsmål om regelverk, rutiner og praktisering av temaene etikk, ytring og varsling. Sekretariatet og leder utarbeider spørsmål og sender dette til rådmannen.

OS 33/17 **PS 24/17 – Kontrollutvalget 21.09.2017**
Sekretær orienterte. I forhold til sak PS 24/17 vil ny forvaltningsrevisjonsrapport foreligge til behandling i kontrollutvalget sitt møte 12.12.2017.

OS 34/17 **PS 25/17 - Kontrollutvalget 21.09.2017**
Sekretær orienterte. I forhold til sak PS 25/17 kjenner en nå til nytt vedtak i kontrollutvalget i Hitra 23.10.2017 som gir sin tilslutning til selskapskontroll. Kontrollutvalget i Hemne har tidligere gjort positivt vedtak. Kontrollutvalget i Kristiansund har behandlet saken på nytt i møte 19.10.2017 der de gir sin tilslutning til selskapskontroll forutsatt at det blir tilført midler fra bystyret. Kontrollutvalget i Sunndal behandler saken på nytt i møte 12.12.2017.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med behandling i møtet. (5 voterende)

PS 33/17	TERTIALRAPPORT – 2.TERTIAL 2017 – SUNNDAL KOMMUNE

Kontrollutvalgets vedtak

Tertialrapporten pr. 2.tertial 2017 tas til orientering.

Kontrollutvalget ber om at det i tertialrapportene om investeringsregnskapet tydeligere blir presisert og kommentert fremdrift og status for hvert enkelt investeringsprosjekt.

Kontrollutvalgets behandling

Rådmannen orienterte om status pr. 2.tertial 2017 og status i forhold til de spørsmål kontrollutvalget hadde i møtet 21.09.2017 og ønsket å følge opp til møtet 26.10.2017:

1. Kontrollutvalget ber rådmannen redegjøre for hvordan tiltak og mål i inneværende år går og hvordan en vil innarbeide utgiftsbehovet eller utgiftsnedtrekket i neste økonomiplanperiode.

2. Hvilke tiltak iverksettes og hvilken virkning vil dette ha?

3. Hva ble konklusjonen etter KOSTRA-analysen presentert i kommunestyret 18.10.2017?

Pr. oktober har det skjedd lite med de tiltakene en skulle sette i verk for å redusere merforbruket i 2018. Pleie og omsorg er den enheten med det største merforbruket og de fleste tiltakene. En vil eksempelvis ikke gjøre tiltak innenfor reduksjon av institusjonsplasser nå. Det største fokuset en har og har hatt er på tiltak og virkninger etter at det ble kjent at asylmottaket blir lagt ned 1.2.2018 og avdelingen for enslige mindreårige blir lagt ned fra 1.12.2017. I tillegg har en hatt fokus på konsekvensene når det gjelder endringer i eiendomsskatteregelverket som medfører et inntektstap på ca. 18 mill. kr. og et samlet omstillingsbehov på ca. 25 mill. kr. i 2018.

Ca. 50 stillinger må reduseres som konsekvens. Prosessene er i gang. En vektlegger rettferdighet og en har valgt ut 3 områder som blir involvert. Dette er undervisnings-, vaktmester,- og miljøterapeutstillinger. I disse områdene vil en vektlegge kompetanse, ansiennitet og sosiale forhold i nevnte rekkefølge. Edel Hoem lurte på om det var mange ansatte som kan ha naturlig avgang. Rådmannen svarte at det vil være naturlig avgang og at ansatte som har fått ny jobb utenfor kommuneorganisasjonen i oppsigelsestiden fristilles så snart som mulig. Det er også innført ansettelsesstopp inntil videre.
Trond Hansen Riise lurte på om kommunen har en strategi for samarbeid med andre kompetansesenter. Rådmannen svarte at man har diskutert dette uten å gjøre konkrete henvendelser. Det arbeides med å søke på omstillingsmidler fra departementet.
Su-Su samarbeidet skal opp i ØP 31.10.2017 og dette foreslås videreført for å skape nye arbeidsplasser, men også på bakgrunn av at det har fungert godt hittil.

I sak PS 45/17 den 14.06.2017 vedtok kommunestyret nytt rapporteringssystem i Sunndal kommune. Regnskapsrapportering i alle økonomi- og planutvalgets(ØP) møter gjennomføres fra høsten 2017. Dette kommer i tillegg til den ordinære regnskaps- og aktivitetsrapporteringen pr. tertial. Ny mal for tertialrapportene gjennomføres fra og med 1.1.2018. Rådmannen vil i møtet i ØP den 7.11.2017 orientere om regnskapsstatus.

Kontrollutvalget merker seg at prosjektene i investeringsregnskapet ikke blir kommentert på status eller fremdrift. Det er ønskelig at det i tertialrapporteringen blir lagt inn en kolonne der det verbalt blir kommentert på status og fremdrift i prosjektene.

KOSTRA-analysen som ble tema i kommunestyret sitt møte 18.10.2017 ble delt ut til kontrollutvalget. Rådmannen orienterte at denne vil bli brukt fremover.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg framsatt i møte av leder. (5 voterende)

PS 34/17	**SELSKAPSGJENNOMGANG AV VARDE AS – HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I MØRE OG ROMSDAL FYLKESKOMMUNE**

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget utsetter saken til neste møte.

Kontrollutvalget ber om at hensikten og kostnaden med selskapsgjennomgangen og en eventuell senere selskapskontroll blir lagt fram for kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget er kjent med at Sunndal kommune i eierskapsmeldingen, som er revidert i kommunestyret 14.02.2017, uttaler at kommunen sin eierstrategi etter hvert som Driva produkter og Trollheim Vekst har blitt etablert, er at det er mindre relevant for kommunen å ha eierandeler i en attføringsbedrift i Kristiansund. Eierskapet i Varde AS foreslås avviklet. Kontrollutvalget er ikke negativ til å delta i en selskapsgjennomgang eller en selskapskontroll på nåværende tidspunkt i Varde AS da det er usikkert når Sunndal kommune ønsker å tre ut av selskapet. Kontrollutvalget ønsker å undersøke med Fylkeskommunen sitt kontrollutvalg hva som er hensikten og kostnaden med en selskapsgjennomgang og en eventuelle senere selskapskontroll. Kontrollutvalget viser for øvrig til vedtak i sak PS 25/17 og PS 35/17 og

ønsker i neste møte at eierskapssekretariatet i Sunndal kommune orienterer om forvaltning av eierskapene i Varde AS, Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og Sunndal Parkering AS.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg framsatt i møtet.
(5 voterende)

PS 35/17	OPPFØLGINGSLISTE

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget tar rådmannen sin redegjørelse i sakene på oppfølgingslisten til orientering.

Kontrollutvalget ønsker i neste møte at eierskapssekretariatet i Sunndal kommune orienterer om strategi og forvaltning av eierskapene i Varde AS, Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og Sunndal Parkering AS.

Kontrollutvalgets behandling

Rådmannen orienterte til de enkelte saker på oppfølgingslisten.

Prosjektregnskap til kontrollutvalget
Rådmannen og økonomisjefen vil følge opp rutinene i investeringsreglementet pkt. 7.1 om at ferdige investeringsprosjekt blir lagt fram så snart som mulig etter at anlegget er overlevert, og senest 1 år etter at overlevering har skjedd.

Trygghetsalarmer og rutiner
Avtale med Kristiansund kommune som vertskommune for det digitale responssenteret ble vedtatt i kommunestyret 04.10.2017, sak PS 78/17. Det er nå signert avtale og utrulling av tjenesten skjer i uke 45. Deretter vil det skje en videre utvikling og utrulling. Helsetilsynet har åpnet tilsyn i saken som gjaldt manglende utrykning fra alarmsentralen 8.12.2017, men rapport etter tilsynet er ennå ikke mottatt.

Selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS(KNH)
Rådmannen sa at det i kommunestyremøtet 14.06.2017 var et tydelig budskap at KNH måtte dekke et underskudd i selskapet selv uten tilskudd fra Sunndal kommune. Rådmannen, som var tilstede som varamedlem fra Sunndal kommune på representantskapsmøtet 28.07.2017, sa at selskapet nå har en drift som er innenfor de nye inntektsrammene. Hvorfor brevet som låg ved sak PS 25/17 fra Hurtigruten til kontrollutvalget datert 20.06.2017 ikke kom frem til kontrollutvalget før det ble etterlyst av representanten Erling Rød 29.06.2017 kan være at det ble etterspurt før det ble journalført. Dette skal tas med i evaluering av rutinene.
Viser for øvrig til sak OS 34/17 om status i saken om bestilling av selskapskontroll.
Kontrollutvalget ønsker i neste møte at eierskapssekretariatet i Sunndal kommune orienterer om forvaltning av eierskapene i Varde AS, Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og Sunndal Parkering AS.

Sunndalsøra Samfunnshus BA
Rådmannen orienterte om avholdt generalforsamling og valg av styre.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

PS 36/17	EVENTUELT

Virksomhetsbesøk

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre virksomhetsbesøk hos Sunndal Energi KF den 12.12.2017 fra kl.0900-1030.

Kontrollutvalgets behandling
Kontrollutvalget ønsker i forkant av møtet 12.12.2017, fra kl. 0900-1030, å gjennomføre et virksomhetsbesøk hos Sunndal Energi KF. Kontrollutvalget viser til epost fra Sunndal Energi KF den 05.10.2017 og takker for invitasjonen.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder. (5 voterende)

Bestilling av forvaltningsrevisjonsrapport

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget vil vurdere en bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt i neste møte.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget registrerer at kommunen nå er inne i en omstillingsfase der en må redusere aktiviteten som følge av mindre inntekter. En bestilling og gjennomføring av forvaltningsrevisjon der anbefalingene i rapporten ikke kan iverksettes eller er uaktuelle på grunn av organisatoriske endringer, blir da lite hensiktsmessig.
En forvaltningsrevisjonsrapport koster i gjennomsnitt 200 000 - 300 000 kr og disse ressursene skal brukes på en rapport som gir læring, nytte og utbytte. En skal før neste møte på virksomhetsbesøk til Sunndal Energi KF. Dette selskapet kan være gjenstand for forvaltningsrevisjon og er ikke direkte berørt av nedskjæringene i Sunndal kommune. Kontrollutvalget vurderer bestilling av forvaltningsrevisjonsrapport i neste møte sette i lys av dette og en eventuell bestilling av selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder. (5 voterende)

Praktisering av etiske retningslinjer

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget tar rådmannen sin redegjørelse til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Representanten Erling Rød har i epost av 16.10.17 til kontrollutvalget henvendt seg om en sak i Aura Avis den 01.10.2017(nettutgaven). Der har kultursjefen i Sunndal et innlegg som Erling Rød mener bryter med kommunens etiske retningslinjer, pkt. 4.2. om ytringsfrihet. Erling Rød har henvendt seg til rådmannen uten å få svar og ber om at kontrollutvalget tar opp saken med rådmannen i møtet. I møtet orienterte rådmannen om at hun har tatt dette opp med

kultursjefen i forhold til ytringsfriheten i de etiske retningslinjene og at bruken av tittelen kultursjef i dette innlegget er en glipp.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder. (5 voterende)

Generalforsamling og valg i Sunndalsøra Samfunnshus BA

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget merker seg valg av styret på generalforsamlingen.

Kontrollutvalget ber Sunndal kommune vurdere lovligheten av valg av styre jf. § 8.2. i vedtektene.

Kontrollutvalget ber Sunndal kommune som største eier medvirke til at valg og forvaltning av selskapet skjer på en måte som skaper tillit blant de andre eiere og innbyggerne.

Kontrollutvalgets behandling

Representanten Erling Rød har i epost av 16.10.17 til kontrollutvalget henvendt seg om valg og habilitet når det gjelder avholdt generalforsamling og valg av nytt styre til Sunndalsøra Samfunnshus BA. Representanten Erling Rød mener valg av nytt styre bryter med vedtektene og at valget av kommunen sin økonomisjef som medlem i styret er gjort uten at kommunen har vurdert de habilitetsmessige følger dette har. Representanten Rød gjentok i møtet at valget bryter med vedtektene § 8.2. der valget skal skje som forholdstallsvalg. En er heller ikke kjent med at det er nedsatt en valgkomite som skal komme med forslag til styre. Representanten spurte også på nytt om rådmannen er klar over konsekvensene ved å velge inn økonomisjefen til kommunen i styret. Hele økonomiavdelingen blir da inhabil i saker som vedrører samfunnshuset. Kommunen sin tillit er her satt under press. Rådmannen svarte at det var et bevisst valg når økonomisjefen ble foreslått som medlem i styret og at det nå var viktig å få ryddet opp i forholdene. Nestleder Odd Helge Gravem mente det viktigste nå var å få ryddet opp og se fremover. Leder fremmet forslag om at kontrollutvalget ber Sunndal kommune vurdere lovligheten i valg av styre jf. § 8.2. i vedtektene. En ber Sunndal kommune som største eier medvirke til at valg og forvaltning av selskapet skjer på en måte som skaper tillit blant andre eiere og innbyggerne.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder. (5 voterende)

Trond M. Hansen Riise
leder

Odd Helge Gravem
nestleder

Erling Rød

Edel Magnhild Hoem

Tove Ørsund

Sveinung Talberg
rådgiver

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 38/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

REFERAT OG ORIENTERINGER

Sekretariatets innstilling

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Saksopplysninger

Referatsaker:

RS 53/17 **Protokoll fra styremøte i Sunndal Energi KF 21.11.2017** (vedlagt)
Saker unntatt offentlighet deles ut i møtet.

RS 54/17 **Protokoll fra styremøte nr. 5 i NIR 24.11.2017** (vedlagt)

RS 55/17 **PS 86/17 Budsjett 2018 og Økonomiplan 2019 - 2021. Rådmannens foreløpige forslag 10.10.2017**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 18.10.2017, (vedlagt)

RS 56/17 **Spørrehalvtimen**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

RS 57/17 **PS 88/17 Søknad om tilskudd til Newtonsenter Sunndal**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

RS 58/17 **PS 89/17 Strategisk samarbeid om næringsutvikling Surnadal og Sunndal - videre samarbeid fra 2018**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

RS 59/17 **Protokoll fra eiermøte møte i representantskapet i MRR 02.11.17** (vedlagt)

Orienteringssaker:

OS 33/17 **RS 77/17 Møteprotokoll - Kontrollutvalget i Sunndal 21.09.2017**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

OS 34/17 **RS 78/17 Protokoll fra møte i kontrollutvalget i Sunndal 26.10.2017**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

OS 35/17 **RS 79/17 Protokoll fra ekstraordinær generalforsamling i Sunndalsøra samfunnshus 05.10.2017.**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

OS 36/17 **RS 81/17 Akvainvest Møre og Romsdal AS – eierskap**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 22.11.2017, (vedlagt)

Sveinung Talberg
rådgiver

RS 53/17

SUNNDAL ENERGI KF

PROTOKOLL

Den 21.11.2017 kl.13.00 – 17.00 ble det holdt styremøte på Sunndal Energi KF sitt kontor.

Tilstede: Janne Merete Rimstad Seljebø, May Jorid Strand, Arne Magne Rønningen, Einar Mo, Stig Rune Andreassen, Anders Nedal og Terje Monsøy.

Forfall:

Fra administrasjonen møtte daglig leder Kolbjørn Solem.

FØLGENDE SAKER BLE BEHANDLET:

Sak 62/2017 GODKJENNING AV MØTEINNKALLING

Vedtak: Styret i Sunndal Energi godkjenner møteinnkallingen, men behandling av styresak 64/2017 «orientering om kraftprisen/kraftmarkedet», ble utsatt til neste styremøte.

Vedtaket var enstemmig.

Sak 63/2017 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRA STYREMØTET 17. OKTOBER 2017

Vedtak: Styret i Sunndal Energi godkjenner møteprotokollen fra styremøtet 17. oktober 2017.

Vedtaket var enstemmig.

Sak 64/2017 ORIENTERING OM KRAFTPRISEN/KRAFTMARKEDET

Sak utsatt til neste styremøte.

Sak 65/2017 REGNSKAPSOVERSIKT ETTER 3. KVARTAL 2017

Vedtak: Styret i Sunndal Energi tar den fremlagte regnskapsoversikten for de 3 første kvartalene i 2017 til orientering med et driftsresultat på 6,151 MNOK og en omsetning på kr. 59,129 MNOK.

Vedtaket var enstemmig.

Sak 66/2017 BUDSJETT FOR SUNNDAL ENERGI 2018

Vedtak: Budsjettet for 2018 viser et estimert driftsresultat på 4,1 MNOK og et overskudd på 1,9 MNOK. Investeringsbudsjettet viser budsjetterte investeringer på 18,5 MNOK.

Budsjettet for 2018 er behandlet av styret i Sunndal Energi 21. november 2017, og oversendes Sunndal kommunestyre med følgende innstilling:

Budsjettet for Sunndal Energi KF for 2018 godkjennes.

Vedtaket var enstemmig.

Sak 67/2017 NETTLEIETARIFFER FOR SUNNDAL ENERGI 2018

Vedtak: Styret i Sunndal Energi vedtar de framlagte nettleietariffene og leveringsvilkår for 2018, med de endringene som kom fram under styremøtet. Det tas forbehold om eventuelle endringer i statlige avgifter når Stortinget vedtar budsjettet for 2018.

Vedtaket var enstemmig.

Sak 68/2017 FJERNVARMEPRISER 2018

Vedtak: Styret i Sunndal Energi vedtar de fremlagte fjernvarmetariffene for 2018 for eneboliger, rekkehus og leiligheter.

Vedtaket var enstemmig.

RS 54/17

PROTOKOLL
Møte i styret nr. 5 - 2017

NIR

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal	
Kommunenr: 1539 / 1563	
Dato: 1 DES 2017	
Saks og Arkivnr: 1539 / 1563	Løpenr: 4 33?/17
Arkivkode: 026	Gradering:

Tidspunkt:
Fredag 24. november 2017 kl. 15.00

Sted:
Hopen Brygge, Smøla

Protokoll sendes:
Styrets medlemmer og varamedlemmer
Representantskapets leder
Ordførere, rådmenn og tekniske sjefer (eller tilsvarende) i NIR-kommunene
Kontrollutvalgene
Distriktsrevisjon Nordmøre (NIRs revisor)
Øvrige tilstedeværende på møtet

Saker til behandling:

13/17 Ny avfallsløsning for NIR
– overordnet retningsvalg
– finansiering av ettersorteringsanlegg
14/17 Møteplan for 2018
15/17 Framtidig samarbeid

Medlemmer til stede:

Aure/Smøla:	Birger Træthaug (1. vara)
Averøy:	Svein Kongshaug
Halsa/Tingvoll:	Stig Fjeldset
Kristiansund:	Maritta B. Ohrstrand
Oppdal:	Eli Dahle
Rauma:	Ole Kjell Talberg
Sunndal:	Eilif Lervik

Forfall:
Anna Lovisa Melland fra Aure.

I tillegg møtte:
Representantskapsleder Arne Hoem.
Else Mari Strand, Pål Harstad, Linn Stamnes Stokke, Torbjørn Aae og Hilde Ødegaard Harstad fra administrasjonen.

GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Styret fattet følgende enstemmige

vedtak:

Innkalling og saksliste godkjennes.

SAKER TIL ORIENTERING

MØTER, KURS OG KONFERANSER

Saksbehandler: Hilde Ødegaard Harstad

Fagmøtet i NIR ble avholdt 17. oktober. Tema var blant annet eiermøtet, framtidas avfallsløsning, mer kildesortering, båtretur og informasjonsarbeid. Totalt deltok 20 personer i tillegg til administrasjonen i NIR.

Arbeidsgruppen som ble nedsatt i forrige styremøte har hatt møter med representanter fra SESAM og Hamos. Styreleder og daglig leder har i tillegg vært på samling med SESAM-eierne om biologisk behandling av matavfallet. Styreleder skal også møte styrelederne for de andre IKSene i Midt-Norge for å diskutere mulige samarbeid.

REGNSKAP PR. 31.10.17

Saksbehandler: Else Mari Strand

Regnskapet pr. 31.10.17 ble lagt fram for styret og kort gjennomgått i møtet. Det ser ut til at vi holder oss godt innenfor budsjett.

ARBEID FOR EIER-KOMMUNENE

Saksbehandler: Hilde Ødegaard Harstad

Vi fortsetter å avhjelpe Oppdal og Kristiansund i en periode, men jobber med å avslutte disse. Kristiansund kommune har nå lyst ut 2 stillinger på renovasjonen med søknadsfrist tidlig i desember. Det vil derfor ennå ta noe tid før NIR har full bemanning igjen.

MEDLEMSKAP I AVFALL NORGE

Saksbehandler: Hilde Ødegaard Harstad

Med oppdaterte tall for driftsutgifter i 2016 blir faktisk medlemskontingent 30 000 kr høyere enn vist i sak 12/17. Beløpet er fortsatt innenfor det som er budsjettert for 2018.

NYTT ANBUD PÅ SEKKER

Saksbehandler: Pål Harstad

Anbudsprosessen er nå gjennomført og det vil bli tegnet kontrakt med Namdal Ressurs på restavfallssekker og Total Packaging på sekker til plastemballasje. Det vil nå bli årlige anbud på sekker inntil det er avklart hva som skjer med sekkerenovasjonen i Oppdal og Rauma.

ANBUD PÅ HÅNDTERING AV RESTAVFALLET

Saksbehandler: Hilde Ødegaard Harstad

NIR har sagt opp avtalen med Rekom og har startet arbeidet med ny anbudskonkurranse.

INFORMASJONS- OG PROFILERINGSARBEID

Saksbehandler: Linn Stamnes Stokke / Pål Harstad

Nytt iRetur kom i posten denne uken. Det er også produsert filmer i tilknytning til saker i denne utgaven.

Vi har gjennomført en tekstilkampanje i samarbeid med SeSammen.

Appen er nå lastet ned over 10 000 ganger. Vi antar at vi når rundt 1/3 av befolkningen med app.

NY MILJØSTASJON OG OMLASTESTASJON I KRISTIANSUND

Saksbehandler: Pål Harstad

Innbyggerinitiativet for å flytte avfallsvirksomheten fra Hagelin ble avvist av Bystyret, og kommunen går nå videre med reguleringsarbeidet. Både med tanke på kostnader til transport og ny renovasjonsløsning er det viktig at disse anleggene kommer raskt på plass.

MULIGHETER FOR HENTEORDNING FOR GLASS- OG METALLEMBALLASJE I FLERE KOMMUNER

Saksbehandler: Pål Harstad

Det jobbes med renovatøren i Aure og Smøla for å se om det er mulig å få til en løsning innenfor gjeldende kontrakt.

Styret fattet følgende enstemmige

v e d t a k :

Sakene tas til orientering.

SAKER TIL BEHANDLING

13/17 NY AVFALLSLØSNING FOR NIR
– OVERORDNET RETNINGSVALG
– FINANSIERING AV ETTERSORTERINGSANLEGG

Saksbehandler:	*Hilde Ødegaard Harstad*
Tidligere behandling:	*Deltakelse i SESAM: Styresak 05/14, 10/14, 11/14 og 15/15*
Vedlegg:	*Ingen*

1. Bakgrunn

En ny avfallsstrategi – sirkulærøkonomien – er under behandling i EU-systemet. Strategien er et av mange tiltak for å nå klimamålene i Parisavtalen. Den er også et svar på verdenssituasjonen der Europa kan risikere å miste tilgang på viktige råstoff – råstoff det er mulig å hente ut av avfallet. Strategien vil sette krav om mellom 60 og 70 % materialgjenvinning av kommunalt avfall innen 2030. Det er foreløpig usikkert når endelig vedtak kommer i EU-systemet, men det er sagt at man er i sluttfasen av en endelig strategi. Norge vil, som en følge av EØS-avtalen, være forpliktet til å følge opp EUs vedtak innen et par år etter vedtak i EU.

Det skilles altså mellom materialgjenvinning (f.eks. gammelt papir blir til nytt) og energigjenvinning (avfallet brennes og energien brukes til fjernvarme eller strøm). I følge Statistisk Sentralbyrå var den gjennomsnittlige materialgjenvinningen i NIR på 21 % i 2016. Det er foreløpig noe usikkert hvordan gjenvinningen skal beregnes i den nye strategien (f.eks. hva skal regnes som kommunalt avfall), men det er uansett åpenbart at det må gjøres store grep i NIR og NIR-kommunene for å nå målet.

Denne saken gir et overordnet bilde av hva som vil kreves for å nå de nye målene. Den gir ikke en total oversikt over tiltak eller kostander, men angir et estimat der tall finnes. Saken peker også på kritiske faktorer og tidsfrister man må forholde seg til.

Formålet med saken er å ta noen overordnede retningsvalg som både NIR og eierkommunene kan bruke som rettesnor i det videre arbeidet. Saksframlegget er ment å gi et grunnlag for behandling av saken hele veien fra styret i NIR til nødvendige vedtak i eierkommunene.

2. Mer materialgjenvinning

Det er flere tiltak som kan settes inn for å øke materialgjenvinningen. Basert på erfaringer fra gjennomførte ordninger i NIR og i andre selskap i Norge, er potensialet slik:

Matavfall i henteordning (dunk)	Potensiale: 4 200 tonn
Sentral ettersortering av restavfallet fra grå dunk	Potensiale: 1 750 tonn
Glass- og metallemballasje i henteordning (dunk)	Potensiale: 350 tonn
Tekstiler i bringeordning (returpunkt)	Potensiale: 250 tonn
Bedre sortering på miljøstasjonene	Potensiale: Ikke tallfestet

Noen av tiltakene er forholdsvis enkle å gjennomføre, mens andre er mer krevende og er også avhengig av at andre ledd i håndteringsprosessen er på plass.

Det tallfestede potensialet vil gi en total materialgjenvinning på rundt 45 %. Øvrig gjenvinning må hentes inn fra en betydelig satsning på sortering på miljøstasjonene.

3. Om prosjektene

3.1 Matavfall

Utsortering av matavfall er det tiltaket som gir størst uttelling i forhold til å få opp materialgjenvinningen. Matavfallet fra husholdningene kan samles inn på flere måter. Det vanligste er en egen dunk kun beregnet for matavfall. En ordning som har blitt mer vanlig de siste årene er utsortering av matavfallet i grønne poser som legges i restavfallsdunken og sorteres ut i et ettersorteringsanlegg.

Begge disse innsamlingsmetodene er vurdert for NIR. Erfaringstall viser at metoden med poser oppnår rundt halvparten av mengdene som man får ut med sortering i egen dunk. I tillegg er det et problem med skader på posene under komprimering og omlasting. Med de lange transportavstandene som er i NIR er vi avhengige av både god komprimering og omlasting for å holde kostnadene nede. Forventet brekkasje på posene sammen med en generell dårligere utsortering, gjør at en poseløsning vurderes som uaktuell for NIR. Kun dunkløsning er tatt med videre i denne vurderingen.

Matavfallet som samles inn kan brukes til å produsere biogass eller bioprotein til for eksempel oppdrettsnæringen. Sistnevnte er foreløpig ikke i fullskala produksjon, men begge disse løsningene kan være en mulighet til å skape arbeidsplasser i regionen. Det er også mulig å levere matavfallet til eksisterende biogassanlegg f.eks. i Verdal eller på Lillehammer. Både behandlingsmetode og behandlingssted vil være avgjørende for hvordan det totale systemet for matavfallet utformes.

Innsamling av matavfall må selvfølgelig ses i sammenheng med øvrig kildesortering og en eventuell ny ordning med glass- og metallemballasje (omtalt senere). Informasjonsarbeid og planlegging av ruter og tømmefrekvenser blir en viktig del av en slik ny ordning. En foreløpig gjennomgang av tømmerutene i NIR-kommunene viser varierende behov for omlegginger. For Oppdal og Rauma vil det bli størst endringer da det her må på plass en dunkløsning for bl.a. restavfallet.

En fin bieffekt av at matavfallet kildesorteres er at restavfallet blir mye tørrere og lettere å sortere i et ettersorteringsanlegg (omtalt senere).

Kritiske faktorer	Behandlingskapasitet, omlasting, ruteplanlegging
Kostnader	Merkostnader i størrelsesorden: Utstyr: 10 mill.kr Økte driftskostnader: 10 mill.kr/år Eventuell investering i behandlingsanlegg: 100-200 mill. kr.
Viktige datoer	Utløp av kontrakt på innsamling av avfall: Aure, Averøy, Halsa, Rauma, Smøla, Tingvoll: 30. april 2019 (+1+1+1+1) Oppdal: 30. juni 2019

3.2 Ettersortering

Det finnes i dag kun ett ettersorteringsanlegg for restavfall i ordinær drift i Norge. Dette ligger hos ROAF på Romerike. For øvrig er det under bygging et anlegg hos IVAR i Rogaland og under planlegging et i Trøndelag (SESAM).

Det er restavfallet fra grådunken som kan leveres til ettersortering. I anlegget blir søppelposene åpnet og innholdet sorteres maskinelt. En detektor måler hva de ulike avfallsbitene er laget av og sorterer dem fra hverandre. På denne måten kan man blant annet sortere ut flere typer plast og metall. Når de gjenvinnbare delene av avfallet er tatt ut, leveres avfallsresten videre til forbrenning med energiutnyttelse som i dag.

SESAM-prosjektet

Det er HAMOS (Orkanger), Envina (Melhus), MNA (Namsos), Innherred Renovasjon (Verdal), FIAS (Røros), Fosen Renovasjon (Ørlandet), TRV (Trondheim) og Steinkjer kommune som har gått sammen om SESAM. Totalt representerer de 55 kommuner og ca. 480 000 innbyggere i Midt-Norge. Planen er å få på plass et ettersorteringsanlegg i Trondheim innen utgangen av 2020.

NIR er invitert til å delta i SESAM. Leveringsprisen inn til anlegget er i november 2017 beregnet til omtrent det samme som leveringsprisen til forbrenning i dag. I tillegg kommer kostnadene til investering i anlegget og utredningskostander (NIR har ikke deltatt i forprosjektet). De totale investeringene er beregnet til 531 mill. kr. Trondheim kommune finansierer i underkant av 300 mill. kr gjennom tomt og bygg, og leier dette ut til SESAM (inkludert i leveringsprisen). Eierne av SESAM må dermed finansiere opp maskiner og utstyr, beregnet til ca. 240 mill. kr. Endelig beslutningsgrunnlag er ventet før påske.

Årims prosjekt

Årim (Ålesund) har også utredet muligheten for et ettersorteringsanlegg. I prosjektet er de interkommunale selskapene i Møre og Romsdal regnet som leveringsgrunnlag, med totalt 36 kommuner og ca. 260 000 innbyggere. Anlegget er tenkt plassert i Ålesund.

Investeringene i dette prosjektet er beregnet til å ligge mellom 130 og 210 mill. kr avhengig av hvor mange avfallstyper som skal sorteres ut. Et anlegg tilsvarende SESAM-anlegget er beregnet til 210 mill. kr med en kostnad for levering tilsvarende som for SESAM.

Kjøp av tjenester:

På sikt er det grunn til å anta at ettersortering kan bli en tjeneste det er mulig å kjøpe i et marked. Foreløpig er det usikkert hvor stort dette markedet vil bli, da EU har satt strenge rammer for hvor mye av kapasiteten i et offentlig eid behandlingsanlegg som kan selges i et marked. Det er forventet en klargjøring av dette på nyåret. Så langt ser det ut til at inntil 20 % av kapasiteten kan selges. Det er derfor en betydelig risiko for at tilgjengelig behandlingskapasitet i markedet vil bli for liten.

Viktig i forhold til ettersortering:

Kritiske faktorer	Behandlingskapasitet
Kostnader	SESAM: Egenkapital på 20 % og NIRs andel beregnet til 12 % gir et kapitalbehov på 5,8 mill. kr. NIRs andel av utredningskostnadene vil være 1,3 mill. kr. Totalt 7,1 mill. kr. Årim: Siden det er færre deltakere i prosjektet vil egenkapitalandelen for NIR være på ca. 10 mill. kr. Utredningskostnadene er ukjent.
Viktige datoer	SESAM: Svarfrist interesse for prosjektet 1. desember 2017 Beslutning om deltakelse juni 2018 Kommunesammenslåing Halsa til Heim 1. januar 2020 Forbrenning av restavfall (kontrakt til) 31. desember 2018 Utløp av kontrakt på innsamling av avfall: Aure, Averøy, Halsa, Rauma, Smøla, Tingvoll: 30. april 2019 (+1+1+1+1) Oppdal: 30. juni 2019

3.3 Glass- og metallemballasje

Henteordning (en egen dunk) for glass- og metallemballasje finnes allerede i Kristiansund, Oppdal og Sunndal. Erfaringene fra disse er at mengden til gjenvinning øker med rundt 50 %. Siden dette er avfallstyper som ikke gir noen nytte i et forbrenningsanlegg, og siden glass vanskelig lar seg sortere ut i et ettersorteringsanlegg, er det viktig å få dette ut av restavfallet. Det er derfor ønskelig å få til en henteordning også i de øvrige NIR-kommunene.

Glass- og metallemballasje finnes det allerede omlastemuligheter for i alle kommuner. NIR har også på plass en leveringsavtale med Syklus i Fredrikstad.

Kritiske faktorer	Ruteplanlegging
Kostnader	Merkostnader i størrelsesorden: Utstyr: 4 mill.kr Økte driftskostnader: 0,5 mill.kr/år
Viktige datoer	Utløp av kontrakt på innsamling av avfall: Aure, Averøy, Halsa, Rauma, Smøla, Tingvoll: 30. april 2019 (+1+1+1+1) Oppdal: 30. juni 2019

3.4 Tekstiler

Bringeordning (returpunkt) for tekstiler finnes i alle NIR-kommunene. Det er fortsatt et stort potensiale til å hente ut mer tekstiler fra restavfallet. Det er antatt at det kastes rundt 1 000 tonn tekstiler i året i vårt område, mens vi samler inn rundt 250 tonn i dag.

Tekstiler som kan brukes om igjen kan selges i Norge eller eksporteres. Det som ikke kan selges kan gjenvinnes, f.eks. kan fibrene i ull eller bomull bli til nye produkter.

For tekstiler finnes det allerede system for omlasting i alle kommuner. NIR har også på plass en leveringsavtale med Fretex. Dette er det tiltaket som det kreves minst ressurser for å få i gang.

Kritiske faktorer	Ingen
Kostnader	Merkostnader i størrelsesorden: Økte driftskostnader: 0,5 mill.kr/år
Viktige datoer	Utløp av kontrakt på innsamling av avfall: Aure, Averøy, Halsa, Rauma, Smøla, Tingvoll: 30. april 2019 (+1+1+1+1) Oppdal: 30. juni 2019

3.5 Miljøstasjonene

Vi antar at rundt 50 % av avfallet fra husholdningene blir levert direkte til miljøstasjonene eller til private avfallsaktører. For å oppnå EU-kravene vil det være viktig å ha bedre oversikt over mengdene og en tydeligere profil med kildesortering på mottakene. Sortert avfall skal være billig eller gratis, mens usortert avfall og restavfall skal være dyrere. Selve anleggene må se innbydende ut og ha en logisk oppbygging (gratis avfall leveres først). Det må være god skilting på anlegget og gjerne også mulighet til å finne opplysninger om sortering og priser på nett før man fyller bilen hjemme.

For å holde kostnadene nede må løsninger standardiseres og det må ses på muligheter for samordning av leveringsavtaler og mellomlager.

Kritiske faktorer	Samarbeid og standardisering
Kostnader	Ikke beregnet
Viktige datoer	Utløp av kontrakt på drift av miljøstasjon: Rauma 31. august 2018 (+3+2) Averøy 31. desember 2020 (+2) Smøla 31. august 2024 (+1+1) Sunndal 31. desember 2024 (+1+1)

4. Samarbeid med andre

4.1 SeSammen

SeSammen er en avlegger av SESAM-prosjektet. Dette er et samarbeidsorgan for å samordne løsninger, finne felles samarbeidspunkter og utnytte stordriftsfordelene i Midt-Norge. Det er ansatt en egen prosjektkoordinator for å utarbeide rapporter og arrangere møter for å utveksle erfaringer.

Så langt har prosjektet resultert i felles begrepsbruk blant medlemmene, noen felles informasjonskampanjer og et prosjekt med felles renovasjonsforskrift i 3 av IKSene. Det diskuteres videre felles avfallsplan, felles anbud, felles merkantile funksjoner, backupløsninger for mannskap og utstyr, og mer samarbeid innen informasjon.

Prosjektet har en budsjettramme på 800 000 kr i 2017.

4.2 RIR (Molde)

Det har tidligere vært både samtaler og utredninger med tanke på sammenslåing med RIR. Sist gang i 2011. Den gang endte prosessen uten resultat med begrunnelse i at selskapene var for forskjellige. Dette gikk både på innsamlingsløsninger, struktur og kultur. RIR har totalansvar for avfallsløsningen i sine eierkommuner, og har i mange år også hatt henteordning for matavfall. Dette var det viktig for RIR å innføre for alle kommunene i et eventuelt nytt selskap. For NIR var det viktig at kommunene fikk mulighet til å opprettholde selvråderetten blant annet gjennom innsamling av avfall i egenregi for Kristiansund og Sunndal.

Etter diskusjonene i 2011 har det skjedd en del som har gjort selskapene mer like. De nye EU-kravene gjør at matavfallet også må samles inn i NIR. Videre har RIR opplevd en konkurs hos sin private renovatør, og vært tvunget til å ta over innsamlingen av avfall i egen regi. Dette kunne åpnet opp for innsamling i egen regi i et samarbeid med NIR, men Molde kommune har vært tydelige på at de ser på dette som en overgangsordning og forventer konkurranseutsetting av tjenesten igjen i 2020/2021.

Daglig leder har vært i kontakt med daglig leder i RIR for å se på muligheten for å ta opp diskusjonene om samarbeid. Så langt har det ikke vært interesse for dette hos RIR.

4.3 HAMOS (Orkanger)

Til tross for at Hamos er NIRs nabo i nord og øst, har det ikke tidligere vært samtaler med tanke på samarbeid eller sammenslåing. Dette kan skyldes at det har vært tradisjon for samarbeid innenfor fylkene.

Hamos har totalansvaret for avfallsløsningene i sine eierkommuner. Selskapet har innsamling i egenregi for omtrent halvparten av kommunene sine, mens det hos de øvrige har vært konkurranseutsatt. Den konkurranseutsatte delen kjøres for tiden av Retura Sør-Trøndelag, som er et heleid datterselskap av Hamos. Som en følge av alle konkursene blant innsamlingsselskapene i 2017, vurderer Hamos å ta hele innsamlingen i egenregi.

Med tanke på de nye EU-kravene vil forskjellene mellom Hamos og NIR få mindre betydning etter hvert som løsningene blir mer like.

Hamos er i dialog med Envina (Melhus) om mulig sammenslåing, og har derfor på administrativt nivå vært positive til å se på nærmere samarbeid også med NIR.

5. Anbefaling

Matavfallet utgjør en så stor andel av avfallet vårt at det må sorteres ut for gjenvinning for å nå EUs mål. Separat innsamling i egen dunk gir et godt resultat og er også en fordel i forhold til kvaliteten på restavfallet til ettersortering. Et vedtak om dette er viktig i forhold til oppstart av detaljplanlegging. Det påvirker også prosessene med ny omlastestasjon i Kristiansund og nytt anbud på innsamling av avfall i Oppdal.

I sammenheng med dette bør også glass- og metallemballasje samles inn i henteordning i alle eierkommunene, og ordningen for innlevering av tekstiler bør utvides.

Sorteringsløsningen hjemme hos abonnenten vil med dette se slik ut:

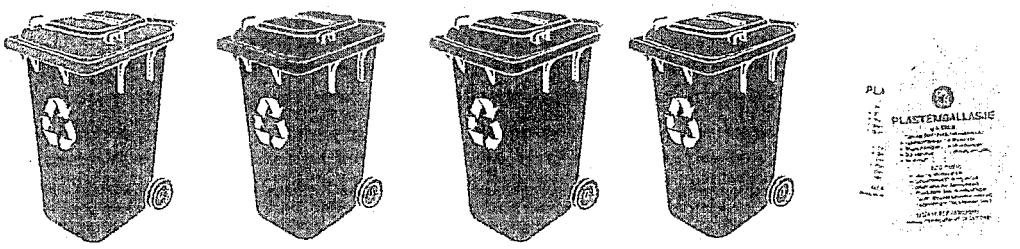

Matavfall *Papir* *Glass- og metall-emballasje* *Restavfall* *Plastemballasje*

For å nå EUs mål må også restavfallet leveres til ettersortering. Ved å bli medeier i et ettersorteringsanlegg vil NIR være sikret en nødvendig leveringskvote. Eierskap vil også gi mulighet til å påvirke prisutviklingen og til å utvikle anlegget etter våre behov. Ikke minst er det viktig at NIR tar samfunnsansvar og sikrer at slike anlegg i det heletatt blir bygget. Ulempen med å eie kan være at markedet på sikt blir mettet av sorteringskapasitet og at prisen vil falle til under kostpris. Dette er en liten risiko i forhold til fordelen med en leveringsgaranti. Det anbefales derfor å gå inn på eiersiden i et ettersorteringsanlegg.

SESAM-anlegget er det anlegget som har kommet lengst i planleggingen og som med størst sannsynlighet vil gi de resultater vi forventer og behøver. Et slikt samlende prosjekt i Midt-Norge vurderes også å bli en betydelig stemme i norsk avfallspolitikk og i forhold til marked og aktører i avfallsbransjen.

Skal NIR delta i SESAM-prosjektet må det tas en beslutning om deltakelse og finansiering samtidig med de øvrige eierne, det vil si innen utgangen av juni 2018. Finansieringen av egenkapitalen og utredningskostnader, som i november 2017 er beregnet til 7,1 mill. kr, må gjøres gjennom kapitalinnskudd fra eierne. På grunn av usikkerhet rundt endelige kostnader og kommunesammenslåing hos Halsa, anbefales det at prosjektet for NIRs del gis en ramme på 8 mill. kr.

Etter selskapsavtalen skal innskudd fordeles etter eierandel i NIR. Den enkelte kommunes andel blir da:

Kommune	Eierandel %	Andel
Aure	5,7	456 000
Averøy	9,3	744 000
Halsa	2,5	200 000
Kristiansund	39,5	3 160 000
Oppdal	11	880 000
Rauma	12	960 000
Smøla	3,5	280 000
Sunndal	11,5	920 000
Tingvoll	5	400 000
SUM	100	8 000 000

Miljøstasjonene er komplekse anlegg og det anbefales å bruke mer tid på å finne gode løsninger her. NIR vil i første omgang prioritere å jobbe fram gode løsninger for miljøstasjonen i Kristiansund. Erfaringsoverføring til andre anlegg og samordning av viderelevering av avfall vil komme deretter. Dette vil skje i forbindelse med at kontraktene på drift av miljøstasjonene går ut i perioden 2021-2024.

I forhold til samarbeid er det naturlig å søke seg inn i SeSammen. Dette må innarbeides i NIRs budsjett. Videre er det naturlig å undersøke om det er grunnlag for et nærmere samarbeid med HAMOS og ev. Envina. Det anbefales at arbeidsgruppa som ble nedsatt i styremøtet den 22. september tar dette videre.

6. Framdrift

Ønsket framdrift ser foreløpig slik ut:

2017	November	Vedtak i styret om SESAM
2018	Januar/Februar	Vedtak i representantskapet om SESAM
	Februar – Mai	Vedtak i kommunene om finansiering av SESAM
	Juni	Endelig vedtak i representantskapet om SESAM
	1. halvår	Møte med HAMOS
2018-20	Prosjekt matavfall	
2021-24	Nye løsninger for miljøstasjonene og eventuelt nye kontrakter	

Saken var lagt fram med følgende forslag til vedtak:

1. Det innføres henteordning for matavfall i hele NIR-området innen utgangen av 2020.
2. Det innføres henteordning for glass- og metallemballasje i hele NIR-området innen utgangen av 2020.
3. Restavfallet fra NIR-området skal innen 2025 leveres til ettersortering for å utnytte mest mulig av ressursene.
4. NIR går inn på eiersiden i SESAM-anlegget.
    a. Eierskapet forutsetter at prosjektet realiseres i den størrelsesorden som er beskrevet i prosjektet pr. november 2017.
    b. Eierkommunene i NIR bes om å finansiere egenkapital og utredningskostnader innenfor en ramme på totalt 8 mill. kr som vist i saken, innen utgangen av mai 2018.
    c. Eierne av NIR delegerer til representantskapet i NIR å ta den endelige beslutning om deltakelse når beslutningsgrunnlaget er klart fra SESAM.
5. NIR går inn i samarbeidet SeSammen fra 2019.
6. Arbeidsgruppen nedsatt av styret jobber videre med mulig samarbeid med HAMOS.

Punkt 5 og 6 ble foreslått tatt ut av saken og behandlet som egen styresak.

Styret legger saken enstemmig fram for representantskapet med følgende forslag til

vedtak:

1. Det innføres henteordning for matavfall i hele NIR-området innen utgangen av 2020.
2. Det innføres henteordning for glass- og metallemballasje i hele NIR-området innen utgangen av 2020.
3. Restavfallet fra NIR-området skal innen 2025 leveres til ettersortering for å utnytte mest mulig av ressursene.
4. NIR går inn på eiersiden i SESAM-anlegget.
    a. Eierskapet forutsetter at prosjektet realiseres i den størrelsesorden som er beskrevet i prosjektet pr. november 2017.
    b. Eierkommunene i NIR bes om å finansiere egenkapital og utredningskostnader innenfor en ramme på totalt 8 mill. kr som vist i saken, innen utgangen av mai 2018.
    c. Eierne av NIR delegerer til representantskapet i NIR å ta den endelige beslutning om deltakelse når beslutningsgrunnlaget er klart fra SESAM.

14/17 MØTEPLAN FOR 2018

Saksbehandler:	*Hilde Ødegaard Harstad*
Tidligere behandling:	*Ingen*
Vedlegg:	*Ingen*

Forslag til møtedatoer for styret i NIR:

- 9. februar (årsregnskap for 2017)
- 20. april (årsmelding for 2017, budsjett for 2019, økonomiplan for 2019-22)
- 15. juni (budsjettrapport, revisors rapport for 2017)
- 21. september (budsjettrapport)
- 30. november (budsjettrapport)

Styret fattet følgende enstemmige

vedtak:

Forslaget til møteplan for 2018 godkjennes.

15/17 FRAMTIDIG SAMARBEID

Saksbehandler:	*Hilde Ødegaard Harstad*
Tidligere behandling:	*Ingen*
Vedlegg:	*Ingen*

Styret fattet følgende enstemmige

vedtak:

1. NIR går inn i samarbeidet SeSammen fra 2018.
2. Arbeidsgruppen nedsatt av styret jobber videre med mulig samarbeid med HAMOS.

Smøla den 24. november 2017

Eilif Lervik
styreleder

Eli Dahle

Stig Fjeldset

Svein Kongshaug

Maritta B. Ohrstrand

Ole Kjell Talberg

Birger Træthaug

RS 55/17

PS 86/17 Budsjett 2018 og Økonomiplan 2019 - 2021. Rådmannens foreløpige forslag 10.10.2017

Rådmannens innstilling

Saken legges frem uten innstilling.

Behandling i Kommunestyret - 18.10.2017

Representanten Erling Outzen, SV, la fram følgende forslag:

«Kommunestyret ber administrasjonen vurdere modellen «kvalitetsleiing» i pleie- og omsorgssektoren.»

Under debatten endret Erling Outzen sitt forslag til å være et oversendelsesforslag.

Ordfører Ståle Refstie la fram følgende forslag til vedtak:

«Sunndal kommunestyre tar rådmannens foreløpige forslag 10.10.2017 til budsjett 2018 og økonomiplan 2019-2021 til orientering.»

VOTERING:

Det var 24 voterende ved avstemmingen.

Det ble først votert over forslaget fra ordføreren, som ble enstemmig vedtatt.

Deretter ble det votert over oversendelsesforslaget fra Erling Outzen, som ble vedtatt med 14 mot 10 stemmer.

Vedtak:

Sunndal kommunestyre tar rådmannens foreløpige forslag 10.10.2017 til budsjett 2018 og økonomiplan 2019-2021 til orientering.

OVERSENDELSESFORSLAG:

Kommunestyret ber administrasjonen vurdere modellen «kvalitetsleiing» i pleie- og omsorgssektoren.

RS 56/17

Sunndal kommune

Møteprotokoll

Utvalg: **Kommunestyret**

Møtested: **Kommunestyresalen, Sunndal rådhus**

Dato: **22.11.2017**

Tidspunkt: **10:00 – 13:25**

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon	Representerer
Ståle Refstie	Ordfører	AP
Janne Merete Rimstad Seljebø	Medlem	AP
Bjørn Røkkum	Medlem	AP
Anisa Ali Aden	Medlem	AP
Lusie Gjersvoll	Medlem	AP
Malene Aaram Vike	Medlem	AP
Trygve Stavik	Medlem	AP
Jonny Meland	Medlem	AP
May Jorid Strand	Medlem	AP
Edgar Normann Gundersen	Medlem	AP
Arne Magne Rønningen	Medlem	AP
Erling Outzen	Medlem	SV
Arne Christen Drøpping	Medlem	KRF
Jørgen Inge Singsdal	Medlem	SP
Eystein Endreson Opdøl	Medlem	SP
Tone Hustad	Medlem	H
Stig Rune Andreassen	Medlem	FRP
Lill-Elin Vangen	Medlem	FRP
Erling Rød	Medlem	FRP

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Navn	Funksjon	Representerer
Jorunn Ellinor Silseth	Medlem	AP
Synnøve Helland	Medlem	SP
Einar Mo	Medlem	SP
Bjørn Flemmen Steinland	Medlem	AP
Marit Selfors Isaksen	Medlem	AP
Sander Løken Berntsen	Medlem	AP

Jonas Bjørnson Koksvik	Medlem	SV
Maja Solli	Medlem	V

Følgende varamedlemmer møtte:

Navn	Møtte for	Representerer
Laila Rønningen	Bjørn Flemmen Steinland	AP
Arve Baade	Marit Selfors Isaksen	AP
Ole Furu	Sander Løken Berntsen	AP
Anne Grethe Kjelstad	Jorunn Ellinor Silseth	AP
Eli Smisetfoss	Jonas Bjørnson Koksvik	SV
Halvard G Hagen	Einar Mo	SP
Marit Hjellmo	Synnøve Helland	SP
Steinar Husby	Maja Solli	V

Merknader

I. Spørrehalvtimen

- Erling Rød: spørsmål om uryddighet rundt Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og valg av representant til representantskapet. Rådmann Randi Dyrnes svarte.
- Halvard G. Hagen: spørsmål om hvordan tenkes den nye veilederen fra KS anvendt med tanke på informasjon om og styrking av ytringsfriheten og varslingsmulighetene i Sunndal kommune. Personalsjef Ildri Solbakk svarte.
- Jonny Meland: spørsmål om når saken om målform i Gjøra skolekrets kommer til politisk behandling. Skolesjef Liv Ingrid Horvli svarte.
- Stig Rune Andreassen: etterlyser sak om evaluering av ny renovasjonsordning, som skulle komme opp høsten 2017. Rådmann Randi Dyrnes svarte.

II. Orienteringssaker

- Ordfører Ståle Refstie orienterte om status for arbeidet mot nedlegging av Sunndal asylsøkermottaket og det videre politiske arbeidet framover.

  Personalsjef Ildri Solbakk orienterte om nedbemanningsprosessen, som er inne i den avsluttende fasen. Det er blitt gitt tilbud til noen av de berørte om annen stilling i kommunen med svarfrist i dag, 22.11.2017. Planen er at brev om oppsigelser vil gå ut i morgen, 23.11.2017.
- Ordfører Ståle Refstie orienterte om arbeidet med eiendomsbeskatningen på verk og bruk.

Habilitetsvurderinger:

- I Sak 88/17: Ordfører Ståle Refstie ba om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS (SUNS). Rådmannen vurderer Ståle Refstie som habil da saken er et viktig strategisk prosjekt for kommunen samt at SUNS ikke er direkte part.
- I sak 89/17: Ordføreren ba om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i SUNS. Rådmannen vurderer Ståle Refstie som habil i saken da den er strategisk viktig for kommunen samt at SUNS ikke er direkte part.

RS 57/17

Riving av bygg samt deler av oppgradering av Mogrenda barnehage, totalt 3 mill kr finansieres over driftsbudsjettet med 2,4 mill kr fra disposisjonsfond og 0,6 mill kr i momskompensasjon. Resten av prosjektet, 42 mill kr finansieres med låneopptak på 33,6 mill kr og 8,4 mill kr i momskompensasjon. Dette innarbeides i finansieringsplanen til Sunndal kommune.

PS 88/17 Søknad om tilskudd til Newtonsenter Sunndal

Rådmannens innstilling

Sunndal kommunestyre innvilger et tilskudd på kr. 1 500 000 til etablering av Newton-rom i Sunndal. Tilskuddet forutsetter at den øvrige finansieringen slik det er skissert i søknaden blir oppfylt. Tilskuddet dekkes over følgende fond:

Fond	Navn	Beløp
256080201	Læremidler i grunnskolen	Kr. 649 000
256080141	Periodisering flyktningemidler	Kr. 851 000
		= kr. 1 500 000

Behandling i Økonomi- og planutvalget - 07.11.2017

Ordfører Ståle Refstie ba om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS. Ståle Refstie fratrådte under behandlingen av habilitetsspørsmål. Varaordfører Janne Merete Rimstad Seljebø tiltrådte som ordstyrer.

Rådmann Randi Dyrnes redegjorde for sine vurderinger og anser Ståle Refstie som habil. Økonomi- og planutvalget erklærte Ståle Refstie habil i behandlingen av saken, jf. Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Økonomi- og planutvalget sluttet seg enstemmig til innstillingen.

Økonomi- og planutvalgets innstilling til kommunestyret:

Sunndal kommunestyre innvilger et tilskudd på kr. 1 500 000 til etablering av Newton-rom i Sunndal. Tilskuddet forutsetter at den øvrige finansieringen slik det er skissert i søknaden blir oppfylt. Tilskuddet dekkes over følgende fond:

Fond	Navn	Beløp
256080201	Læremidler i grunnskolen	Kr. 649 000
256080141	Periodisering flyktningemidler	Kr. 851 000
		= kr. 1 500 000

Behandling i Kommunestyret - 22.11.2017

Ordfører Ståle Refstie ba om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS. Ståle Refstie fratrådte under behandlingen av habilitetsspørsmålet. Varaordfører Janne Merete Rimstad Seljebø tiltrådte som ordstyrer.

Rådmann Randi Dyrnes redegjorde for de faktiske forhold i saken som har betydning for habilitetsspørsmålet: Sunndal Næringsselskap AS (SUNS) er ikke direkte part i saken, samt at den konkrete saken som foreligger er et stort strategisk prosjekt. På bakgrunn av dette vurderer derfor rådmannen Ståle Refstie som habil etter Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Kommunestyret erklærte ordfører Ståle Refstie habil i behandlingen av saken med 18 mot 8 stemmer, jf. Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Representanten Steinar Husby, V, fremmet følgende tilleggsforslag:

«Før Sunndal kommune vil påta seg et eventuelt driftsansvar, skal økonomi- og planutvalget og kommunestyret godkjenne et forslag på en driftsmodell til Newtonsenteret.»

Representanten Erling Rød, FrP, fremmet følgende forslag:
«Driftskostnader mangler. Saken utsettes.»

Under debatten fremmet rådmannen følgende endring i sin innstilling, på bakgrunn av en feil i saksopplysningene:

«

Fond	Navn	Beløp
256080141	Periodisering flyktningemidler	Kr. 1 500 000
		= kr. 1 500 000

«

Kommunestyret sluttet seg til rådmannens endringer i innstillingen.

VOTERING:
Det ble først votert over utsettelsesforslaget, som falt med 3 mot 24 stemmer.
Deretter ble det votert over økonomi- og planutvalgets innstilling med rådmannens endring, som ble vedtatt med 26 mot 1 stemme.
Til slutt ble det votert over tilleggsforslaget, som ble vedtatt med 25 mot 2 stemmer.

Kommunestyret har etter dette fattet slikt vedtak:

Vedtak:

Sunndal kommunestyre innvilger et tilskudd på kr. 1 500 000 til etablering av Newton-rom i Sunndal. Tilskuddet forutsetter at den øvrige finansieringen slik det er skissert i søknaden blir oppfylt. Tilskuddet dekkes over følgende fond:

Fond	Navn	Beløp
256080141	Periodisering flyktningemidler	Kr. 1 500 000
		= kr. 1 500 000

RS 58/17

Før Sunndal kommune vil påta seg et eventuelt driftsansvar, skal økonomi- og planutvalget og kommunestyret godkjenne et forslag på en driftsmodell til Newtonsenteret.

PS 89/17 Strategisk samarbeid om næringsutvikling Surnadal og Sunndal - videre samarbeid fra 2018

Rådmannens innstilling

1. Sunndal kommune inngår fornyet «Samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal og Sunndal kommune perioden 2018-2021» (Su-Su Programmet).
2. Sunndal kommune yter et tilskudd fra næringsfondet på 1,0 mill. kr pr år i avtaleperioden, i tillegg til 0,5 mill. kr pr år i egeninnsats / midler til programledelse og drift.
3. Kommunene skal i fellesskap gjennomføre et eget prosjekt basert på Innovasjon Norges verktøy «Næringsvennlig kommune» fra 2018. Det forutsettes at dette prosjektet finansieres innenfor samarbeidsavtalen jfr. pkt. 1 og 2.
4. Sunndal kommune tar følgende forbehold i vedtaket:
   a. Surnadal kommune gjør tilsvarende vedtak.
   b. Møre og Romsdal fylkeskommune bidrar med et tilskudd på 1,5 mill. kr pr år i avtaleperioden.
   c. Lokalt næringsliv deltar gjennom egeninnsats og/eller kapital i utviklingstiltak / samarbeidsprosjekter minimum verdsatt til 2,0 mill. kr årlig.

Behandling i Økonomi- og planutvalget - 31.10.2017

Ordfører Ståle Refstie ba om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS. Rådmann Randi Dyrnes redegjorde for de faktiske forhold i saken som har betydning for habilitetsspørsmålet: Sunndal Næringsselskap AS (SUNS) er ikke direkte part i saken, forholdet mellom SUNS og kommunen er regulert i et bestillingsdokument som er behandlet i kommunestyret, samt at den konkrete saken som foreligger er en strategisk beslutning om et videre samarbeid. På bakgrunn av dette vurderer derfor rådmannen Ståle Refstie som habil. Utvalget sluttet seg til rådmannens vurderinger og erklærte enstemmig Refstie habil i behandlingen av saken, jf. Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Økonomi- og planutvalgets innstilling til kommunestyret:

1. Sunndal kommune inngår fornyet «Samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal og Sunndal kommune perioden 2018-2021» (Su-Su Programmet).
2. Sunndal kommune yter et tilskudd fra næringsfondet på 1,0 mill. kr pr år i avtaleperioden, i tillegg til 0,5 mill. kr pr år i egeninnsats / midler til programledelse og drift.
3. Kommunene skal i fellesskap gjennomføre et eget prosjekt basert på Innovasjon Norges verktøy «Næringsvennlig kommune» fra 2018. Det forutsettes at dette prosjektet finansieres innenfor samarbeidsavtalen jfr. pkt. 1 og 2.

4. Sunndal kommune tar følgende forbehold i vedtaket:
   d. Surnadal kommune gjør tilsvarende vedtak.
   e. Møre og Romsdal fylkeskommune bidrar med et tilskudd på 1,5 mill. kr pr år i avtaleperioden.
   f. Lokalt næringsliv deltar gjennom egeninnsats og/eller kapital i utviklingstiltak / samarbeidsprosjekter minimum verdsatt til 2,0 mill. kr årlig.

Behandling i Kommunestyret - 22.11.2017

Ordfører Ståle Refstie ba om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS. Rådmann Randi Dyrnes redegjorde for de faktiske forhold i saken som har betydning for habilitetsspørsmålet: Sunndal Næringsselskap AS (SUNS) er ikke direkte part i saken, forholdet mellom SUNS og kommunen er regulert i et bestillingsdokument som er behandlet i kommunestyret, samt at den konkrete saken som foreligger er en strategisk beslutning om et videre samarbeid. På bakgrunn av dette vurderer derfor rådmannen Ståle Refstie som habil etter forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Kommunestyret erklærte Refstie habil i behandlingen av saken med 19 mot 7 stemmer, jf. Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Økonomi- og planutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Sunndal kommune inngår fornyet «Samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal og Sunndal kommune perioden 2018-2021» (Su-Su Programmet).
2. Sunndal kommune yter et tilskudd fra næringsfondet på 1,0 mill. kr pr år i avtaleperioden, i tillegg til 0,5 mill. kr pr år i egeninnsats / midler til programledelse og drift.
3. Kommunene skal i fellesskap gjennomføre et eget prosjekt basert på Innovasjon Norges verktøy «Næringsvennlig kommune» fra 2018. Det forutsettes at dette prosjektet finansieres innenfor samarbeidsavtalen jfr. pkt. 1 og 2.
4. Sunndal kommune tar følgende forbehold i vedtaket:
   g. Surnadal kommune gjør tilsvarende vedtak.
   h. Møre og Romsdal fylkeskommune bidrar med et tilskudd på 1,5 mill. kr pr år i avtaleperioden.
   i. Lokalt næringsliv deltar gjennom egeninnsats og/eller kapital i utviklingstiltak / samarbeidsprosjekter minimum verdsatt til 2,0 mill. kr årlig.

PS 90/17 Høringsuttale - Utviklingsplan for Helse Møre og Romsdal HF

Rådmannens innstilling

RS 59/17

MØTEBOK

MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Styre/råd/utvalg:	Møtested:	Møtedato:	Kl.:
Eiermøte	**Kristiansund**	**01.11.2017**	**11.00-12.00**

Sak 1: Åpning av møtet
Leder i eiermøtet Egil Strand ønsket velkommen.

Sak 2: Registrering av deltakere/konstituering

Følgende møtte:

Møre og Romsdal fylkeskommune:	30,4 %	Representant:	Jon Aasen
Molde:	12,1 %	Representant:	Torgeir Dahl
Kristiansund:	12,1 %	Representant:	Kjell Terje Fevåg
Vestnes:	3,8 %	Representant:	Geir Inge Lien
Rauma:	3,8 %	**Ingen**	
Nesset:	2,3 %	**Ingen**	
Aukra:	3,0 %	Fullmakt:	Torgeir Dahl
Fræna:	4,6 %	Fullmakt:	Ole Rødal
Eide:	2,3 %	Representant:	Egil Karstein Strand
Averøy:	3,6 %	Vara:	Ann-Kristin Sørvik
Gjemnes:	2,3 %	Representant:	Knut Sjømæling
Tingvoll:	3,0 %	Representant:	Per Hanem Aasprang
Sunndal:	3,8 %	**Ingen**	
Surnadal:	3,8%	**Ingen**	
Rindal:	2,3 %	**Ingen**	
Halsa:	1,5 %	**Ingen**	
Smøla:	2,3 %	**Ingen**	
Aure:	3,0 %	Vara:	Hanne Berit Brekken

Fra styret: Styrets leder Per Ove Dahl

Fra administrasjonen: Daglig leder Veslemøy E. Ellinggard

Sak 3/2017: Godkjenning av innkalling og sakliste
Innkalling og sakliste ble enstemmig godkjent.

Sak 4/2017: Valg av møteleder og møtesekretær
Møteleder Egil Strand og møtesekretær Veslemøy E. Ellinggard ble enstemmig valgt

Sak 5/2017: Valg av to representanter til å underskrive møteprotokollen sammen med møteleder
Peder Hanem Aasprang og Ann-Kristin Sørvik ble enstemmig valgt

Sak 6/2017: Revisorbekreftelser av låneopptak, refinansiering og finansreglement
Eiermøtet forventer at Møre og Romsdal Revisjon IKS utfører revisjonsbekreftelser av låneopptak, refinansiering og finansreglement.

Sak 7/2017: Faktureringsrutiner i Møre og Romsdal Revisjon IKS

Representant fra Molde kommune ønsker protokollført at han opplever at forslaget overgang til fakturering iht. medgått tid er et brudd på avtalen som lå til grunn ved dannelsen av selskapet. Videre understreket han at lønnvekst burde vært på maksimalt 3%, samt stilte spørsmål til realismen i merinntekter.

Eiermøtet er ikke vedtaksdyktig for endring av selskapsavtalen som krever ¾ oppslutning. Saken utsettes derfor. Det innkalles til nytt eiermøte i forbindelse med neste representantskapsmøte hvor saken fremmes på nytt.

Sak 8/2017: Distriktrevisjonen Nordmøre IKS

Eiermøtet vedtok at saken endres fra drøftingssak til vedtakssak.
Eiermøtet legger til grunn at aksjene i Revisjon Nor AS eies av Møre og Romsdal Revisjon IKS som følge av virksomhetsoverdragelsen av Distriktsrevisjon Nordmøre IKS. Aksjene skal selges så raskt som mulig.

Eventuelt:

Eiermøtet ber om at eierne møter opp når det innkalles til møte, eller sender fullmakt der dette er mulig.

Leder i representantskapet Egil Strand avsluttet møtet.

Vi bekrefter med våre underskrifter at møtebokens blader er ført i samsvar med det som ble bestemt på møtet.

Kristiansund N, 02.11.2017

.....
Egil Strand

.....
Peder Hanem Aasprang

.....
Ann-Kristin Sørvik

MØTEBOK

MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Styre/råd/utvalg:	Møtested:	Møtedato:	Kl.:
Representantskapet	**Kristiansund**	**01.11.2017**	**10.00-11.00**

Sak 1: Åpning av møtet
Leder i representantskapet Egil Strand ønsket velkommen.

Sak 2: Registrering av deltakere/konstituering

Følgende møtte:

Møre og Romsdal fylkeskommune:	30,4 %	Representant:	Jon Aasen
Molde:	12,1 %	Representant:	Torgeir Dahl
Kristiansund:	12,1 %	Representant:	Kjell Terje Fevåg
Vestnes:	3,8 %	Representant:	Geir Inge Lien
Rauma:	3,8 %	**Ingen**	
Nesset:	2,3 %	**Ingen**	
Aukra:	3,0 %	**Ingen**	
Fræna:	4,6 %	**Ingen**	
Eide:	2,3 %	Representant:	Egil Karstein Strand
Averøy:	3,6 %	Vara:	Ann-Kristin Sørvik
Gjemnes:	2,3 %	Representant:	Knut Sjømæling
Tingvoll:	3,0 %	Representant:	Per Hanem Aasprang
Sunndal:	3,8 %	**Ingen**	
Surnadal:	3,8%	**Ingen**	
Rindal:	2,3 %	**Ingen**	
Halsa:	1,5 %	**Ingen**	
Smøla:	2,3 %	**Ingen**	
Aure:	3,0 %	Vara:	Hanne Berit Brekken

Fra styret: Styrets leder Per Ove Dahl

Fra administrasjonen: Daglig leder Veslemøy E. Ellinggard

Sak 12/2017: Godkjenning av innkalling og sakliste
Innkalling og sakliste ble enstemmig godkjent.

Sak 13/2017: Valg av møteleder og møtesekretær
Møteleder Egil Strand og møtesekretær Veslemøy E. Ellinggard ble enstemmig valgt

Sak 14/2017: Valg av to representanter til å underskrive møteprotokollen sammen med møteleder
Peder Hanem Aasprang og Ann-Kristin Sørvik ble enstemmig valgt

Sak 15/2017: Budsjett for 2018 og økonomiplan for 2018-2021

Representant fra Molde kommune ønsker protokollført at han opplever at forslaget overgang til fakturering iht. medgått tid er et brudd på avtalen som lå til grunn ved dannelsen av selskapet. Videre understreket han at lønnvekst burde vært på maksimalt 3%, samt stilte spørsmål til realismen i merinntekter.

Budsjett for 2018 med tilhørende økonomiplan 2018-2021 ble enstemmig vedtatt

Sak 16/2017: Representantskapets del av Representantskapets og styrets årshjul

Det oppdaterte årshjul ble enstemmig vedtatt

Eventuelt:

Leder i representantskapet Egil Strand avsluttet møtet.

Vi bekrefter med våre underskrifter at møtebokens blader er ført i samsvar med det som ble bestemt på møtet.

Kristiansund N, 02.11.2017

.....
Egil Strand

.....
Peder Hanem Aasprang

.....
Ann-Kristin Sørvik

ordfører

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Unntatt offentlighet	Arkiv-saksnr
PS 87/17	Økonomisk ramme for prosjekt Stortuva barnehage		2016/16227
PS 88/17	Søknad om tilskudd til Newtonsenter Sunndal		2017/2058
PS 89/17	Strategisk samarbeid om næringsutvikling Surnadal og Sunndal - videre samarbeid fra 2018		2012/1599
PS 90/17	Høringsuttale - Utviklingsplan for Helse Møre og Romsdal HF		2012/1705
PS 91/17	Retningslinjer for kommunale vigsler i Sunndal		2017/1407
PS 92/17	Endelig godkjenning av ny politivedtekt		2017/1611
	Referatsaker		
RS 73/17	Ikke steng ned Sunndal asylmottak - kopi av brev til Utlendingsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet		2017/1949
RS 74/17	Uttalelse fra Sunndal formannskap om oppsigelse av avtalen og nedleggelse av Sunndal asylsøkermottak		2017/1949
RS 75/17	Nedleggelse av Sunndal asylsøkermottak - Svar fra kommunal- og moderniseringsministeren		2017/1949
RS 76/17	Tilbakemelding etter henvendelse om etablering av nasjonalt deponi for farlig avfall på Raudsand		2017/482
	OS 33/17		
RS 77/17	Møteprotokoll - Kontrollutvalget i Sunndal 21.09.2017		2008/262
	OS 34/17		
RS 78/17	Protokoll fra møte i kontrollutvalget i Sunndal 26.10.2017		2008/262
	OS 35/17		
RS 79/17	Protokoll fra ekstraordinær generalforsamling i Sunndalsøra samfunnshus 05.10.2017		2017/592
RS 80/17	Protokoll fra Regionrådsmøtet 4 - 2017 den 19. og 20.10.2017		2017/499
	OS 36/17		
RS 81/17	Akvainvest Møre og Romsdal AS - eierskap		2016/16817
RS 82/17	Akuttmedisinforskriften - informasjon om status i kommunene i Møre og Romsdal.		2017/1346
RS 83/17	Uttalelser fra Regionrådsmøtet 19. og 20. oktober 2017 om: Integreringskompetansen i distrikts-Norge og om Statsbudsjettet mhp. kommunal eiendomsskatt, samferdsel på Nordmøre og regionale utviklingsmidler		2017/499

RS 84/17	Nye kommune- og fylkesnummer fra 1. januar 2020		2017/2103
RS 85/17	Det gjelder livet - oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming		2008/1138
RS 86/17	Forslag på kandidater til ORKidéprisen 2018 (frist 10.01.2018)		2012/2201
RS 87/17	Nei til endringer av den kommunale beskatningsretten på verk og bruk - Uttalelse fra Sunndal kommune		2017/2054
RS 88/17	Vedtak i klagesak - reguleringsplan for Rådshammeren massetak		2015/21920
RS 89/17	Vilkårsrevisjon Aura - oppdatert informasjon		2008/419
RS 90/17	Bosetting av flyktninger i 2018	X	2013/972

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	216
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	04.12.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 39/17	Kontrollutvalget	12.12.2017
	Kommunestyret	

FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKTET «BOSETTING OG INTEGRERING AV FLYKTNINGER MED SÆRLIG VEKT PÅ BARN OG UNGE SIN SITUASJON»

Sekretariatets innstilling

- Sunndal kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «**Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon**» til etterretning og slutter seg til de anbefalingene som kommer fram i rapportens avsnitt 2.3 og 3.3.

- Sunndal Kommunestyre ber rådmann om å sørge for at revisjonens anbefalinger i avsnitt 2.3 og 3.3 blir fulgt og påse at dette arbeidet gjennomføres.

- Sunndal Kommunestyre ber Kontrollutvalget om å følge opp rapporten innen en periode på 12 – 18 mnd.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Sunndal behandlet i sitt møte 31.10.2016 sak 40/16 en bestilling av forvaltningsrevisjon om «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon». Dette med bakgrunn i kommunestyrets behandling og vedtak av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 i møte 05.10.2016, sak 64/16.
Vedtak i sak 43/16 i kontrollutvalget i Sunndal den 31.10.2016:

1. **Kontrollutvalget bestiller følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt: «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon».**
2.
- **Samordning av tjenester og tiltak**
- **Kvalifisering og integrering**
- **Økonomiforvaltning og ressursbruk**

3. **Undersøkelsen skal bygge på aktuelle problemstillinger som er skissert i saksframstillingen.**

4. **Prosjektet bestilles utført hos Møre og Romsdal Revisjon IKS.**

5. **Prosjektplan utarbeides og legges fram for kontrollutvalget.**

Kontrollutvalgets behandling i møte 31.10.2016:
Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et forvaltningsrevisjonsprosjekt som retter seg mot bosetting og integrering av innvandrere med fokus på barn og unge som kommer sammen med sine foreldre og hvordan disse integreres i lokalsamfunnet. De skal ha tilbud i barnehage, grunnskole og videregående skole. Asylmottak er ikke tema i dette prosjektet. Fokuset er på barns behov og vilkår som en sårbar gruppe. Hvordan lykkes Sunndal kommune med denne tjenesten og hva er utfordringene? Hvilke risikoområder foreligger, hvilke tiltak bør iverksettes for å redusere dette og hva kan en gjøre bedre på tjenesten og med de økonomiske rammer en har til disposisjon?

Kontrollutvalgets behandling i møte 31.01.2017:
Kontrollutvalget fikk i sak 05/17 til behandling prosjektplanen. Forvaltningsrevisor Einar Andersen redegjorde for prosjektplanen. Bestillingen oppfattes som tydelig og klar fra revisjonen sin side. Edel Hoem hadde en kommentar til metoden revisjonen har valgt og mente at en ikke bare burde intervjue voksne og ansatte, men for eksempel bruke videregående elever som intervjuere overfor flyktninger som er på samme alder. Da får en til en annen innfallsvinkel og spørsmål og svar fra de som skal integrere hverandre. En forventer at barn og unge sin stemme skal bli hørt.

En forventer tydelige anbefalinger i rapporten hva Sunndal kommune kan bli bedre på.

Kontrollutvalgets vedtak i møte 31.01.2017:
Kontrollutvalget godkjenner den fremlagte prosjektplan for forvaltningsrevisjonsprosjektet "Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon" med de merknader og tilføyelser som måtte fremkomme i møtet. Prosjektplanen danner grunnlaget for gjennomføringen av prosjektet.

Kontrollutvalget forventer å bli orientert om status i prosjektet og ta stilling til eventuelle endringer i prosjektplanen undervegs.

Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon følger av kommunelovens § 77, nr. 4 og Forskrifter for kontrollutvalg, kap. 5.

Den 05.09.2017 mottar Kontrollutvalget i Sunndal utkast til rapport, og den 12.09.2017 oversendingsbrev vedlagt endelig rapport.

Under del 1.3 står det at revisjonen tok opp med sekretariatet om prosjektet også skulle omfatte enslige mindreårige asylsøkere, og fikk positiv tilbakemelding på dette.
Sekretariatet viste til kontrollutvalgets behandling i sak 40/2016 den 31.10.2016 der det står:
Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et forvaltningsrevisjonsprosjekt som retter seg mot bosetting og integrering av innvandrere med fokus på barn og unge som kommer sammen med sine foreldre og hvordan disse integreres i lokalsamfunnet. De skal ha tilbud i barnehage, grunnskole og videregående skole. Asylmottak er ikke tema i dette prosjektet. Fokuset er på barns behov og vilkår som en sårbar gruppe. Hvordan lykkes Sunndal kommune med denne tjenesten og hva er utfordringene? Hvilke risikoområder foreligger, hvilke tiltak bør iverksettes for å redusere dette og hva kan en gjøre bedre på tjenesten og med de økonomiske rammer en har til disposisjon?

Sekretariatet konfererte med leder av kontrollutvalget som også bekreftet at prosjektet ikke skulle omhandle enslige mindreårige asylsøkere. Dette ble kommunisert til revisjonen.

Enslige mindreårige asylsøkere var heller ikke tema i prosjektplanen som ble vedtatt i kontrollutvalget 31.01.2017, sak 05/2017.

Kontrollutvalgets behandling i møte 21.09.2017, sak PS 24/17:

Forvaltningsrevisor Einar Andersen redegjorde for innholdet i rapporten. Enhetsleder for innvandrertjenesten var også til stede. Leder viste til bestillingen og at rapporten ikke svarte fullt ut på barn og unge sin situasjon. Hva er status for barnehagebarn, psykisk helse, barnefattigdom eller forholdet til NAV? Rapporten og anbefalingene fremstår ikke som et tilstrekkelig verktøy for forbedringsarbeid i kommunen. Kontrollutvalget ber om at revisjonen gjennomgår rapporten på nytt og kommer med tydeligere anbefalinger til neste møte.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg framsatt i møtet.
(5 voterende)

Kontrollutvalgets vedtak 21.09.2017:

Kontrollutvalget sender rapporten tilbake til revisjonen for endring

Kontrollutvalget ber om tydeligere vurderinger, konklusjoner og anbefalinger før rapporten behandles på nytt i kontrollutvalget

Kontrollutvalgets møte 12.12.2017:

Kontrollutvalget mottok 04.12.2017 ny revidert rapport.

Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. bestemmer i § 8, 2 ledd at administrasjonssjefen skal gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som fremgår av en forvaltningsrevisjonsrapport.

Et utkast til rapport har vært forelagt Sunndal kommune ved rådmannen. Utkastet ble gjennomgått i høringsmøter 8.9.2017. I etterkant av møtet ble justert utkast sendt til kommunen. Rådmann har i e-post av 12.9.2017 informerte om at kommunen ikke har merknader til justert høringsdokument. Uttalen var knyttet til rapport behandlet av kontrollutvalget 21.9.2017. Rapport utarbeidet etter møte 21.9.2017 har vært forelagt Sunndal kommune ved rådmannen. Rådmannen har i e-post av 4.12.2017 informert om at høringsuttalelse ikke utarbeides.

Vedlagt saken følger:

- Følgebrev fra kommunerevisjonen til Forvaltningsrevisjonsprosjektet om «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon», datert 04.12.2017.

- Forvaltningsrevisjonsrapport «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon», datert 04.12.2017.

VURDERING
Ny rapport er levert 04.12.2017, etter at utkast er mottatt 29.11.2017.

I rapporten som kontrollutvalget behandlet i møte 21.09.2017 ble følgende anbefalinger gitt:

1. Sunndal kommune bør vurdere kapasiteten i de ulike enhetene og videreutvikle samarbeidet herunder informasjonsutvekslingen.

2. Sunndal kommune bør vurdere om det ytterligere kan gjøres mer for å legge til rette for frivilligheten og kultur og fritidstilbudet.

3. Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om introduksjonsprogrammet.

I rapporten som er mottatt 04.12.2017 er følgende anbefalinger gitt:

1. Sunndal kommune bør sikre at det er tilstrekkelig kapasitet til å yte tjenester overfor barn og unge flyktninger.

2. Sunndal kommune bør sikre at kunnskap og informasjon utveksles mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger.

3. Sunndal kommune bør videreutvikle samarbeidet mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger.

4. Sunndal kommune bør vurdere om det kan gjøres mer for å legge til rette for frivillighet, og kultur og fritidstilbudet.

5. Sunndal kommune bør vurdere om aktiviteter som en ønsker at barn og unge flyktninger deltar på skal være uten kostnader.

6. Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om introduksjonsprogrammet.

Kontrollutvalget hadde forventet tydeligere anbefalinger som var mer egnet for oppfølging for rådmann og kontrollutvalg, selv om disse er tydeligere enn rapporten behandlet i møte 21.09.2017. Kontrollutvalget er klar over at det RSK 001 «Standard for forvaltningsrevisjon» står at der det er hensiktsmessig bør revisor gi anbefalinger. Anbefalinger må aldri formuleres som pålegg til administrasjonen. Revisor skal også være varsom med å foreslå detaljerte løsninger. Revisjonen har valgt å gi anbefalinger i denne rapporten basert på funn, utfordringer og forbedringspunkter.

<u>Tema 1: Samordning av tjenester og tiltak</u>

<u>Funn:</u>

- Undersøkelsen viser at kapasiteten kan være noe ulik i de ulike avdelingene. Flyktninger herunder barn og unge skal, slik det blir understreket i undersøkelsen, ha tilbud på linje med andre innbyggere.

- Revisjonens undersøkelser viser at det kan være en fordel om tjenester som ytes overfor barn og unge samlokaliseres. Kommunen arbeider med å finne andre måter å sikre samarbeid og samhandling for tjenester som ikke er samlokalisering.

- Fravær, sykdom og reduksjon av stillingsbrøker har i perioder gått ut over de tjenestene som skal ytes. Dette har ført til avvik i forhold til planlagte trefftider ved skoler og undervisning på skolene. Dette vil kunne ha konsekvenser for barn og unge flyktninger.

- Skolene sliter noen ganger med å ansette morsmålslærere og tospråklige assistenter.

- Samfunnet er blitt mer og mer digitalisert. Mange flykninger har liten eller ingen kunnskap om dette. Det er utfordringer i forhold til å søke barnehageplass, søke redusert barnehagebetaling, betaling av skatt, husleiebetaling, søknad om økonomisk sosialhjelp etc.

- Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune i stor grad har tilfredsstillende kompetanse. Den enkelte avdeling kan med fordel informere om hvilken kunnskap som besittes. Dette vil sikre at andre avdelinger kan nyttegjøre kunnskapen.

- Avklaringer om utfordringer flykninger har, er knyttet til språk eller lærevansker er vanskelig å avklare før den enkelte har lært norsk.

- Det påpekes at et forbedringsområde i Sunndal kommune er å få mer kunnskap til både barn og voksne om forskning og teori som ligger til grunn for den oppdragerkulturen vi har i Norge, særlig i forhold til bruk av vold.

- Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune kan ha et forbedringspotensial når det gjelder kultur for samhandling og samordning mellom tjenestene. Det opplyses at det arbeides med å få et bedre system for dette.
- Samarbeid og gjennom dette kunnskap om hva andre enheter har av tilbud og tjenester kan bli bedre. Det vil være en fordel om enhetene i kommunen som er i kontakt med flyktninger herunder barn og unge får mer kunnskap om ansvar og oppgaver andre samarbeidende enheter har.

- Sunndal kommune involverer flyktningene. Det kommer fram at det er tett kontakt mellom flyktningene og innvandrertjenesten og at brukermedvirkning blir vektlagt som for andre brukere av kommunale tjenester.

- Det kommer fram i undersøkelsen at det er utfordringer knyttet til at flyktningene er ulike. Tilbudet som kommunen yter kan ut fra dette i enda større grad tilpasses den enkelte.

- Revisjonens undersøkelse viser at det med fordel kan settes inn ressurser tidlig for å motivere flyktninger til å ta del i de tilbud som de ulike tjenesteområdene i kommunen tilbyr.

- Flere av enhetene tar også opp at det er viktig at det skapes trygghet i de grupper der flyktninger kan delta. Grupper der flyktninger deltar bør ikke være for store.

- Sunndal kommune legger til rette for frivillighet blant annet gjennom egen stillingsressurs ved flyktningkontoret. I forhold til integrering av barn og unge kommer det fram at fritidstilbudet er sentralt. Undersøkelsen viser at en større satsing på ungdom som integrerer ungdom kan være aktuelt.

Anbefalinger:

1. **Sunndal kommune bør sikre at det er tilstrekkelig kapasitet til å yte tjenester overfor barn og unge flyktninger.**

2. **Sunndal kommune bør sikre at kunnskap og informasjon utveksles mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger.**

3. **Sunndal kommune bør videreutvikle samarbeidet mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger.**

4. **Sunndal kommune bør vurdere om det kan gjøres mer for å legge til rette for frivillighet, og kultur og fritidstilbudet.**

5. **Sunndal kommune bør vurdere om aktiviteter som en ønsker at barn og unge flyktninger deltar på skal være uten kostnader.**

Tema 2: Kvalifisering og integrering (introduksjonsprogrammet)

Funn:

- Det kommer fram i spørreundersøkelsen at andre enheter ikke bidrar i utformingen av introduksjonsprogrammet. Noen peker på at det kunne være ønskelig å delta.
  Det kommer fram i spørreundersøkelsen at «introduksjonsprogrammet» jobber gjennom foreldrene, og ikke mot barn og unge.

- Det kommer fram at introduksjonsprogrammet har fokus på integrering gjennom utdanning og arbeid, og at dette blir sett på som den beste integreringa.

- Det er mindre frafall blant flyktninger enn i videregående skole generelt. Dette forklares med at det er mange som er voksne. Det blir framhevet at voksenopplæringa klarer å gi grunnskoleeksamen på 2 år, noe som ellers tar 10 år. Det opplyses at kommunen har gode resultater, og opplegget blir etterspurt av andre kommuner.

- Det opplyses at NAV i liten grad har bidratt i introduksjonsprogrammet. Ny samarbeidsavtale legger vekt på å styrke dette.

- Introduksjonsprogrammet ved programrådgiverne har ansvaret kartlegging og utarbeiding av individuell plan og er koordinator for deltakerne under hele programtiden.

- Det er i alt 93 personer per dags dato i introduksjonsprogrammet. Målgruppa er 18-55 år. 31 personer avslutta introduksjonsprogrammet i 2016. 2 av disse gikk over til NAV.

- Barn og ungdom er ikke del av individuell plan. Det betyr ikke at det ikke er fokus på dette.

- I individuell plan er det definerte mål. Planen er av og for deltaker. Mål kan være arbeid eller utdanning. Det langsiktige målet er at alle skal ut i jobb. Fritid kan inngå i individuell plan.

- Tolk er med både ved kartlegging og i arbeidet med individuell plan.

- Det er ikke spesielt fokus på spesielle utfordringer som flyktningene kan ha, men det tas tak i om det blir oppdaga.

- Det kommer fram at det er stor bevissthet rundt at vilkåra skal være som for arbeidslivet elles, og at arbeidslivets regler skal følges.

- Det blir gjennomført en evaluering 2 ganger i året sammen med bruker.

- Det kommer fram fra programrådgiver at andre enheter blir kontakta i arbeidet med individuell plan ved behov. De deltar ikke i utgangspunktet i arbeidet med planen.

- Det skal minimum være norsk og samfunnsfag og arbeidsretta kurs/ praksis. Det er tett kontakt med arbeidslivet for å få til praksis, både i kommunen og næringslivet.

- Fylkesmannen blir benyttet som rådgiver i forhold til å oppfylle lovkrav. Det kommer fram at kommunen nå får god hjelp.

- Det kommer fram i samtale at foreldrerollen er viktig - også det som skjer i mottak. Foreldrerolla er viktig for ungene, og når foreldre er i jobb, gir det et bedre grunnlag for ungene.

- Det kommer videre fram i samtale at Sunndal kommune har god oversikt, og at innvandrertjenesten vet hvem som er aktive.

- Det er mye fokus på vold i nære relasjoner.

- Det kan være noen utfordringer knyttet til kunnskap og praksis. Foreldrene vil det beste for barna og har med seg andre tradisjoner. Det blir pekt på at kommunen ikke har lykkes så godt som ønskelig med informasjonen.

Anbefaling:

6. **Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om introduksjonsprogrammet.**

Tema 3: Økonomiforvaltning og ressursbruk

Funn:

- Kommunen mottok statstilskudd til flyktninger på vel 29 mill. kroner i 2016. Mindreforbruket var på 15,5 mill. kr.

- Det går fram av PS 80/16 Årsplan og budsjett 2017 og økonomiplan 2018-2020 for Sunndal kommune (Kommunestyret 14.12.2016) at budsjettet for 2016 er korrigert til - 5 523 000 kroner. Det er budsjettert med et mindreforbruk i 2017 på 7 173 000 kroner. I perioden 2018-2020 er det budsjettert med et mindreforbruk på 6 673 000 kroner alle årene.

- Årsoverskudd eller deler av dette, blir avsatt til flyktningefond. (disposisjonsfond). Per 31.12.2016 var flykningefondet på 13,6 mill. kr.

- Flyktningefond/disposisjonsfond blir brukt til «ekstraordinære» forhold som etablering av innføringsklasse, 2-årig prosjektstilling ved NAV, samarbeid med videregående skole om etablering av tilbud til voksne. Kommunestyret disponerer midlene.

- Andre enheter i kommunen blir styrket via integreringstilskuddet. Utgifter blir refundert fra flyktningetjenesten i samsvar med rundskriv.

- For flyktninger som har vært bosatt mindre enn 5 år, blir NAV sine utgifter refundert fra Innvandrertjenesten.

- Når det gjelder kostnadskontroll, blir det vist til at Innvandringstjenesten er del av det kommunale rapporteringssystemet. Tjenesten har til enhver tid kontroll på all økonomi.

- Det er tertialrapportering til politisk nivå, og månedlig rapporteringer til rådmannen.

- Det er egen årsmelding for hver tjeneste. Denne går til økonomi- og planutvalget.

- Det er ikke egen plan for flyktningetjenesten. Det er skepsis til dette da flyktninger skal bruke det vanlige tjenestetilbudet. Det blir pekt på at det ikke er så mye spesielt for flyktninger. De vanlige tjenestene skal brukes.

Vurderinger:

- Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune har fokus på kostnadskontroll. Tjenesten har et mindreforbruk og har opparbeidet fond. Revisjonen har ikke gått nærmere inn på bakgrunnen for mindreforbruket. En grunn er at det statlige tilskuddet kan komme ett år, mens utgiftene kan komme senere.

- Integreringstilskuddet er ikke øremerka midler. Dette gir mulighet for lokale prioriteringer og tilpasninger innenfor overordna føringer.

Kontrollutvalget innstiller på at Sunndal Kommunestyre vedtar å be rådmannen om å sørge for at revisjonens anbefalinger i avsnitt 2.3 og 3.3 blir fulgt og påse at dette arbeidet gjennomføres.

Kontrollutvalget innstiller på at Sunndal Kommunestyre vedtar at Kontrollutvalget følger opp rapporten innen en periode på 12 – 18 mnd.

Sveinung Talberg
Rådgiver

MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal	
Kommunenr: 1563	
Dato: 04 DES 2017	
Saks og Arkivnr: 1563	Løpenr: 344/17
Arkivkode: 216	Gradering:

Kontrollutvalget i Sunndal kommune
v/ Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Rådhusplassen 1
6413 Molde

Deres referanse:	Vår referanse:	Arkivkode:	Sted/dato
	Einar Andersen	R11	Molde, 4.12.2017

Forvaltningsrevisjonsprosjekt om bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon

Møre og Romsdal Revisjon IKS viser til kontrollutvalgets bestilling av forvaltningsrevisjon om bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon.

Kontrollutvalget behandlet rapport i møte 21.9.2017. Utvalget ønsket økt fokus på barn og unge. For ytterligere informasjon viser vi til protokoll fra møte 21.9.2017. Revisjonen har innhentet ny informasjon og justert rapporten i henhold til kontrollutvalgets ønske.

Prosjektet er gjennomført, og rapport følger vedlagt for behandling av Kontrollutvalget i Sunndal kommune. Rapporten oversendes kun elektronisk.

Med hilsen

Einar Andersen
Forvaltningsrevisor

Vedlegg:
- Rapport om bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon (4.12.2017)

Kopi med vedlegg:
- Sunndal kommune v/ rådmann

Adresse: Kaibakken 1, 6509 Kristiansund N Telefon: 71 56 60 10 epost: post@mrrevisjon.no
Avd. Molde: Julsundveien 47A Surnadal: Kommunehuset
Organisasjonsnummer 917 802 149

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Sunndal kommune

Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon

Forvaltningsrevisjon

Møre og Romsdal Revisjon IKS er et interkommunalt selskap som eies av Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal, Vestnes, Kristiansund, Smøla, Halsa, Surnadal, Rindal, Averøy, Tingvoll, Aure og Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for eierkommunene. Selskapet ble etablert 1.2.2017.

Forord

Møre og Romsdal Revisjon IKS har utført forvaltningsrevisjonsprosjekt om bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon etter bestilling fra kontrollutvalget.

Forvaltningsrevisjon er del av kommunestyrets tilsyn med kommunens forvaltning (kommunens egenkontroll), og er hjemla i kommuneloven § 77 og § 78, og forskrift om revisjon. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Forvaltningsrevisjonen skal blant annet:

- undersøke om kommunens virksomhet skjer i tråd med gjeldende lover og regler og kommunens egne planer og vedtak
- sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig
- bidra til bedre måloppnåelse og økt kvalitet på tjenestene i kommunen (Kontrollutvalgsboken)

En flyktning er en person som fyller kravene til å få beskyttelse (asyl) i Norge. En person vil få oppholdstillatelse som flyktning i Norge hvis han eller hun har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, eller står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdigende behandling eller straff hvis de må reise tilbake til hjemlandet.

Rapporten har fokus på flyktninger og prosjektet er avgrenset mot asylmottaket. Sunndal kommune har siden 1998 hatt et asylmottak. Sunndal kommune er driftsoperatør etter avtale med Utlendingsdirektoratet (UDI). Asylmottaket har den siste tiden bestått av en ordinær avdeling med 260 plasser, en avdeling for enslige mindreårige asylsøkere med 40 plasser og en egen barnehage. UDI har sagt opp kontrakt gjeldende avdeling for mindreårige asylsøkere og kontrakten med asylmottaket. Tjenestene avvikles henholdsvis 30.11.2017 og 31.1.2018.

De endringer som skjer vil til en viss grad ha innvirkning på innholdet i rapporten. Asylmottaket har bygget opp kompetanse over mange år, og tjenestene som følger opp flykninger har nytt godt av denne kompetansen gjennom utstrakt samarbeid.

Revisjonen er utført andre halvår 2017. Kontrollutvalget behandlet rapporten i møte 21.9.2017. Kontrollutvalget ba revisjonen tydeliggjør og spisse rapporten i forhold barn og unge. Revisjonen har innhentet ny informasjon og justert rapporten i henhold til kontrollutvalgets ønske.

Anny Sønderland avsluttet sitt arbeidsforhold i Møre og Romsdal Revisjon IKS 31.8.2017. Hun gjennomførte prosjektet som oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor fram til dette tidspunktet. Forvaltningsrevisor Einar Andersen og Marianne Hopmark har sluttført prosjektet høsten 2017.

Møre og Romsdal Revisjon IKS ønsker å takke Sunndal kommune for godt samarbeid.

Molde, 4.12.2017

Einar Andersen
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Marianne Hopmark
Forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG **5**

1. INNLEDNING **8**

1.1 BAKGRUNN 8
1.2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER 8
1.3 AVGRENSNING AV UNDERSØKELSEN 9
1.4 METODE OG DATA 9
1.5 KORT OM BOSETTING OG INTEGRERING AV FLYKTNINGER 10
1.6 HØRING 13

2. SAMORDNING AV TJENESTER OG TILTAK OVERFOR BARN OG UNGE **14**

2.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER 14
2.2 FAKTA OG BESKRIVELSE 14
2.2.1 Samordning av tjenester og tiltak *14*
2.2.2 Innvandrertjenesten *21*
2.2.3 Jordmor *22*
2.2.4 Helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom *25*
2.2.5 Psykisk helse for barn og unge *28*
2.2.6 Barnevern *28*
2.2.7 Barnehage *31*
2.2.8 Skole *32*
2.2.9 Pedagogisk, psykologisk tjeneste (PPT) *35*
2.2.10 NAV *36*
2.3 VURDERING OG ANBEFALING 38

3. INTRODUKSJONSPROGRAMMET **41**

3.1 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER 41
3.2 FAKTA OG BESKRIVELSE 42
3.2.1 Introduksjonsprogrammet i Sunndal *42*
3.2.2 Samarbeid om introduksjonsprogrammet *44*
3.2.3 Individuell plan *44*
3.2.4 Foreldrerollen *46*
3.3 VURDERING OG ANBEFALING 47

4. ØKONOMIFORVALTNING OG RESSURSBRUK **48**

4.1 PROBLEMSTILLING 48
4.2 FAKTA OG BESKRIVELSE 48
4.3 VURDERING 51

5. VEDLEGG **52**

Vedlegg 1: Kilder til revisjonskriterier *52*
Vedlegg 2: Organisering Sunndal kommune *58*
Vedlegg 3: Befolkningsdata m.m. *62*

Sammendrag

Kontrollutvalget i Sunndal kommune har bestilt forvaltningsrevisjonsprosjekt om bosetting og integrering av innvandrere. Fokus i prosjektet skal være på barn og unge som kommer sammen med sine foreldre og hvordan disse integreres i lokalsamfunnet.

Basert på bestilling fra kontrollutvalget er følgende problemstillinger undersøkt:

- Har Sunndal kommune hensiktsmessig system for samordning av tjenester og tiltak overfor flyktninger?
- Sikrer Sunndal kommune at introduksjonsprogrammet tilrettelegger for integrering av flyktninger?
- Økonomiforvaltning og ressursbruk i tjenestene til flyktninger

Anbefaling

Gjennomført undersøkelse viser at Sunndal kommune har planlagt og yter tjenester overfor barn og unge flyktninger. Prosjektet har avdekket noen forbedringspunkter:

- Sunndal kommune bør sikre at det er tilstrekkelig kapasitet til å yte tjenester overfor barn og unge flyktninger
- Sunndal kommune bør sikre at kunnskap og informasjon utveksles mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger
- Sunndal kommune bør videreutvikle samarbeidet mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger
- Sunndal kommune bør vurdere om det kan gjøres mer for å legge til rette for frivillighet, og kultur og fritidstilbudet
- Sunndal kommune bør vurdere om aktiviteter som en ønsker at barn og unge flyktninger deltar på skal være uten kostnader
- Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om introduksjonsprogrammet.

Tema 1: Samordning av tjenester og tiltak overfor barn og unge

Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune i stor grad har en hensiktsmessig organisering med en klar ansvarsfordeling. Barn og unge som er flyktninger får tjenester fra ulike enheter og skal ha tjenester på like linje med andre innbyggere. Flyktninger har i enkelte tilfeller større behov for tjenester. I andre tilfeller forbruker de mer ressurser blant annet på grunn av utfordringer i forhold til språk, kultur og samfunnsforståelse.

Ressurs og kapasitet

Undersøkelsen viser at kapasiteten kan være noe ulik i de ulike avdelingene. Flyktninger herunder barn og unge skal, slik det blir understreket i undersøkelsen, ha tilbud på linje med andre innbyggere. Det er de siste årene satt inn ekstra ressurser i avdelinger for oppfølging av flyktninger. Fravær, sykdom og reduksjon av stillingsbrøker har i perioder gått ut over de tjenestene som skal ytes. Dette har ført til avvik i forhold til planlagte trefftider ved skoler og undervisning på skolene. Dette vil kunne ha konsekvenser for barn og unge flyktninger.

Skolene sliter noen ganger med å ansette morsmålslærere og tospråklige assistenter. Dette er en utfordring når flyktninger fra nye land bosettes i kommunen.

Kompetanse

Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune i stor grad har tilfredsstillende kompetanse. Det blir gjennomført kompetanseutvikling, og behovet for mer kompetanse på

noen områder blir påpekt. Over mange år er det opparbeidet god kunnskap i Innvandrer-tjenesten. Viktig at kommunen tar vare på den kompetanse som er bygget opp når asylmottaket avvikles. For barnehagene gjelder dette særlig kompetanse ved Bikuben barnehage.

Samhandling og samordning
Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune kan ha et forbedringspotensial når det gjelder samhandling og samordning mellom tjenestene. Det opplyses at det arbeides med å få et bedre system for dette. Det opplyses også at informasjonsutveksling mellom virksomheter som følger opp flyktninger kan bli bedre. Formidling av kunnskap om barneoppdragelse og grensesetning til foreldre med annen kulturell bakgrunn er vanskelig. Det er god kunnskap om temaet i kommunen men det er utfordringer med å få dette formidlet på en god og ensartet måte.

Samarbeid og gjennom dette kunnskap om hva andre enheter har av tilbud og tjenester kan bli bedre. Det vil være en fordel om enhetene i kommunen som er i kontakt med flyktninger herunder barn og unge får mer kunnskap om ansvar og oppgaver andre samarbeidende enheter har. Gjennom dette kan en også få kunnskap om hvilke ressurser og kapasitet de ulike enheten har.

Brukermedvirkning
Sunndal kommune involverer flyktningene. Det kommer fram at det er tett kontakt mellom flyktningene og Innvandrertjenesten og at brukermedvirkning blir vektlagt som for andre brukere av kommunale tjenester.

Tilbud om og deltakelse i aktiviteter
Det kommer fram i undersøkelsen at det er utfordringer knyttet til at flyktningene er ulike. Tilbudet som kommunen yter kan ut fra dette i enda større grad tilpasses den enkelte. For å lykkes med dette bør det være fokus på motivering og tilgjengelighet.

Sunndal kommune legger til rette for frivillighet blant annet gjennom egen stillingsressurs ved flyktningkontoret. I forhold til integrering av barn og unge kommer det fram at fritidstilbudet er sentralt. Undersøkelsen viser at en større satsing på ungdom som integrerer ungdom kan være aktuelt.

Tema 2: Introduksjonsprogrammet
Revisjonens undersøkelse viser at introduksjonsprogrammet får positive tilbakemeldinger. Målt i andel som går over til utdanning eller arbeid, har kommunen et godt resultat. Det blir framhevet at arbeid og utdanning er det viktigste i forhold til integrering, og det er også dette Sunndal kommune har fokus på. De voksne flyktningene får et systematisk opplegg.

Flere enheter i kommunen er involvert i gjennomføringen av introduksjonsprogrammet. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten, barnevern og kultur har for eksempel faste undervisningstimer. Enheter deltar ikke i utformingen av programmet med unntak for den delen de selv får ansvaret for. Sunndal kommune gjennomfører og rullerer individuell plan. I planen vektlegges arbeid og utdanning. Programrådgivere i samarbeid med bruker/ flyktning er sentral ved utarbeiding av individuell plan.

Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om utformingen av introduksjonsprogrammet.

Introduksjonsprogrammet skal ikke ha fokus på barn og unge. Barn og unge får indirekte fokus gjennom tiltak rettet mot foreldrerollen, og gjennom fokus på de voksnes integrering gjennom arbeid og utdanning. Undersøkelsen viser at det er fokus på foreldrerollen, og at det blir gitt opplæring om dette. Det kommer fram at det er utfordringer knyttet til ulike tradisjoner/ kulturer, at foreldrene ikke alltid vet hva som blir forventet av dem i Norge. Det er usikkerhet knyttet til om kommunen når fram med informasjon. Sunndal kommune bør fortsatt prioritere dette arbeidet.

Tema 3: Økonomiforvaltning og ressursbruk

Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune har fokus på kostnadskontroll. Tjenesten har et mindreforbruk og har opparbeidet fond. Revisjonen har ikke gått nærmere inn på bakgrunnen for mindreforbruket. En grunn er at det statlige tilskuddet kan komme ett år, mens utgiftene kan komme senere.

Det er månedlig rapportering til rådmannen og tertialrapportering til politisk nivå.

Integreringstilskuddet er ikke øremerka midler. Dette gir mulighet for lokale prioriteringer og tilpasninger innenfor overordna føringer. Når kommunen bosetter flyktninger, er dette noe som har betydning for så å si hele den kommunale drift/ tjenesteyting.

Integreringstilskuddet blir ført på innvandrertjenesten, og det er system med avtaler, som godkjennes av rådmannen, og refusjon av utgifter mellom enheter. Dette gjelder også internt i enheten.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Sunndal kommunestyre vedtok ***Plan for forvaltningsrevisjon 2016 til 2019*** i møte 5.10.2016 (sak 64/2016). Kontrollutvalget bestilte med bakgrunn i planen følgende prosjekt i møte 31.10.2016 (sak 40/2016):

1. *Kontrollutvalget bestiller følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt:*
   «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon»
   - *Samordning av tjenester og tiltak*
   - *Kvalifisering og integrering*
   - *Økonomiforvaltning og ressursbruk*
2. *Undersøkelsen skal bygge på aktuelle problemstillinger som er skissert i saksframstillingen.*
3. *Prosjektet bestilles utført hos Møre og Romsdal Revisjon IKS. Prosjektplan utarbeides og legges fram for kontrollutvalget.*

I protokoll til sak 40/2016 opplyses det følgende under overskriften: «Kontrollutvalgets behandling»:

> *Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre et forvaltningsrevisjonsprosjekt som retter seg mot bosetting og integrering av innvandrere med fokus på barn og unge som kommer sammen med sine foreldre og hvordan disse integreres i lokalsamfunnet. De skal ha tilbud i barnehage, grunnskole og videregående skole. (Asylmottak er ikke tema i dette prosjektet.) Fokuset er på barns behov og vilkår som en sårbar gruppe.*

Kontrollutvalgets behandla prosjektplan i møte 31.1.2017 (sak 05/2017) og gjorde slikt vedtak:

> *Kontrollutvalget godkjenner den fremlagte prosjektplan for forvaltningsrevisjonsprosjektet «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon» med de merknader og tilføyelser som måtte fremkomme i møtet. Prosjektplanen danner grunnlaget for gjennomføringen av prosjektet.*
>
> *Kontrollutvalget forventer å bli orientert om status i prosjektet og ta stilling til eventuelle endringer i prosjektplanen undervegs.*

1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstillinger

Det skal utarbeides problemstillinger for den enkelte forvaltningsrevisjonen.

Basert på bestilling fra kontrollutvalget har dette prosjektet følgende problemstillinger:

- Har Sunndal kommune hensiktsmessig system for samordning av tjenester og tiltak?
- Sikrer Sunndal kommune at introduksjonsprogrammet tilrettelegger for integrering?
- Økonomiforvaltning og ressursbruk

Nærmere konkretisering framgår i de ulike kapitlene som omhandler disse problemstillingene.

Revisjonskriterier
Med utgangspunkt i problemstillingene skal det etableres revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de krav, normer og/ eller standarder som kommunen skal revideres/ vurderes i forhold til. Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, og utledet fra, autoritative kilder innenfor det reviderte området.

Med bakgrunn i kildene vil revisjonen utlede konkrete revisjonskriterier som er relevante for de aktuelle problemstillingene som blir valgt. Nærmere konkretisering framgår i de ulike kapitlene.

1.3 Avgrensning av undersøkelsen

Sunndal kommune yter tjenester overfor asylsøkere, flyktninger og innvandrere på flere tjenesteområder, der oppfølging av asylsøkere, bosetting av flyktninger og tilbud om introduksjonsprogram er de mest sentrale områdene. Forvaltningsrevisjonsprosjektet vil rettes mot flyktninger som er bosatt i Sunndal kommune på forespørsel fra IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) og som har rettigheter i forhold til introduksjonsloven.

Revisjonen vil i samsvar med kontrollutvalget bestilling vektlegge situasjonen for barn og unge. Revisjonen har fokus på interne forhold i kommunen inklusiv NAV, og har ikke vektlagt samarbeid med sentrale aktører som næringsliv, fylkeskommune og helseforetak i denne undersøkelsen.

Flyktningkontoret disponerer kommunale og private boliger til flyktninger som blir bosatt etter avtale med IMDi og som selv ikke har klart å finne egnet bolig på det private markedet. Boligen er ment å være et midlertidig bosted inntil flyktningen selv skaffer seg annen bolig enten ved kjøp eller leie. (Hjemmesiden) Sunndal kommune har vedtatt Boligsosial handlingsplan for Sunndal kommune 2015-2018 Prioriterte målgrupper for 2015-2018 er blant annet flyktninger. Revisjonen går ikke nærmere inn på forhold knyttet til boligsituasjonen.

1.4 Metode og data

Undersøkelsen skal baseres på Norges Kommunerevisorforbunds (NKRF) standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001). Metodene som er benyttet i prosjektet er dokumentanalyse, intervju/ samtaler og spørreundersøkelse. Revisjonen har intervjuet sentrale personer i kommunen. I tillegg har revisjonen brukt dokumenter utarbeidet av Sunndal kommunen, og statistikk utarbeidet av SSB og IMDi.

Det har vært samtale med:

- rådmann og leder for Innvandrertjenesten (oppstartsmøte og høringsmøte)
- flyktningkonsulent
- programansvarlig introduksjonsordninga
- økonomisjef og økonomikonsulent
- representanter fra ungdommens kommunestyre (en som gikk på videregående, og en som gikk på ungdomsskolen)

Det blir ikke vanligvis utarbeidet tallmateriale som gjør en i stand til å skille ut flyktninger/ flyktningbarn i statistikk. Revisjonen har heller ikke vektlagt å framskaffe slikt tallmateriale ut

over det som framgår i KOSTRA. Fra kommunens side blir det for skole for eksempel framhevet at dette er positivt og et tegn på at flyktninger ses på som ordinære elever.

Revisjonen har som del av prosjektet gjennomført en spørreundersøkelse. Spørreskjema ble sendt til 40 personer. Det kom inn 29 svar. En eller flere fra følgende enheter fikk tilsendt undersøkelsen:

- Helse og barneverntjenesten
- Barnehagetjenesten
- Grunnskoletjenesten
- Innvandrertjenesten
- Pleie og omsorgstjenesten
- Kulturtjenesten
- Plan-, miljø- og næringstjenesten
- NAV Sunndal
- PPT

Revisjonen vil påpeke at resultatet fra spørreundersøkelse må tolkes med forsiktighet. Noen uttrykte at det kan være vanskelig å svare på spørsmålene, fordi kunnskapen om feltet var for lite. Det blir også nevnt at noen spørsmål er vanskelig å svare på da det er store variasjoner blant flyktningene når det for eksempel gjelder kunnskap om norsk kultur.

I etterkant av spørreundersøkelsen gjennomførte revisjonen telefonintervju med ledere i virksomheter som i særlig grad er i kontakt med barn og unge flyktninger. Revisjonen var i kontakt med: jordmor, ledende helsesøster, barnehagesjef, skolesjef, leder av barneverntjenesten, NAV-leder og PPT v/ pedagogisk-psykologisk rådgiver.

1.5 Kort om bosetting og integrering av flyktninger

Innvandrer er definert som person som flytter til et annet land med sikte på varig opphold. En person kalles asylsøker når han eller hun har søkt om beskyttelse (asyl) i Norge, og ikke har fått søknaden sin endelig avgjort. En flyktning er en person som fyller kravene til å få beskyttelse (asyl) i Norge. (https://www.udi.no/ord-og-begreper/) Hovedmålet for integrering er at alle som bor i Norge skal få bruke ressursene sine og bidra til fellesskapet. (Regjeringen.no)

Hvert år inngår staten ved IMDi en rammeavtale med norske kommuner om bosetting av et visst antall flyktninger. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og i de avtalene som inngås, spesifiseres antallet, mens antall familiegjenforeninger ikke lar seg tallfeste og dermed kommer som tillegg.

Sunndal kommune har bosatt over 760 flyktninger siden 1988. (Hjemmesiden) Av disse bor fortsatt 347 + 52 barn som er født etter bosetting i kommunen.

En oversikt over innvandrere etter et utvalg nasjonaliteter for perioden 2013 til 2015 i Sunndal kommune vises i vedlegg 3. Flyktningene kommer i første rekke fra Eritrea deretter Somalia, Afghanistan, Iran, Irak og Etiopia. Flytninger utgjør over halvparten av innvandrerne i kommunen.

Andel innvandrerbefolkning i Sunndal kommune ligger samlet sett lavere enn Møre og Romsdal og kommunegruppen (vel 10 % i 2016), mens andel innvandrerbefolkning i alderen 0-16 år ligger på nivå med landet uten Oslo og høyere enn Møre og Romsdal og kommunegruppen (vel 15 % i 2016).

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage var ca. 19 % i 2016, og andel elever i grunnskolen som får morsmålsundervisning var knapt 6 %. Dette er høyere enn landet, Møre og Romsdal og kommunegruppen.

Revisjonen viser til vedlegg 3 der en del data og statistikk blir presentert. Dette er i første rekke bakgrunnsinformasjon.

For perioden 2005-2019 er det fattet følgende vedtak om bosetting i Sunndal kommune:

År	Vedtak i Kommunestyret inkludert EM (enslige mindreårige flyktninger)	Bosatt inkl. EM (enslige mindreårige)	Familiegjenforente i tillegg
2005	Inntil 15	15 inkludert 1 EM	0
2006	Inntil 15	12	14
2007	Inntil 20	8	12
2008	Inntil 20	19 inkludert 4 EM	5
2009	Inntil 20	14 inkludert 4 EM	6
2010	30	30 inkludert 6 EM	9
2011	20	21 inkludert 5 EM	17
2012	25	27 inkludert 4 EM	11
2013	25	42 inkludert 4 EM	7
2014	37	37 inkludert 3 EM	13
2015	40	40 inkludert 8 EM	17
2016	40	40 inkludert 8 EM	7
2017	45 + 5 EM (IMDi har senere redusert antallet til 30 inkludert 4 EM)		

Kilde: Sunndal kommune

Sunndal kommune ble nominert til IMDi Midts Bosettingspris 2015, på bakgrunn av blant annet:

- Ekstraordinær innsats for å bosette mange flyktninger i 2015.
- Planmessig og langsiktig bosettings- og integreringsarbeid med god forankring i kommunen og kommunens ordinære planverk.

Folkehelseprofil for Sunndal 2017 viser at andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er høyere enn landet som helhet. Lav inntekt defineres her som under 60 prosent av nasjonal medianinntekt.

Generelt om integrering

Introduksjonsordningen er det største integreringspolitiske tiltaket i Norge noensinne. Antall deltakere i ordningen er nær tredoblet siden 2005. Seks av ti personer som har deltatt, er i arbeid eller utdanning etter endt program. Dette er målsettingen med ordningen. Menn under 30 år når målet om at minst 70 prosent skal være aktive på arbeids- eller utdanningsmarkedet. Blant kvinnene gjelder dette kun halvparten. Yngre deltakere gjør det bedre enn eldre. SSB

Innvandrere i Norge deltar i arbeidslivet i høyere grad enn i mange andre OECD-land, men også i Norge har innvandrere lavere yrkesdeltakelse enn befolkningen for øvrig. Det er store forskjeller i sysselsettingen mellom personer med ulik landbakgrunn, botid i Norge, innvandringsgrunn, og mellom kvinner og menn. De som har kommet til Norge som flyktninger, som har lavt utdanningsnivå og kort botid i Norge, har lavere sysselsetting enn snittet blant innvandrere. (IMDi)

Innvandreres levekår bedres med økt botid i Norge, men i gjennomsnitt har de dårligere levekår og lavere inntekt enn resten av befolkningen. Innvandrerbarn er i større grad rammet av barnefattigdom. (IMDi)

Norskfødte med innvandrerforeldre gjør det bedre enn foreldregenerasjonen. Det er likevel store forskjeller i for eksempel yrkesdeltaking og inntektsnivå mellom innvandrere fra ulike land. (SSB)

Barn og unge med innvandrerbakgrunn er overrepresentert når det gjelder mottak av barnevernstjenester. Det er særlig barn og unge som er født utenfor Norge som er overrepresentert. Det er særlig innvandrere i aldersgruppen 13-17 år som skiller seg ut med en stor andel som fikk tiltak fra barnevernet. (Enslige mindreårige flyktninger faller innenfor denne kategorien.) (IMDI Barnevern)

Frafallet (i videregående skole) er større, til dels mye større, for gutter enn for jenter i alle grupper, og større på yrkesfaglige enn på studieforberedende utdanningsprogrammer. Frafallet er aller størst for innvandrergutter. (SSB)

Innvandrerbefolkningen er svært sammensatt når det gjelder alder, kjønn, opprinnelsesland, sosioøkonomisk status, innvandringsgrunn og oppholdstid. Det er derfor store helsemessige forskjeller mellom ulike innvandrergrupper. Helseutfordringer blant innvandrere må også sees i lys av at innvandrere i snitt har dårligere levekår enn resten av befolkningen. (IMDi Helse) Alle innvandrergrupper bruker betydelig mindre alkohol enn befolkningen ellers. Dermed er alle problemer knyttet til alkoholinntak redusert i disse gruppene. (Folkehelseinstituttet)

Definisjoner

I rapporten nyttes noen betegnelser. Revisjonen ser det som formålstjenlig å forklare betydningen av de mest nyttede betegnelses. Informasjonen under er i hovedsak hentet fra UDI sin hjemmeside: www.udi.no/ord-og-begreper/

Asylsøker

Asylsøker er en person som har søkt om beskyttelse (asyl) i Norge, og ikke har fått søknaden sin endelig avgjort. En person er bare asylsøker fra han eller hun har meldt seg for politiet i Norge og søkt om beskyttelse (asyl), fram til UDI eller UNE har behandlet søknaden og fattet et endelig vedtak. Når asylsøkere har fått endelig svar på søknadene sine, kalles de ikke lenger asylsøkere. Hvis de får positivt svar på søknaden, får de oppholdstillatelse som flyktning eller på humanitært grunnlag. Hvis de får endelig avslag på søknaden fra UDI eller UNE, må de reise ut av Norge.

Enslig mindreårig asylsøker

Enslig mindreårig asylsøker er en person under 18 år, som kommer til Norge uten foreldre eller andre med foreldreansvar og søker beskyttelse (asyl) i Norge. Disse får alltid en advokat som følger den mindreårige gjennom hele prosessen. Alder er avgjørende for hvor den mindreårige skal bo mens søknaden blir behandlet. De som er mellom 15 og 18 år, skal bo i et asylmottak for enslige mindreårige asylsøkere. Dette er spesielle asylmottak for ungdom. De som er under 15 år, skal barnevernet sørge for at blir tatt vare på.

Flyktning

En flyktning er en person som fyller kravene til å få beskyttelse (asyl) i Norge. En person vil få oppholdstillatelse som flyktning i Norge hvis han eller hun har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning (dette kalles å være en konvensjonsflyktning), eller står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen

umenneskelig eller nedverdigende behandling eller straff hvis de må reise tilbake til hjemlandet.

Overføringsflyktninger (kvoteflyktninger)
Overføringsflyktning er personer som vanligvis er registrert som flyktninger hos FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR), men som ikke kan tilbys en varig løsning i det landet de befinner seg og som derfor presenteres for overføring til et tredje land. For mange flyktninger er det umulig å returnere til hjemlandet sitt eller å bli integrert i landet de oppholder seg i. Det er UNHCR som fremmer søknadene for overføringsflyktningene, og UDI bestemmer hvem av dem som får komme til Norge. UDI organiserer reisen for dem og har avklart på forhånd hvilken kommune de skal bo i.

Familieinnvandring
Familieinnvandring kalles også familiegjenforening eller familieetablering. De som søker om familieinnvandring er vanligvis ektefelle, samboer eller barn av en som bor i Norge. Andre typer familiemedlemmer som kan søke er foreldre som har barn i Norge, de som skal gifte seg med en i Norge (forlovede), fosterbarn og helsøsken.

Innvandrer
Innvandrer, person som flytter til et annet land med sikte på varig opphold. I statistiske sammenhenger i Norge betegner gjerne innvandrer en person som bor fast her i landet og som har to utenlandsfødte foreldre.

1.6 Høring

Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv bestemmer i § 8, 2 ledd at administrasjonssjefen skal gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som fremgår av en forvaltningsrevisjonsrapport.

Et utkast til rapport har vært forelagt Sunndal kommune ved rådmann. Utkastet ble gjennomgått i høringsmøter 8.9.2017. I etterkant av møtet ble justert utkast sendt til kommunen. Rådmann har i e-post av 12.9.2017 informerte om at kommunen ikke har merknader til justert høringsdokument. Uttalen var knyttet til rapport behandlet av kontrollutvalget 21.9.2017.

Rapport utarbeidet etter møte 21.9.2017 har vært forelagt Sunndal kommune ved rådmann. Rådmann har i e-post av 4.12.2017 informert om at høringsuttalelse ikke utarbeides.

2. Samordning av tjenester og tiltak overfor barn og unge

2.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling
Har Sunndal kommune hensiktsmessig system for samordning av tjenester og tiltak?

Flyktningene mottar tjenester fra flere kommunale enheter. For å sikre at brukerne får et helhetlig og tilstrekkelig tilbud er det derfor viktig med nødvendig samordning av tjenestene. Revisjonen har i tillegg til organisering av arbeidet og hvordan samarbeidet fungerer, valgt å se på kapasitet og kompetanse og involvering av flyktningene.

Kontrollutvalget ønska særlig fokus på barn og unge flyktninger som kommer sammen med foreldre.

Revisjonskriterier
Sunndal kommune:

- har en hensiktsmessig organisering med klar ansvarsfordeling
- har kultur for samhandling og sikrer samordning
- sikrer kapasitet og kompetanse i aktuelle enheter
- involverer flyktningene
- legger til rette for frivillighet og kultur og fritidstilbud

Revisjonen viser til vedlegg 1 der kilder til revisjonskriterier framgår.

2.2 Fakta og beskrivelse

I kapittel 2.2.1 omtales samordning av tjenester og tiltak. I kapittel 2.2.2 til 2.2.10 omtales enheter i kommunen som særlig følger opp barn og unge flyktninger. I disse kapitlene gis oversikt over hvordan tjenesten er organisert, i hvilken grad den yter tjenester overfor flyktninger, kapasitet og kompetanse, bruk av tolk, og samarbeid og samhandling.

2.2.1 Samordning av tjenester og tiltak

Organisering
Sunndal kommune er organisert i 3 stabsenheter og 10 tjenester. Innvandrertjenesten er en av disse tjenestene. Det kommer fram i samtale at det er politisk forankra at innvandrertjenesten er likestilt andre tjenester, og at det skal være et kommunalt tilbud. Kommunen har en bevist satsing på mangfold, næring og solidaritet.

Sunndal kommune har en stor ledergruppe. Det er gjort politisk vedtak om gjennomgang av organiseringa, og det er gjort noe arbeid knyttet til dette. Ny organisering av Sunndal kommune er satt på vent. Rådmannen vi ha fokus på drift og vil arbeide videre med organiseringen senere inklusiv sikre mer vektlegging på utvikling.

De fleste kommunale tjenester er i kontakt med barn og unge flyktninger. I Sunndal kommune gjelder dette særlig Helse og barneverntjenesten (inkludert jordmor, helsestasjon, skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom, fysioterapeut, psykolog og barnevernet), Barnehagetjenesten, Grunnskoletjenesten, NAV og Kulturtjenesten.

I tillegg er det samarbeid med eksterne tjenester på overordnet nivå og i enkeltsaker. Dette gjelder for eksempel fastleger, PPT, BUP, IMDi.

Oppfølging av barn og unge, herunder flyktninger
Revisjonen gjennomførte sommeren 2017 en spørreundersøkelse. Respondentene ble det bedt om svar på ulike spørsmål/ påstander ut fra den kjennskap en hadde til kommunens arbeid overfor flyktninger med særlig fokus på barn og unge. Det kom fram følgende resultat fra spørreundersøkelsen når det gjelder generelle forhold:

	Gj. snitt	Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	Vet ikke
Kommunens samlede oppfølging er tilfredsstillende	4,6			1	4	8	1	15
Tilbudet til barn med spesielle behov er tilfredsstillende	4,6			2	6	11	1	9
Det er fokus på barn og unges særlige utfordringer	4,4			2	9	6	2	9
Min enhet bidrar til integrering	4,6			5	8	9	6	

Fokus på barn og unges særlige utfordringer skårer lavest. Mange svarer vet ikke om kommunens samlede oppfølging er tilfredsstillende.

En bredt sammensatt arbeidsgruppe har utarbeidet Statusrapport for folkehelse i Sunndal kommune 2015. For å styrke forebygging og minske behandling på lengre sikt, bør kommunen ha tidlig innsats mot barn og unge og familier som sliter i svangerskaps- og nyfødtperioden som innsatsområde. Det opplyses at dette gjelder innvandrere og flyktninger på samme måte som befolkningen ellers.

Videreføring av det tverrfaglige arbeidet med å gripe tidlig inn i forhold til problemutvikling. At innsats settes inn på et tidlig tidspunkt er av avgjørende betydning både for den enkelte og for samfunnet. Jo tidligere et problem oppdages og innsats settes inn, desto større er sannsynligheten for en positiv utvikling. Den samfunnsøkonomiske gevinsten av tidlig innsats er høy, fordi færre vil utvikle alvorlige problemer.

Godt kvalifisert og nok personale i helsestasjon, barnehager og skole. Å gripe tidlig inn er i seg selv ikke tilstrekkelig. Tidlig innsats krever faglig trygghet, oversikt og tilgang på kunnskap og kompetanse

Samarbeid og samhandling
Sunndal kommune har opprettet en rekke arenaer og møteplasser for å ivareta integrering av barn og unge som kommer til kommunen som flyktninger.

Helse- og barneverntjenesten samarbeider med barnehagen-, grunnskole, kultur-, innvandrertjenesten, samt PPT, NAV og Sunndal videregående skole for å sikre arbeid med systematisk utvikling av planer og tverrfaglig praksis overfor barn i aldersgruppen 1-20 år, samt deres familier og øvrige omgivelser. (Sunndal kommune årsplan 2015)
De mest sentrale samarbeidsarenaene eller møtene omtales kort under.

Møter mellom helse- og barneverntjenesten og innvandrertjenesten
Helse- og barneverntjenesten og innvandrertjenesten møtes hvert kvartal
Det kommer fram fra Innvandrertjenesten at dette fora fungerer godt, og at partene uttrykker at det er nyttig.

Møter mellom Innvandrertjenesten og politiet
Innvandrertjenesten og politiet møtes hvert kvartal.

Det kommer fram fra Innvandrertjenesten at dette fora fungerer godt, og at partene uttrykker at det er nyttig. Leder i Innvandrertjenesten sitter også i politirådet i kommunen.

Samordningsprosjekt – helhetlig tilbud til barn med spesielle behov
Sunndal kommunestyre behandlet i møte 5.10.2016 (sak 59/2016) Samordningsprosjektet.
Samordningsprosjektet skal sikre helhetlig tilbud til barn med spesielle behov. Leder for innvandrertjenesten har deltatt i prosjektet. Det ble gjort vedtak knyttet til følgende områder: Habilitering, rehabilitering, individuell plan og koordinator.
Organisering av et helhetlig opplærings- og avlastningstilbud for barn og unge, med barnet og familien i fokus. Psykisk helsearbeid for barn og unge

Samordningsenhet
«Samordningsenhet» er etablert for barn med særskilt behov og behov for individuell plan. Enheten skal samordne ressurser. Kommunen har koordinerende enhet i tillegg. Samordningsenheten trår inn når det er barn og unge med spesielle og omfattende behov. Prosjektet har munnet ut i endrede rutiner på dette feltet. Ett av resultatene er samordningsenheten.
Leder for innvandrertjenesten har sittet i prosjektgruppa, og det ligger til rutinene at Innvandrertjenesten skal delta i samordningen dersom brukeren faller inn under deres tjeneste. Leder for innvandrertjenesten er inne når det er tjenlig, er rådgiver og gir innspill. Tjenesten melder inn saker.

Respondentene i spørreundersøkelsen ble det bedt om svar på ulike spørsmål/ påstander om samarbeid og samhandling. Det kom fram følgende i spørreundersøkelsen:

	Gj. snitt	Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	Vet ikke
Ansvarsfordelingen er avklart	4,7	1		1	5	9	4	8
Organiseringen av tjenestene er hensiktsmessig	4,8		1	1	4	9	5	8
Det er tilfredsstillende system for samarbeid og samordning.	4,3		1	5	4	9	2	7
Samarbeidet mellom tjenestene fungerer tilfredsstillende	4,1		1	5	10	9		4
Sunndal kommune har kultur for samhandling av tilbud/tjenester til barn og unge	4,2	2	2	3	6	7	5	3
Det er gjensidig råd og veiledning mellom enhetene om spesielle behov som barn kan ha, for å forebygge problemer og fremme integrering	4,0	2	2	2	8	5	3	6

Resultatet fra undersøkelsen viser: Hensiktsmessig organisering får høyest skår. Det høyeste i undersøkelsen. Ansvarsfordeling får også høy skår. Samarbeid, samordning, kultur for samhandling og råd og veiledning mellom enhetene skårer lavere.

Følgende kommentarer ble gitt i spørreundersøkelsen:

- Innvandrertjenesten har et avklart og uttalt ansvar. Er usikker på om alle tjenester oppfatter disse innbyggerne som sidestilte brukere av kommunens øvrige tjenestetilbud i alle sammenhenger.
- Det har vært et kontinuerlig arbeid gjennom årene for at arbeidet med flyktninger ikke skal være en særomsorg. Vi ser nå at flere og flere forstår og aksepterer at flyktninger i utgangspunktet skal ha det samme tilbudet på samme plass som andre innbyggere.
- Innvandrertjenesten legger godt til rette for dialog. Opplever at det er noe å hente i samarbeid med helse.
- Har ikke erfaring med en systemisk oversikt. Tar kontakt ved behov, og opplever det som tilfredsstillende. Kan se at noe kommunikasjonssvikt kan oppstå. Samordning av «myke» tjenester er en generell utfordring i kommunen.
- Sunndal kommune hadde i 2016 et prosjekt som gikk på bedre samhandling for barn og unge med spesielle behov. Der var også innvandrertjenesten med, så det er fokus på forbedring.
- Mye godt tverrfaglig samarbeid, men jobbes med å bli bedre. Helsestasjon har nylig hatt fagmøte med voksenopplæringen. Viktig å få ett innblikk i hva andre tjenester jobber med. Disse møtene vil vi fortsette med.
- System for samarbeid og samordning kunne vært bedre. Jobber med å få tilfredsstillende system.
- Gjensidig råd og veiledning kunne blitt bedre på tvers av enhetene.

- Vi opplever tidvis en uenighet med NAV om tilbudet til våre brukere. Dette til tross for at vi har en samarbeidsavtale.
- Samarbeidet med NAV kan til tider være utfordrende.
- Samarbeidet med NAV kan alltid bli bedre. Samarbeidet med NAV trekker ned.
- Har alltid et ønske om at «sårbare» grupper skal prioriteres oppfulgt på et «lavere nivå» enn barneverntjenesten.

Når det gjelder tilbudet til barn med spesielle behov, nevner en at det er et godt samarbeid med innvandrertjenesten, og at det blir tilført ressurser gjennom IMDi ved behov.

Sosiale møteplasser bidrar til å gi sosial kapital og nettverk som legger til rette for samarbeid til felles nytte og tillitsbygging. Sosial kapital bygger broer eller skaper bånd mellom mennesker. Tilliten gjør at samfunnet fungerer bedre og mer effektivt.
Mangfoldet av arenaer og møteplasser i et lokalsamfunn er viktig for å sikre høy sosial kapital. Biblioteket er en viktig arena, der møtes alle generasjoner og kjønn, de marginaliserte, arbeidsledige og ulike etniske grupper. Det er derfor viktig at biblioteket er synlig og lett tilgjengelig for alle.

Kapasitet og kompetanse
Sunndal kommune ble nominert til IMDi Midts Bosettingsprisen 2015, på bakgrunn av blant annet:

> *Sunndal kommune har høy bevissthet på at de ansattes kompetanse er viktig for at kvalifiseringsstrategien deres skal lykkes. Dette kommer blant annet til utrykk i deres virksomhetsplan, der det er stort fokus på utvikling og deling av kompetanse både internt og eksternt.*

Respondentene i spørreundersøkelsen ble det bedt om svar på ulike spørsmål/ påstander om kapasitet og kompetanse. Det kom fram følgende i spørreundersøkelsen:

	Gj. snitt	Helt uenig				Helt enig		Vet ikke
		1	2	3	4	5	6	
Vår enhet har tilfredsstillende kapasitet til oppfølging	4,0	1	2	4	8	4	3	6
Vår enhet har tilfredsstillende kompetanse herunder kulturforståelse	4,4			5	8	8	3	4
Det er lett å få bistand fra andre tjenester i kommunen	4,4		1	2	10	11	2	3
Vår enhet får tilfredsstillende informasjon	3,8	1	4	5	3	9	1	5

Resultatet fra undersøkelsen viser: Kompetansen og bistand fra andre får bedre skår enn kapasiteten. Informasjon skårer dårligst. Informasjon får dårligste skår i undersøkelsen.

Følgende kommentarer ble gitt i spørreundersøkelsen:
Kompetanse
- De barnehagene med høyest andel bosatte flyktninger har deltatt i et kompetansehevingsprogram, kalt Kompetanse for mangfold i regi av fylkesmannen og HiVolda. Et tema som må videreutvikles og holdes varmt videre.
- Det er fremdeles for lite kunnskap om traume og flerkulturell forståelse i mange tjenester.
- Vi har vel alltid et utviklingspotensial. (kompetanse) (barnehage)
- Tjenesten deltar på kurs og samarbeidsmøter.
- Enkelte ansatte i PPT har mer kunnskap enn andre. Prioriterer de med høyst kunnskap til arbeid med denne gruppen. Mangler vi kompetanse, tar vi ansvar for å innhente det i de saker det er nødvendig.
- Mye bra kompetanse blant de ansatte (helsestasjon), men kan bli bedre. Spesifikk kurs/videreutdanning innen kulturforståelse er ønskelig.

- Innvandrertjenesten er en viktig og dyktig samarbeidspartner for oss. Særlig har mottaksbarnehagen mye god kompetanse og tett forbindelse med bl.a. IMDi.
- Det ønskes regelmessig **informasjon** fra innvandrertjenesten om flyktningene som bosettes i kommunen.
- Direktoratet og NAV kan bli bedre på informasjon.
- Siden det kan være vanskelig å svare på noen av spørsmålene, tyder det på at min enhet ikke får nok informasjon. (barnevern)

Kapasitet

- Barnehagetjenesten har i utgangspunktet lav kapasitet. Dette er likevel ei prioritert gruppe for oss.
- Helse- og barneverntjenesten har ikke avsatt egne ressurser til oppfølging av flyktninger hverken barn eller voksne. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten følger derfor det ordinære tilbudet til alle i aldersgruppen.
- PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste) har ingen ventelister og tar saker som blir henvist fortløpende. Opplever vi at saken bør prioriteres, gjør vi det så langt det lar seg gjøre.
- Helsestasjonstjenesten har pga. sykemeldinger og utskifting av personell måttet tatt en del etterarbeid ifht. kartlegging og oppfølginger. Dette har vært en tidkrevende prosess.

Sunndal kommune har rutiner for telefontolking. Ved planlagt aktivitet nyttes dette i stor grad. Kvalitet på tolketjenesten oppleves som god.

Kommunen har sertifiserte tolker som arbeider i Innvandrertjenesten og på skolene. Dette er med ett unntak mannlige tolker. Andre enheter kan nytte disse ved behov.

Involvering og brukertilpasning

Respondentene i spørreundersøkelsen ble bedt om å svare på ulike spørsmål/ påstander om involvering og brukertilpasning. Det kom fram følgende resultat fra spørreundersøkelsen:

	Gj. snitt	Helt uenig				Helt enig		Vet ikke
		1	2	3	4	5	6	
Flyktningene får påvirke tjenestene/tilbudet	4,2	1		3	6	7	1	10
Det blir lagt til rette for brukermedvirkning/involvering	4,5			4	6	10	3	6
Ressursene som flyktningene representerer etterspørres/benyttes	4,3		1	1	4	4	1	17
Flytningenes forskjellige behov og ønsker blir tatt hensyn til	4,7				10	7	3	9

Resultatet fra undersøkelsen viser: Hensyn til behov og ønsker får høyest skår. Mange krysser av for vet ikke, flest når det gjelder om ressursene som flyktningene representerer etterspørres/benyttes.

Følgende kommentarer ble gitt i spørreundersøkelsen:

Flyktningene får påvirke tjenestene/ tilbudet

- Flyktninger får påvirke tilbudet i samme grad som andre familier. Det legges vekt på bruk av tolk, og fokus på holdningsskapende arbeid.
- Får samme tilbud som ordinær helsestasjon- og skolehelsetjeneste.
- Får påvirke som alle andre brukere/ foreldre.

Brukermedvirkning/ involvering

- Brukermedvirkning/ involvering er på linje med det ordinære for aldersgruppen.
- Det gjennomføres samtaler og møter.
- I barnevernet blir brukermedvirkning/involvering prioritert.

Flyktningenes ressurser etterspørres

- Enkeltpersoner har språkpraksis og blir brukt som tolker. En del fastboende har jobb som tospråklige lærere og tolker.
- Det er et forbedringspotensial. Men vi opplever at flere får opp øynene for at de er en ressurs.

Flyktningenes behov og ønsker

- Flyktningenes behov og ønsker kommer fram i de individuelle planene som er et levende dokument gjennom tiden i introduksjonsprogrammet. Behov blir også kartlagt ved kontakt med ansatte: lærer, flyktningkonsulent, miljøarbeidere og programrådgivere.
- Flyktningenes behov og ønsker blir tatt hensyn til som alle andre brukere.
- Behov ja, ønsker/forventninger behøver ikke alltid å være i tråd med det som er realistisk.
- Vi forsøker å tilrettelegge så godt vi kan innenfor våre rammer.
- Tilbudet påvirkes av hvilke tjenester det er behov for. Flyktninger får elles tilbud om det ordinære helsestasjons- og skolehelsetjenestetilbudet. Det samme gjelder barnevern.

Det kommer fram at innvandrertjenesten har tett kontakt med bruker. Det er kontinuerlig tilbakemelding, også brukerundersøkelse. Flyktningene kan klage til fylkesmannen.

Det kommer videre fram at deltakere (på introduksjonsprogrammet) blir sett på som en ressurs, særlig i barnehage pga. språket.

Aktivitet – kultur – fritid
Sunndal kommune årsplan 2015 påpeker at Innvandrertjenesten skal arbeide aktivt for å sikre alle brukerne et godt aktivitets- og fritidstilbud. Dette skal gjøres ved samarbeidet med næringsliv og frivilligheten, og ved å bevisstgjøre andre offentlige tjenester på ansvaret de har overfor flyktninger og asylsøkere.

Mål er god helse blant flyktninger og asylsøkere i Sunndal. Tiltak for å nå målet er å arbeide aktivt for å sikre alle brukere et godt aktivitets- og fritidstilbud. Arbeide med psykisk helse gjennom tverrtjenstlig arbeid. Målsetting er å være et regionalt kompetansesenter innen fagområdet, gjennom samarbeide med Kulturtjenesten for å få frivilligheten inn i integreringsarbeidet. (Sunndal kommune årsplan 2016)

Hovedmål for området kultur og fritid er at Sunndal kommune skal prioritere ungdomsarbeid og gode oppvekstmiljø. Kulturtjenesten skal bidra til et trygt og stimulerende ungdomsmiljø, For å nå dette skal tilbudet ved Sunndal ungdomssenter utvikles, og nå et medlemstall på 100. Arrangere Barnas verdensdager 2016 – i samarbeid med andre. (Sunndal kommune årsplan 2016)

Sunndal kulturskole skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønsker det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Pris for hver elevplass er 1400,- per semester, 50 % familiemoderasjon gjelder fra elevplass nr. to i samme familie. Elever som får fast tilbud om ukentlig utvidet undervisning, må betale halv kontingent ekstra for dette. Avgift på kurs settes etter lengde og antall deltakere på kurset.

Til forskjell fra de fleste norske foreldre er det ikke vanlig å følge sine barn på ***fritidsaktiviteter*** og lignende i mange andre kulturelle samfunn. Foreldre med andre kulturelle bakgrunnen «mister» med dette en viktig møteplass med norske foreldre. Integrering er vanskeligere jo eldre man er, der er derfor vanskelig å integrere voksne flyktninger tilstrekkelig i lokalsamfunnet. Det gjøres et godt integreringsarbeid i Sunndal og utviklingen viser at kommunen får stadig flere innvandrere. En videre satsing for å sette innvandrerbefolkningen i stand til å ta seg arbeid i Sunndal, vil gi verdifull arbeidskraft.

Kulturplan 2009-2019 (Kulturplan 2009-2019 Rettet etter vedtak kommunestyresak 51/09) omtaler og har tiltak knyttet til kultur og integrering og frivilligheten, blant annet spre informasjon og kunnskap, fadderordninger, etablere frivillighetens hus.

Sunndal kommune ble nominert til IMDi Midts Bosettingsprisen 2015, på bakgrunn av blant annet at kommunen gir deltakere fritidstilbud og tilknytning til lokale lag og organisasjoner.

Respondentene i spørreundersøkelsen ble det bedt om svar på to påstander om frivillighet, kultur og fritidstilbud. Det kom fram følgende i spørreundersøkelsen:

	Gj. snitt	Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	Vet ikke
Sunndal kommune legger til rette for at frivillighetsfeltet som en sentral del av integreringsarbeidet.	4,1	2		2	7	7	1	8
Sunndal kommune legger til rette for kultur- og fritidstilbudet som en sentral del av integreringsarbeidet.	4,6			3	6	8	3	8

Resultatet fra undersøkelsen viser at tilrettelegging for kultur- og fritidstilbudet skårer høyere enn tilrettelegging for frivillighetsfeltet.

Følgende kommentarer ble gitt i spørreundersøkelsen:

- Det er en god ordning med flyktningevenn og språkkafe i regi frivillige lag og organisasjoner
- Gjennom arrangement med fri inngang og aktører fra mottaket skaper vi arena for deltaking, eksempelvis barnas verdensdager.
- Det kunne vært mer samhandling mellom kommune og frivilliglag/organisasjoner når det gjelder deltakelse i kulturskole/idrettslag etc. spesielt rundt subsidiering av medlemsavgift/deltakeravgift.
- Frivillighetssentralen gjør en stor jobb i forhold til å legge til rette for frivillighetsfeltet.
- Etter initiativ fra og midler fra en frivillig organisasjon skal jordmor høsten 2017 arrangere barselgruppe for innvandrerkvinner og norske for å fremme norsk språk og integrering. Et samarbeidsprosjekt med innvandrertjenesten.
- Kommunen legger til rette, med det viser seg vanskelig å få vedvarende trykk på dette. Innvandrertjenesten har nå ansatt en person på flyktningkontoret som skal ha spesielt fokus på dette. Det har også bred plass i informasjonsarbeidet, da dette er et svært fremmed område for flyktninger.
- Enslige mindreårige får såkalt kulturkort som de kan benytte til kulturtilbud. Innvandrertjenesten har godt samarbeid med kulturtjenesten.
- Foreldrenes økonomi kan påvirke barns muligheter til deltakelse.

Det kommer fram følgende under spørsmål om spesielle utfordringer:

- Det å styrke foreldrerollen, spesielt i forhold til lag/organisasjoner og fritidsaktiviteter og ansvaret som foreldrene har i den forbindelse med frivillig arbeid.
- Det å skape felles arena for aktivitet der det er mulig for alle å delta og der voksne følger opp.
- Fokus på norsk kultur. Viktig at det har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter på linje med jevngamle norske.

Det kommer fram i samtale at kommunen sliter med å få voksne med på fritidstilbudet. En person i halv stilling skal følge opp kontakt med frivillige og næringslivet. Leder for Innvandrertjenesten underviser om frivilligheten i Norge. Det blir påpekt at det må læres for eksempel å følge ungene til aktivitet, og at for ungene er nettverk viktig.

Innspill fra ungdommer i Sunndal kommune

Fritidsaktiviteter blir trukket fram som viktig område for integrering: «Alle kan for eksempel bli med på fotball, da snakker en mer og mer sammen og lærer å omgås.»

Det kommer fram at det gjerne er grupperinger der innvandrere samles for seg, både på skolen og ellers. Det blir pekt på at mange etnisk norske er flinke til å ta kontakt.

Spesiell utfordringer er knyttet til hverdagsintegrering. Dette krever at de behersker norsk. De må snakke mer norsk hver dag. Det blir understreket at Sunndalssamfunnet er basert på fellesskap og integrering. Den generelle kulturen er ikke dømmende, selv om det kan finnes unntak. Det er noe forskjellig hvor åpne folk er. Når det gjelder fordommer, blir det pekt på at dette ikke er rasisme, men skyldes at flyktninger representerer noe som er uvant. Det blir påpekt at en prøver å være forståelsesfull, men det er ikke alltid en klarer å sette seg inn i situasjonen andre er i.

Det blir påpekt at det også må være plass til flyktningenes kultur, og at det ikke bare må være slik at de skal lære norsk kultur. Mange liker å holde på for seg, men det å vise fram hverandres kultur (kulturmix) kan være bra. Det kommer fram at unge jenter kan ha andre utfordringer enn guttene.

Når det gjelder fritidsaktiviteter, prøver kommunen å få med flyktninger. Det blir vist til eksempel på ungdommer tas med av voksne til fritidsaktiviteter. Det blir påpekt som viktig at ungdom integrerer ungdom, og at flyktninger deltar der ungdommen er. (I Sunndal er for eksempel fotball viktig.) Kjelleren (ungdomsklubben) blir vist fram som et positivt eksempel der flyktningene trives. Der er det for eksempel dans, og mange er glade i å danse. Det var mer grupperinger der før, men gjennom biljard m.m. blir en kjent, noe som er «kjempehyggelig».

Det blir videre pekt på at flyktningevenn må være 16 eller 18 år og slik sett bare angår den litt eldre aldersgruppen. Det burde vært gjort noe for å få yngre ungdommer til å være med.

Integrering har ikke vært tema på ungdommens kommunestyre.

2.2.2 Innvandrertjenesten

Arbeidet med innvandring, integrering og kvalifisering er i Sunndal kommune lagt til Innvandrertjenesten. Asylmottak, flyktningkontor og voksenopplæring er avdelinger i Innvandrertjenesten.

Kommunen er driftsoperatør for et asylmottak etter avtale med UDI. UDI har sagt opp avtalen om enslige mindreårige asylsøkere og asylmottaket med virkning fra henholdsvis 1.9. og 1.10.2017. Det er tre og fire måneders oppsigelse og avdelingen og mottaket bli lagt ned henholdsvis 30.11.2017 og 31.1.2018.

Flyktningkonsulenten er organisert i stab til leder for Innvandrertjenesten. Det er 2,5 programrådgivere på introduksjonsprogrammet. For de som går på grunnskole er kontaktlærer ansvarlig for det faglige. Programrådgivere vil da ha mer ansvar for fritid, og arbeidslinja.

Barn og unge som er flyktninger følges i all hovedsak opp av de ordinære tjenestene i kommunen. Det framgår på hjemmesiden at andre offentlige tjenester tilbys på lik linje med alle landets innbyggere. Dette blir også understreka i samtaler.

Etter anmodning fra IMDi bosetter kommunen flyktninger. Kvalifisering av disse skjer ved Sunndal voksenopplæring. Sunndal voksenopplæring er en kommunal skole for innvandrere over 16 år. Skolen følger den kommunale skoleruten. Det overordnede målet ved

voksenopplæringen er å styrke innvandrernes mulighet for deltagelse i yrkes- og samfunnsliv, og deres økonomiske selvstendighet. Voksenopplæringen skal tilrettelegge for utdannelse og arbeid for mennesker med ulik etnisk og utdanningsmessig bakgrunn. Skolen skal bidra til å fremme inkludering og kulturelt mangfold. Skolens tilbud gis innen fire sentrale områder: Norskopplæring, samfunnskunnskap, grunnskoleopplæring og introduksjonsprogram.

Bikuben barnehage ligger under Sunndal asylsøkermottak og er en del av kommunens Innvandrertjeneste. Barnehagen tilbyr heldagsplasser gjennom hele året til barn som bor på mottaket i alderen 1-6 år. Barn som bosettes fra mottaket til kommunen beholder plassen sin i Bikuben til de har fått plass i den barnehagen de har søkt plass i. Ved ledig kapasitet tas det inn barn bosatt i kommunen.

I IMDi Midts nominering til Bosettingsprisen 2015, beskrives tjenesten slik:

> *Både bosettings-, mottaks- og kvalifiseringsarbeidet er godt forankret i kommunens politiske og administrative ledelse. Innvandrertjenesten er en helhetlig overbygning som innbefatter både mottaksdrift, flyktningetjeneste og voksenopplæring. Dette har gitt mange effektiviseringsgevinster og gode muligheter for faglig utvikling.*

Kommunestyret behandlet «Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Sunndal kommune» i møte 17.3.2016. Det ble vedtatt at det skal utarbeides risiko- og sårbarhetsanalyse for innvandrertjenesten i løpet av høsten 2016. Kommunen ved ass. rådmann opplyser at det er avholdt planleggingsmøte i november 2016, og selve analysen hadde sitt oppstartmøte 18. januar 2017. Prosjektet er fullført i 2017.

2.2.3 Jordmor

Jordmor yter tjenester til gravide og nybakte foreldre inkludert flyktninger.

Gravide får tilbud om svangerskapskontroll, og kan velge mellom kontroll hos jordmor på helsestasjonen eller til fastlege. Jordmor arbeider i samsvar med statlige retningslinjer for svangerskapsomsorgen. Sunndal kommune opplyser at antall konsultasjoner kan være varierende, men i utgangspunktet tilbys den gravide ni kontroller.

Ved behov kan det henvises til psykolog for å få hjelp. Jordmor samarbeider med den gravides fastlege og har i tillegg et nært samarbeid med gynekologisk poliklinikk og fødeavdelingene ved Molde og Kristiansund sykehus. Samarbeid med barnevern, spe- og småbarnsteam og kommune psykolog. Etter fødsel tar jordmor tidlig kontakt og tilbyr hjemmebesøk. Alle kontroller som gjelder svangerskapet er gratis.

Temaer som jordmor tar opp i konsultasjonene

Aktuelle temaer som tas opp i konsultasjonene er: 1) kosthold, trening, røyking og alkohol 2) livssituasjon 3) arbeidssituasjon i forhold til graviditet 4) helsetilstand, arvelige sykdommer i familien, og evt. kronisk sykdom 5) tidligere svangerskap og fødsler 6) vanlige plager og endringer som skjer i forbindelse med svangerskapet 7) stønadsmuligheter, rettigheter og plikter 8) kommunens tilbud om svangerskapsomsorg 9) ulike fødetilbud 10) fødselsforberedelse, det å få barn og forberedelser til barseltid og amming 11) partners rolle under fødselen

Jordmor eller fastlegen skal også ta opp temaer som kan være vanskelige å snakke om. Eksempler på dette er: 1) tristhet utover det som er vanlig 2) psykiske plager eller depresjoner 3) vold, fysisk og psykisk trakassering og seksuelle overgrep 4) spiseforstyrrelser 5) bekymringer, redsel for å føde eller sykehusskrekk

Sunndal kommune har tilbud om barselgrupper. Gruppene er et nettverksskapende tilbud til nybakte foreldre inkludert flyktninger. Etter fødsel tar helsestasjonen kontakt om deltakelse i barselgruppe. Temaer som tas opp: 1) Opplevelse av foreldrerollen 2) Samspill/ kontakt mellom foreldre og barn 3) Barnets utvikling 4) Søvn 5) Amming/ flaskemating 6) Barnestell 7) Kosthold 8) Ulykkesforebygging 9) Samliv

Ressurser
I Sunndal kommune er det en 100 % stilling som jordmor. Dette gjør at tjenesten er sårbar ved fravær eller hvis stillingsinnehaver slutter.

Tilgjengelighet
Gravide tar kontakt med jordmor eller fastlege for å få oppfølging gjennom svangerskapet. De som ikke tar kontakt mottar informasjon om tjenesten og inviteres/ innkalles til konsultasjoner. Jordmor har faste program som skal gjennomføres. Jordmor er ut over dette tilgjengelig for de som ønsker kontakt.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten informerer om sin tjeneste, inkludert jordmor, i introduksjonsprogrammet og på skolene ved skolestart. Jordmor informerer i en årlig dobbelttime om tjenesten på introduksjonsprogrammet – tema er blant annet kjønnslemlestelse. (Introduksjonsprogrammet omtales nærmere i kapittel 3).

Deltakelse
Gravide og nybakte foreldre inviteres/ innkalles til konsultasjoner og grupper. Brev sendes til aktuelle deltakere. Noen møter ikke opp uten å gi beskjed og andre glemmer timen. Dette gjelder flykninger og andre. Jordmor har rutiner for ny innkalling per post og telefon. Helsestasjon arbeider for å få et system som sender påminnelse som SMS dagen før timen. Dette vil også bli vurdert for konsultasjoner og gruppetimer hos jordmor.

Barselgruppene er inndelt etter tid/ måned barnet er født. Gruppene varierer fra fem til 10 deltakere. Av disse vil en eller noen få normalt være flyktninger. Flyktninger deltar i liten grad i barselgrupper. De får da ikke informasjon om de temaene som tas opp der. Informasjon om temaene gis på konsultasjoner som den enkelte innkalles til. Konsultasjonene og deltakelse i gruppe er viktig i forhold til integrering, lære om tilknytting til barn, praktisere norsk språk etc. Det opplyses at det er viktig å motivere og følge deltakere tett opp slik at de ønsker å delta. Det er ønskelig å undersøke hvorfor flyktninger i liten grad deltar i gruppene. Deltakerne må føle seg trygge, og gruppene bør derfor ikke være for store.

Det arrangeres foreldreforberedende kurs. Vanskelig å få flyktninger med i disse gruppene. Viktig å arbeide for trygge grupper og motivere for deltakelse.

Prosjekt overfor nybakte mødre
Andre halvår 2017 gjennomføres det et prosjekt for å få etablert en gruppe bestående av norsk mødre og flyktning mødre med små barn. Jordmor koordinerer prosjektet sammen med fysioterapeut ved frisklivssentral og ansatt ved voksenopplæringens introduksjonsprogram. Det samarbeides med Innvandrertjenesten og frivillige. Prosjektet har fokus på integrering og er finansieres av organisasjon. En liten gruppe bestående av norske mødre og flyktning mødre deltar i prosjektet. Det gjennomføres gruppeaktiviteter som babysang og bading. Norsk språk nyttes og gjennom dette får en øvelse i å snakke norsk. Det utveksles erfaringer. Det er så langt gode erfaringer med prosjektet. Prosjektet skal evalueres når det avsluttes i slutten av året.

Tolk
Greit opplegg for telefontolking ved planlagt aktivitet. Jordmor nytter som hovedregel kvinnelige tolker. Kvalitet på tolketjenesten oppleves som god.

Kommunen har sertifiserte tolker som arbeider i Innvandrertjenesten og på skolene. Dette er med ett unntak mannlige tolker. Disse kan kontaktes og nyttes som oppmøtetolker. Det vurderes om slik tolk kan nyttes for eksempel ved hjemmebesøk.

Samarbeid
Det opplyses at det er et godt samarbeid med jordmortjenesten i nabokommune. Kommunejordmødrene har et nettverk i fylket som har fagdager to ganger i året. Flyktninger har så langt ikke vært tema på disse fagdagene.

Godt samarbeid med Innvandrertjenesten, som har opparbeidet seg god kunnskap om flyktninger.

Kommunen har ansatt psykolog som veileder ansatte ved helsestasjon en gang per måned. Jordmor deltar på disse møtene. Jordmor tar kontakt med psykolog og fastlege ved behov.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har faste møter med barneverntjenesten en gang per måned. I disse møtene kan jordmor delta. Anonymiserte saker drøftes. Jordmor tar kontakt med barneverntjenesten ved behov. Samarbeidet er godt.

Jordmor er lokalisert sammen med og samarbeider med helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom. Jordmor har faste tema det gis informasjon om på helsestasjon og skolene.

Utfordringer og forbedringspunkter
Viktig at gravide flyktninger nytter tilbudet fra jordmor. Det bør settes inn ressurser tidlig for å motivere gravide og nye foreldre til å delta på konsultasjoner og spesielt i grupper/ barselgrupper. Den enkelte flyktning vil tjene på dette. De vil få praktisk informasjon om hvordan det forventes at barn følges opp. I tillegg får en økt forståelse av det norske samfunn, og trening i å uttrykke seg på norsk. Videre vil det være positivt å få utvekslet erfaringer med norske mødre. Barnet vil også tjene på dette.

Motivasjon til å delta i de tilbud som gis er viktig. Videre er det viktig at det skapes trygghet i de grupper der flyktninger kan delta. Dette arbeidet kan samordnes slik at alle enhetene som er i kontakt med flykningene motiverer. Dette krever bedre kunnskap om tjenestene som ytes.

Flyktningeforeldre er ofte i utdanning eller det pågår annen kvalifikasjon til yrkeslivet. De fleste vil derfor ha en marginal økonomi. Dette kan ha innvirkning på hvilke aktiviteter barn deltar på.

Det vil være en fordel om tjenester som ytes overfor barn og unge samlokaliseres. Hvis helsestasjon, skolehelsetjenesten, barneverntjenesten, PPT og psykisk helse for barn og unge med psykolog lokaliseres i samme bygg ville dette føre til et tettere og bedre samarbeid og bedre utnyttelse av ressurser.

2.2.4 Helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom

Flyktninger får samme tilbud som ordinær helsestasjon og skolehelsetjeneste. Ansvar for oppfølging av flyktninger er lagt til enkelte ansatte i helsestasjon og skolehelsetjenesten. Tidligere var flere involvert.

Helsestasjon 0-5 år

Barn har rett til helsekontroll og foreldre plikter å medvirke til at barnet deltar i helsekontroll, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 6-1. Helsestasjonen gir et gratis helsetilbud til alle barn i alderen 0-5 år og deres familier. Helsestasjon yter forebyggende helsetjenester for barn og unge, gir råd og veiledning, og støtter foreldrene i foreldrerollen. Barna tilbys helseundersøkelser og vaksiner i tråd med nasjonale retningslinjer og barnevaksinasjonsprogrammet.

Skolehelsetjenesten

Målgruppe for skolehelsetjenesten er skolebarn mellom 6 og 20 år. Formål for skolehelsetjenesten er at den i samarbeid med skolens personell, elever og foreldre skal skape en helsefremmende skole med vekt på helse, trivsel og sikkerhet. Skolehelsetjenestetilbudet omfatter: 1) Systematiske helsekonsultasjoner på bestemte alderstrinn 2) Gjennomfører anbefalte vaksinasjoner 3) Individuell rådgivning og veiledning etter behov. 4) Helseopplysning/ undervisning om ulike tema i samarbeid med skolen 5) Familieveileder gir tilbud om samtaler og veiledning til barn, ungdommer og foreldre/ foresatte ved behov.

I Sunndal kommune er det fem barneskoler, en ungdomsskole og en videregående skole. Skolehelsetjenesten skal ha faste trefftider på alle skolene hver uke, med unntak av Gjøra skole som har trefftid hver tredje uke. Skolehelsetjenesten har en kontaktperson ved hver av skolene. Flyktninger går i det alt vesentlige på skoler på Sunndalsøra. Antall dager og antall timer skolehelsetjenesten er tilstede på den enkelte skole varierer. For ytterligere informasjon vises det til oversikt på kommunens hjemmeside.

Helsestasjon for ungdom

Helsestasjon for ungdom er et gratis tilbud for all ungdom som bor eller går på skole i Sunndal kommune. Tilbudet omfatter

- Samtaler om forhold som opptar ungdommen, så som trivsel, spiseproblemer, psykiske plager, rus, fysiske plager, seksualitet, prevensjon, graviditet, abort o.l.
- Hjelp til å bli henvist til andre faginstanser ved behov.

Helsestasjon for ungdom har kontor ved kantina på Sunndal videregående skole og har faste trefftider.

Ressurser

Helsestasjon og skolehelsetjenesten inkludert jordmortjenesten og helsestasjon for ungdom er planlagt med seks fag stillinger (jordmor, fire helsesøstre inkludert ledende helsesøster, og en familieveileder). I tillegg er det avsatt to sykepleiere i til sammen en og en halv stilling til tjenester ved asylmottaket. I forhold til antall skoler og antall barn i skolepliktig alder opplyses det at antall helsesøstre i skolehelsetjenesten er lav (under norm).

Det siste året har vært utfordrende for helsestasjon og skolehelsetjenesten. Ressurser har blitt redusert pga fravær, permisjon, og ansatte som har gått over til reduserte stillinger fra september 2017. Det er ikke kommet nye ansatte inn i de reduserte stillingene da det er stillingsstopp grunnet nedlegging av asylmottak i kommunen. Det stilles flere og flere krav til

tjenesten og til å dokumentere arbeid som utføres. Det er innført nye retningslinjer. Det er stort arbeidspress på de som er i tjenesten.

I tillegg har enheten en helsestasjonslege en dag per uke. Skolelege sluttet i 2017, og er ennå ikke erstattet. Manglende skolelege har ført til at skolestartundersøkelse er utsatt. Det arbeides for å engasjere en skolelege og etter plan skal dette være på plass fra 1.1.2018. Som en midlertidig løsning samtaler helsesøstre med helsestasjonslegen om problemstillinger knyttet til skolehelsetjenesten.

Kommunen har ansatt psykolog. Helsesøstrene har godt samarbeid med psykolog i forhold til psykisk helse for barn. Psykolog veileder ansatte ved helsestasjon en gang per måned.

Tilgjengelighet

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har faste program som skal gjennomføres. I tillegg er det faste tidspunkt avsatt ved hver skole for trefftider og «drop-in» timer. Ressurssituasjonen har ført til at trefftider og «drop-in» timer som det er informert om ikke alltid overholdes. Skolehelsetjenesten har vært mindre tilgjengelig i forhold til trefftidene ved skolene og undervisning.

Foreldre og barn innkalles til helsestasjonstimer. Noen møter ikke opp uten å gi beskjed og andre glemmer timen. Dette gjelder flykninger og andre. Helsestasjon har rutiner for ny innkalling per post og telefon. Det arbeides for å få et system som sender påminnelse som SMS dagen før timen. Erfaring fra andre kommuner viser at flere møter når slik varsling nyttes.

Flyktninger går på skoler på Sunndalsøra; Sande skole, Tredal skole og Sunndal ungdomsskole. Det er en innføringsklasse ved Sande barneskole. Det har vist seg at det kan være et særlig behov for oppfølging av helsesøster der. Det har derfor vært arbeidet for å få en egen oppfølging ved innføringsklassen. Klassen har siden skolestart høsten 2017 blitt fulgt opp minst 2 timer per uke av helsesøster.

I årsplan for 2016 for Sunndal kommune gis det informasjon om økt fokus på psykisk helse ved barne-, ungdoms- og videregående skole med helsesøster mer til stede ute på skolene. Delta aktivt i prosjekt med samarbeidspartnere blant annet med innvandrertjenesten. Opprettelse av samordningsenhet for brukere med store og sammensatte behov. Målsetning er gode helsetilbud til asylsøkere og flyktninger.

Tolk

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har et greit opplegg for telefontolking ved planlagt aktivitet. Kvalitet på tolketjenesten variere og det er viktig at ansatte gir melding til tolketjenesten om gode og dårlige erfaringer. Tolking i mer akutte situasjoner er mer utfordrende. Den enkelte prøver å håndtere dette selv eller ved å ta kontakt med Innvandrertjenesten. Telefontolk kan være vanskelig å få levert på kort tid, og det er også mye dyrere når denne ikke er bestilt på forhånd. På grunn av taushetsplikt prøver en å unngå å bruke familie eller personer i miljøet i Sunndal kommune til tolking. Når det er vanskelig å få tak i tolk må samtale utsettes. Enkelte har med seg bekjent som kan tolke, ellers blir kroppsspråk brukt ved ikke planlagte situasjoner.

Det benyttes utarbeidet informasjonsmateriell som er tilgjengelig på nasjonale nettsteder (Helsedirektoratet, NAV etc). Informasjon foreligger på mange språk.

Samarbeid
Godt samarbeid med Innvandrertjenesten. To sykepleiere har sine hovedoppgaver rettet mot asylmottaket. Det utveksles erfaringer mellom sykepleierne og helsesøstrene som deltar på faste ukentlige møter på helsestasjonen.

Samarbeidspartnere for skolehelsetjenesten er fastleger, kommunepsykolog, ergoterapeut, fysioterapeut, barnevern, PPT, BUP og spesialisthelsetjenesten.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har faste møter med BUP en dag per måned. I disse møtene drøftes anonymiserte saker.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har faste møter med barneverntjenesten en gang per måned. I disse møtene drøftes anonymiserte saker.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten deltar på møter med barnehagestyrerne.

Har lite samarbeid med NAV. Det påpekes at det ikke er behov for tettere samarbeid. Når det kommer enkeltsaker tas det kontakt med NAV og kontakt videreformidles.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har møter med barnehager. Det vil være en fordel om tjenesten kunne delta på møter ledelsen på skolene har – rektormøtene. Skolehelsetjenesten ser at det kan være gevinst med å få på plass slike arenaer på skolene. Helsesøstrene har faste trefftider og har oppfølging av enkeltelever. Det er samtaler og avklaringer med lærere ved behov.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten påpeker at samarbeid og samordning av tjenestene overfor flyktninger kan bli bedre. Det opplyses at det arbeides med å få et bedre system for dette. Det opplyses også at informasjonsutveksling mellom virksomheter som følger opp flyktninger kan bli bedre. Utfordringer med å formidle kunnskap om barneoppdragelse og grensesetning til foreldre med annen kulturell bakgrunn. Det er god kunnskap om temaet i kommunen men det er utfordringer med å få dette formidlet på en god og ensartet måte.

Utfordringer og forbedringspunkter
Den største utfordring er å få gjort alle oppgaver. Helsestasjon og skolehelsetjenesten er en liten tjeneste og ved bortfall av ressurser går dette ut over de tjenestene som skal ytes. Oppfølging av den enkelte flyktning krever ressurser både i helsestasjon og skolehelsetjeneste, og krever noen ganger bruk av tolk. Det pekes på at det kan være behov for egen stillingsressurs til arbeid med flyktninger med helsekartlegging og opphenting av vaksinering.

Det påpekes at det ved integrering av barn og unge er særlig viktig å lære seg norsk og bli innlemmet i den norske kultur. Det pekes på at undervisning individuelt og i grupper om temaet helse kan forbedres. Det opplyses at det er mye god kompetanse i virksomheten, men at det er ønskelig med kurs/ videreutdanning innen kulturforståelse.

Viktig at tjenesteapparatet kommer tidlig inn. Hvis det settes inn mer ressurser tidlig vil kommunen og den enkelte flyktning tjene på dette. Dette gjelder særlig forståelse av det norske samfunn. Det vil være en gevinst ved å samordne opplæring og informasjon om barneoppdragelse og grensesetning til foreldre med annen kulturell bakgrunn.

2.2.5 Psykisk helse for barn og unge

Psykologtjeneste omfatter psykisk helse for barn og unge, og er en avdeling i Helse- og barneverntjenesten. Psykologtjenesten består av psykolog i 75 % stilling og 100 % stilling psykiatrisk sykepleier. Avdelingen ble opprettet ved tilsetting av psykolog i 50 % stilling i juni 2015. Tilbudet er nytt og har vært under innarbeidelse siden den ble opprettet.

Kommunepsykologen jobber hovedsakelig med utredning, forebygging og behandling av barn og unge. Psykologtjenesten samarbeider med helsestasjonen, jordmor, familieveileder, barneverntjenesten, PPT, BUP, skole/ barnehager og folkehelsekoordinator/ frisklivssentralen.

Psykologtjenesten har månedlig veiledning for alle ansatte ved helsestasjonen inkludert helsetjenesten for asylsøkere/ flyktninger. Tilbud til flyktninger på lik linje med øvrige barn og unge.

Pleie- og omsorgstjenesten har en egen sone for psykisk helse som har ansvar for alle over 18 år. Psykologtjenesten og psykisk helse for voksne har startet et samarbeid som er under utvikling. Sykepleier/ helsesøster ved mottaket og psykisk helse for voksne samarbeider om tilbud til voksne asylsøkere ved Øran Aktivitetshus.

Kommuneplan 2014-2020 Samfunnsdelen har blant annet som mål god helse og livskvalitet for alle. Strategier er blant annet: samarbeide med lokale lag og organisasjoner. Tidlig tverrfaglig innsats er et satsingsområde i Sunndal kommune. Både barnehagene, skolene, barnevernet, helsestasjon og skolehelsetjenesten ser en økning i antallet barn med utfordringer knyttet til psykisk helse. Det er nødvendig med tidlig, tverrfaglig innsats for å avdekke og følge opp dette. Ulike tverrfaglige prosjekt planlegges oppstartet i planperioden.

Sunndal kommune har Handlingsplan for vold i nære relasjoner Sunndal kommune 2013-2016 Handlingsplanen skal rulleres. Ansvaret er lagt til helse og barnevern.

2.2.6 Barnevern

Barneverntjenesten i Sunndal kommune ivaretas av Interkommunal barnevernstjeneste for Nesset, Sunndal og Tingvoll, der Sunndal kommune er vertskommune. Tjenesten har 12 årsverk fordelt på leder, hjemmekonsulent, saksbehandler (merkantil) og 9 konsulenter. Konsulentene er fordelt på to grupper; Undersøkelse og tiltak i hjemmet (6 ansatte) og Tiltak utenfor hjemmet (3 ansatte).

De viktigste oppgavene for barneverntjenesten:

- Følge nøye med i de forhold barn og ungdom lever under og virke for tiltak til bedring av barn og unges omsorgssituasjon i samarbeid med andre instanser og avdelinger i kommunen. Gi hjelp til enkelte barn/ unge hvor familien selv ikke fullt ut er i stand til å gi barnet/ ungdommen nødvendig hjelp/ tilfredsstillende omsorg.
- Tiltak for barna kan for eksempel være støttekontakt, besøkshjem, direkte veiledning til hjemmet, (økonomisk støtte), og i enkelte tilfeller kortere eller lenger opphold utenfor hjemmet, for eksempel i fosterhjem, familiesenter eller institusjon.
- Barneverntjenesten har som sin spesielle oppgave å ta vare på de mest utsatte barna/ unge hva gjelder omsorgssituasjon eller symptomer på overlast i miljøet sitt, fra 0-18 år. Tiltak som er satt i gang kan forlenges til 23 år ved samtykke fra den unge.

Barneverntjenesten har de siste årene vært lokalisert i Amfi bygget på Sunndalsøra. Tidligere var tjenesten samlokalisert med helsestasjon og legekontor i helsebygget.

Barneverntjenester ytes overfor flyktninger på samme måte som andre innbyggere. Ansvaret som barnevernet har er avklart og andre virksomheter er informert om barneverntjenestens ansvar og oppgaver. Barneverntjenesten kommer inn i de mer alvorlige sakene. Det er ønskelig at sårbare grupper følges opp på et lavest mulig nivå.

Barnevernet har i perioder hatt et relativt stort antall saker knyttet til asylsøkere og flyktninger. Det kom mange asylsøkere og flyktninger til kommunen i 2015. I 2016 var 37 av 114 bekymringsmeldinger knyttet til asylsøkere. Barnevernet har 91 saker det arbeides aktivt med høsten 2017, av disse er 14 knyttet til flyktninger.

I Sunndal kommune er det ca 400 bosatte flyktninger, hvorav 191 har bodd mindre enn 5 år i kommunen. Av de 14 aktive sakene gjelder 11 saker flyktninger som har bodd mindre enn 5 år i kommunen.

Noen ganger er det vanskelig å ta stilling til om bekymringsfull adferd, uro og fysisk utagering er knyttet til manglende mulighet til å gjøre seg forstått. Barneverntjenesten og andre snakker om at det at barn forstår lite kan være en årsak til hvordan denne oppfører seg.

Arbeid med å avklare om utfordringer knyttet til uro, utagering og tilpasningsproblemer er begrunnet i vold, kultur, traumer, store endringer i den generelle livssituasjonen, eller fordi en ikke kan gjøre seg forstått. Undersøkelser rundt disse barna medfører m.a.o. en rekke flere «hypoteser», enn ved etnisk norske barn. Det kan være vanskelig å få til god dialog med barn og unge.

Kapasitet og ressurser

Barneverntjenesten opplyser at de har generell liten kapasitet. Oppfølging av flyktninger er ofte ekstra tidkrevende saker, med utfordringer knyttet til språk, kultur og nettverk.

Gjennom at Sunndal kommune har asylmottak mottar kommunen vertskommunemidler. I barnevernet nyttes dette til 50 % stilling ved barneverntjenesten. Stillingen ble etablert i 2011/ 2012 og er nyttet til å styrke merkantile oppgaver. Stillingen faller bort når asylmottaket avvikles.

Det opplyses at barneverntjenesten har god kompetanse på kulturforståelse, men at virksomheten trenger mer og bredere kompetanse på andre områder. En ansatt er høsten 2017 ferdig med videreutdanning i barnevern i minoritetsperspektiv.
Barneverntjenesten har plan for utdanning. Planen omtaler ikke flyktninger, men ansatte deltar på kurs etc som arrangeres i kommunen og fylket.

Barneverntjenesten tar kontakt med ekstern kompetanse ved behov. Tjenesten er i kontakt med RVTS Trondheim (Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region Midt), UDI, Landinfo etc. I forbindelse med saker om bl.a. omskjæring vil det være naturlig å ta kontakt med disse fagmiljøene.

Tolk

Barneverntjenesten nytter tolketjenestene jevnlig. Normalt skjer dette med bruk av telefontolk. I vanskelige og komplekse saker og ved behov ellers benyttes oppmøtetolk. Barnevernet er

avhengig av gode tolker. Det gis tilbakemelding hvis en er godt fornøyd eller misfornøyd. Tjenesten ber ofte om å få nytte samme tolk som tidligere.

Samarbeid

Barneverntjenesten har faste informasjonstimer i introduksjonsprogrammet. Informasjon gis generelt om barneverntjenesten, og spesielt om vold, barneoppdragelse og grensesetting.

Barneverntjenesten deltar på månedlige møter med skolene, helsesøster og PPT. Tilsvarende møter avholdes sammen med barnehagene. Temaene i disse møtene er i liten grad rettet mot flyktninger, men temaet kan tas opp.

Barnevernet har også jevnlige møter med asylmottaket, BUP og Politi.

Innføringstilbudet ved Sande skole er relativt nytt. Det er utfordringer knyttet til tilbudet, og lærere er tett på. Skolen og barneverntjenesten kan ta kontakt med hverandre via oppnevnt kontaktperson.

Barnevernet har ikke særskilt eller spesiell oppfølging av flyktninger som gruppe. Barnevernet har ikke god oversikt over hva andre tjenester yter av tjenester overfor barn og unge flyktninger. Helsestasjon går gjennom program med alle barn, og der det avdekkes behov for tettere oppfølging gjennomføres dette. Jordmor er tett på gravide og følger opp de som har ekstra behov. Jordmor fremheves som en viktig person overfor flyktningene.

Barnehagene og skolene har lav terskel for å sende bekymringsmeldinger til barnevernet. Barnehagene og skolene har en oppgave med å avklare hva som skal gjennomføres av individuell oppfølging, og når PPT og barnevern skal involveres.

Utfordring og forbedringspunkter

Utfordring overfor flyktninger er særlig knyttet til de som er nyankomne og gjennom dette har et dårlig språk. Dette gir utfordringer i kommunikasjon – både mellom voksne og mellom barn.

Barnevernet kan ha behov for oversikt over hva andre tjenester yter av tjenester overfor flyktningbarn.

Barneverntjenesten opplyser at et forbedringsområde i Sunndal kommune er å få mer kunnskap til både barn og voksne om forskning og teori som ligger til grunn for den oppdragerkulturen vi har i Norge, særlig i forhold til bruk av vold.

Høsten 2017 var det planlagt en fagdag på Sunndalsøra om minoritetsspråklige og flyktninger. Dette ble avlyst på grunn av at asylmottaket skal legges ned og ressurser måtte brukes på dette. En fagdag med et slikt tema vil være positivt for videre arbeid i kommunen. Kompetanseoppbygging og deling av kompetanse kan bli bedre.

Det ville vært en stor forbedring for samarbeid mellom tjenestene om tjenestene som følger opp barn og unge hadde vært samlokalisert. Dette gjelder særlig barnevern, jordmor, helsestasjon, PPT, Politi.

2.2.7 Barnehage

Sunndal kommune har seks barnehager (Gjøra Oppvekstsenter, Holssand barnehage, Holten barnehage, Tredal barnehage, Stortuva barnehage og Bikuben barnehage). Antall minoritetsspråklige i barnehagene i Sunndal kommune varierer noe. Ved rapportering til statlige myndigheter 1.12.2016 var det 61 minoritetsspråklige barn, hvorav 10 hadde plass i Bikuben barnehage som er knyttet til asylmottaket.

Sunndal kommune har høy barnehagedekning. Barn som er bosatt i kommunen har rett til barnehageplass. Bosetning av flyktninger skjer hele året, også rett etter søknadsfrist om barnehageplass er gått ut. Flyktninger og familiegjenforente har ikke fortrinn til barnehageplass. Barn med barneverntiltak og barn med nedsatt funksjonsnivå har fortrinn, men dette gjelder ved ordinære opptak.

Bikuben barnehage er lagt til Asylmottaket. Barnehagen har i perioder hatt kapasitet til å gi barnehageplass til flyktninger som venter på plass i ordinær barnehage.

Tilgjengelighet

Flyktningbarn søker barnehageplass i de barnehagene som er nærmest bosted. Flyktningene bor i stor grad sentralt på Sunndalsøra. Av den grunn har flyktninger plass i Holten barnehage og Tredal barnehage. Flyktninger er i stor grad avhengig av barnehage nært bolig pga vanskelig kollektivtilbud og at få foreldre disponere bil.

Kapasitet og ressurser

Bikuben barnehage er del av asylmottaket. Ansatte har god kompetanse på minoritetsspråklige som de deler med ansatte i de ordinære barnehagene. Barnehagene skal implementere og sikre gode rutiner for mottak av minoritetsspråklige barn og familier. I årsplan for Sunndal kommune 2016 omtales fagnettverk for språk/ flerspråklighet med erfaringsdeling med innvandrertjenesten.

Ledere i Holten barnehage og Tredal barnehage har god kompetanse om flyktninger. En leder har videreutdanning i norsk for minoritetsspråklige, og en annen har tidligere arbeidet ved Bikuben barnehage. Det har vært avholdt kursdager ved barnehagene der tema blant annet har vært norsk for minoritetsspråklige. Sunndal kommune har integrert flyktninger i mange år og har god kompetanse på minoritetsspråklige.

Barnehagene nytter mye ressurser på flyktninger. Det er språklige utfordringer, og foreldre er ofte i utdanning (introduksjonsprogrammet eller grunnskole for voksne). Foreldrene har derfor ofte minimalt med inntekt. 18 % av barna i barnehagene i Sunndal kommune har redusert foreldrebetaling. Flyktninger utgjør en stor andel av denne gruppen fordi de ofte er i kvalifisering og utdanningsløp.

Land og region som flyktninger kommer fra har stor innvirkning på hvilken oppfølging disse har behov for. Tidligere ble grupper av flyktninger fra ett land eller en region bosatt i kommunen. Det er utfordrende for tjenestene i kommunen når flykninger kommer fra mange land med ulike språk og kulturer.

Viktig at kommunen tar vare på den kompetanse som er bygget opp over år i Innvandrertjenesten. For barnehagene gjelder dette særlig kompetanse ved Bikuben barnehage.

Tolk

Det er gode systemer for planlagt tolking, som i stor grad utføres som telefontolking. Det er mer utfordrende når det oppstår situasjoner der en ønsker å gi informasjon til person som en ikke kan kommunisere med. Ansatte prøver å finne ut hva som er tema og om vedkommende kan gjøre seg forstått på språk den ansatte behersker (engelsk). Noen ganger tas det kontakt med eller formidles kontakt til kontaktperson i Innvandrertjenesten.

Samarbeid

Barnehagene har et godt samarbeid med Innvandrertjenesten. Styrer i Bikuben barnehage deltar i møtene styrerne i barnehagene har. Dette sikrer kunnskap om hverandre.

Barnehagene har møter med barneverntjenesten. Ansatte og ledere i barnehagene vet når og hvordan bekymringsmeldinger skal sendes til barnevernet. Det sendes bekymringsmeldinger. Det er en trygghet for at barnevernet tar bekymringsmeldinger på alvor og følger opp.

Samfunnet er blitt mer og mer digitalisert. Mange flykninger har liten eller ingen kunnskap om dette. Det er utfordringer i forhold til å søke barnehageplass, søke redusert barnehagebetaling, betaling av skatt, husleiebetaling, søknad om økonomisk sosialhjelp etc. Flyktninger tar kontakt med enkeltansatte i kommunen som prøver å hjelpe og veilede.

Samarbeid med NAV kan bli bedre. Foreldre tar opp forhold som er lagt til NAV. Ansatte i barnehagene prøver å hjelpe/ formidle kontakt til NAV. For mange flyktninger er det vanskelig å ringe kontakttelefon eller forstå at en må avtale time eller nytte tidsperioden som er avsatt til «drop-in timer».

Utfordringer og forbedringspunkter

Samarbeid og gjennom dette kunnskap om hva andre enheter har av tilbud og tjenester kan bli bedre. Det vil være en fordel om enhetene i kommunen som er i kontakt med flyktninger og flyktningbarn får mer kunnskap om ansvar og oppgaver og hvilke utfordringer det er i andre samarbeidende enheter. Gjennom dette kan en også få kunnskap om hvilke ressurser og kapasitet de ulike enheten har. Dette vil for eksempel kunne avklare hvem som gir informasjon og veiledning om ulike forhold.

Opplæring i foreldrerollen, oppdragelse og grensesetting overfor mennesker med en annen kulturbakgrunn kan med fordel samordnes mellom enhetene i kommunen. Introduksjonsprogrammet er en viktig arena i dette arbeidet.

2.2.8 Skole

Det er kommunene som er ansvarlige for grunnskoleopplæringen og fylkeskommunene som er ansvarlig for videregående opplæring. Kommunen og fylkeskommunen må sikre at kravene i opplæringsloven med forskrifter blir oppfylt og at skolene har de ressursene som er nødvendige. Det finnes en tilskuddsordning for kommuner og fylkeskommuner som gir opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge. (Utdanningsdirektoratet)

Sunndal kommune har fem barneskoler (1.-7. trinn) og en ungdomsskole (8.-10. trinn) (Gjøra Oppvekstsenter, Løkja barneskole, Sande barneskole, Tredal barneskole, Ålvundfjord barneskole og Sunndal ungdomsskole). I tillegg er det en videregående skole i Sunndal kommune. To av barneskolene, ungdomsskolen og videregående skole er lokalisert i sentrum på Sunndalsøra.

Sande skole og Tredal skole er de to barneskolene i sentrum. Sande skole er den største av kommunens barneskoler. Skoleåret 2016/17 var det 250 elever og 41 ansatte ved skolen. Innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige er lagt til Sande skole. Tredal skole er mottaksskole for elever fra Sunndal asylsøkermottak.

Antall elever som er flyktninger ved Sande skole, Tredal skole og ungdomsskolen varierer fra år til år og fra trinn til trinn. Flyktningene er i nesten alle tilfeller elever ved sentrumsskolene. Dette gir en stordriftsfordel og gjør det lettere å rekruttere morsmålslærere og tospråklige assistenter. Sunndal kommune opplyser at det ved oppstart av skoleåret 2017/ 2018 var 6 flyktninger ved Innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige, 17 flyktninger ved barneskolene (Tredal og Sande) og 10 flyktninger ved Sunndal ungdomsskole.

Innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige

Sunndal kommune tilbyr nyankomne minoritetsspråklige elever plass ved et Innføringstilbud i inntil ett år. Innføringstilbudet er lokalisert ved Sande skole og er et tilbud for elever på 1. til 10. trinn. Ved innføringstilbudet vil elevene få særskilt norskopplæring etter læreplan i grunnleggende norsk i små grupper med høy lærertetthet. Kommunen anbefaler at nyankomne minoritetsspråklige elever takker ja til en plass ved Innføringstilbudet. Innføringstilbudet har ansvar for: 1) Intensiv norskopplæring for nyankomne elever 2) Organisering av morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring 3) Veiledning innenfor det minoritetsspråklige feltet for de øvrige skolene i Sunndal kommune.

Særskilt norskopplæring

Elever med annet morsmål enn norsk har rett til særskilt språkopplæring inntil de har gode nok ferdigheter i norsk til å følge den vanlige undervisningen. Tilbudet vil være særskilt norskopplæring, og i en del tilfeller også morsmålsopplæring og/ eller tospråklig fagopplæring. Når norskferdighetene er gode nok til at eleven kan følge ordinær læreplan i norsk, faller retten til særskilt språkopplæring bort.

Skolen foretar kartlegginger av språkkunnskaper fortløpende. Når språkkunnskap er gode overføres eleven til ordinær klasse. Tidligere skolegang har stor innvirkning på hvor lang tid dette tar. Det er store forskjeller på hvor lang tid dette tar. Basert på kartleggingene treffes det vedtak om hvilke tjenester som skal ytes.

Morsmål og tospråklig opplæring

Elever med annet morsmål enn norsk har om nødvendig rett til lese- og skriveopplæring på morsmålet og/ eller tospråklig fagopplæring med det mål å få nødvendig kunnskap i norsk til å følge den ordinære opplæringen i skolen. Det er en forutsetning at eleven behersker morsmålet godt slik at eleven kan bruke morsmålet som støtte for å bli bedre i norsk.
Retten til lese- og skriveopplæring på morsmålet og/ eller tospråklig fagopplæring følger retten til særskilt norskopplæring. Det vil si at hvis eleven har gode nok ferdigheter i norsk til å følge den ordinære undervisningen, har eleven ikke rett på morsmål og/ eller tospråklig fagopplæring.

Videregående opplæring

Flyktninger har rett til videregående opplæring.

Voksenopplæring

Sunndal voksenopplæring er en kommunal skole for innvandrere over 16 år.
Voksenopplæringen følger den kommunale skoleruten. Skolen skal bidra til å fremme

inkludering og kulturelt mangfold. Skolens tilbud er i hovedsak knyttet til fire sentrale områder: 1) Norskopplæring 2) Samfunnskunnskap 3) Grunnskoleopplæring 4) Introduksjonsprogram

Sunndal voksenopplæring er en avdeling i Innvandrertjenesten i Sunndal kommune. Det overordnede målet ved Sunndal voksenopplæring er å styrke innvandrernes mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnsliv, og deres økonomiske selvstendighet, tilrettelegge for utdannelse og arbeid for mennesker med ulik etnisk og utdanningsmessig bakgrunn.

Skolen skal bidra til å fremme inkludering og kulturelt mangfold. Opplæring skal gjøre integreringen lettere både for innvandrere og asylsøkere som er kommet hit, og for lokalsamfunnet generelt. Språkopplæring og samfunnskunnskap er avgjørende for hvor god integreringen blir for den enkelte. Kulturforskjeller har også betydning for integreringen.

Tilgjengelighet
Ansatte i skolene er i kontakt med flyktninger daglig. Barn og unge følges opp av lærer, sosiallærer etc. Oppfølging skjer i det daglige. Barn og unge inkludert flyktninger tar kontakt med ansatte når problem oppstår. Det gis råd om daglige forhold som klær i forhold til årstid, komme presis, lekser etc. Dette skjer på individuell basis ved behov.

Skolene har utstyr til utlån for deltakelse i aktiviteter i regi av skolene (ski, skøyter etc). Mottaket og frivillighetssentralen har også utstyr til utlån til aktiviteter på fritiden.

Tolk
Ved formidling av sensitiv informasjon nyttes telefontolk. Når slik tjeneste kan planlegges og bestilles i forkant fungerer dette greit.

Skolene der det er minoritetsspråklige elever har ansatt morsmålslærere. Disse har kunnskap i norsk språk. I tillegg engasjerer skolene assistenter som er to språklige (norsk og det språk som flykningen (e) har som morsmål).

Når informasjon om ikke sensitive forhold skal formidles nytter skolene morsmålslærer eller assistent som behersker språket. Ved behov tas det også kontakt med Innvandrertjenesten.

Samarbeid
Skolene samarbeider med Innvandrertjenesten. Innvandrertjenesten deler sin kunnskap med skolene. Tjenesten vet hva foreldre har fått av kunnskap i introduksjons-programmet. Videre vet tjenesten mye om landet og den kulturen flyktningene kommer fra. Dette gjør at Innvandrertjenesten kan gi god og nyttig informasjon når ansatte i skolen etterspør dette. Det er et godt samarbeid på individnivå.

Innføringstilbudet for nyankomne minoritetsspråklige har ett tett og godt samarbeid med Innvandrertjenesten.

Den enkelte skole har fast kontaktperson i PPT. Samarbeidet er greit, men det er utfordrende å vite når PPT skal involveres i forhold til flyktninger. Det er vanskelig for ansatte i skolen å ta stilling til hva som er språkvansker og hva er lærevansker og når det skal formidle kontakt til PPT.

Skolene har et formalisert samarbeid med barnevernet. Ansatte i skolene har kunnskap om når bekymringsmeldinger skal sendes til barnevernet. Det sendes bekymringsmeldinger.

Skolene kan ikke henvise til helsetjenester. Skolene kan ha behov for mer informasjon om hva helsetjenesten kan tilby av tjenester overfor flyktninger i skolene som sliter/ har psykiske vansker. Det kan da gis informasjon til foreldre om utfordringer og hvor en kan få hjelp.

Utfordringer og forbedringspunkter
Skolene sliter noen ganger med å ansette morsmålslærere og tospråklige assistenter. Dette er en utfordring når flyktninger fra nye land bosettes i kommunen.

Avklaringer av om utfordringer flykninger har er knyttet til språk eller lærevansker er vanskelig å avklare før den enkelte har lært norsk.

Skolene har lite kunnskap om hvilke tilbud lege, psykolog og spesialisthelsetjenesten har for flykninger med traumer og psykisk helse. Det vil være en fordel om skolene fikk informasjon om tilbudene helsetjenesten kan yte.

2.2.9 Pedagogisk, psykologisk tjeneste (PPT)

Pedagogisk, psykologisk tjeneste (PPT) har et spesielt ansvar for å gi sakkyndige råd for de barna eller elevene som har behov for spesialundervisning i skole og barnehage, samt drive kompetanse- og organisasjonsutvikling (opplæringsloven § 5-6 og barnehageloven § 19 c).

PPTs viktigste oppgave er å finne fram til hvordan en best kan forbedre barnets situasjon, opplæringsvilkår og/ eller gi positiv støtte til barnets utvikling og bidra med å bedre barnas læringsutbytte i skole og barnehage.

Tjenesten er gratis. Vanligvis tas det kontakt med PPT gjennom skole, barnehage eller foreldre. Sak blir drøftet og ved behov henvist til PPT. Ved henvisning skal elevens IUP (individuell utviklingsplan) legges ved. IUP gir kartlegging av elevens ferdighet og eventuell bakgrunn. PPT opplyser at IUP sjeldent følger med henvisning. Det er også mulig for foreldre å ta direkte kontakt med PPT. Både foreldre og elever kan ta en slik kontakt hvis de føler behov for det. PPT er avhengig av at andre tjenester har kunnskap om tjenesten og henviser.

PPT arbeider sammen med skolene for at hver elev skal få en opplæring som er tilpasset elevens evner og forutsetninger. Tjenesten ytes overfor flyktninger som for andre innbyggere.

Flyktninger som gjennomfører grunnskoleeksamen får rett til videregående opplæring. Enkelte har kort tid i grunnskolen før eksamen avholdes. Dette fører noen ganger til at ungdom tar fatt på videregående utdanning med mangelfulle kunnskaper. Dette gir en tøff overgang til videregående opplæring. Enkelte foreldre er analfabeter og kan i liten grad følge opp barna faglig.

Kapasitet og ressurser
PPT opplyser at de tar saker som blir henvist fortløpende. Virksomheten har ikke ventelister. Saker fordeles på saksbehandlere hver uke. Vider opplyses det at hvis saker skal prioriteres gjøres dette så langt det lar seg gjøre.

De med høyest kunnskap arbeider med barn og unge som er flykninger. Hvis kompetanse mangler innhentes denne i de sakene der dette er nødvendig. Det arbeides tverrfaglig i de sakene der dette er nødvendig.

Tolk
PPT nytter tolketjenestene jevnlig, ved bruk av telefontolk eller oppmøtetolk. Som oppmøtetolk nyttes lokale tolker som er sertifiserte. Som oftest er bruk av oppmøtetolk uproblematisk, men det hender at den som skal tolkes ikke ønsker bruk av konkret lokal tolk. Da finner en andre løsninger som telefontolk. Ofte nyttes tolk både i samtale med barnet og foreldrene, og ved testing.

Når PPT sender brev til minoritetsspråklige skal en forsikre seg om at dette blir forstått. Dette løses ofte ved at PPT tar kontakt direkte med familien (hjemmebesøk), eller med andre nærpersoner som kan bidra med tolking.

Samarbeid
PPT har faste møter med enhetene som yter tjenester til barn og unge. PPT deltar på månedlige hjelpetjenestemøter i barnehage, som består av barnevern, helse, barnehage og PPT. Her kan bekymring om flyktning barn drøftes anonymt eller på navn hvis det foreligger samtykke fra foreldre.

Alle barnehagene og skolene har fast kontaktperson i PPT. Innføringstilbudet ved Sande skole er relativt nytt. Barnehage, skole og PPT kan ta kontakt med hverandre via oppnevnt kontaktperson.

PPT deltar også på hjemmebesøk sammen med helsestasjon eller barnevern ved behov. Det er gode erfaringer ved bruk av hjemmebesøk.

Noen ganger er det vanskelig å ta stilling til om bekymringsfull adferd, uro og fysisk utagering er knyttet til manglende mulighet til å gjøre seg forstått. Barn som henvises til PPT blir vurdert og ved behov utredet. Mange forhold skal avklares. Dette kan for eksempel være avklaringer i forhold til: - hvor lenge barnet har bodd i landet - om barn har gått på skole tidligere - språklige utfordringer på morsmål – reise/ flukt/ traumer - andre utfordringer

Utfordringer knyttet til videre henvisning av flyktninger. Elever som har behov for mer spesialisert oppfølging henvises til barnelege eller BUP. Disse er lokalisert i Kristiansund og Molde. Flyktninger vil ofte ha utfordringer med å kunne møte til avtalt time. Brev fra virksomheten skal forstås. For eksempel skal reise med offentlig transport planlegges, gjennomføres, reiseregning skal utarbeides, refusjonskrav skal sendes til rett instans.

BUP var tidligere ofte ute i kommunen og gjennomførte konsultasjoner. Dette gjøres nå i mindre grad. Viktig at det avklares hvem som har ansvar for å tilrettelegge for at barn får nødvendig oppfølging av spesialiserte tjenester i kommunen eller ved oppmøte i Kristiansund eller Molde.

Viktig at foreldre veiledes slik at de bidrar til at barna får nødvendig oppfølging. Det er ofte vanskelig for foreldre å forstå hjelpesystemet i Norge.

2.2.10 NAV

Kommunen har ansvar for de sosiale tjenestene som ytes av NAV-kontoret. Lover og forskrifter fastsetter hvilke tjenester og tiltak kommunene har ansvar for. NAV har ansvar for å fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

NAV skal styrke samarbeidet med innvandrertjenesten tidlig i introduksjonsprogrammet til den enkelte. Fokus på «Arbeid først», høvelig arbeid, krav og forventninger i arbeidsmarkedet samt arbeidskraftbehov lokalt, regionalt og nasjonalt. (Sunndal kommune årsplan 2015)

NAV Sunndal har en hjemmeside der det gis informasjon om rolle og oppgaver. NAV har informasjonsmøter om sin virksomhet der lov og regelverk gjennomgås. Dette bidrar til å avklare forventninger. NAV gir informasjon om sine oppgaver til samarbeidsparter som etterspør dette.

Tilgjengelighet

NAV Sunndal gir på sin hjemmeside informasjon om åpningstider og hvordan publikum kan ta kontakt med kontoret. NAV leder har gitt informasjon om dette i ledergruppen i Sunndal kommune, på kommunens hjemmeside og i lokalpressen. Særlig informasjon er gitt til Innvandrertjenesten i eget møte og pr. mail.

NAV Sunndal er knyttet til nasjonale kontaktsentra (telefonhenvendelser går til et nasjonalt senter/ sentra). Sentraene gir enkel informasjon og ved behov formidles kontakt med lokalt kontor. Bestilling av time for samtale foregår normalt per telefon eller nett. Det er ønskelig at den enkelte avtaler tidspunkt for samtale med NAV. NAV Sunndal er åpent for publikum hver dag. Det er avsatt 2 timer hver dag for dropinn timer.

NAV innførte ny kanalstrategi våren 2017. Det opplyses at i perioden april til mai var det lang ventetid på å komme i kontakt med kontaktsenter. Innkjøringsproblemer skapte utfordringer i oppstartperioden. Det opplyses at responstiden er gått betydelig ned etter innkjøringsfasen.

NAV Sunndal har en bemannet vakttelefon hverdager fra 8.00 til 15.30. Samarbeidsparter i kommunen og andre har informasjon om denne og kan benytte denne for å komme i kontakt med NAV. Informasjon om telefonen er gitt til ledere og ansatte som NAV samarbeider med. Hvis det samarbeides med en lærer kan denne nytte vakttelefonen. Den enkelte tjenestemottaker/ bruker skal ikke bruke vakttelefonen.

NAV Sunndal har utstyrt alle veilederne med mobiltelefoner. Dette er gjort for at disse i større grad skal være tilgjengelig for samarbeidsparter.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal oppfordret tidligere i 2017 NAV om å gjennomføre ROS analyse i forhold til tilgjengelighet i akutte situasjoner. NAV Sunndal har liten risiko fordi kontoret er åpent på dagtid og gjennom dette tilgjengelig for publikum. I tillegg har kontoret vakttelefon.

Samarbeid

NAV Sunndal har samarbeidsavtale med Innvandrertjenesten (Samarbeidsavtale mellom Introduksjonsprogrammet i Sunndal og NAV Sunndal – kvalifisering av nyankomne innvandrere). Samarbeidsavtalen knyttes til oppfølging av voksne. I intervju framkom det at hvis en lykkes med å få foreldre i arbeid eller utdanning gir dette normalt tryggere og bedre rammer for barn og unge. Avtalen regulerer veiledning i introduksjonsprogrammet i gruppe og overfor enkeltindivider i forhold til antall og innhold i møtene.

NAV Sunndal har faste møter med Innvandrertjenesten, Barneverntjenesten og Psykisk helse (Pleie- og omsorgstjenesten). NAV har faste informasjonsbolker i introduksjonsprogrammet, der det informeres om egen virksomhet.

De som arbeider i introduksjonsprogrammet har lang erfaring. Kommunen lykkes med å få de fleste ut i arbeid eller utdanning. Noen har imidlertid lav språkkunnskap og/ eller andre utfordringer. De som ikke kommer i arbeid eller utdanning vil bli fulgt opp av NAV. Innvandrertjenesten har særlig god kompetanse og dette fremheves som en av årsakene til at gruppen som faller ut er liten i Sunndal kommune. Gruppen blir litt større år for år fordi det kommer nye til hvert år. Gruppen utgjør i 2017 12 til 15 personer. NAV følger også opp flyktninger som faller ut fra videregående opplæring og de som ikke får lærekontrakt etter endt skolegang.

Arbeidsmarkedet i Sunndal kommune er ensidig og det kreves ofte utdanning og kompetanse. Viktig oppgaver for NAV er å framskaffe arbeidsplasser.

Kapasitet og ressurser
Innvandrertjenesten og NAV samarbeider og har samarbeidsavtale. Kommunestyret vedtok i møte 31.8.2016 (sak 52/2016), etablering av egen prosjektstilling ved NAV. Det kommer fram i saken at NAV opplever at personer med innvandringsbakgrunn tar stadig mer tid.

Prosjektstillingen ble besatt høsten 2016 og skal virke i to år. NAV har gode erfaringer med det arbeid som utføres.

Veilederne i NAV har delt saker og oppfølging av enkeltpersoner etter fødselsdato. Dette gjelder også oppfølging av flykninger som ikke har arbeid eller tar utdanning. Prosjektstillingen gir tid og rom for tettere oppfølging av flykninger som faller ut. Tett samarbeid med veilederne.

Barn og unge
Ved behandling av søknader om økonomisk sosialhjelp vurderer NAV alltid barn og unges situasjon. En viktig del av denne vurderingen er støtte til kultur og fritidstilbud. Viktig at barn og unge kan integreres gjennom deltakelse i aktiviteter uavhengig av foreldres økonomi.

Deltakere i introduksjonsprogrammet får lønn. Lønnen er marginal, og deltakere som har barn kompenseres ikke for dette. Det gis ikke barnetillegg, og de som har barn og der lønn fra programmet ikke strekker til må søke om supplerende ytelser. Regelverket på dette området gjør at deltakere i introduksjonsprogrammet som har barn blir introdusert for NAV. Det vises til omtale av dette i kapittel 4.2.

2.3 Vurdering og anbefaling

Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune i stor grad har en hensiktsmessig organisering med en klar ansvarsfordeling. Barn og unge som er flyktninger får tjenester fra ulike enheter og skal ha tjenester på like linje med andre innbyggere. Flyktninger har i enkelte tilfeller større behov for tjenester. I andre tilfeller forbruker de mer ressurser blant annet på grunn av utfordringer i forhold til språk, kultur og samfunnsforståelse.

Ressurs og kapasitet

Undersøkelsen viser at kapasiteten kan være noe ulik i de ulike avdelingene. Flyktninger herunder barn og unge skal, slik det blir understreket i undersøkelsen, ha tilbud på linje med andre innbyggere.

Det er de siste årene satt inn ekstra ressurser i avdelinger for oppfølging av flyktninger. For barn og unge er dette blant annet gjort i skolehelsetjenesten.

Revisjonens undersøkelser viser at det kan være en fordel om tjenester som ytes overfor barn og unge samlokaliseres. Hvis helsestasjon, skolehelsetjenesten, barneverntjenesten, PPT og psykisk helse for barn og unge med psykolog lokaliseres i samme bygg ville dette med stor sannsynlighet føre til et tettere og bedre samarbeid og bedre utnyttelse av ressurser. Kommunen arbeider med å finne andre måter å sikre samarbeid og samhandling for tjenester som ikke er samlokalisering.

Det skal være økt fokus på psykisk helse ved barne-, ungdoms- og videregående skole. Det forutsettes aktivt deltakelse av samarbeidspartnere blant annet med Innvandrertjenesten. Målsetning er gode helsetilbud til asylsøkere og flyktninger. Helsesøster skal iht planer være mer til stede ute på skolene. Helsestasjon og skolehelsetjenesten er en liten tjeneste. Fravær, sykdom og reduksjon av stillingsbrøker har i perioder gått ut over de tjenestene som skal ytes. Dette har ført til avvik i forhold til planlagte trefftider ved skoler og undervisning på skolene. Dette vil kunne ha konsekvenser for barn og unge flyktninger.

Skolene sliter noen ganger med å ansette morsmålslærere og tospråklige assistenter. Dette er en utfordring når flyktninger fra nye land bosettes i kommunen.

Samfunnet er blitt mer og mer digitalisert. Mange flykninger har liten eller ingen kunnskap om dette. Det er utfordringer i forhold til å søke barnehageplass, søke redusert barnehagebetaling, betaling av skatt, husleiebetaling, søknad om økonomisk sosialhjelp etc. Flyktninger tar kontakt med enkeltansatte i kommunen som prøver å hjelpe og veilede. Med mer kunnskap om hverandre kan avdelingene i kommunen gi mer målrettet informasjon og formidle kontakt til rett avdeling.

Kompetanse

Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune i stor grad har tilfredsstillende kompetanse. Det blir gjennomført kompetanseutvikling, og behovet for mer kompetanse på noen områder blir påpekt. Over mange år er det opparbeidet god kunnskap i Innvandrertjenesten. Viktig at kommunen tar vare på den kompetanse som er bygget opp når asylmottaket avvikles. For barnehagene gjelder dette særlig kompetanse ved Bikuben barnehage.

Den enkelte avdeling kan med fordel informere om hvilken kunnskap som besittes. Dette vil sikre at andre avdelinger kan nyttegjøre kunnskapen.

Avklaringer av om utfordringer flykninger har er knyttet til språk eller lærevansker er vanskelig å avklare før den enkelte har lært norsk.

Det påpekes at et forbedringsområde i Sunndal kommune er å få mer kunnskap til både barn og voksne om forskning og teori som ligger til grunn for den oppdragerkulturen vi har i Norge, særlig i forhold til bruk av vold. Opplæring i foreldrerollen, oppdragelse og grensesetting overfor mennesker med en annen kulturbakgrunn kan med fordel samordnes mellom enhetene i kommunen. Introduksjonsprogrammet er en viktig arena i dette arbeidet.

Flere påpeker at det kan være hensiktsmessig å samle ansatte som arbeider med barn og unge flyktninger. Fagdag om minoritetsspråklige og flyktninger er et eksempel på dette. Arrangementer og møteplasser som samler de som arbeider med barn og unge flyktninger vil etter revisjonens vurdering sikre kunnskap om hverandre og gjøre det lettere å ta kontakt eller søke hjelp hos hverandre.

Samhandling og samordning
Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune kan ha et forbedringspotensial når det gjelder kultur for samhandling og samordning mellom tjenestene. Det opplyses at det arbeides med å få et bedre system for dette. Det opplyses også at informasjonsutveksling mellom virksomheter som følger opp flyktninger kan bli bedre. Formidling av kunnskap om barneoppdragelse og grensesetning til foreldre med annen kulturell bakgrunn er vanskelig. Det er god kunnskap om temaet i kommunen men det er utfordringer med å få dette formidlet på en god og ensartet måte.

Samarbeid og gjennom dette kunnskap om hva andre enheter har av tilbud og tjenester kan bli bedre. Det vil være en fordel om enhetene i kommunen som er i kontakt med flyktninger herunder barn og unge får mer kunnskap om ansvar og oppgaver andre samarbeidende enheter har. Gjennom dette kan en også få kunnskap om hvilke ressurser og kapasitet de ulike enheten har. Dette vil for eksempel kunne avklare hvem som gir veiledning om fritidsaktiviteter, hvordan en deltar i barnebursdager etc.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har møter med barnehager. Skolehelsetjenesten ser at det kan være gevinst med å få på plass slike arenaer på skolene. Kommunen bør etter revisjonens vurdering vurdere dette.

Brukermedvirkning
Sunndal kommune involverer flyktningene. Det kommer fram at det er tett kontakt mellom flyktningene og innvandrertjenesten og at brukermedvirkning blir vektlagt som for andre brukere av kommunale tjenester. Brukerinvolvering og brukertilpasning skal være sentralt i all kommunal tjenesteyting herunder nyttiggjøre/ etterspørre de ressursene som flyktningene representerer. Flyktninger deltar sjelden på enkelte gruppeaktiviteter, dette gjelder for eksempel barselgrupper. Revisjonen ser det som naturlig at kommunen avklarer om det kan tilrettelegges for at flere flyktninger deltar.

Tilbud om og deltakelse i aktiviteter
Det kommer fram i undersøkelsen at det er utfordringer knyttet til at flyktningene er ulike. Tilbudet som kommunen yter kan ut fra dette i enda større grad tilpasses den enkelte. For å lykkes med dette bør det være fokus på motivering og tilgjengelighet.

Revisjonens undersøkelse viser at det med fordel kan settes inn ressurser tidlig for å motivere flyktninger til å ta del i de tilbud som de ulike tjenesteområdene i kommunen tilbyr. Dette gjelder for eksempel konsultasjoner hos jordmor og deltakelse i barselgruppe, foreldremøter, fritidsaktiviteter etc.

Deltakelse vil gi foreldrene praktisk informasjon om temaene som er viktig i forhold til barn og unge. Videre vil barna få gleden av å delta på aktivitet sammen med andre. Dette gir også en gevinst i form av økt forståelse av samfunnet, og trening i å uttrykke seg på norsk.

Flere av enhetene tar også opp at det er viktig at det skapes trygghet i de grupper der flyktninger kan delta. Grupper der flyktninger deltar bør ikke være for store. Motivasjonsarbeidet kan med fordel samordnes. Dette forutsetter at de ulike enhetene i kommunen har kunnskap om tjenestene som ytes av andre.

Sunndal kommune legger til rette for frivillighet blant annet gjennom egen stillingsressurs ved flyktningkontoret. I forhold til integrering av barn og unge kommer det fram at fritidstilbudet er sentralt. Undersøkelsen viser at en større satsing på ungdom som integrerer ungdom kan være aktuelt. Sunndal kommune bør vurdere om det kan gjøres mer for å legge til rette for frivilligheten og kultur og fritidstilbudet.

Ved behandling av søknader om økonomisk sosialhjelp vurderer NAV alltid barn og unges situasjon. En viktig del av denne vurderingen er støtte til kultur og fritidstilbud. Viktig at barn og unge kan integreres gjennom deltakelse i aktiviteter uavhengig av foreldres økonomi. Den enkelte forelder må ta stilling til om en skal nytte egne midler til aktiviteter til barna, om en skal søke om midler fra NAV, eller om det er andre ting som skal prioriteres. Hvis det er aktiviteter som anses som særlig gunstig for integrering, vil flere med stor sannsynlighet delta hvis det motiveres for dette og tilbudet ikke koster penger.

Anbefaling

- Sunndal kommune bør sikre at det er tilstrekkelig kapasitet til å yte tjenester overfor barn og unge flyktninger
- Sunndal kommune bør sikre at kunnskap og informasjon utveksles mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger
- Sunndal kommune bør videreutvikle samarbeidet mellom avdelingene som følger opp barn og unge flyktninger
- Sunndal kommune bør vurdere om det kan gjøres mer for å legge til rette for frivillighet, og kultur og fritidstilbudet
- Sunndal kommune bør vurdere om aktiviteter som en ønsker at barn og unge flyktninger deltar på skal være uten kostnader

3. Introduksjonsprogrammet

3.1 Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstilling

Sikrer Sunndal kommunen at introduksjonsprogrammet tilrettelegger for integrering?

Revisjonskriterier

- aktuelle virksomheter deltar i arbeidet herunder i utformingen av introduksjonsprogrammet
- individuelle planer sikres
- det tilrettelegges for foreldre og styrking av foreldrerollen

Nyankomne flyktninger og familiegjenforente over 16 år som har behov for grunnleggende kvalifisering, deltar i introduksjonsprogram i kommunen de er bosatt i. Målet er at de skal lære seg norsk og komme raskt ut i arbeid eller utdanning. Dette forutsetter et godt samarbeid mellom kommunale etater, næringslivet og frivillige organisasjoner i kommunen. (IMDi)

Alle deltakere i introduksjonsprogram og norskopplæringen skal ha en individuell plan. Planen skal si noe om mål med deltakerens program og opplæring, og hvilke aktiviteter og tiltak som må til for å nå disse. Kommunen skal revidere planen jevnlig. Programrådgivere har ansvar å koordinere og veilede.

Introduksjonsprogrammet er ikke rettet mot barn og unge. Programmet vil ha innvirkning på barn og unges situasjon gjennom det foreldre/ pårørende lærer. Hvis en lykkes med å komme i utdanning eller arbeid vil dette ha stor innvirkning på barn og unges situasjon.

Introduksjonsprogrammet er en pliktig opplæring til nyankomne flyktninger og deres familiegjenforente som har behov for grunnleggende kvalifisering i hvordan komme raskt ut i arbeid eller utdanning. Alle som er mellom 18 år og 55 år og bosatt etter avtale med IMDI, har rett og plikt til å delta. Programmet bygger på arbeidslivets regelverk med tanke på arbeidstid, ferie og sykefravær. Introduksjonsstønaden utgjør for tiden 2G pr år.

Deltagernes bakgrunn kartlegges, og medbrakt kompetanse blir vurdert og godkjent. Alle skal få individuell handlingsplan som skal følges. Deltagerne skal følges opp av programrådgivere. Elementer i programmet kan være: 1) Grunnskole for voksne 2) Undervisning i norsk og samfunnskunnskap 3) Ulike kvalifiserende kurs 4) Praksisplasser 5) Arbeidsmarkedstiltak 6) Målgruppe

3.2 Fakta og beskrivelse

3.2.1 Introduksjonsprogrammet i Sunndal

Innvandrertjenesten i Sunndal kommune tilbyr nyankomne flyktninger introduksjonsprogram. Flyktninger bosatt etter avtale med IMDi blir innsøkt av flyktningkontoret. Introduksjonsprogrammet har ca. 100 deltakere. De aller fleste kommer ut i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. (Kommunestyresak 52/2016)

Sunndal Voksenopplæring er en kommunal skole for elever over 16 år. Sunndal Voksenopplæring er en avdeling i Innvandrertjenesten i Sunndal kommune. Det overordnede målet ved Sunndal voksenopplæring er å styrke innvandrernes mulighet for deltakelse i yrkes - og samfunnsliv, og deres økonomiske selvstendighet. Sunndal Voksenopplæring skal tilrettelegge for utdannelse og arbeid for mennesker med ulik etnisk og utdanningsmessig bakgrunn. Skolen skal bidra til å fremme inkludering og kulturelt mangfold. Skolens tilbud omfatter i hovedsak tre sentrale områder, norsk og samfunnskunnskap for minoritetsspråklige, introduksjonsprogram og eksamensrettet grunnskoleopplæring. Sunndal Voksenopplæring samarbeider med grunnskoletjenesten, flyktningkontoret og Sunndal asylsøkermottak. (Hjemmesiden)

Introduksjonsprogrammet er en egen avdeling organisert under voksenopplæringen. Rektor for voksenopplæringa er leder for programrådgiverne som arbeider med introduksjonsprogrammet.

Sunndal kommune har 2,5 stillinger som programrådgivere. Ansvaret for flyktningene fordeles mellom programrådgiverne.

Bakgrunn for IMDi Midts nominering av bosettingsprisen 2015 var blant annet høy overgang til arbeid eller utdanning for deltakere i introduksjonsprogrammet:

- Sunndal kommune har et mål om at minst 70 % av introduksjonsdeltakerne skal gå over til utdanning eller arbeid etter fullført introduksjonsprogram. De har også en ambisjon om at resultatene fra norskopplæringen skal ligge over landsgjennomsnittet.
- Sunndal kommune sin kvalifiseringsstrategi følger to hovedlinjer – arbeidsrettet introløp og utdanningsrettet introløp. Nedenfor følger noen av tiltakene som er igangsatt for de ulike kvalifiseringsløpene:
    - Praksisplasser til de som ikke følger utdanningslinjen
    - Aktiv bruk av språkpraksis i norskopplæringen
    - Basisfag som en del av grunnopplæringen
    - Satsing på grunnskole for voksne
    - Gir tilbud til kvinner i permisjonsperioden
    - Gir deltakere fritidstilbud – tilknytning til lokale lag og organisasjoner
    - Opplæring i digitale ferdigheter

Resultater fra introduksjonsprogrammet i Sunndal kommune 2013-2016
Tabellen under viser andel som går fra introduksjonsprogrammet til arbeid/utdanning.

År	Andel overgang arbeid/utdanning	Merknad
2013	73 %	
2014	77 %	
2015	69 %	
2016	68 %	

Kilde: Sunndal kommune

Det var 89 aktive deltakere i introduksjonsprogrammet pr. 31.12.2016. 31 personer avsluttet deltakelsen i introduksjonsprogrammet i 2016: 68 % (21 personer) gikk direkte over til arbeid/ utdanning, 6 % (2 personer) overført til NAV, 26 % (8 personer) til *annet*.
Kategorien *annet* er personer som avslutter deltakelse av ulike årsaker og som ikke får oppfølging av NAV hverken i form av økonomi eller tiltak (Grunnskole: to personer, Sykdom: en person, Flyttet til ny kommune: to personer, Arbeidssøker uten tilknytning til NAV: en person, Forsørget av ektefelle to personer).

Sunndal kommune opplyser at kategorien *Arbeid/ utdanning* og *Annet* til sammen utgjør 94 % som er økonomisk selvstendige, enten selv eller via familie, og der de aller fleste er under utdanning eller i jobb pr. dato. Dette gjør at tallet som måler måloppnåelse innenfor IMDI/ NIR på 68 % kan fremstå som noe misvisende.

Kommunen starter med introduksjonsprogrammet fra første bosettingsdag. Det er heldagsprogram over to år med mulighet til forlengelse inntil ett år. Deltakerne får lønn (introduksjonslønn). Flyktningetjenesten kjøper tjenester fra voksenopplæringa.

De fleste flyktningene kommer fra mottaket i Sunndal. Dette blir sett positivt på da disse allerede er elever og er godt kjent.

I spørreundersøkelsen svarte en følgende når det gjelder forbedringsområde:
- Tidlig arbeidsretting for å øke mulighetene for selvforsørgelse. Bidra til at næringslivet ser de ressursene som innvandrerne representerer.

3.2.2 Samarbeid om introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet ved programrådgiverne har ansvar for helårsprogrammet.

Det er utviklet samarbeidsrutiner mellom ansatte i voksenopplæringen og ansatte i introduksjonsprogrammet (programrådgiverne). Ansvars og oppgavefordelingen omfatter samarbeidsmøter, rutiner i forbindelse med helårlig og fulltids program for deltakerne, kartleggingsrutiner, rutiner for utarbeiding av individuell plan og fraværsrutiner.

Introduksjonsprogrammet skal kvalifisere flyktningene til videre utdanning og arbeid i Norge. Det er individuell plan som bestemmer innholdet i programmet for hver enkel deltaker. Hva trenger deltakeren av kvalifisering for å nå målet sitt? Introduksjonsprogrammet skal da fylle differansen mellom medbragt kompetanse og den kompetansen som trengs for å nå målet. Det kommer fram at det er svært tett samarbeid mellom flyktningkontor, introduksjonsprogrammet og voksenopplæringen om tilbudet.

Det kommer fram i spørreundersøkelsen at andre enheter ikke bidrar i *utformingen* av introduksjonsprogrammet. Noen peker på at det kunne være ønskelig å delta.
Det kommer fram i spørreundersøkelsen at «introduksjonsprogrammet» jobber gjennom foreldrene, og ikke mot barn og unge.

Det kommer fram at introduksjonsprogrammet har fokus på integrering gjennom utdanning og arbeid, og at dette blir sett på som den beste integreringa.

Helsestasjon som jordmor, helsesøster og sykepleiere
Flere fra helsestasjon som jordmor, helsesøster og sykepleiere blir benyttet til undervisning i tema helse.

Helse- og barneverntjenesten
Flere fra helse- og barneverntjenesten deltar som forelesere i helserelaterte tema i introduksjonsprogrammet.

Det blir pekt på at de deltar i utformingen av egne bolker som barnevern og vold.

Videregående opplæring
Det er mindre frafall blant flyktninger enn i videregående skole generelt. Dette forklares med at det er mange som er voksne. Det blir framhevet at voksenopplæringa klarer å gi grunnskoleeksamen på 2 år, noe som ellers tar 10 år. Det opplyses at kommunen har gode resultater, og opplegget blir etterspurt av andre kommuner.

NAV
Det opplyses at NAV i liten grad har bidratt i introduksjonsprogrammet. Ny samarbeidsavtale legger vekt på å styrke dette.

Kulturtjenesten
Kulturtjenesten har deltatt med informasjon om ulike tema årlig.

3.2.3 Individuell plan

Introduksjonsprogrammet ved programrådgiverne har ansvaret kartlegging og utarbeiding av individuell plan og er koordinator for deltakerne under hele programtiden.

Det skjer i første omgang en **kartlegging** av blant annet språk, utdanning og yrkeserfaring. Familie, herunder eventuelle barn, livssituasjonen og helse inngår også i kartleggingen.

I **individuell plan** er det definerte mål. Planen er av og for deltaker. Mål kan være arbeid eller utdanning. Det langsiktige målet er at alle skal ut i jobb. Fritid kan inngå i individuell plan.

Det er eget skjema/mal for både kartlegging og individuell plan. Tolk er med både ved kartlegging og i arbeidet med individuell plan.

Det er ikke spesielt fokus på spesielle utfordringer som flyktningene kan ha, men det tas tak i om det blir oppdaga. Det blir pekt på at alle har noe med i bagasjen, og at det er ei sårbar gruppe. Tjenesten bistår ved behov. Flyktningene har også omsorg for hverandre. Ved spesielle behov strekker tjenesten seg langt. Det første halvåret kan det være mer fleksibelt.

Det blir pekt på at andre enheter må håndtere for eksempel helseutfordringene. Programrådgivere kan hjelpe til med å ta direkte kontakt med lege for avtale. Helsesøster er til stede ved voksenopplæringen en gang i uka. Her kan de som går på programmet ta kontakt direkte ved behov.

Det kommer fram at det er stor bevissthet rundt at vilkåra skal være som for arbeidslivet elles, og at arbeidslivets regler skal følges.

Det blir i dag stilt mange krav til hva som skal inngå i planen. Det kommer fram at dette kan gjøre planen mindre nyttig som verktøy, at dette i første rekke ivaretar administrative krav og i mindre grad brukerens behov. Det blir gjennomført en evaluering 2 ganger i året sammen med bruker.

Det kommer fram fra programrådgiver at andre enheter blir kontakta i arbeidet med individuell plan ved behov. De deltar ikke i utgangspunktet i arbeidet med planen. Det er eksempel på at deltaker med spesielle helseutfordringer får avsatt tid i programmet til behandling/trening. Det er sjelden det tas spesielle hensyn.

Det skal minimum være norsk og samfunnsfag og arbeidsretta kurs/ praksis. Det er tett kontakt med arbeidslivet for å få til praksis, både i kommunen og næringslivet.

Fylkesmannen har planlagt tilsyn med individuell plan i kommunene. Sunndal kommune vet ikke om de blir tatt ut. Fylkesmannen blir benyttet som rådgiver i forhold til å oppfylle lovkrav. Det kommer fram at kommunen nå får god hjelp.

Det skal fattes enkeltvedtak om individuell plan, som skal kunne påklages. Praksis med å fatte enkeltvedtak har tidligere ikke vært prioritet i Sunndal kommune, men dette blir nå gjennomført.

Det vanlige er at kommunen og bruker blir enig om individuell plan. De snakkes sammen, og opplegget er kjent i miljøet. Noen få kan trenge 3 år. Dette er noe kommunen kan bruke ved behov. Det er i alt 93 personer per dags data. Målgruppa er 18-55 år. 31 avslutta introduksjonsprogrammet i 2016. 2 av disse gikk over til NAV.

Barn og ungdom er ikke del av individuell plan. Det betyr ikke at det ikke er fokus på dette. Det blir vist til at det er egne kurs i introduksjonsprogrammet 2 timer per uke, og at det ofte er foreldrekurs, jf. neste avsnitt.

Det blir samtidig understreka at individuell plan ikke har noe med foreldrerollen å gjøre, og at planen skal omfatte jobb og utdanning.

3.2.4 Foreldrerollen

I forbindelse med foreldrekurs i introduksjonsprogrammet tas det inn kompetanse utenfra som barnevern, krisesenter, grunnskole, barnehage, jordmor, politi, kulturtjenesten. Det blir lagt vekt på å lære spillereglene som gjelder i Norge, møte presis etc. Dette gjentas gjerne i samfunnsfagtimene.

Det kom fram følgende resultat fra spørreundersøkelsen:

	Gj. snitt	Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	Vet ikke
Kommunen tilrettelegger for foreldre herunder styrking av foreldrerollen	4,5		1	1	5	9	1	11
Flyktningenes kunnskap om norsk kultur herunder rammer for oppdragelse er tilfredsstillende	4,1	1	2		3	5	2	15
Foreldrene vet hva som blir forventet av de	4,1		3	2	3	3	3	14

Undersøkelsen viser at kommunens tilrettelegging får høyere skår enn flyktningenes kunnskap om norsk kultur og forventning til foreldre. Mange krysser av for vet ikke.

Følgende kommentarer ble gitt i spørreundersøkelsen:

- Første møtet med forventning til foreldrerollen møter de i Bikuben barnehage. Her arbeider foreldre inn i barnehagene på omgang. Gjennom dialog med personalet her, vet vi hva som vektlegges og forsøker å videreføre dette i de ordinære barnehagene etter bosetting. Det gis også opplæring gjennom introduksjonsprogrammet.
- Tilrettelegging for foreldre og styrking av foreldrerollen skjer gjennom ordinært foreldresamarbeid. Dette er individuelt tilpasset.
- Vi informerer så godt vi kan og bruker tolk ved behov. (barnehage)
- Styrking av foreldrerollen skjer gjennom det ordinære helsestasjonsprogrammet.
- Mitt inntrykk er at flyktninger kan svært lite om det norske samfunnet. (oppdragelse, forventning)
- Introduksjonsprogrammet holder kurs for foreldre.
- Dette er et prioritert område i introduksjonsprogrammet. Intro kjører obligatoriske dialogbaserte foreldrekurs to perioder hvert år.
- Kunnskapen om norsk kultur/oppdragelse er tilfredsstillende, med det er alltid noen som velger å ikke følge rådene.
- Det er godt samarbeid mellom introduksjonsprogrammet og aktuelle tjenester. Introduksjonsdeltakerne deltar bl.a. på et kurs, 2 timer pr uke m/tolk, om foreldrerollen i Norge. Aktuelle temaer er barnehage, grunnskole, videregående skole/høyere utdanning, ungdomsliv, barnevern, krisesenter, vold mot barn, psykisk helse m.m.
- Er ofte i dialog med ansatte i introduksjonsprogrammet der vi diskuterer foreldrerollen til flyktningene. Vi har også vært inne og kurset foreldrene om norsk skole, og om skolens krav og forventninger. (skole)

Det kommer videre fram følgende i spørreundersøkelsen:

- Det er et ønske å få foresatte til å forstå betydningen av integrering for sine barn.
- Det å jobbe med integrering av far og mor, kanskje spesielt mor, er viktig.
- Det er svært viktig at både foreldre og barn lærer norsk raskest mulig.

- Få foreldre med svake norskferdigheter ut i arbeidslivet. Dette er et viktig grunnlag for familiens totale integrering i lokalsamfunnet.
- Jf. også 2.2.11 avsnitt om frivillighet, kultur og fritidsaktiviteter.

Det kommer fram i samtale at foreldrerollen er viktig - også det som skjer i mottak. Foreldrerolla er viktig for ungene, og når foreldre er i jobb, gir det et bedre grunnlag for ungene.

Det kommer videre fram i samtale at Sunndal kommune har god oversikt, og at innvandrertjenesten vet hvem som er aktive. Det er en del foreldre som er redd for at ungene skal bli for norsk. Dette er det vanskelig for foreldre å godta. Det er ungene som må bære dette, både det å tilfredsstille foreldre og tilpasse seg det norske samfunnet.

Det er mye fokus på vold i nære relasjoner.

Det kan være noen utfordringer knyttet til kunnskap og praksis. Foreldrene vil det beste for barna og har med seg andre tradisjoner. Flyktningene har fokus på læring og utdanning for sine barn og vil kunne være mottakelig for informasjon når noe kan påvirke læringen.

Det blir pekt på at kommunen ikke har lykkes så godt som ønskelig med informasjonen. Det er en utfordring å vite om det når inn. Det kan være en indre justis blant flyktningene.

Familiegjenforening kan gi særlige utfordringer. Kvinnene og mennene kan komme rett fra andre kulturer og har ikke vært innom asylmottak. Det kan bli en stor overgang for mange. Forventningene til kvinner og menn i Norge er ulik de forventningene flyktningene har hatt i hjemlandet.

Det kommer fram fra innvandringstjenesten at de er opptatt av å skape god integrering. Det innebærer å være tydelig i krav og forventninger slik at flyktningene har en reell mulighet til å forstå det samfunnet de er på vei inn i.

Introduksjonsprogrammet har fokus på integrering gjennom utdanning og arbeid. Dette blir sett på som den beste integreringa.

3.3 Vurdering og anbefaling

Undersøkelsen viser at introduksjonsprogrammet får positive tilbakemeldinger. Målt i andel som går over til utdanning eller arbeid, har kommunen et godt resultat. Det blir framhevet at arbeid og utdanning er det viktigste i forhold til integrering, og det er også dette Sunndal kommune har fokus på. De voksne flyktningene får et systematisk opplegg.

Flere enheter i kommunen er involvert i gjennomføringen av introduksjonsprogrammet. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten, barnevern og kultur har for eksempel faste undervisningstimer. Enheter deltar ikke i utformingen av programmet med unntak for den delen de selv får ansvaret for. Sunndal kommune gjennomfører og rullerer individuell plan. I planen vektlegges arbeid og utdanning. Programrådgivere i samarbeid med bruker/ flyktning er sentral ved utarbeiding av individuell plan.

Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om utformingen av introduksjonsprogrammet.

Undersøkelsen viser at det er fokus på foreldrerollen, og at det blir gitt opplæring om dette. Det kommer fram at det er utfordringer knyttet til ulike tradisjoner/ kulturer, at foreldrene ikke alltid vet hva som blir forventet av de i Norge, og at det er usikkerhet knyttet til om kommunen når fram med informasjon. Sunndal kommune bør fortsatt prioritere dette arbeidet.

Introduksjonsprogrammet skal ikke og har ikke fokus på barn og unge. Barn og unge får indirekte fokus gjennom tiltak rettet mot foreldrerollen, og gjennom fokus på de voksnes integrering gjennom arbeid og utdanning.

Anbefalinger

- Sunndal kommune bør vurdere om det i større grad bør legges til rette for samarbeid om introduksjonsprogrammet.

4. Økonomiforvaltning og ressursbruk

4.1 Problemstilling

Flyktningetjenesten i Sunndal kommune har som mål å drive virksomheten innenfor tildelte statlige overføringer. Det blir i årsplan skissert følgende målsettinger:

- fokus på kostnadskontroll
- månedlig rapporteringer til rådmannen
- tertialrapportering til politisk nivå

Revisjonen vil i første rekke beskrive de økonomiske virkemidlene, bruken av disse og kommunens oppfølging av skisserte mål.

4.2 Fakta og beskrivelse

Tabellen nedenfor viser statstilskudd som Sunndal kommune har fått i årene 2015 og 2016.

Tabell 6.1: Statstilskudd – tilskudd fra IMDi 2015-2016

	2015	2016
Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	14 492 178	13 733 470
Tilskudd til bosetting av enslige mindreårige flyktninger	2 582 550	6 549 784
Barnehagetilskudd	121 000	244 900
Tilskudd til bosetting av personer med alvorlige funksjonshemminger og adferdsvansker	573 095	431 620
Integreringstilskudd for år 2-5	20 800 800	26 261 200
Tilskudd til bosetting av personer over 60 år	0	0
Ekstratilskudd til bosetting	1 050 000	1 100 000
Integreringstilskudd for år 1	11 710 000	10 102 000
I alt	**51 329 623**	**58 422 974**

Kilde: IMDi

Det gis et tilskudd i fem år på ca. 230 000 per voksen til kommunen, og noe mer for barna. Barn født før bosetting og innen et halvt år etter ankomst gis det integreringstilskudd i 5-års periode. Dette er frie midler, altså ikke øremerket til flyktninger.

Flyktningetjenesten kan søke om ekstramidler om det for eksempel er barn som har spesielle behov.

Kommunen har mottatt ekstra midler til bosetting av enslige mindreårige. Det er ny ordning fra 2017. Det blir pekt på at kommunen ved bosetting også får midler via det ordinære rammetilskuddet til kommunene på lik linje med andre innbyggere, og at dette skal dekke «ordinære» tjenester.

Etter 5 år får kommunen ved bosetting midler bare via det ordinære rammetilskuddet. I inntektssystemet for kommunen blir utgiftsbehovet for hver kommune beregnet. Innvandrere 6-15 år, eksklusiv Skandinavia, og flyktninger uten integreringstilskudd inngår som kriterium. Dette kommer som et tillegg til innbyggertilskuddet.

I KOSTRA gis en oversikt over sentrale økonomiske data for introduksjonsordningen, jf. tabellen nedenfor.

Tabell 6.2: Introduksjonsordningen - nøkkeltall, KOSTRA konsern, reviderte tall per 15.06.2017

Sunndal kommune	2012	2013	2014	2015	2016
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned, kr	12 070	13 485	14 070	13 176	13391
Gjennomsnittlig deltakelseslengde (måneder)	10	7	9	9	8
Samlet utbetaling til introduksjonsstønad, kr	8 086 880	8 212 508	11 016 561	11 620 977	12 855 525
Mottakere av introduksjonsstønad i prosent av antall innbyggere	0,93	1,21	1,22	1,37	1,68
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger	189	1 369	1 777	1 891	2 329

Det blir gitt «introduksjonslønn» til den enkelte på 2 G. Grunnbeløpet (G) i folketrygden er per 1. mai 2017 kr 93 634. Dette betyr brutto 187 268 kroner i året som det blir skatta for. Kommunen har kommet til at det er mest hensiktsmessig at alle får samme beløp fra de er 18 år. (Retningslinjene tilsier 2/3 av beløpet for de som er mellom 18 år og 25 år, men kommunen *kan* gi mer.) Foreldre får ikke noe ekstra for barna ut over kontantstøtte og barnetrygd.

Kommunen mottok statstilskudd til flyktninger på vel 29 mill. kroner i 2016. Dette er ført på innvandrertjenesten. Det blir budsjettert med et mindreforbruk. Regnskapet viser et større mindreforbruk enn det er budsjettert med, jf. tabell 6.3.

Tabell 6.3 Budsjettert og resultatført innsparing for Innvandrertjenesten Sunndal, hele tusen kroner.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Budsjett	- 244	-851	-198	-2852	-4049	-7173
Regnskap	- 3923	-5123	-6897	-19611	-19565	
Avvik	3679	4272	6699	16759	15516	

Kilde: Sunndal kommune

Disse midlene omfatter mer enn flyktningetjenesten. Midler til blant anna asylmottaket inngår.

Det går fram av PS 80/16 Årsplan og budsjett 2017 og økonomiplan 2018-2020 for Sunndal kommune (Kommunestyret 14.12.2016) at budsjettet for 2016 er korrigert til - 5 523 000 kroner. Det er budsjettert med et mindreforbruk i 2017 på 7 173 000 kroner. I perioden 2018-2020 er det budsjettert med et mindreforbruk på 6 673 000 kroner alle årene.

Om bosetting skjer 1. januar eller 31. desember, får kommunen støtte for hele året. Skjer mye av bosettingen på høsten, vil det bli «overskudd».

Årsoverskudd eller deler av dette, blir avsatt til **flyktningefond**. (disposisjonsfond) Det framgår av protokoll ved behandling av årsregnskap for 2016, at av det samla mindreforbruket i 2016, er 9,8 mill. kroner vedtatt avsatt til flyktningefond. Per 31.12 2016 var flykningefondet 13,6 mill. kroner.

Det kommer fram i samtale at dette burde vært periodisert, og gå i balanse. Kommunen skal endre navnet flykningefondet til ***periodisering av flykningmidler.***

Andre enheter i kommunen blir styrket via integreringstilskuddet. Utgifter blir refundert fra flyktningetjenesten i samsvar med rundskriv. Innvandrertjenester «kjøper» også vaktmestertjenester fra eiendomstjenesten i kommunen tilsvarende 110 % stilling. Det blir inngått avtale mellom enhetene som blir godkjent av rådmannen.

Skoletilskudd ble faset ut fra 31.12.2013. Det var tidligere øremerka skoletilskudd per barn. Dette er nå inkludert i integreringstilskuddet. Grunnskoletjenesten får midler etter oppgitt antall barn med bakgrunn i tilskuddet som tidligere ble sendt direkte til grunnskoletjenesten. Kommunen (og skolene) får nå noe mer enn tidligere for barna. Dette gjelder tilbud utover det vanlige skoletilbudet.

På tilsvarende måte går det tilskudd til barnehagene (fordeling per barn) etter søknad.

Det kommer fram i samtale at barn og unge får tjenester på lik linje med andre dekt over enhetenes budsjett, og at det er forholdsvis lite ekstra som går spesielt til barn og unge.

Voksenopplæringen er ført under eget ansvar (2050). Størsteparten av denne tjenesten er finansiert av statstilskudd til undervisning.

For flyktninger som har vært bosatt mindre enn 5 år, blir NAV sine utgifter refundert fra Innvandrertjenesten. Om noen for eksempel har mange barn, vil introduksjonslønn, barnetrygd, bostøtte ikke alltid være tilstrekkelig. Noen har helseplager og vil ikke være aktuelle for arbeidslivet. De over 55 år har ingen rettigheter til deltakelse, men kommunen foretar en individuell vurdering om hva som er formålstjenlig. (De vil få tilbud om å delta på skole for å lære norsk og samfunnskunnskap.) For disse er alternativet NAV.

Sunndal kommune har som ledd i fattigdomsprosjekt kulturbilletter. Dette blir også gitt til flyktningbarn for en periode. Dette får i så fall NAV refundert.

Det kommer fram at det kan være diskusjon rundt hva det skal gis støtte til. Det kommer fram at det er fokus på at støtte skal være på linje med hva som gis til befolkningen ellers.

Midler ut over dette til andre enheter blir fordelt etter søknad og eventuelle vedtak fattet i kommunestyret, administrative avtaler som utgifter til vaktmester og renhold, tolkeutgifter i alle kommunale tjenester, utgifter i barnevernet, NAV etter refusjonskrav, Kulturtjenesten, frivillige organisasjoner, Næringsselskapet (prosjektmidler), Sunndal videregående skole (prosjektmidler) o.a.

Flyktningefond/disposisjonsfond blir brukt til «ekstraordinære» forhold som etablering av innføringsklasse, 2-årig prosjektstilling ved NAV, samarbeid med videregående skole om etablering av tilbud til voksne. Kommunestyret disponerer midlene.

Kommunestyret gjorde for eksempel i møte 31.8.2016 følgende vedtak i sak 52/2016 Arbeid og aktivitet etter endt introduksjonsprogram – prosjektstilling ved NAV:

- Kommunestyret vedtar at det opprettes en 2-årig prosjektstilling ved NAV til kr 750.000 pr år i 2017 og 2018. Finansiering skjer ved bruk av disposisjonsfond. Prosjektstillingen evalueres etter endt periode på to år.

Kostnadskontroll og rapportering
Når det gjelder kostnadskontroll, blir det vist til at Innvandringstjenesten er del av det kommunale rapporteringssystemet. Tjenesten har til enhver tid kontroll på all økonomi.

Det er tertialrapportering til politisk nivå, og månedlig rapporteringer til rådmannen via VISMA (budsjett/regnskapssystem/ressursstyring). I VISMA framgår kommentarer til avvik som enheten rapporterer på. Det kommer fram at det er ønskelig med fokus på vesentlige avvik. Rådmannen har lagt fram sak til politisk nivå for endring og forbedring av rapporteringssystemet.

Det er egen årsmelding for hver tjeneste. Denne går til økonomi- og planutvalget. Det blir pekt på at dagens plan- og styringssystem er omfattende.

Det er ikke egen plan for flyktningetjenesten. Det er skepsis til dette da flyktninger skal bruke det vanlige tjenestetilbudet. Det blir pekt på at det ikke er så mye spesielt for flyktninger. De vanlige tjenestene skal brukes.

4.3 Vurdering

Revisjonens undersøkelse viser at Sunndal kommune har fokus på kostnadskontroll. Tjenesten har et mindreforbruk og har opparbeidet fond. Revisjonen har ikke gått nærmere inn på bakgrunnen for mindreforbruket. En grunn er at det statlige tilskuddet kan komme ett år, mens utgiftene kan komme senere.

Det er månedlig rapportering til rådmannen og tertialrapportering til politisk nivå.

Integreringstilskuddet er ikke øremerka midler. Dette gir mulighet for lokale prioriteringer og tilpasninger innenfor overordna føringer. Når kommunen bosetter flyktninger, er dette noe som har betydning for så å si hele den kommunale drift/ tjenesteyting.

Integreringstilskuddet blir ført på innvandrertjenesten, og det er system med avtaler, som godkjennes av rådmannen, og refusjon av utgifter mellom enheter. Dette gjelder også internt i enheten.

Revisjonen har i denne rapporten ikke gått inngående inn i budsjett og regnskap og forvaltningen av midlene. Revisjonen har derfor ikke grunnlag for å gi vurderinger knyttet til forvaltningen av midlene, men vil påpeke at det er eksempel på andre kommuner som fører statstilskuddet sentralt for deretter å fordele midler mellom ulike tjenester. I hvilken grad dette ville være mer tjenlig for Sunndal kommune, har revisjonen ikke grunnlag for å si noe om.

Bruken av midlene/ prioriteringen vil være en politisk beslutning.

5. Vedlegg

Vedlegg 1: Kilder til revisjonskriterier

- Lov av 15.5.2008 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (Utlendingsloven)
- Lov av 4.7.2003 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere Introduksjonsloven
- Lov av 25.9.1992 om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven)
- Rundskriv G-01/2016 til lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)
- NOU 2011: 14 Bedre integrering - Mål, strategier, tiltak
- IMDi; Hvem har rett til hva slags opplæring (sist oppdatert 3.3.2016)
- IMDi; Integreringen i Sunndal kommune - tall og statistikk over integreringen i kommunen Helsedirektoratet, Veileder IS-1022: Veileder for helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente
- *Lov av 17.7.1998 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*
- *Lov om voksenopplæring*
- *Lov om barnehager*

Kommunens plikter etter introduksjonsloven (IMDi.no)
Det er kommunene som er ansvarlige for at flyktninger og innvandrere får det tilbudet de har krav på etter introduksjonsloven. Kommunen har blant annet følgende plikter:

- Kommunen skal gjøre et skriftlig vedtak om hvorvidt flyktninger og innvandrere har rett til introduksjonsprogram eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap eller ingen av delene. Alle vedtaksmalene finnes i Nasjonalt introduksjonsregister og på siden vedtaksmaler.
- Introduksjonsprogram skal tilbys innen tre måneder etter bosetting i kommunen, eller etter at personen selv har bedt om det. Det er kommunens ansvar at de som har rett til introduksjonsprogram får dette tilbudet.
- Oppfølging av individuell plan. Kommunen må sørge for at det opprettes en felles individuell plan for både norskopplæringen og introduksjonsprogrammet. Kommunen har det overordnede ansvar for at tiltakene i planen følges og at planen tas opp til ny vurdering med jevne mellomrom. Ved vesentlige endringer i planen skal det fattes nytt vedtak. Voksenopplæringen er ansvarlig for at opplæring i norsk og samfunnskunnskap utføres etter egen læreplan.
- Kommunen har plikt til å drive internkontroll av ordningen. Regjeringen har utarbeidet en veileder for kommunene for dette arbeidet. Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunene, og sørge for at de tilbyr deltakerne det de etter loven har rett på.

Om introduksjonsprogrammet
Nyankomne flyktninger og deres familiegjenforente som har behov for grunnleggende kvalifisering, deltar i introduksjonsprogram i kommunen de er bosatt i. Målet er at de skal lære seg norsk og komme raskt ut i arbeid eller utdanning. Dette forutsetter et godt samarbeid mellom kommunale etater, næringslivet og frivillige organisasjoner i kommunen.

Introduksjonsloven § 4 bestemmer at introduksjonsprogrammet «*minst*» skal inneholde «*tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet*».

Alle deltakere i introduksjonsprogram og norskopplæringen skal ha en individuell plan som skal utformes på bakgrunn av en kartlegging. (§ 6) Planen skal si noe om mål med deltakerens program og opplæring, og hvilke aktiviteter og tiltak som må til for å nå disse. Planen skal utarbeides i samråd med vedkommende. Kommunen skal revidere planen jevnlig.

I mal for individuell plan inngår også «Eventuelle andre tiltak som inngår som en del av introduksjonsprogrammet» Herunder beskrivelse av tiltaket, ansvarlig, og avkryssing for gjennomføring. Det inngår også spørsmål om «Deltaker har fritids- og integreringstiltak/ aktiviteter som ikke inngår som en del av introduksjonsprogrammet.» Videre framgår «Rett til å klage på innholdet i den individuelle plan». Denne retten følger av introduksjonsloven § 22 og forvaltningsloven § 28. Klagen skal sendes til kommunen. Dersom kommunen ikke endrer den individuelle plan, skal kommunen sende klagen videre til fylkesmannen.

IMDi skriver følgende om tverrfaglig samarbeid:

- For å oppnå god kvalitet i tilbudet til deltakerne er man avhengig av godt tverrfaglig samarbeid med flere enheter/virksomheter. Det kan være aktuelt at programrådgiveren, norsklæreren og programdeltaker lager planen med ev. bistand fra NAV, helsepersonell osv. Det tverrfaglige samarbeidet foregår i møter og ved å ha jevnlig kontakt. På den måten får man mulighet til å samarbeide og samordne når det er sammenfallende behov, og oppdage om det er behov for å justere planen underveis. Det tverrfaglige samarbeidet vil gi felles kunnskap, slik at det satses på riktig tiltak til rett tid. Det vil på samme tid virke positivt for programdeltakeren å erfare at ulike samarbeidspartnere drar i samme retning til beste for deltakeren.

Kommunen gjennom en flyktningetjeneste eller programrådgiver, NAV og voksenopplæringen har forpliktende ansvar for introduksjonsprogrammet. Andre som kan ha sentrale roller er frivillige organisasjoner og næringslivet. (Samarbeid, roller, ansvar – introduksjonsprogrammet)

Rundskriv Q-27/2015 beskriver forpliktelser og ansvar for henholdsvis kommune og Arbeids- og velferdsetaten for oppfølging av deltakere i introduksjonsordningen, herunder inngåelse av samarbeidsavtale.

Programrådgiver har ansvar for å:

- veilede: gjennomføre kartlegging av deltakeren, utarbeide individuell plan sammen med deltakeren, ha oppfølgingsansvar for deltakeren og for å revidere planen i hele programperioden, følge opp deltakeren i overgang ordinær utdanning eller arbeid, informere og henvise til aktuelle instanser for godkjenning av utdanning og realkompetansevurdering, sikre at deltakeren skaffer til veie relevante dokumenter og bistå deltakeren i å få oversatt medbrakte vitnemål, attester og lignende.
- koordinere: samordne tiltak og kontakt mellom andre kommunale aktører og arbeidsgivere, avklare oppgave og ansvarsfordeling, danne tverrfaglige team og møteplasser ved behov
- saksbehandle: gi informasjon til deltakeren om ordningen, rettigheter og plikter, fatte vedtak og håndtere klager

IMDi tar opp sider ved foreldrerollen. Det blir vist til utfordringer med å mestre foreldrerollen i et nytt land.

Veileder (IS-1022) for helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente:

- Asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente har samme rett til helsetjenester som den øvrige befolkningen.
- Helsepersonell har ansvar for å vurdere behovet for å bestille kvalifisert tolk i møte med pasient med begrensede norskkunnskaper.
- Skoler og barnehager er viktige arenaer i barns oppvekst som bør inkluderes i samarbeid med helse- og omsorgstjenestene. Gjensidig råd og veiledning om spesielle behov som barn med flyktningeerfaring kan ha er viktig for å forebygge problemer og fremme integrering.
- bør avsette fagressurser – tverrfaglige flyktningehelseteam (vist til at kommuner har gode erfaringer med dette)
- Helsedirektoratet anbefaler at alle kommuner som forbereder seg på å ta imot flyktninger eller asylsøkere nå oppretter flerfaglige flyktningehelseteam hvor også spesialisthelsetjenesten kan inngå. Teamet bør ha en aktivt oppsøkende tilnærming og kan være bemannet med lege, psykolog, sykepleiere, helsesøster og personer med sosialfaglig og flerkulturell kompetanse. Personer med psykososiale problemer bør få rask snarlig kartlegging og oppfølging.
- Sosial støtte og aktivisering er viktig for å skape struktur og forebygge psykososiale problemer. Psykiske lidelser hos asylsøkere og flyktninger henger i stor grad sammen med påkjenninger i eksilsituasjonen, blant annet manglende sosialt nettverk, mangel på meningsfulle oppgaver i hverdagen, endring av sosioøkonomisk status mv. Slike faktorer kan ha mer å si for den psykiske helsen enn påkjenninger opplevd før og under flukt eller migrasjon
- Kommunene bør i samarbeid med mottakene legge til rette for at **frivillighetsfeltet,** idrettslag, ungdomsklubber og andre aktivitets- og kulturtilbud, kan bidra inn i mottakene og ellers være en sentral del av integreringsarbeidet i bosettingskommunene.
- Identifisering av ressurspersoner blant asylsøkere og flyktninger som kan være aktive bidragsytere i denne sammenhengen kan være hensiktsmessig. I den grad det er mulig bør asylsøkere og flyktninger få mulighet til å ha innflytelse på de rammene de lever under, så vel som sin egen situasjon for å motivere til egeninnsats og økt mestring.
- Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal gi et helsefremmende og forebyggende tilbud til alle gravide, barn og unge 0-20 år.

Internkontroll

Kommunen skal i henhold til introduksjonslovens § 24 føre internkontroll. Kommunen må sette i gang systematiske tiltak som skal sikre at kommunens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i introduksjonsloven eller i forskriftene til introduksjonsloven.

En rekke dokumenter om kommunal egenkontroll finnes tilgjengelig på nettsidene til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (Veileder om plikt til kommunal internkontroll med ordningene i introduksjonsloven Q-1221B)

Rådmannen har ansvar for betryggende kontroll jf. kommunelovens § 23:

- Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instrukser, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Kommunen kan sikre egen etterlevelse av krav i lov og forskrift gjennom blant annet:

- Klargjøring av ansvarsfordeling lokalt.

Årsplaner – Sunndal kommune
I kommunens årsplaner er det en rekke tiltak rettet for integrering, under gis noen eksempler:

- **Grunnskolen:** Årsplan 2015: Videreutvikle samarbeidet med innvandrertjenesten omkring minoritetsspråklige elever og deres familier. Årsplan 2016: Etablere innføringsklasser for grunnleggende norskopplæring for minoritetsspråklige og samarbeide med innvandrertjenesten omkring minoritetsspråklige elever, deres familier samt grunnskoleopplæring for voksne.

- **Barnehage:** Årsplan 2016: Implementere og sikre gode rutiner for mottak av minoritetsspråklige barn og familier. Fagnettverk for språk/ flerspråklighet med erfaringsdeling med innvandrertjenesten.

- **NAV Sunndal:** Årsplan 2015: Styrke samarbeidet med innvandrertjenesten tidlig i introduksjonsprogrammet til den enkelte. Fokus på «Arbeid først», høvelig arbeid, krav og forventninger i arbeidsmarkedet samt arbeidskraftbehov lokalt, regionalt og nasjonalt.

- **Innvandrertjenesten:** Årsplan 2015: Arbeide aktivt for å sikre alle brukerne et godt aktivitets- og fritidstilbud. Øke samarbeidet med næringsliv og frivilligheten. Bevisstgjøre andre offentlige tjenester på ansvaret de har overfor flyktninger og asylsøkere. Årsplan 2016: Mål: God helse blant flyktninger og asylsøkere i Sunndal. Tiltak: Arbeide aktivt for å sikre alle brukere et godt aktivitets- og fritidstilbud. Arbeide med psykisk helse gjennom tverrtjenestlig arbeid. Mål: Være et regionalt kompetansesenter innen fagområdet. Tiltak: Samarbeide med Kulturtjenesten for å få frivilligheten inn i integreringsarbeidet.

- **Kultur – fritid:** Årsplan 2016: Hovedmål: Sunndal kommune skal prioritere ungdomsarbeid og gode oppvekstmiljø. Mål: Kulturtjenesten skal bidra til et trygt og stimulerende ungdomsmiljø, Tiltak: Utvikle tilbudet ved Sunndal ungdomssenter. Nå et medlemstall på 100. Arrangere Barnas verdensdager 2016 – i samarbeid med andre.

- **Helse- og barneverntjenesten:** Årsplan 2015: Samarbeid helse- og barnevern-, barnehagen-, grunnskole, kultur-, innvandrertjenesten, samt PPT, NAV og Sunndal videregående skole for å sikre arbeid med systematisk utvikling av planer og tverrfaglig praksis overfor barn i aldersgruppen – 1-20 år, samt deres familier og øvrige omgivelser. Årsplan 2016: Økt fokus på psykisk helse ved barneungdoms- og videregående skole med helsesøster mer til stede ute på skolene. Delta aktivt i prosjekt…(samarbeidspartnere blant annet innvandrertjenesten) Opprettelse av samordningsenhet… brukere med store og sammensatte behov. Mål: Gode helsetilbud til asylsøkere og flyktninger. Tiltak: (smittsomme sykdommer), videreføre «Åpent kontor» og helseinformasjon ved Voksenopplæringen.

Kulturplan 2009-2019 (Kulturplan 2009-2019 Rettet etter vedtak kommunetyresak 51/09) omtaler og har tiltak knyttet til kultur og integrering og frivilligheten, blant annet spre informasjon og kunnskap, fadderordninger, etablere frivillighetens hus.

Kommuneplan 2014-2020 Samfunnsdelen har blant annet som mål god helse og livskvalitet for alle. Strategier er blant annet: samarbeide med lokale lag og organisasjoner.
Tidlig tverrfaglig innsats er et satsingsområde i Sunndal kommune. Både barnehagene, skolene, barnevernet, helsestasjon og skolehelsetjenesten ser en økning i antallet barn med

utfordringer knyttet til psykisk helse. Det er nødvendig med tidlig, tverrfaglig innsats for å avdekke og følge opp dette. Ulike tverrfaglige prosjekt planlegges oppstartet i planperioden.

Aktiv hverdag for alle. Innbyggere som av ulike årsaker ikke er i arbeid eller har noe annet fast å gå til, står i fare for å bli isolert og falle ut av samfunnet. For disse er det viktig å få til faste møteplasser. Videreutvikling av lavterskel-tilbudet «Aktiv hverdag» vil være et viktig bidrag på veien mot arbeid og aktivitet for personer som av ulike årsaker har falt ut av utdanning eller arbeid.

Kommunestyret behandlet «Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Sunndal kommune» i møte 17.3.2016. Det ble vedtatt at det skal utarbeides risiko- og sårbarhetsanalyse for innvandrertjenesten i løpet av høsten 2016. Kommunen ved ass. rådmann opplyser at det er avholdt planleggingsmøte i november 2016, og selve analysen hadde sitt oppstartmøte 18. januar 2017.

Innvandrertjenesten utarbeider, på like linje med andre enheter, årsplan for sine tjenester. Disse blir behandlet som del av budsjett/økonomiplan. Innvandrertjenesten har skissert mål og tiltak.

Sunndal kommune har Handlingsplan for vold i nære relasjoner Sunndal kommune 2013-2016 Handlingsplanen skal rulleres. Ansvaret er lagt til helse og barnevern.

En bredt sammensatt arbeidsgruppe har utarbeidet Statusrapport for folkehelse i Sunndal kommune 2015:

- For å styrke forebygging og minske behandling på lengre sikt, bør kommunen ha tidlig innsats mot barn og unge og familier som sliter i svangerskaps- og nyfødtperioden som innsatsområde, med følgende:
  - Videreføring av det tverrfaglige arbeidet med å gripe tidlig inn i forhold til problemutvikling. At innsats settes inn på et tidlig tidspunkt er av avgjørende betydning både for den enkelte og for samfunnet. Jo tidligere et problem oppdages og innsats settes inn, desto større er sannsynligheten for en positiv utvikling. Den samfunnsøkonomiske gevinsten av tidlig innsats er høy, fordi færre vil utvikle alvorlige problemer.
  - Godt kvalifisert og nok personale i helsestasjon, barnehager og skole. Å gripe tidlig inn er i seg selv ikke tilstrekkelig. Tidlig innsats krever faglig trygghet, oversikt og tilgang på kunnskap og kompetanse

Integrering er ett tema: Sunndal voksenopplæring er en kommunal skole for innvandrere over 16 år og er en avdeling i Innvandrertjenesten i Sunndal kommune. Det overordnede målet ved Sunndal voksenopplæring er å styrke innvandrernes mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnsliv, og deres økonomiske selvstendighet, tilrettelegge for utdannelse og arbeid for mennesker med ulik etnisk og utdanningsmessig bakgrunn. Skolen skal bidra til å fremme inkludering og kulturelt mangfold. Opplæring skal gjøre integreringen lettere både for innvandrere og asylsøkere som er kommet hit, og for lokalsamfunnet generelt. Språkopplæring og samfunnskunnskap er avgjørende for hvor god integreringen blir for den enkelte. Kulturforskjeller har også betydning for integreringen. Til forskjell fra de fleste norske foreldre er det ikke vanlig å følge sine barn på fritidsaktiviteter og lignende i mange andre kulturelle samfunn. Foreldre med andre kulturelle bakgrunnen «mister» med dette en viktig møteplass med norske foreldre. Integrering er vanskeligere jo eldre man er, der er derfor vanskelig å integrere voksne flyktninger tilstrekkelig i lokalsamfunnet. Det gjøres et godt

integreringsarbeid i Sunndal og utviklingen viser at vi får stadig flere innvandrere i vår kommune. En videre satsing for å sette innvandrerbefolkningen i stand til å ta seg arbeid i Sunndal, vil gi verdifull arbeidskraft.

Sosiale møteplasser er ett tema: Sosiale møteplasser bidrar til å gi sosial kapital og nettverk som legger til rette for samarbeid til felles nytte og tillitsbygging. Sosial kapital bygger broer eller skaper bånd mellom mennesker. Tilliten gjør at samfunnet fungerer bedre og mer effektivt.
Mangfoldet av arenaer og møteplasser i et lokalsamfunn er viktig for å sikre høy sosial kapital. Biblioteket er en viktig arena, der møtes alle generasjoner og kjønn, de marginaliserte, arbeidsledige og ulike etniske grupper. Det er derfor viktig at biblioteket er synlig og lett tilgjengelig for alle.

Vedlegg 2: Organisering Sunndal kommune

Sunndal kommune er fra 2015 organisert i 3 stabsenheter og 10 tjenester.

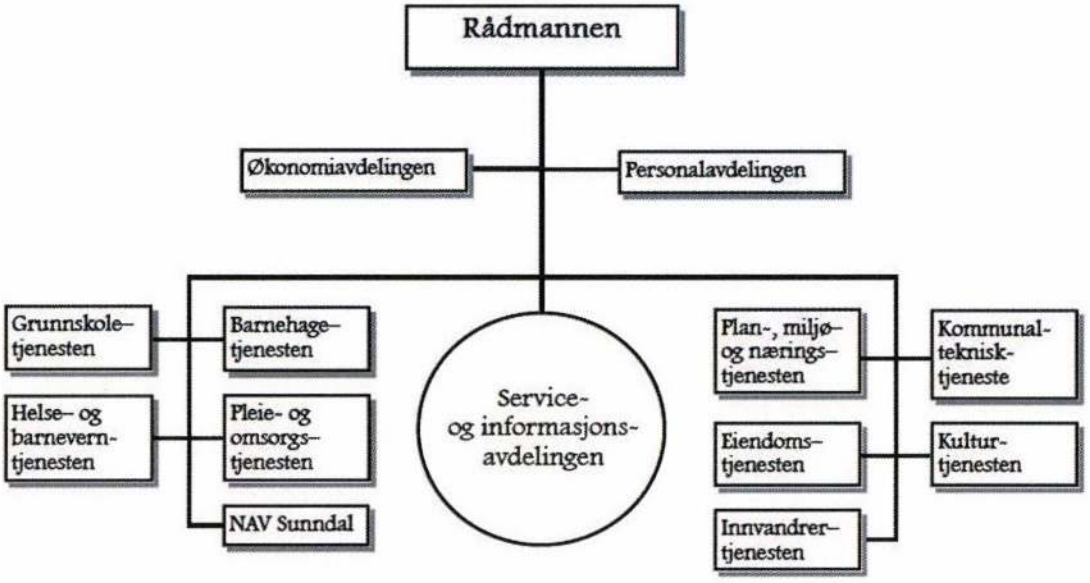

Kjelde: Sunndal kommune, hjemmeside

Årsverk knyttet til de enkelte tjenestene

Antall årsverk i 2015 er oppgitt i parentes. Totalt var det 710 årsverk.

Stab (27):
Service- og informasjonsavdelinga
Økonomiavdelinga
Personalavdelinga

Tjenester:
Barnehagetjenesten (75)
Grunnskoletjenesten (135)
Helse og barneverntjenesten (29)
Innvandrertjenesten (77)
NAV Sunndal (7)
Pleie og omsorgstjenesten (251)
Kulturtjenesten (23)
Kommunalteknisk tjeneste (31)
Eiendomstjenesten (44)
Plan-, miljø- og næringstjenesten (11)

Innvandrertjenesten

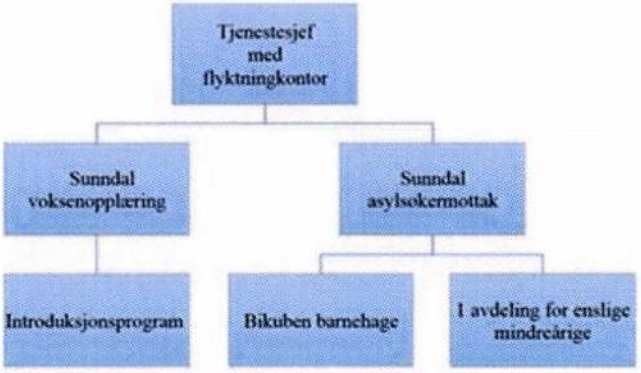

Sunndal voksenopplæring er en avdeling i Innvandrertjenesten i Sunndal kommune. Introduksjonsprogrammet er organisert under voksenopplæringen.

Ulike samarbeidsfora
I Handlingsplan for vold i nære relasjoner Sunndal kommune 2013-2016 står oversikt over ulike samarbeidsforum. I Sunndal var følgende samarbeidsforum etablert (2013):

- BAPP-grupper (Barn av foreldre med psykiske og eller rusproblemer) (Samarbeid mellom Barneverntjenesten, helsestasjon og PPT)
- Barneverntjenesten og politiet møtes hver måned
- Barnevetjenesten og Sunndal ungdomsskole møtes hver måned
- Barneverntjenesten, jordmor og helsestasjon møtes hver måned
- Hjelpetjenestene for barn og unge og barnehagene møtes hvert kvartal.
- Helse- og barnevern tjenesten og innvandrertjenesten møtes hvert kvartal
- Innvandrertjenesten og politiet møtes hvert kvartal
- NAV og politiet møtes hver måned
- NAV og pleie- og omsorgstjenesten v/ psykisk helsearbeid møtes annenhver måned
- Sunndal videregående skole, NAV og politi møtes 2 ganger pr år
- TIGRIS (Tidlig Intervensjon i forhold til rusbruk rundt GRaviditet og I Småbarnsperioden)
- (Samarbeidsmøter mellom Barneverntjenesten, jordmor, helsestasjon og NAV 4 ganer pr år)

Samordningsenheten har kommet til og ble etablert etter et prosjekt for barn og unge med spesielle og omfattende behov. Sunndal kommunestyre gjorde 5.10.2016 blant annet slikt vedtak:

- Organisering av et helhetlig opplærings- og avlastningstilbud for barn og unge, med barnet og familien i fokus. Det opprettes et team på tvers av tjenesteenhetene, med ansvar for det helhetlige tjenestetilbudet til barnet/ungdommen i skoletiden og i- og utenfor barnehage- og skoletid. Et større og sterkere fagmiljø skal sørge for samordning og bedre kvalitet i de samlede tjenestene. Kultur- og fritidstilbud og støttekontaktordningen skal sees i sammenheng med de øvrige tilbudene.
- Psykisk helsearbeid for barn og unge Helse- og barneverntjenesten gis det overordnede ansvaret for å følge opp og koordinere videre arbeid, følge opp foreslåtte tiltak og utarbeide temaplan for barn og unges psykiske helse.

Psykisk helse og flyktninger/ asylsøkere - Ansvar og organisering
Revisjonen ba om en oversikt over ansvar og organisering av psykisk helse for flyktninger i kommunen. Vi fikk slik tilbakemelding fra helsesjef 7.7.2017:

Helsestasjonsarbeidet følger Lov om helsetjenesten i kommunene. Arbeidet er lagt opp etter disse to veilederne i tillegg til smittevernloven.

- Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon og skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom.
- Veileder for helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente (IS-1022).

Organisering psykisk helse: Helse- og barneverntjenesten: Psykologtjeneste – psykisk helse for barn og unge. Pleie- og omsorgstjenesten: Psykisk helse for voksne

Helse- og barneverntjenesten består av flere avdelinger, der Psykologtjeneste er en avdeling.

Psykologtjenesten består av psykolog i 75 % stilling og 100 % stilling sykepleier psykisk helse for barn og unge. Avdelingen ble opprettet ved tilsetting av psykolog i 50 % stilling i juni 2015. Dette er derfor et nytt tilbud som har vært under innarbeidelse siden den ble opprettet.

***Helsestasjonen*:** Helsestasjonen har 4 helsesøsterstillinger, familieveileder, jordmor, lege og merkantilt personale som alle jobber med asylsøkere og flyktninger i sine daglige oppgaver. De samarbeider tverrfaglig i kommunen eller med 2. linjetjenesten etter hvilke behov den enkelte har. Helsestasjonen har i tillegg ansatt 1,5 helsesøster/sykepleier som jobber spesielt med asylsøkere og flyktninger i kommunen. De har kontorlokaler ved Sunndal asylmottak, og har arbeidssted delvis der og delvis ved Sunndal helsestasjon.

***Sykepleier/ helsesøster oppgaver*:**

- Helsestasjonen jobber generelt mye med psykisk helse i form av støttesamtaler, veiledning om medikamentbruk pga. psykisk helse, veiledning og råd.
- Åpen kontortid ved mottaket 2 dager pr. uke for «drop-in» samtaler.
- Åpent kontor 1 t/uke ved Voksenopplæringen for henvendelser. Samarbeider med personalet ved Voksenopplæringen ved behov.
- Samarbeider både fast og etter behov med ansatte ved mottaket, legene, Bikuben barnehage.
- Sykepleier ved EM-avdelingen samarbeider tett med sykepleier ansatt i prosjektstilling i f.t. psykisk helse ved EM-avdelingen.
- BUP (Barne- og Ungdoms Psykiatrisk tjeneste) samarbeid, sørger for henvisninger, oppfølging
- VPS (Ungdoms Psykiatrisk Sengepost) i Ålesund. Samarbeid og oppfølging.

***Hjelpetjenestemøte ved mottaket*:**

- Ved behov innkaller leder ved EM-avdelingen til Hjelpetjenestemøte (flere ganger i året) med psykologtjenesten, sykepleier/ helsesøster ved EM, PPT, Voksenopplæringen, barnevernleder, ansatt ved ordinæravdelingen og en ansatt ved EM-avdelingen.
- Hjelpetjenestemøter (barneverntjenesten, PPT, helsestasjon, Bikuben barnehage, ordinær avdeling) ved asylmottaket 4. ganer i året. Fokuset er samarbeid, også innenfor psykisk helse.

Psykologtjenesten:

- Månedlig tilbud om veiledning i gruppe til alle ansatte ved mottaket, inkludert helsetjenesten for asylsøkere/ flyktninger.
- Ansatte ved mottaket har gruppesamtaler med enslige mindreårige.
- Undervisning vår og høst til EM (Enslige Mindreårige) om psykisk helse i samarbeid med prosjektstillingen i forhold til psykisk helse ved EM-avdelingen. Tilbudet er under utprøving i forbindelse med prosjektstillingen.
- Månedlig veiledning for alle ansatte ved helsestasjonen inkludert helsetjenesten for asylsøkere/ flyktninger.
- Tilbud til bosatte i kommunen på lik linje med øvrige barn og unge.

Samarbeid med psykisk helse for voksne:

- Psykologtjenesten og psykisk helse for voksne har startet et samarbeid som er under utvikling.

- Sykepleier/ helsesøster ved mottaket og psykisk helse for voksne samarbeider om tilbud til voksne asylsøkere ved Øran Aktivitetshus.

Pleie- og omsorgstjenesten

Pleie- og omsorgssjef gav følgende informasjon til revisjonen:

- Pleie- og omsorgstjenesten har en egen sone for psykisk helse. Vi har ansvar for alle over 18 år. Mange brukere har samtidig problemer med psykisk helse og rus. Det er derfor et tett samarbeid med NAV. Det er laget felles plan for psykisk helse og rus- denne ble vedtatt nå i vår. Det er utarbeidet samarbeidsrutiner mellom Sone for psykisk helse og NAV.

Vedlegg 3: Befolkningsdata m.m.

Figur 1: Andel innvandrerbefolkning, 2000 til 2016, KOSTRA , konsern, reviderte tall per 15.06.2017

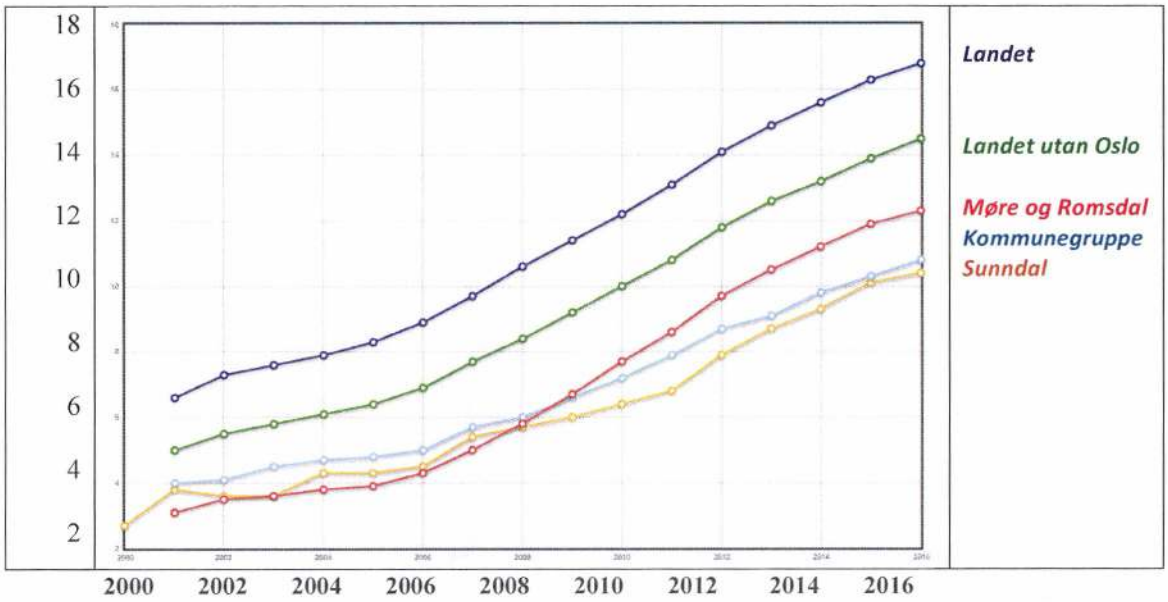

Figur 2: Andel innvandrerbefolkning 0-16 år, KOSTRA konsern, reviderte tall per 15.06.2017

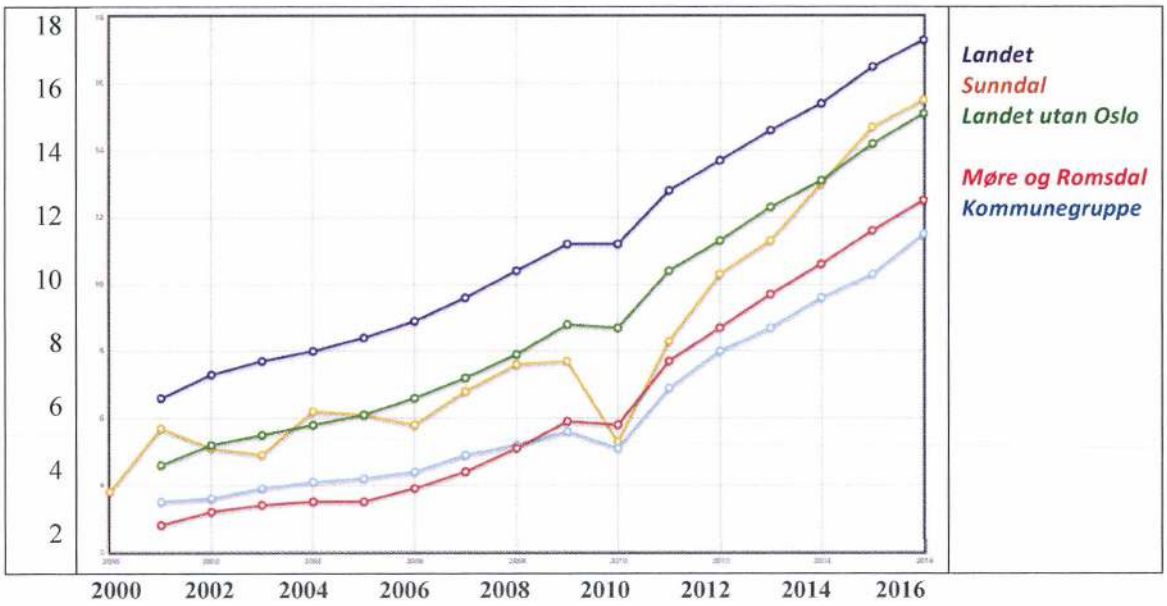

Figur 3: Andel innvandrerbefolkning 0-5 år, KOSTRA konsern, reviderte tall per 15.06.2017

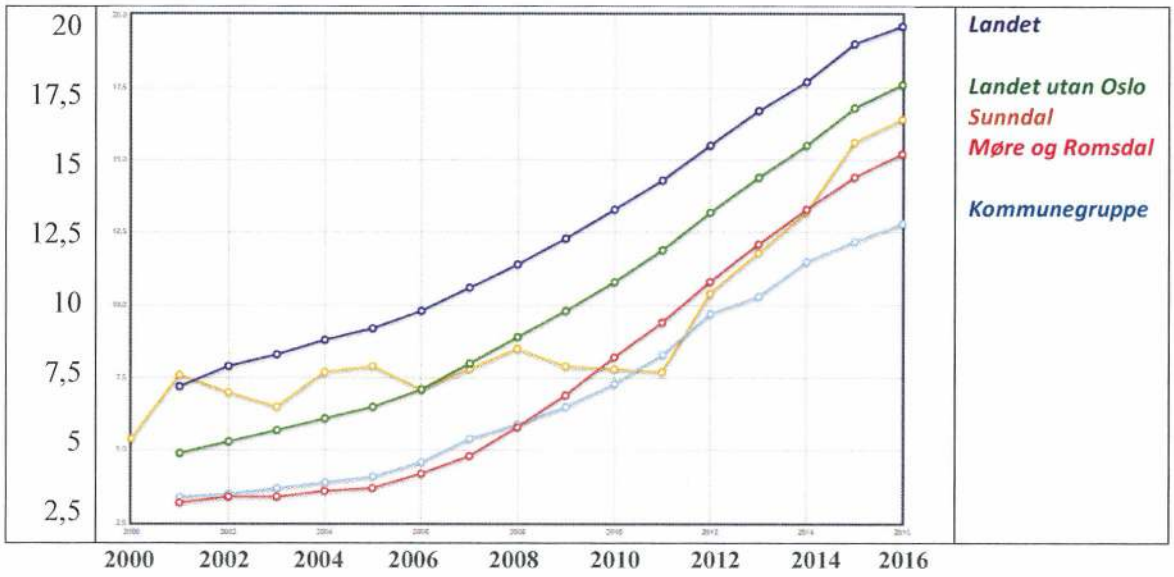

Figur 4: Innvandrere i Sunndal etter nasjonaliteter, et utvalg, 2013 og 2015.

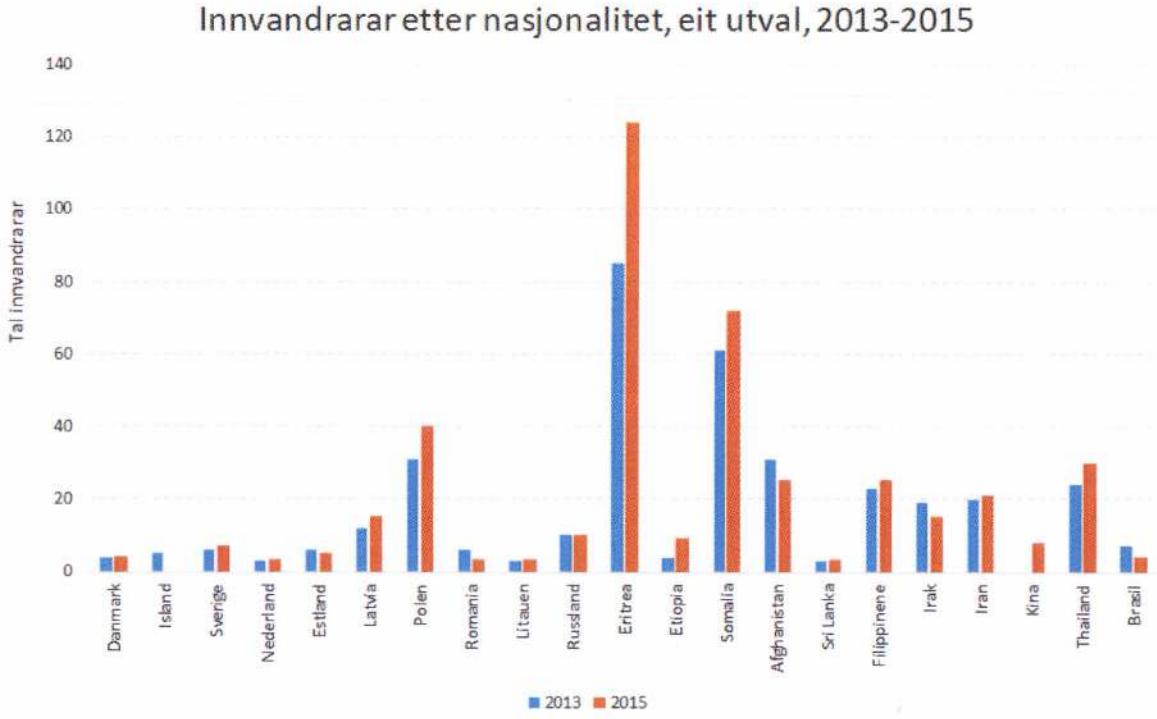

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune kommunestatistikk 2015 (basert på tall fra SSB)

Kommentar: Flyktningene kommer fra Eritrea, Etiopia, Somalia, Afghanistan, Irak og Iran. Flytninger utgjorde vel 60 % av innvandrerne i dette utvalget i 2015 *(grovtelling)*

Figur 5: Andel innvandrere i Sunndal og lignende kommuner i 2016 og aldersfordelingen fordelt på kvinner og menn. Kilde: Statistikk IMDi

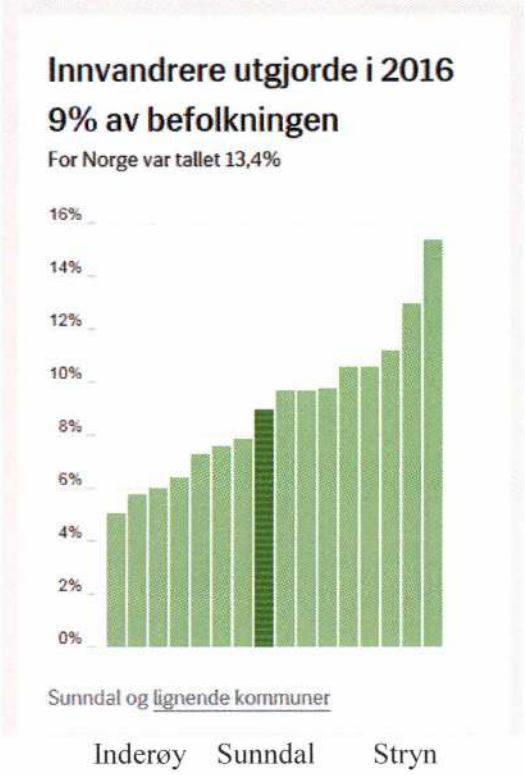

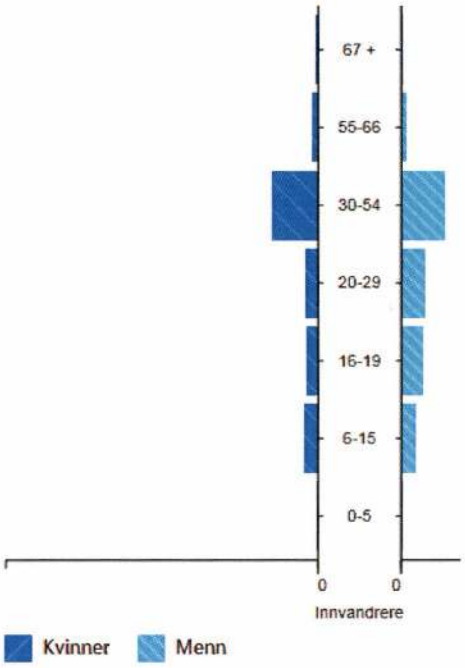

Kommentar: her sammenlignes Sunndal med 15 andre kommuner, derav Inderøy med lav andel og Stryn med høy andel innvandrere.

Figur 6: Andel barn med innvandrerbakgrunn fordelt på alder, Sunndal, 2016

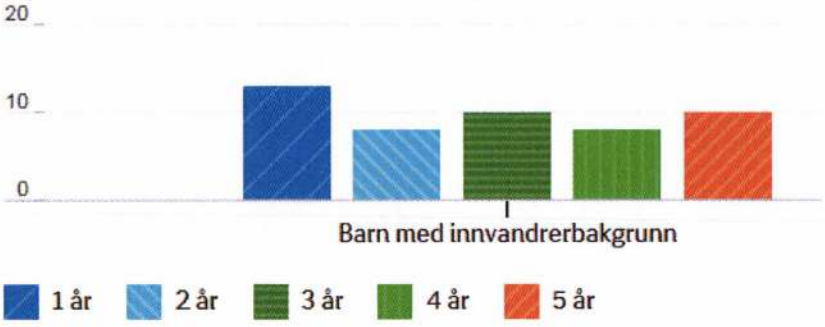

Kilde: Statistikk IMDi

Figur 7: Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass, KOSTRA konsern, reviderte tall per 15.06.2017

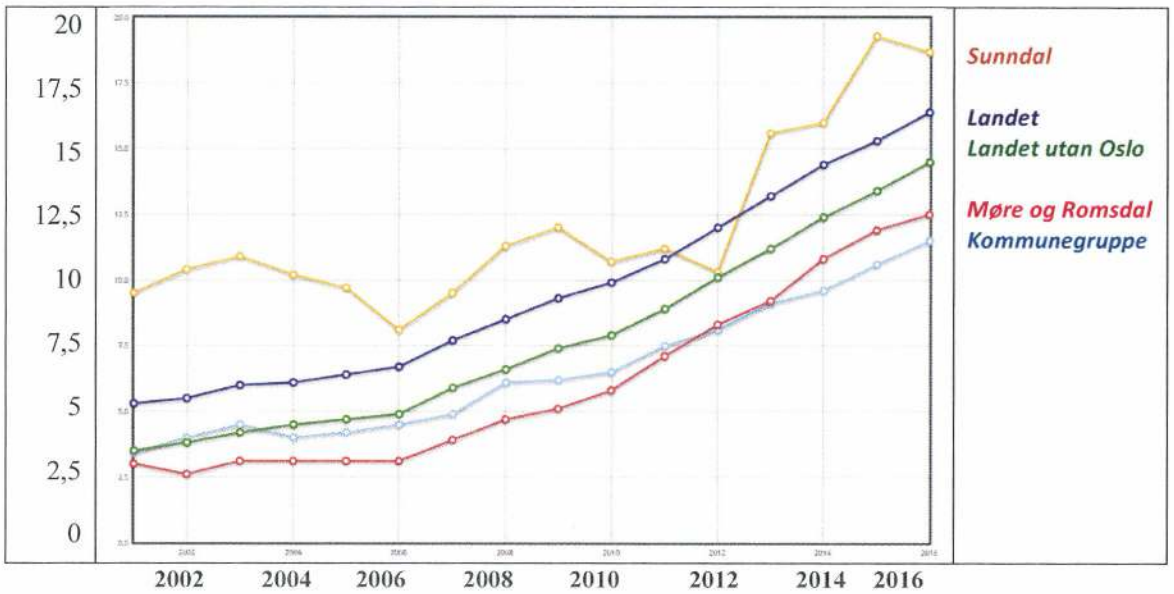

Figur 8: Andel elever i grunnskolen som får morsmålsopplæring, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

Indikatoren viser andelen av elever i grunnskolen som får morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

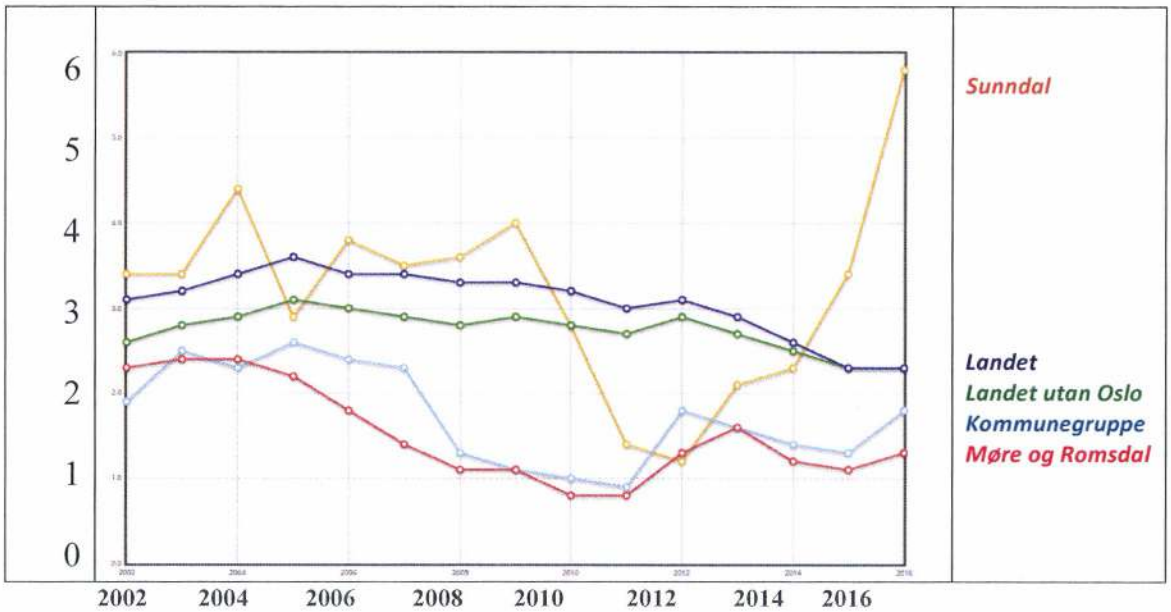

Figur 9: Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring, 2002-2015, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

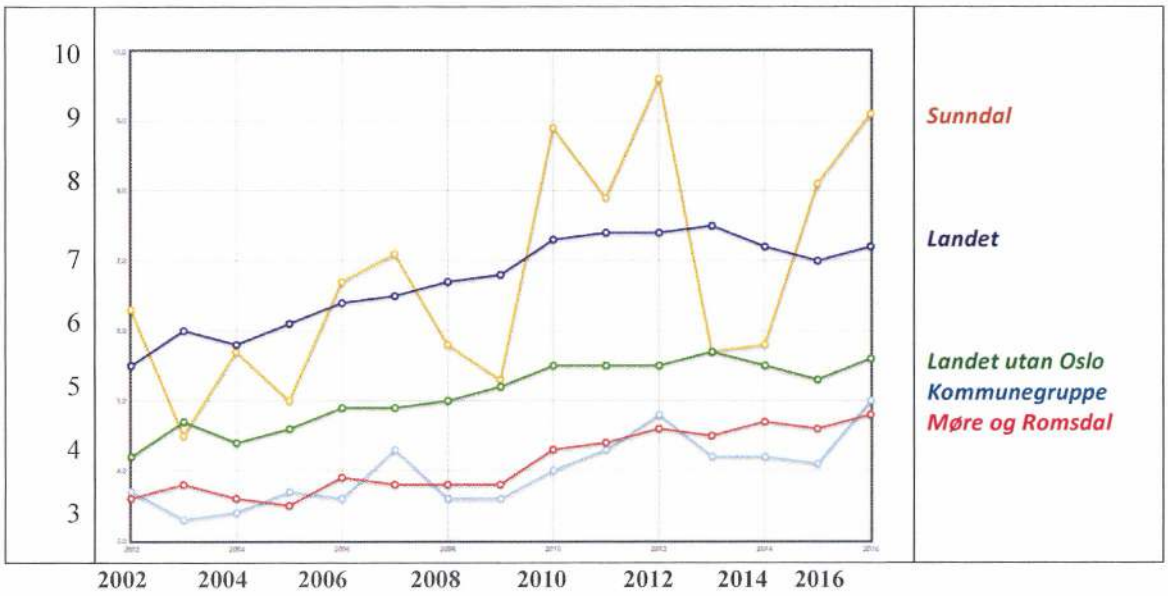

Kommentar: De elevene som etter kartlegging viser at de har for svake norskferdigheter til å følge ordinær læreplan i norsk har rett til opplæring etter Opplæringsloven § 2-8. Dette innebærer særskilt norskopplæring, og om nødvendig morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Denne retten gjelder til man har tilstrekkelig ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring.

Figur 10: Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning; 2002-2016, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

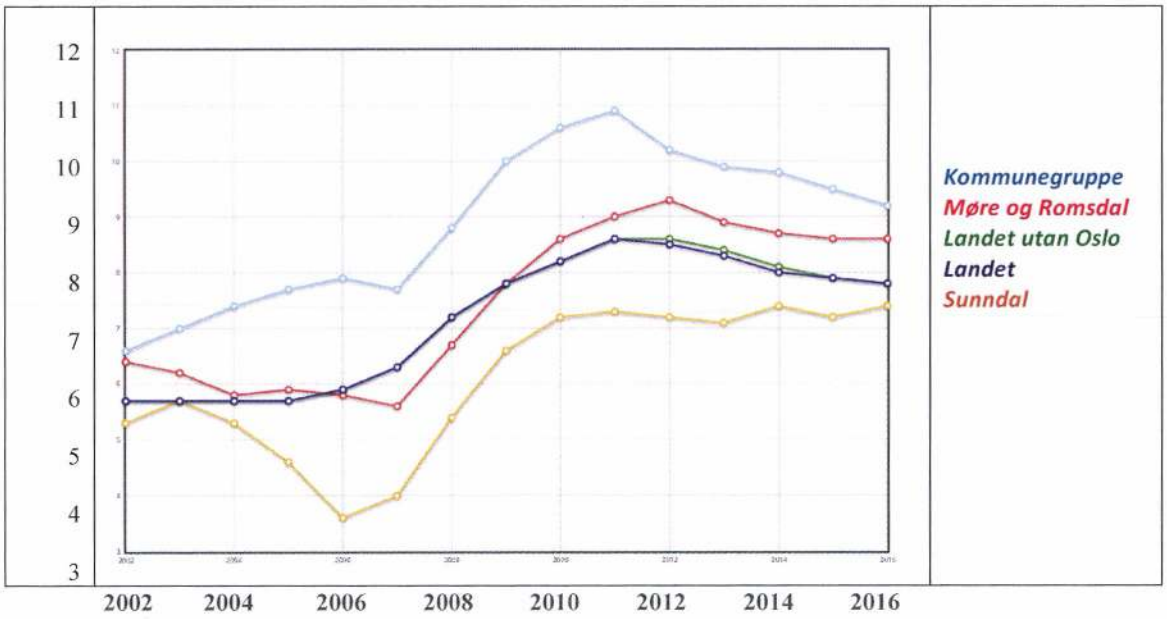

Figur 11: Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-4. trinn, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

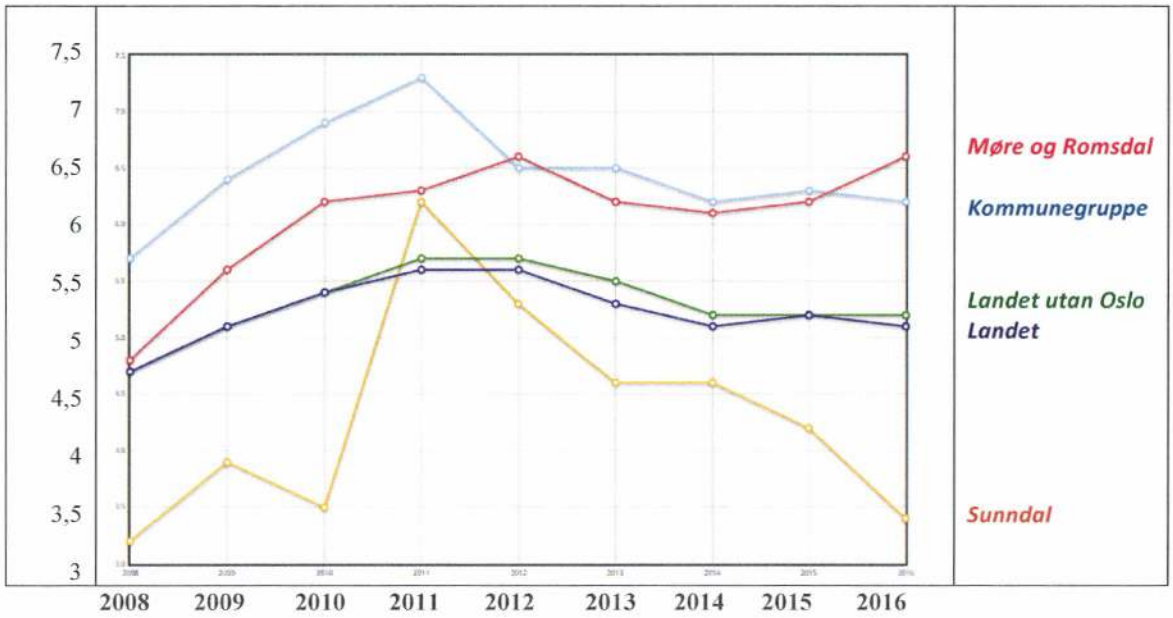

Figur 12: Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 5.-7. trinn, 2008-2016, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

Figur 13: Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 8.-10. trinn, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

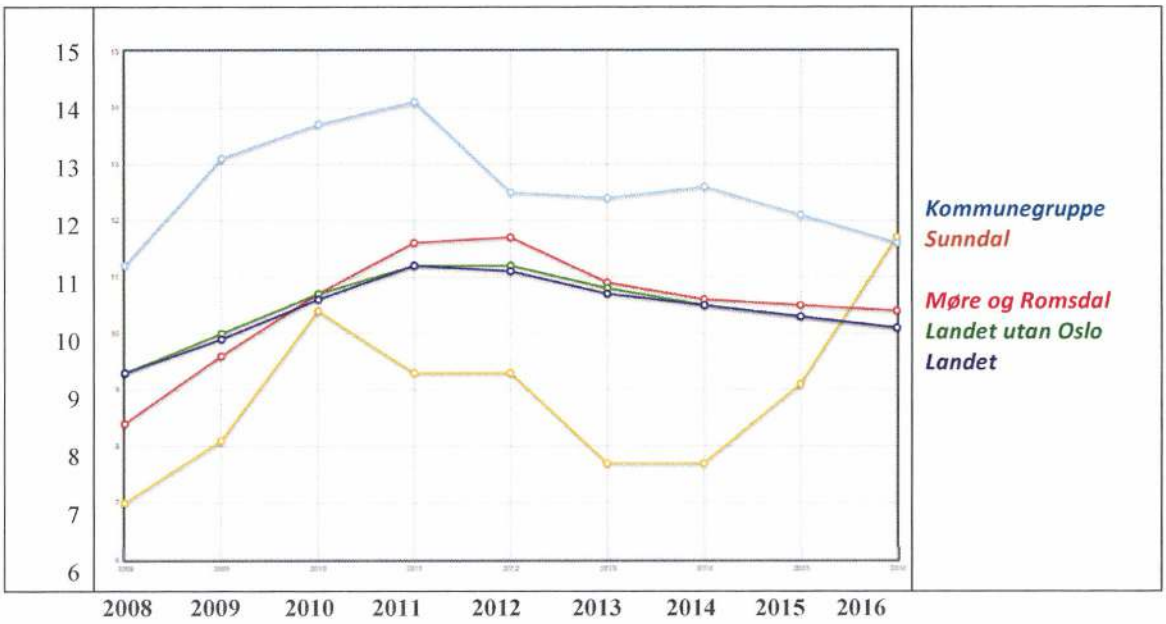

Figur 14: Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

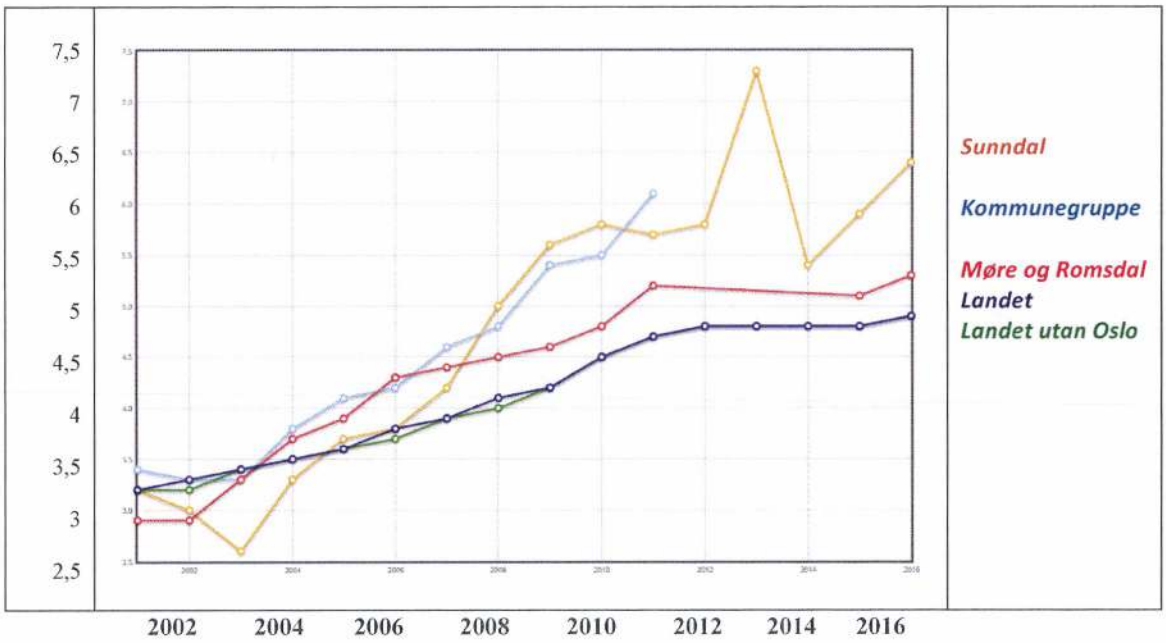

Kommentar: Fra 01.01.11 og våren 2017 har det vært 11 innvandrerbarn i tiltak.

Figur 15: Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste pr. innbygger 0-20 år, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

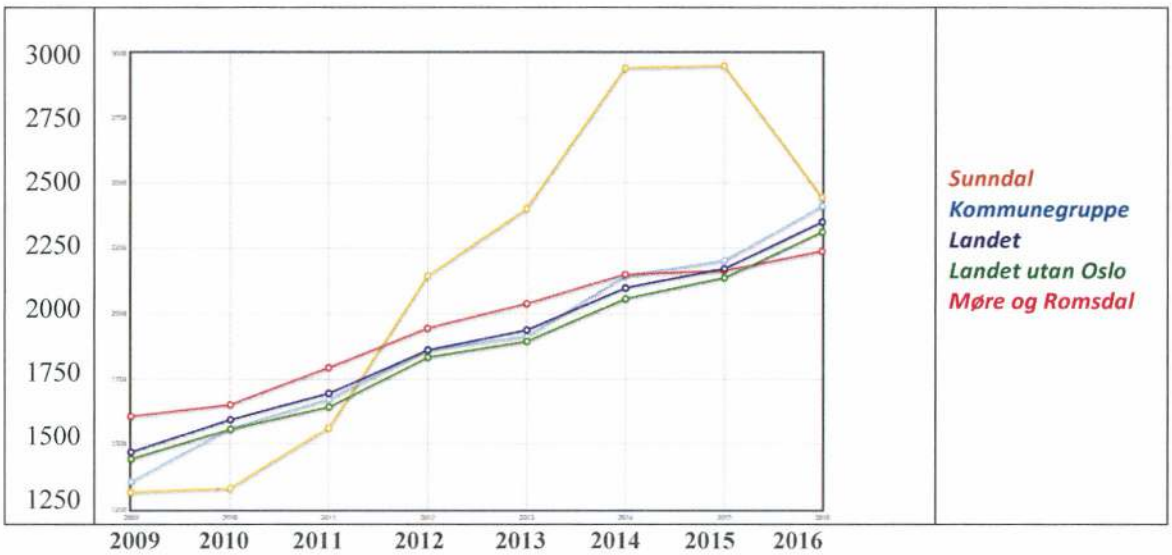

Figur 16: Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste pr. innbygger 0-5 år, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

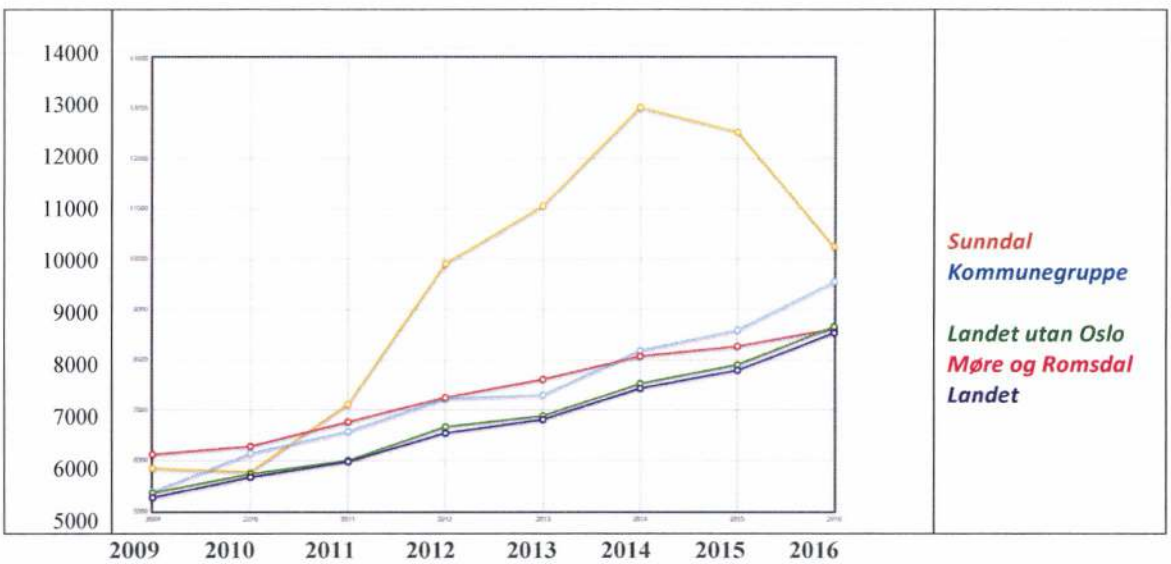

Figur 17: Netto driftsutgifter til voksenopplæring (213), per innbygger, KOSTRA konsern reviderte tall per 15.06.2017

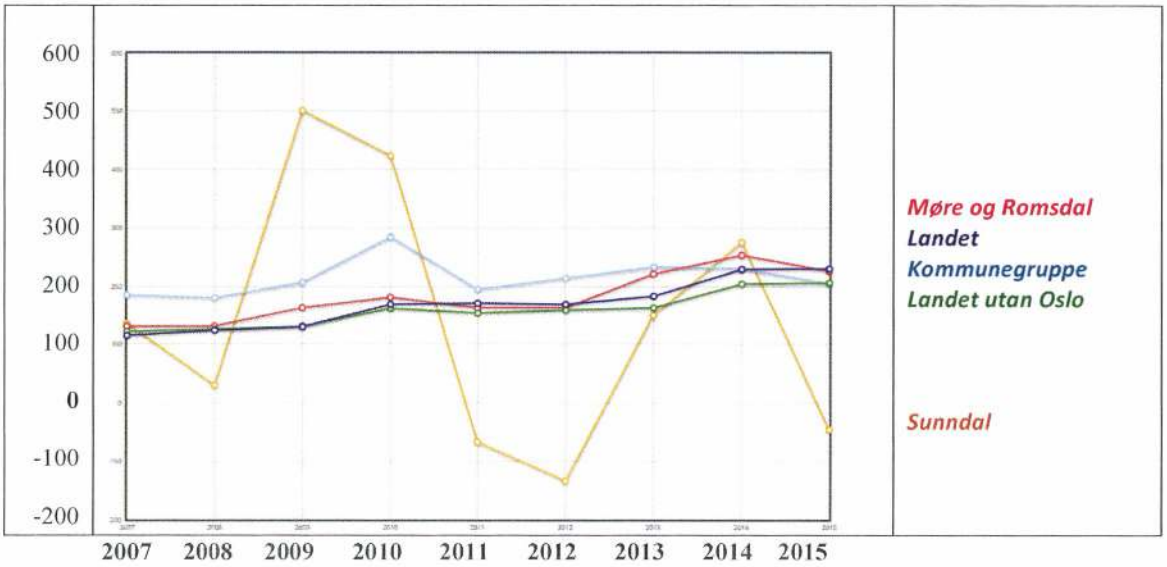

Deltakere i introduksjonsprogrammet, Sunndal kommune, SSB

	2012	2013	2014	2015	2016
Menn	40	50	49	56	
Kvinner	27	37	37	41	
I alt	67	87	86	97	

2015		
	Landet	Sunndal
Sysselsatte og/eller under utdanning	58	74,2
Registrert arbeidsledige og/eller på tiltak	11	6,4
Annen eller ukjent status	31	19,4
I alt, prosent	100	100
Faktiske tall	3716	25

Kilde: SSB

Kommentar: på landsbasis var det 58 prosent av dem som gikk ut av introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere, var i arbeid eller utdanning i 2015, ett år etter endt program. Dette gjaldt 66 prosent av mennene og 49 prosent av kvinnene. I Sunndal var det 3 som gikk over til NAV i 2016. Dette gav 87 % måloppnåelse. Sunndal kommune opplyser at slår en sammen kategorien arbeid/utdanning 74 % og annet 19 % blir det til sammen 93 % som er selvstendig økonomisk, enten selv eller via familie, og der de aller fleste er under utdanning eller i jobb.

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	216
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	06.12.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 40/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

DELTAKELSE I SELSKAPSKONTROLL – KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Sekretariatets innstilling

1. Kontrollutvalget i Sunndal ønsker å delta i selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS hvis Kristiansund kommune deltar sammen med Hitra kommune og Hemne kommune.

2. Selskapskontrollen blir gjennomført i samarbeid med kontrollutvalget i Kristiansund kommune, Hitra kommune og Hemne kommune. Hitra eller Hemne kommune står for bestillingen.

3. Selskapskontrollen blir bestilt hos Revisjon Midt-Norge som legger fram prosjektplanen for kontrollutvalgene.

4. Kontrollen skal omfatte utøvelsen av kommunens eierskap i selskapet (eierskapskontroll) og driften av selskapet (forvaltningsrevisjon).

Saksopplysninger

Hjemmelen for selskapskontroll følger av kommunelovens § 77 nr. 5 som fastsetter at kontrollutvalget skal "*påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m*".
Kommuneloven § 80 gir kontrollutvalg og revisor rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for å kunne utøve deres kontroll av interkommunale selskaper og aksjeselskaper der en kommune alene eller sammen med andre kommuner/fylkeskommuner eier alle aksjer. I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.

Det er kontrollutvalget som skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m., jf. Forskrift for kontrollutvalg § 13 og kommunelovens § 77 nr. 5. Stadig mer av den kommunale virksomheten organiseres utenfor den ordinære kommunale forvaltning. Slike fristilte organisasjoner kan utgjøre en utfordring for folkevalgt styring, innsyn og kontroll på grunn av at de ligger utenfor kommunestyrets direkte styring og administrasjonssjefens internkontroll. Hvordan kommunestyret forvalter sitt eierskap er viktig for å sikre kvalitet på tjenester og god forvaltning av kommunens verdier. Formålet med eierskapet og eventuelle prinsipper for hvordan eierstyringen utøves, er et viktig utgangspunkt for kontrollutvalget når de skal påse at eierskapet forvaltes i tråd med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Selskapskontrollen kan omfatte både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon. Eierskapskontroll vil si å se hvordan kommunen utøver sitt eierskap. Slik kontroll er obligatorisk for kommunene å utføre. Det vil være naturlig at undersøkelsen ser på kommunens styring av selskapet gjennom havnestyret og havnerådet og eventuell annen kontakt mellom eier og selskap. Forvaltningsrevisjon skal sikre at selskapet drives på en økonomisk og etisk forsvarlig måte og at det oppfyller sine mål.
Kommunestyret i Sunndal vedtok Plan for selskapskontroll 2016 – 2019 i møte 05.10.2016 i sak 65/16. Vedtaket inneholdt også en bestemmelse om at kontrollutvalget gis fullmakt til å prioritere selskap og selskap som ikke inngår i planen dersom utvalget finner det nødvendig.

Kontrollutvalgets behandling 31.01.2017, sak 09/17:
Kontrollutvalget i Sunndal behandlet i møte 31.01.2017, sak 09/17 om en skulle bestille en selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH) på bakgrunn av oppslag i Tidens krav. I følge artikkelen i Tidens Krav har Kristiansund og Nordmøre Havn IKS krevd inn 18 mill. kr for mye i anløpsavgift. Dette er påstander som Hurtigruten ASA har fremført overfor Kystverket. Kystverket har på dette grunnlag utført tilsyn med KNH. Kystverket står fast ved at det er krevd inn over 18 millioner for mye i anløpsavgift.
Havnerådet som er eierorganet, tar ut ca. 200 000 kr årlig i møtegodtgjørelser, som egentlig skulle ha vært belastet kommunene.

Kontrollutvalgets vedtak 31.01.2017:
Kontrollutvalget ønsker på bakgrunn av saken å vurdere en selskapskontroll i selskapet, men velger foreløpig å sette saken opp på oppfølgingslisten.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder.

Kontrollutvalgets behandling 31.03.2017, sak 12/17:
Kontrollutvalgssekretariatet bes undersøke om andre eierkommuner er interessert i en eierskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.

Kontrollutvalgets vedtak:
Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet.

Brev ble sendt alle eierkommunene 02.06.2017. Kontrollutvalgene i Nordmørskommune som er medeiere (8), svarer pr. telefon at de ikke er interessert. Gjemnes kommune (6 %) skal drøfte dette i kontrollutvalgsmøte 20.9.17. Kontrollutvalget i Hemne kommune (5 %) er de positiv til å delta. Kontrollutvalget i Hitra kommune (6 %) er de positiv til å delta dersom minst 50 % av eierne deltar.

Den 02.06.2017 svarer Møre og Romsdal Revisjon IKS på en forespørsel fra sekretariatet 19.05.2017 om omfang og praktisk gjennomføring av en eierskapskontroll.

Kontrollutvalgets behandling 21.09.2017, sak 25/17:
Kontrollutvalget fikk en redegjørelse fra oppdragsansvarlig revisor, som også er revisor i selskapet. Dette var opplysninger som er offentlige og gikk på hvordan forholdene rundt anløpsavgiften og selvkostregnskapet er. Kystverket har nå gitt tydeligere retningslinjer.
Leder i kontrollutvalget ønsket å gjøre en ny avklaring av hvor mange av eierkommunene som er interessert i en selskapskontroll. Mange kan ha fått en oppfatning av at det kun dreier seg om anløpsavgiften. Det kan ha blitt misoppfattet. Leder i kontrollutvalget ønsker derfor at en gjør en ny avklaring. Leder i kontrollutvalget ønsker ikke at det er et mindretall eller de minste eierne som initierer en selskapskontroll.
Derfor er det forslag i møtet om at en vesentlig andel av eierinteressene står bak bestilling av selskapskontroll. Til møtet 26.10.2017 ønsker en også en redegjørelse fra Sunndal kommune og hvordan statusen er for selskapet sett fra eierskapssekretariatet og representantskapet sin side.

Kontrollutvalgets vedtak:
Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, men avventer å bestille inntil alle kontrollutvalg har behandlet saken.

Det er ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen.

I neste møte ber en om at eierskapssekretariatet i Sunndal og Sunndal kommune redegjør for status i selskapet og en redegjørelse fra representantskapet.

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, men avventer å bestille inntil alle kontrollutvalg har behandlet saken.

Det er ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen.

I neste møte ber en om at eierskapssekretariatet i Sunndal og Sunndal kommune redegjør for status i selskapet og en redegjørelse fra representantskapet.

Leder sitt framlegg i møtet ble vedtatt med 4 stemmer. 1 stemte for innstillingen.

Til kontrollutvalgets møte 12.12.2017:

Nytt brev til eierkommunene som ikke hadde svart på brevet 02.06.2017, ble sendt 28.09.2017 med anmodning om ny behandling av henvendelsen datert 02.06.2017 basert på utfyllende opplysninger.

Gjemnes kommune har svart nei. Kontrollutvalget i Hitra kommune har behandlet saken den 23.10.2017 og ønsker å delta i en felles selskapskontroll. Kontrollutvalget i Kristiansund kommune behandlet saken i møte 19.10.2017 og ser positivt på at Kristiansund kommune deltar i en felles selskapskontroll av KNH. Det forutsettes at det blir tilført midler til dette fra bystyret. Det er den 01.12.2017 mottatt svar fra de andre eierkommunene sine kontrollutvalg Alle disse, med unntak av Smøla, stiller seg negativ til å delta i en felles selskapskontroll av KNH.

Med dette har en fått ubetinget ja fra 3 kommuner: Sunndal (9 %), Hemne (5 %), Hitra (6 %) og et betinget ja fra Kristiansund kommune (38 %). En er dermed opp i 58 % av eierandelene.

Det er 11 kommuner som er medeiere i KNH:
Aure (7%), Averøy (7%), Gjemnes (6%), Halsa (4%), Hitra (6%), Hemne (5%), Kristiansund (38%), Smøla (7%), Sunndal (9%), Surnadal (7%) og Tingvoll (4%).

Vedlegg:
- Brev til eierkommunene fra kontrollutvalget i Sunndal, datert 02.06.2017.
- Epost og brev fra Hurtigruten ASA til Kontrollutvalget i Sunndal, datert 20.06.2017.
- Svar fra Kontrollutvalget i Hemne kommune, datert 23.08.2017.
- Brev til eierkommunene fra kontrollutvalget i Sunndal, datert 28.09.2017.
- Svar fra Kontrollutvalget i Hitra kommune, datert 24.10.2017.
- Svar fra Kontrollutvalget i Kristiansund, datert 25.10.2017.
- Svar fra Kontrollutvalgene i Smøla, Averøy, Surnadal, Halsa, Aure og Tingvoll, datert 01.12.2017.
- Svar fra adv. Oddvar Overå til FKT ang. spørsmålet om revisors uavhengighet, datert 22.12.2010.

VURDERING

Det er viktig at det gjennomføres selskapskontroll i tråd med § 77 nr. 5 i kommuneloven. Kontrollutvalget skal "*påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m*". Dette gjelder både de selskap som kommunen er 100 % eiere i og de som en er deleiere i. Sunndal kommune har vedtatt en eierskapsmelding og det er viktig å påse om og på hvilken måte kommunen følger denne. Det er også viktig at en ser på hvordan forvaltningen av selskapet foregår. Derfor inneholder selskapskontrollen både en ren eierskapskontroll og en del som går mot forvaltningsrevisjon.

I oppdragsavtalen med revisjonen er det forutsatt at en får levert 2-3 forvaltningsrevisjonsprosjekt eller selskapskontroller pr. valgperiode. En har allerede i 2016/2017 bestilt og fått levert en forvaltningsrevisjonsrapport(sak PS 39/17). Skal en bestille en selskapskontroll nå, blir denne gjennomført i 2018. Det er mulighet for å bestille en siste forvaltningsrevisjonsrapport i 2018/2019 gjeldende for denne valgperioden. Viser til vedtak i sak 36/17 den 26.10.2017. Slik det ser ut nå er det Kristiansund, Sunndal, Hemne og Hitra av de 11 eierkommunene som er interessert i å bestille en selskapskontroll. De utgjør 58 % av eierne. Tar en utgangspunkt i at en full selskapskontroll koster nærmere 300 000 kroner, vil da Sunndal sine utgifter utgjøre ca. 48 000 kroner (16 %).

En bør bestille en full selskapskontroll som omfatter eierskapsstyring og forvaltningsrevisjon med bakgrunn i at en i Kommuneloven § 80 i interkommunale selskaper etter lov 29. januar 1999 nr. 6, i interkommunale styrer etter § 27 og i aksjeselskaper der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer, har kommunens eller fylkeskommunens kontrollutvalg og revisor rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll, så vel fra selskapets daglige leder som fra styret og den valgte revisor for selskapet. I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.

Eierskapskontrollen skal omfatte kontroll med forvaltningen av kommunens interesser, herunder om kommunen utøver sitt eierskap i tråd med eierskapsmeldingen og kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Forvaltningsrevisjonen skal omfatte vurderinger av selskapets økonomi, økonomiforvaltning, disponeringer, produktivitet og måloppnåelse.

Møre og Romsdal Revisjon IKS (MRR) er Sunndal kommune og Kristiansund kommune sin revisor. Selskapet er også revisor for KNH. Det strider ikke mot habilitetsreglene å bestille selskapskontrollen hos MRR, men sett fra et uavhengighetsståsted, forvaltningsloven og forvaltningsskikk er det ikke å anbefale. MRR har etter eget utsagn heller ikke ønske om å gjennomføre selskapskontrollen. Etter samtaler med kontrollutvalgssekretariatet for de deltakende kommuner i Trøndelag, Hitra og Hemne, kan de stå for bestillingen og da blir det deres revisjonsselskap Revisjon Midt-Norge som vil stå for utførelsen.

Sveinung Talberg
Rådgiver

Kontrollutvalget i Sunndal kommune

Sekretariatet:
Telefon: 71 11 14 52 - direkte
Telefon: 71 11 10 00 - sentralbord
Telefaks: 71 11 10 28
Mobil: 99160260
E-post: sveinung.talberg@molde.kommune.no

- Kristiansund kommune v/kontrollutvalget
- Averøy kommune v/kontrollutvalget
- Aure kommune v/kontrollutvalget
- Surnadal kommune v/kontrollutvalget
- Smøla kommune v/kontrollutvalget
- Gjemnes kommune v/kontrollutvalget
- Hitra kommune v/kontrollutvalget
- Hemne kommune v/kontrollutvalget
- Tingvoll kommune v/kontrollutvalget
- Halsa kommune v/kontrollutvalget

Deres referanse:	Vår referanse:	Arkivkode:	Sted/dato
	2017-191/STA	1563-030	Molde, 02.06.2017

SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Selskapskontroll er hjemlet i kommuneloven § 77 nr. 5 og nærmere omtalt i forskrift om kontrollutvalg §§ 13 til 15. Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av slik kontroll. Herunder skal det kontrolleres om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 3. Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll.

Kontrollutvalget i Sunndal vedtok i møte 22.09.2016 sak PS 30/16 Plan for selskapskontroll 2016-2019. Kommunestyret har i møte 05.10.16, sak PS 65/16 vedtatt planen etter innstilling fra kontrollutvalget:
Kommunestyret godkjenner kontrollutvalget sitt forslag til Sunndal kommunes plan for selskapskontroll for perioden 2016-2019. Kontrollutvalget gis fullmakt til å prioritere selskap og selskap som ikke er tatt inn i planen, dersom utvalget finner dette nødvendig.

Kontrollutvalget i Sunndal vedtok i møtet 11.05.17, sak PS 19/17 å gjøre en henvendelse til eierkommunene i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og høre om det er felles interesse for en selskapskontroll i dette selskapet.

Bakgrunnen for denne selskapskontrollen er de påstander Hurtigruten ASA har kommet med om feil i beregningen av havneavgifter samt de konklusjoner Kystverket har kommet med og som Samferdselsdepartementet støtter.

For å gjennomføre en full selskapskontroll er en avhengig av tilslutning fra de andre eierkommunene. På eget initiativ kan kontrollutvalget i Sunndal gjennomføre en begrenset eierskapskontroll vedrørende sitt eierskap og i tråd med vedtatt eierskapsmelding.

På bakgrunn av tilbakemeldingene fra de andre eierkommunene vil kontrollutvalget i Sunndal vurdere hva som er gjennomførbart.

En ber om en snarlig tilbakemelding. Kontrollutvalget i Sunndal sitt neste møte er 21.9.17.

Med hilsen

Trond M. Hansen Riise
leder

Sveinung Talberg
Rådgiver

Aspen, Jane Anita

Fra: Helga Grødal <helga.grodal@sunndal.kommune.no>
Sendt: 6. juli 2017 11:54
Til: Postmottak - Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Emne: ANLØPSAVGIFT I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS I PERIODEN 2012-2017 - KRAV OM TILBAKEBETALING - TIL ORIENTERING
Vedlegg: ANLØPSAVGIFT I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS I PERIODEN 2012-2017 - KRAV OM TILBAKEBETALING - TIL ORIENTERING.PDF; Krav om tilbakebetaling anløpsavgift - brev til Kristiansund og Nordmøre havn IKS fra Hurtigruten AS, datert 20.06.2017.PDF

Videresendes til Kontrollutvalget i Sunndal, etter beskjed fra rådmannen i Sunndal.

Mvh
Helga Grødal
arkivleder
Sunndal kommune

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal	
Kommunenr: 1563	
Dato: 6 JUL 2017	
Saks og Arkivnr: 1563	Løpenr: 223/17
Arkivkode: C26	Gradering:

Fra: Stein Lillebo (Stein.Lillebo@hurtigruten.com)
Sendt: 20.06.2017 14:44:36
Til: post@kystverket.no; postmottak@hitra.kommune.no; postmottak@hemne.kommune.no; Postmottak Halsa Kommune; Post Gjemnes kommune; Servicekontoret Averøy; Postmottak Aure kommune; Postmottak Tingvoll kommune; Post Surnadal; Post; Postmottak Smøla Kommune; Postmottak Kristiansund kommune
Kopi:

Emne: ANLØPSAVGIFT I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS I PERIODEN 2012-2017 – KRAV OM TILBAKEBETALING – TIL ORIENTERING
Vedlegg: Krav om tilbakebetaling anløpsavgift_20062017.pdf
Til Kystverket og kontrollutvalgene i eierkommunene i Kristiansund og Nordmøre havn IKS

Vi viser til Kystverkets henvendelse til kontrollutvalget i Kristiansund kommune av 24. april 2015 vedrørende anløpsavgiften i Kristiansund og Nordmøre havn IKS, herunder anmodning om gjennomføring av forvaltningsrevisjon av avgiftsområdet.

Vi viser videre til Samferdselsdepartementets vedtak av 3. mai 2017, hvor departementet stadfestet Kystverkets vedtak av 27. juni 2016 om at Kristiansund og Nordmøre Havn IKS skal tilbakeføre for mye innkrevd anløpsavgift fra og med 1. januar 2012. Samferdselsdepartementets vedtak viser at Hurtigrutens og Kystverkets innvendinger mot avgiftsnivået i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS var berettigede.

Til orientering har Hurtigruten i dag oversendt vedlagte brev til Kristiansund og Nordmøre Havn IKS med krav om tilbakebetaling av Hurtigrutens andel av overfakturert anløpsavgift i perioden fra 1. januar 2012 og frem til dagens dato.

Hurtigruten håper at kontrollutvalgene i eierkommunene nå vil følge saken nøye og påse at havnen oppfyller departementets vedtak, herunder ved å tilbakeføre for mye innkrevd anløpsavgift til Hurtigruten og andre brukere av havnen som har blitt utsatt for overfakturering.

Mvh/Best regards
Stein Lillebo
Prosjektleder Maritime Operations
Hurtigruten AS

Phone:+47 91529616

HURTIGRUTEN

HURTIGRUTEN AS
Fredrik Langes Gate 14
Postboks 6144 Langnes
9291 Tromsø
NO 914 904 633 MVA

Telefon: +47 970 57 030
Booking: 810 30 000
www.hurtigruten.com
firmapost@hurtigruten.com

Kristiansund og Nordmøre havn IKS
Astrupsgate 9
6509 Kristiansund

Kopi: Kystverket, samt kontrollutvalget i Hitra, Hemne, Halsa, Gjemnes, Averøy, Aure, Tingvoll, Surnadal, Sunndal, Smøla og Kristiansund kommuner

Vår ref: Deres ref: Dato: 20. juni 2017

ANLØPSAVGIFT I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS I PERIODEN 2012-2017 – KRAV OM TILBAKEBETALING

Vi viser til Samferdselsdepartementets vedtak av 3. mai 2017, hvor departementet stadfestet Kystverkets vedtak av 27. juni 2016 om at Kristiansund og Nordmøre Havn IKS skal tilbakeføre for mye innkrevd anløpsavgift fra og med 1. januar 2012. Vi viser også til artikkel i Tidens Krav datert 1. juni 2017, hvor havnen erkjenner å ha krevd inn 26,6 millioner for mye i anløpsavgift fra 1. januar 2012 og frem til i dag.

Hurtigruten legger til grunn at havnen vil rette tidligere feil ved å foreta oppgjør direkte overfor brukerne. Vi viser til Kystverkets vedtak, og også til styreleders uttalelser i ovennevnte artikkel i Tidens Krav om at havnen skal utbetale beløp «*direkte til brukerne*».

Hurtigruten viser i denne forbindelse til anløpsavgiftsforskriften § 7, andre ledd, hvor det eksplisitt fremgår at «*Kommunen kan fremføre overskudd og underskudd fra avgiftsregnskapet til påfølgende år. I løpet av en periode på 3-5 år skal ikke inntektene overstige kostnadene for årene samlet*». Anløpsregnskapet skal følgelig gå i null over en periode på 3-5 år. Det fremgår også av bestemmelsen at det kun er lovlig å fremføre overskudd (eller underskudd) innenfor en periode på maksimalt 5 år.

Kystverkets vedtak fastslår at Kristiansund og Nordmøre Havn IKS i de 5 årene fra 2012 til og med 2016 har tatt altfor høye anløpsavgifter. Siden dere hvert år har krevd inn mer anløpsavgift enn dere har vært berettiget til, kan dere følgelig ikke justere inn dette overskuddet ved å sette avgiften til null i påfølgende år, fordi dette eventuelt blir år 6, 7, 8 og så videre. Det overfakturerte beløpet må derfor betales tilbake direkte til Hurtigruten og eventuelt andre brukere av havnen.

I perioden fra 1. januar 2012 og frem til i dag har vi betalt NOK 5 222 317 i anløpsavgift for våre anløp til Kristiansund. Vi krever herved tilbake vår andel av det som er overfakturert i perioden 1. januar 2012 til 26. juni 2016. Vi legger til grunn at dere selv vil regne ut hvilken prosentandel av avgiftsbeløpet for hvert av årene som skal betales tilbake til Hurtigruten.

Beløpet bes tilbakebetalt i sin helhet til Hurtigrutens konto 5082.05.12097 i NOK senest 14 dager etter datoen for dette brevet.

Vi ser frem til å høre fra dere.
Med vennlig hilsen

Tor Geir Engebretsen
SVP Maritime Operations
Hurtigruten AS

Talberg, Sveinung

Fra:	Sverre Midthjell <Sverre.Midthjell@konsek.no>
Sendt:	23. august 2017 12:34
Til:	Talberg, Sveinung
Emne:	Svar fra kontrollutvalget i Hemne om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre havn IKS
Vedlegg:	2017000960_20375.pdf; 2017000960_20312.pdf

Viser til vedlagte svar på henvendelse om selskapskontroll fra kontrollutvalget i Hemne

Mvh,
Sverre B. Midthjell
seniorrådgiver
Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS

telefon: 908 30 248
epost: sverre.midthjell@konsek.no

KONSEK
Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal

Vår saksbehandler: Sverre B. Midthjell, tlf. **908 30 248**
E-post: sverre.midthjell@konsek.no
Deres ref.:
Vår ref.: 2017000085-3
Oppgis ved alle henvendelser
Vår dato: 23.08.2017

Henvendelse om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre havn IKS

Kontrollutvalget i Hemne kommune – behandlet i møte 21.8.2017, sak 24/17, henvendelse på vegne av kontrollutvalget i Sunndal om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.

Kontrollutvalget fattet følgende vedtak:
Kontrollutvalget er positivt til å delta i selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre havn IKS.

På vegne av kontrollutvalget i Hemne takker vi for henvendelsen og ser frem til et mulig samarbeid om et slikt prosjekt.

Vedlagt er saksfremlegg med utvalgets behandling av saken.

Med hilsen
Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS

Sverre B. Midthjell
seniorrådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur.

Vedlegg
Henvendelse om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre havn IKS

Kontrollutvalget i Sunndal kommune

Sekretariatet:
Telefon: 71 11 14 52 - direkte
Telefon: 71 11 10 00 - sentralbord
Telefaks: 71 11 10 28
Mobil: 99160260
E-post: sveinung.talberg@molde.kommune.no

- Kristiansund kommune v/kontrollutvalget
- Averøy kommune v/kontrollutvalget
- Aure kommune v/kontrollutvalget
- Surnadal kommune v/kontrollutvalget
- Smøla kommune v/kontrollutvalget
- Tingvoll kommune v/kontrollutvalget
- Halsa kommune v/kontrollutvalget

Deres referanse:	Vår referanse:	Arkivkode:	Sted/dato
	2017-294/STA	1563-030	Molde, 28.09.2017

SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Kontrollutvalget i Sunndal viser til brev til eierkommunene v/kontrollutvalget den 02.06.2017 der en inviterte til felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.
Dette på bakgrunn av følgende:

Kontrollutvalget i Sunndal vedtok i møte 22.09.2016 sak PS 30/16 Plan for selskapskontroll 2016-2019. Kommunestyret har i møte 05.10.16, sak PS 65/16 vedtatt planen etter innstilling fra kontrollutvalget:
Kommunestyret godkjenner kontrollutvalget sitt forslag til Sunndal kommunes plan for selskapskontroll for perioden 2016-2019. Kontrollutvalget gis fullmakt til å prioritere selskap og selskap som ikke er tatt inn i planen, dersom utvalget finner dette nødvendig.

Kontrollutvalget i Sunndal vedtok i møtet 11.05.17, sak PS 19/17 å gjøre en henvendelse til eierkommunene i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og høre om det er felles interesse for en selskapskontroll i dette selskapet. Brev ble sendt 02.06.2017.

Tilbakemeldingene fra eierkommunene var at Hemne og Hitra var positiv, mens vi mangler formelle svar fra de andre eierkommunene.

Kontrollutvalget i Sunndal behandlet saken på nytt i møte 21.09.2017, sak PS 25/17:
Kontrollutvalget fikk en redegjørelse fra oppdragsansvarlig revisor, som også er revisor i selskapet. Dette var opplysninger som er offentlige og gikk på hvordan forholdene rundt anløpsavgiften og selvkostregnskapet er. Kystverket har nå gitt tydeligere retningslinjer. Leder i kontrollutvalget ønsket å gjøre en ny avklaring av hvor mange av eierkommunene som er interessert i en selskapskontroll. Mange kan ha fått en oppfatning av at det kun dreier seg om anløpsavgiften. Det kan ha blitt misoppfattet. Leder i kontrollutvalget ønsker derfor at en gjør en ny avklaring. Leder i kontrollutvalget ønsker ikke at det er et mindretall eller de minste eierne som initierer en selskapskontroll. Derfor er det forslag i møtet om at en vesentlig andel av eierinteressene står bak bestilling av selskapskontroll.

Kontrollutvalgets vedtak:

Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, men avventer å bestille inntil alle kontrollutvalg har behandlet saken.

Det er ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen.

I neste møte ber en om at eierskapssekretariatet i Sunndal og Sunndal kommune redegjør for status i selskapet og en redegjørelse fra representantskapet.

En ber på denne bakgrunn om at kontrollutvalgene gir Kontrollutvalget i Sunndal kommune en skriftlig tilbakemelding på om de er interessert i en felles selskapskontroll da den første henvendelsen kan ha gitt inntrykk av at dette dreier seg om en kontroll rundt anløpsavgiften og selvkostberegningene.

Selskapskontrollen vil ikke ha en så snever tilnærming, men vil ta opp alle aktuelle problemstillinger i selskapet på bakgrunn av en prosjektplan bestilt hos revisjonen.

Med hilsen

Trond M. Hansen Riise
leder

Sveinung Talberg
Rådgiver

Talberg, Sveinung

Fra: Torbjørn Berglann <Torbjorn.Berglann@konsek.no>
Sendt: 24. oktober 2017 10:48
Til: Talberg, Sveinung
Emne: Selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre havn IKS - ny behandling
Vedlegg: 2017001291_20979.pdf

Se vedlegg.

KONSEK
Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS

Kontrollutvalgssekretariatet for
Romsdal
v/Sveinung Talberg
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Vår saksbehandler: Torbjørn Berglann, tlf. 400 67 058
E-post: torbjorn.berglann@konsek.no
Deres ref.:
Vår ref.: 2017000058-5
Oppgis ved alle henvendelser
Vår dato: 24.10.2017

Selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre havn IKS - ny behandling

Kontrollutvalget i Hitra kommune behandlet invitasjonen fra Sunndal kommunes kontrollutvalg på nytt i sitt møte 23.10.17, sak 28/17. Utvalget fattet følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget i Hitra kommune ønsker å delta i den felles selskapskontrollen av Kristiansund og Nordmøre havn IKS.

2. Kontrollutvalget ber om å få prosjektplan for selskapskontrollen til godkjenning.

Som det framgår av vedtaket og vedlagte særutskrift har kontrollutvalget sagt seg villig til å delta i selskapskontrollen uavhengig av andelen eiere som stiller seg bak.

Undertegnede er Hitra kommunes kontrollutvalgssekretær, all videre kommunikasjon i saken kan rettes til meg. Jeg ser fram til et (fortsatt) godt samarbeid.

Med hilsen
Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS

Torbjørn Berglann
rådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur.

Selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre havn IKS - ny behandling

Behandles i utvalg	Møtedato	Saknr
Kontrollutvalget i Hitra kommune	23.10.2017	28/17

Saksbehandler Torbjørn Berglann
Arkivkode FE - 037, TI - &58
Arkivsaknr 17/58 - 4

Kontrollutvalgssekretariatets innstilling
1. Kontrollutvalget i Hitra kommune ønsker å delta i den felles selskapskontrollen av Kristiansund og Nordmøre havn IKS.

2. Kontrollutvalget ber om å få prosjektplan for selskapskontrollen til godkjenning.

Behandling:
Sekretariatet redegjorde for saken.

Vedtak som innstilling.

Vedtak:
1. Kontrollutvalget i Hitra kommune ønsker å delta i den felles selskapskontrollen av Kristiansund og Nordmøre havn IKS.

2. Kontrollutvalget ber om å få prosjektplan for selskapskontrollen til godkjenning.

Saksutredning

Kontrollutvalget i Hitra kommune behandlet i sitt forrige møte, sak 21/17, en henvendelse fra kontrollutvalget i Sunndal kommune om å delta i en felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre havn IKS, KNH. Utvalget vedtok å delta i en selskapskontroll av KNH dersom minst 50% av eierne var villige til å delta. Fordi de øvrige eierkommunene ikke har svart på invitasjonen så selskapskontrollen ut til å bli skrinlagt på grunn av lav oppslutning.

Etter at kontrollutvalget i Hitra behandlet saken har imidlertid Hitra kommunes ordfører, som også er leder i havnerådet i KNH, henvendt seg til ordførerne i de øvrige eierkommunene med en henstilling om å delta i selskapskontrollen av KNH. I henvendelsen begrunnes behovet for en selskapskontroll blant annet med uroen rundt KNH etter Kystverkets tilsyn i selskapet, et tilsyn som har sin bakgrunn i en konflikt med Hurtigruten om beregning av havneavgiften. Ordføreren i Hitra har også henvendt seg direkte til kontrollutvalgets leder i e-post av 26.9 og 9.10 og bedt om at utvalget behandler henvendelsen om selskapskontroll på nytt. Også styrelederen i

KNH er positiv til en selskapskontroll (Tidens krav 8.10.17).

Kontrollutvalget i Sunndal kommune behandlet saken om selskapskontroll i sitt møte 26.9.17. Kontrollutvalget hadde da bare fått svar på invitasjonen fra kontrollutvalgene i Hemne og Hitra kommune. Utvalget i Sunndal kommune ønsker at majoriteten av eierne skal delta og inviterte derfor kontrollutvalgene som ikke har respondert på den første invitasjonen på nytt. Kontrollutvalget i Kristiansund skal behandle invitasjonen 26.10. Tidspunkt for behandling i de øvrige eierkommunene er uvisst. Endelig konklusjon om oppslutning og gjennomføring behandles i Sunndal kommunes kontrollutvalg 12.12.17. Dersom selskapskontrollen bare får oppslutning fra kontrollutvalgene i Kristiansund (38%), Sunndal (9%), Hemne (5%) og Hitra (6%) kommune betyr det likevel at 58%, og dermed majoriteten av eierkommunene, deltar.

Det er foreløpig ikke avklart hvilket revisjonsselskap som eventuelt skal utføre selskapskontrollen. Dersom Hitra kommunes revisor, Revisjon Midt-Norge, ikke skal stå for gjennomføringen, må kontrollutvalget søke kommunestyret om midler for å finansiere arbeidet. Behovet for finansiering avhenger rimeligvis av prisen og av stor andel av de øvrige eierne som ønsker å delta. Disse spørsmålene blir ikke avklart før i desember -17/januar -18.

Kontrollutvalgssekretariatets konklusjon
Bakgrunnen for at saken fremmes på nytt er at havnerådets leder/Hitra kommunes ordfører har gitt kontrollutvalget i Hitra samt øvrige eiere sin klare anbefaling om å takke ja til å delta i selskapskontrollen av KNH. Lederen må antas å ha god innsikt i selskapet, det er derfor naturlig at anbefalingen veier tungt i retning av et nytt positivt vedtak, men denne gangen uten betingelse om at minst 50% av eierne deltar. Et slikt vedtak vil sikre at selskapskontrollen blir en realitet, uavhengig av vedtakene i de øvrige kontrollutvalgene.

Kontrollutvalget bør be om å få godkjenne planen for selskapskontrollen, slik at medlemmene kan gi innspill til arbeidet før det settes i gang.

Talberg, Sveinung

Fra: Knut Evandt <Knut.Evandt@kristiansund.kommune.no>
Sendt: 25. oktober 2017 18:37
Til: Talberg, Sveinung
Kopi: Ole Henning Ødegård
Emne: Selskapskontroll - KNH.
Vedlegg: Særutskrift Selskapskontroll - Kristiansund og Nordmøre Havn.pdf

Hei.

Vedtaket i Kristiansund Kontrollutvalg i forbindelse med selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn er vedlagt.

Jeg skal gi deg beskjed når jeg vet noe mer om den videre behandlingen av saken.

Med vennlig hilsen

Kristiansund kommune
I medvind uansett vær

Knut Evandt 71574076
Konsulent 95709280
Kontrollutvalget www.kristiansund.no
Knut.Evandt@kristiansund.kommune.no

KRISTIANSUND KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2016-1401/01
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Knut Evandt
Dato:	23.10.2017

Saksframlegg

PS 44/17	**HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL OM SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS**

Kontrollutvalgets vedtak:
Repr. Torske fremmet følgende forslag til vedtak:

Kontrollutvalget i Kristiansund ser positivt på at Kristiansund kommune deltar i en felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS. Det forutsettes at det blir tilført midler til dette fra bystyret.

Kontrollutvalgets behandling:
Repr. Torskes forslag ble enstemmig vedtatt.

Talberg, Sveinung

Fra: Harald Stein Svendsen <Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no>
Sendt: 1. desember 2017 13:06
Til: Talberg, Sveinung
Emne: SV: Ny forespørsel om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS
Vedlegg: Særutskrift_event felles selskapskontroll_Smøla.pdf; Særutskrift_ event felles selskapskontroll.pdf; Særutskrift_ event felles selskapskontroll.pdf; Særutskrift_forespørsel om felles selskapskontroll_Halsa.pdf; Særutskrift_forespørsel om felles selskapskontroll_Aure.pdf; Særutskrift_forespørsel om felles selskapskontroll_Tingvoll.pdf

Hei!
Da har vi fått behandlet forespørselen i samtlige utvalg (ikke Rindal).
Særutskrifter følger vedlagt.

Mvh

Harald

Kristiansund kommune
I medvind uansett vær
Harald Stein Svendsen 71574075
Rådgiver 92438232
Kontrollutvalgssekretariatet på Nordmøre www.kristiansund.no
Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no

Fra: Talberg, Sveinung [mailto:sveinung.talberg@molde.kommune.no]
Sendt: 1. desember 2017 11:48
Til: Knut Evandt <Knut.Evandt@kristiansund.kommune.no>; Harald Stein Svendsen <Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no>
Kopi: Trond Hansen Riise <trond.hansen.riise@sunndal.kommune.no>
Emne: SV: Ny forespørsel om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS

Viser til nedenforstående epost med vedlegg. Jeg har fått tilbakemelding fra kontrollutvalget i Kristiansund, men etterlyser tilbakemelding fra de andre kontrollutvalgene. Kontrollutvalget i Sunndal skal ha møte 12.12.17 og behandle saker der, så jeg må ha et svar innen 5.12.17.

Med hilsen

Sveinung Talberg
Rådgiver

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Rådhusplassen 1
6413 Molde
Tlf 71 11 10 00 sentralbord
Tlf 71 11 14 52 direkte

Mob 991 60260
Epost sveinung.talberg@molde.kommune.no
postmottak@kontrollutvalgromsdal.no
Nettside kontrollutvalgromsdal.no

Fra: Talberg, Sveinung
Sendt: 28. september 2017 10:09
Til: 'Knut.Evandt@kristiansund.kommune.no'; 'harald.svendsen@kristiansund.kommune.no'
Kopi: 'Trond Hansen Riise'
Emne: Ny forespørsel om selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS

Kontrollutvalget i Sunndal gjorde følgende vedtak i møte 11.05.2017, sak PS 19/17:
«Kontrollutvalget ønsker å følge saken om «Selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS» videre ved at sekretariatet gjør en henvendelse til kontrollutvalgene i de andre eierkommunene og forespør om slik interesse der.»

Brev og forespørsel ble sendt 02.06.2017(vedlegg). Responsen eller interessen var liten: Hitra og Hemne er positiv, mens Gjemnes takker nei sammen med de øvrige Nordmørskommunene. Dette kan bero på at det i brevet kunne se ut som at det dreide seg om en selskapskontroll mot anløpsavgiften og selvkostregnskapet. Det var ikke intensjonen for kontrollutvalget i Sunndal ønsker en full selskapskontroll, der både eierskapsstyring og forvaltningsrevisjon inngår. Kystverket, departementet og revisjonen har gitt tydelige tilbakemeldinger på anløpsavgiften, så det er ikke noe stort tema.

Saken ble tatt opp igjen i kontrollutvalget sitt møte 21.09.2017, sak PS 25/17 med følgende vedtak:
«Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, men avventer å bestille inntil alle kontrollutvalg har behandlet saken.

Det er ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen.

I neste møte ber en om at eierskapssekretariatet i Sunndal og Sunndal kommune redegjør for status i selskapet og en redegjørelse fra representantskapet.»

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget fikk en redegjørelse fra oppdragsansvarlig revisor, som også er revisor i selskapet. Dette var opplysninger som er offentlige og gikk på hvordan forholdene rundt anløpsavgiften og selvkostregnskapet er. Kystverket har nå gitt tydeligere retningslinjer. Leder i kontrollutvalget ønsket å gjøre en ny avklaring av hvor mange av eierkommunene som er interessert i en selskapskontroll. Mange kan ha fått en oppfatning av at det kun dreier seg om anløpsavgiften. Det kan ha blitt misoppfattet. Leder i kontrollutvalget ønsker derfor at en gjør en ny avklaring. Leder i kontrollutvalget ønsker ikke at det er et mindretall eller de minste eierne som initierer en selskapskontroll. Derfor er det forslag i møtet om at en vesentlig andel av eierinteressene står bak bestilling av selskapskontroll. Til møtet 26.10.2017 ønsker en også en redegjørelse fra Sunndal kommune og hvordan statusen er for selskapet sett fra eierskapssekretariatet og representantskapet sin side.

Vedlagt følger derfor en ny henvendelse og presisering. Kontrollutvalget i Sunndal tar sikte på å behandle saken på nytt i møte 12.12.17 og ser fram til en tilbakemelding før den tid.

Med hilsen

Sveinung Talberg
Rådgiver

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Rådhusplassen 1
6413 Molde

Tlf 71 11 10 00 sentralbord
Tlf 71 11 14 52 direkte
Mob 991 60260
Epost sveinung.talberg@molde.kommune.no
postmottak@kontrollutvalgromsdal.no
Nettside kontrollutvalgromsdal.no

SMØLA KOMMUNE
KONTROLLUTVALGET

Saksmappe: 2017-1573/02
Arkiv: 033
Saksbehandler: Harald Svendsen
Dato:

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
31/17	Kontrollutvalget	29.09.2017

HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE VEDRØRENDE SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS (jfr RS 19/17)

Kontrollutvalgets vedtak (enst.):

Smøla kontrollutvalg er positive til et prosjekt med felles selskapskontroll, men vil vurdere på fritt grunnlag hvilket selskap som bør kontrolleres.

Spørsmålet om et eventuelt felles selskapskontroll tas opp som sak i Samarbeidsforumet for kontrollutvalgene på Nordmøre den 20.10.2107.

Harald S. Svendsen

sekretær

AVERØY KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1554/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Harald Svendsen
Dato: 25.09.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 18/17	Kontrollutvalget	02.10.2017

HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE VEDRØRENDE SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS (jfr RS 19/17)

Kontrollutvalgets vedtak: (enst.)
Kontrollutvalget på Averøy kan ikke se behovet for en selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn.
De forhold som knyter seg til «avgiftssaken» tør være godt kjent og utvalget kan ikke se at en selskapskontroll vil tilføre eierne noe ny informasjon.

Harald Svendsen
Sekretær

SURNADAL KOMMUNE
Kontrollutvalet

Saksmappe: 2017-1701/01
Arkiv: 033
Saksbehandlar: Harald Svendsen

Saksframlegg

Utvalssaksnr	Utval	Møtedato
PS 25/17	Kontrollutvalet	12.10.2017

HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE VEDRØRENDE SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Kontrollutvalget sitt vedtak: (samrøystes)

1 Kontrollutvalet i Surnadal vil ikkje ta initiativ til ein selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS. Det er uklart kva som vil vere målet for ei slik undersøking, og fleire av dei andre eigarkommunane har også avvist å delta. Ein selskapskontroll vil krevje ekstern revisjon, og slik og krevje ei tilleggsfinansiering.

2 Kontrollutvalet ber formannskapet, som eigar, vurdere om det er behov en gjennomgang av:

- Surnadal kommune sin eigarstrategi for selskapet.
- Informasjonsutveksling mellom representantar i selskapets organ og politisk leiing.

3 Kontrollutvalet ber også formannskapet, som forvaltar av eigarskapet til selskapet, på sjølvstendig grunnlag vurdere om det er behov for ein selskapskontroll.

Bakgrunn for saka

Kontrollutvala på Nordmøre har fått ein forespurnad frå kontrollutvalet i Sunndal kommune om å delta i ein felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn.

Spørsmålet om ein felles selskapskontroll har vært drøftet tidligere i de fleste utvalgene i distriktet, men det er ikke blitt fattet noe formelt vedtak i saken.

Temaet er drøfta i kontrollutvala tidlegare og var òg tema under samarbeidsforumet sitt møte 17.02.2017 .

Slik eg har tolka både drøftingane i kontrollutvala og tilbakemeldingene frå samarbeidsforumet var det lita interesse for å delta i eit slikt prosjekt.

Grunnen til dette var

1 . Ressursane til forvaltingsrevisjonsprosjekt er avgrensa og interne prosjekt bør prioriterast.

2 . Det var uklart kva som skulle vera målet med ein slik undersøking

3 . Det hadde vore meir nyttig med ein forvaltingsrevisjon i tilhøve til kystverket si (tilsynsstyresmakta) rolle.

I tillegg er det no avklart korleis avgiftsgrunnlaget skal bereknast.

Saka blir lagt fram til handsaming i kontrollutvalet.

Harald S. Svendsen

sekretær

HALSA KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1571/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: H. Svendsen
Dato: 10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 16/17	Kontrollutvalget	15.11.2017

HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE VEDRØRENDE SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Kontrollutvalgets vedtak:
Kontrollutvalget i Halsa kan ikke se behovet for en selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn.
De forhold som knyter seg til «avgiftssaken» tør være godt kjent og utvalget kan ikke se at en selskapskontroll vil tilføre eierne noe ny informasjon.

Saksoplysninger
Kontrollutvala på Nordmøre har fått ein forespurnad frå kontrollutvalet i Sunndal kommune om å delta i ein felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn.

Spørsmålet om ein felles selskapskontroll har vært drøftet tidligere i de fleste utvalgene i distriktet, men det er ikke blitt fattet noe formelt vedtak i saken.

Temaet er drøfta i kontrollutvala tidlegare og var òg tema under samarbeidsforumet sitt møte 17.02.2017 .

Slik eg har tolka både drøftingane i kontrollutvala og tilbakemeldingene frå samarbeidsforumet var det lita interesse for å delta i eit slikt prosjekt.

Grunnen til dette var

1 . Ressursane til forvaltingsrevisjonsprosjekt er avgrensa og interne prosjekt bør prioriterast.

2 . Det var uklart kva som skulle vera målet med ein slik undersøking

3 . Det hadde vore meir nyttig med ein forvaltingsrevisjon i tilhøve til kystverket si (tilsynsstyresmakta) rolle.

I tillegg er det no avklart korleis avgiftsgrunnlaget skal bereknast.

Saka blir lagt fram til handsaming i kontrollutvalet.

Harald S. Svendsen

sekretær

AURE KOMMUNE
KONTROLLUTVALGET

Saksmappe: 2016-1576/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Harald Svendsen
Dato: 13.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
15/17	Kontrollutvalget	17.11.2017

HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE VEDRØRENDE SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Kontrollutvalgets vedtak:
Kontrollutvalget på Aure ønsker ikke å delta i felles selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn.

Saksopplysninger
Kontrollutvala på Nordmøre har fått ein forespurnad frå kontrollutvalet i Sunndal kommune om å delta i ein felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn.

Spørsmålet om ein felles selskapskontroll har vært drøftet tidligere i de fleste utvalgene i distriktet, men det er ikke blitt fattet noe formelt vedtak i saken.

Temaet er drøfta i kontrollutvala tidlegare og var òg tema under samarbeidsforumet sitt møte 17.02.2017.

Slik eg har tolka både drøftingane i kontrollutvala og tilbakemeldingene frå samarbeidsforumet var det lita interesse for å delta i eit slikt prosjekt.

Grunnen til dette var

1. Ressursane til forvaltingsrevisjonsprosjekt er avgrensa og interne prosjekt bør prioriterast.
2. Det var uklart kva som skulle vera målet med ein slik undersøking
3. Det hadde vore meir nyttig med ein forvaltingsrevisjon i tilhøve til kystverket si (tilsynsstyresmakta) rolle.

I tillegg er det no avklart korleis avgiftsgrunnlaget skal bereknast.

Saka blir lagt fram til handsaming i kontrollutvalet.

Harald S. Svendsen

sekretær

TINGVOLL KOMMUNE
KONTROLLUTVALGET

Saksmappe: 2017-1560/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: H.Svendsen

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
28/17	Kontrollutvalget	09.11.2017

HENVENDELSE FRA KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE VEDRØRENDE SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Kontrollutvalgets vedtak (enstemmig):
Tingvoll kommune ønsker ikke å delta i en selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.

Saksopplysninger
Kontrollutvala på Nordmøre har fått ein forespurnad frå kontrollutvalet i Sunndal kommune om å delta i ein felles selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn.

Spørsmålet om ein felles selskapskontroll har vært drøftet tidligere i de fleste utvalgene i distriktet, men det er ikke blitt fattet noe formelt vedtak i saken.

Temaet er drøfta i kontrollutvala tidlegare og var òg tema under samarbeidsforumet sitt møte 17.02.2017 .

Slik eg har tolka både drøftingane i kontrollutvala og tilbakemeldingene frå samarbeidsforumet var det lita interesse for å delta i eit slikt prosjekt.

Grunnen til dette var
1 . Ressursane til forvaltingsrevisjonsprosjekt er avgrensa og interne prosjekt bør prioriterast.
2 . Det var uklart kva som skulle vera målet med ein slik undersøking
3 . Det hadde vore meir nyttig med ein forvaltingsrevisjon i tilhøve til kystverket si (tilsynsstyresmakta) rolle.

I tillegg er det no avklart korleis avgiftsgrunnlaget skal bereknast.

Saka blir lagt fram til handsaming i kontrollutvalet.

Harald S. Svendsen
sekretær

Notat.

Til: Forum for kontroll og tilsyn (FKT)
Fra: Lic. Jur. Oddvar Overå

Spørsmål vedrørende revisors uavhengighet ved utøving av kommunal og fylkeskommunal selskapskontroll.

1. Oppdraget, generelt om revisors uavhengighet og avgrensing av problemstillingen.

I styremøte i sak 56/10 fattet FKT følgende vedtak:

"Styret ønskjer å få utgreidd om det er noko til hinder for at kommunen sin revisor kan gjennomføra forvaltningsrevison/selskapskontroll i selskap som ein er valt revisor for."

På bakgrunn av forespørsel i skjermbrev 11.november 2010 fra kontrollsjef Hogne Haktorson,påtok jeg meg oppdraget med å gi en slik utredning.

Hovedregelen om revisors uavhengighet er inntatt i kommuneloven § 79, hvor det bl.a. heter at den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune ikke kan ivaretä denne funksjonen "dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet". Det samme gjelder også "dersom det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet". Bestemmelsen - som omfatter alle som utfører revisjonsoppdrag for kommunen/fylkeskommunen – er nærmere presisert i Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner m.v. kap. 6. Dessuten kan forvaltningslovens inhabilitetsregler komme til anvendelse – trolig også i forhold til private revisorer når de utfører revisjon for kommunen/fylkeskommunen(men om dette er det delte meninger). For disse vil også revisorloven kap. 4 gjelde.

I det store og hele vil nok de nevnte regelsett føre til samme løsning. Skulle en konkret vurdering føre til et annet resultat, vil den bestemmelsen som rekker lengst være avgjørende for spørsmålet om revisors uavhengighet eller inhabilitet, jf. Overå/Bernt, Kommuneloven med kommentarer (4.utg.) s.484.

Det er selvsagt en rekke grunner som kan medføre at revisor etter en konkret vurdering må erklæres inhabil. Å gå inn på en generell fremstilling av disse faller imidlertid utenfor rammen for dette oppdraget. Her vurderes kun om lov og forskrift, og da i særlig grad reglene om uavhengighetskravet og tilknyttet inhabilitet, generelt sett kan anses å være til hinder for å gi kommunens/fylkeskommunens revisor i oppdrag å utføre selskapskontroll for disse i selskaper hvor vedkommende også er valgt revisor.

Spørsmålet om hvilke vilkår som må foreligge for at et godkjent revisjonsselskap som er eid av kommuner og/eller fylkeskommuner skal kunne påta seg revisjon av revisjonspliktige selskaper eid av de samme kommunene/fylkeskommunene, holdes følgelig også utenfor drøftelsen. De problemstillinger som reiser seg i denne sammenheng synes i det alt vesentlige å være avklart i Finanstilsynets brev 6.juli 2010 til KS bedrift og Norges Kommunerevisorforbund. Se også "Faglig informasjon" vedrørende revisjon av kommunale aksjeselskaper datert 10.september 2010 på nettstedet "revisorforeningen.no". Her fremgår det at Finanstilsynet i ettertid har utdypet sin uttalelse i nevnte brev, og slått klarere fast at et revisjonsselskap som skal påta seg revisjon av kommunalt/fylkeskommunalt eide aksjeselskaper må organiseres med reell uavhengighet fra kommunen/fylkeskommunen og den interkommunale revisjonsenheten.

3. Generelt om selskapskontrollen

3.1 Hvilken rett å føre slik kontroll.

Hjemmelsbestemmelsen her er kommuneloven § 77 nr. 5, som fastslår at " Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m." Samme formulering er inntatt i § 13 i Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner, hvor det dessuten er bestemt at slik kontroll skal skje i henhold til en plan utarbeidet av kontrollutvalget og vedtatt av kommunestyret/fylkestinget.
Retten til å utføre denne kontrollen omfatter alt kommunalt/fylkeskommunalt eierskap som ikke er en del av kommunen/fylkeskommunen som juridisk person, men som er organisert som egne rettssubjekter i praksis som oftest aksjeselskaper og interkommunale selskaper (IKS). Eierskapets omfang og hvem som eventuelt er medeiere er i prinsippet uten betydning for kontrollpliktens utstrekning. Medeierskapet vil imidlertid kunne ha stor betydning for kontrollens innhold og omfang, jf kommuneloven § 80, som er den sentrale bestemmelsen i denne sammenheng.

3.2 Innholdet i begrepet selskapskontroll.

I kontrollutvalgsforskriften § 14 splittes innholdet i begrepet opp i to komponenter; en obligatorisk og en frivillig del. Den obligatoriske delen, som må antas å være synonym med kontrollpåbudet i kommuneloven § 77 nr. 5, betegnes som eierskapskontroll. I flg. departementets merknader til forskriftsbestemmelsen dreier denne kontrollen seg " primært om å kontrollere at dem som forvalter kommunens/fylkeskommunens eierskap utøver myndigheten på den måte som er fastsatt i vedkommende virksomhetslov, for eksempel aksjeloven". Videre fremgår det eksplisitt av forskriften at kontrollen selvsagt også skal omfatte om eierrepresentanten opptrer i samsvar med kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger. Slik jeg ser det – jf ordet "herunder" i forskriftsbestemmelsen – må vel eierskapskontrollen i en viss utstrekning også rette seg mot selskapets organer og administrative ledelse, ikke minst for å bringe på det rene hvilke gjennomslag eierinteressene har hos disse. Da beveger man seg sømmelig over i grenselandet til forvaltningsrevisjon, som i flg. Kommuneloven § 77 nr 4 og revisjonsforskriften § 7 innebærer "å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger". Denne formen for revisjon er som kjent, i tillegg til regnskapsrevisjon, obligatorisk i den ordinære revisjon av kommunens/fylkes

kommunale virksomhet, jf. kommuneloven § 78 nr. 2, mens den i kontrollutvalgsforskriften § 11 annet ledd heter at selskapskontrollen "kan" omfatte slik revisjon.

Det følger utenfor rammen av den aktuelle problemstilling å gå inn på nærmere drøftelse av om det særlig kan være anledet § 11 selskapskontrollen ingår omfatte forvaltningsrevisjon, og dermed gå inn i det for slik revisjon. Ansen av selskapets virksomhet vil ikke har vanse av vesentlig betydning. Det som kan vanse et spørsmål å drøftelse i denne sammenheng, er at forvaltningsrevisjonen er rettet av revisjonsmakten, noe som medfører at den skal utføres i henhold til god kommunal revisjonsskikk, og at oppdragsansvarlig revisor må oppfylle kravene i revisjonsforskriften § 11. Den selskapsrettslige delen av selskapskontrollen omhandles derfor ikke i denne fremstillingen, og i kontrollutvalgsforskriften § 18 tredje ledd heter det at "Kontroll som ikke er avgrenset selv hvem som gå dette vegne skal gjennomføres som selskapskontroll". Det må vere tvetydig åpenbart at man ikke sikter til selskapskontroll i snever forstand, jf. departementets uttalelser til bestemmelsen hvor det uttales at "Ikke som selskapskontroll, jf. § 14 tredje ledd, ikke vil utgjøre forvaltningsrevisjon, kan slik kontroll utføres av for eksempel kontrollutvalgets sekretariat".

6. Det selskapsrettslige problem – drøftelse.

Når man med forannevnte som bakteppe skal gå inn i kjernen av den problemstillingen som ligger til grunn for oppdraget, synes det hensiktsmessig å starte opp drøftelsen ut fra hvilke selskapsrettslige problemer det aktuelle kommunale eierskap er underlagt. Selv om plikten til å føre kontroll med kommunens/fylkeskommunens eierinteresser i selskaper som er helt generell vil den intensitet og intensitet for kontrollen bl.a. måtte vurderes ut fra konkret tilfelle. Og jeg vil i det følgende gjøre det klart at det ikke er noe det er noe av betydning for dette spørsmål hvem som kan benyttes til å utføre kontrollen. Jeg velger derfor først å drøfte problemstillingen i forholdet til de selskaper som er underlagt kommuneloven § 80, og deretter se på situasjonen i selskaper som har en annen eierskap.

6.1 Kommuneloven § 80 – selskaper.

Kommuneloven § 80 fastslår at kommunen/fylkeskommunen har en bestemmende innflytelse i selskaper organisert etter lov 29. desember 1995 nr. 6 om aksjeselskaper som kommunen eller fylkeskommunen alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner eier, eller som er helheide datterselskaper til slike selskaper. I forhold til disse har kommunens/fylkeskommunens kontrollutvalg og revisor rett til å kreve de opplysninger som finnes nødvendige for deres kontroll, både for selskapets regnskap og den valgte revisor for selskapet.

Det er uomstridt det klart at kommunen/fylkeskommunens revisor (eller en annen revisor som man har valgt å legge forvaltningsrevisjonen til en annen enn den som er ansvarlig for regnskapsrevisjonen) kan gis i oppdrag å foretaset kontrollen med selskapet, både i snever og vid betydning av dette begrepet. Det i denne sammenheng også Ot.prp.nr.70 (2002 – 2003) kap.5.3.6 hvor det uttales at "Spørsmålet om kommunen eller fylkeskommunens egen revisor skal utføre forvaltningsrevisjon i selskapet vil det ofte bero på om denne revisor har fått oppdrag om å foretaset kontroll i selskapet.

Spørsmålet blir da om en slik løsning lar seg opprettholde dersom kommunens revisor også er valgt revisor for det selskapet som skal kontrolleres. Jeg har ikke funnet at en slik konstellasjon er eksplisitt berørt hverken i lovforarbeidene eller i tolkingsuttalelser fra departementet. Om det foreligger noen ensartet praksis av betydning på lokalt nivå har jeg ikke hatt muligheter for å kartlegge, men jeg mener å ha sett eksempel på at et IKS – revisjonsselskap både har hatt revisjonen for kommunen og utført selskapskontroll i vid forstand av et AS eid av kommunen, og samtidig vært valgt revisor for dette selskapet. Det er imidlertid begrenset hvilken rettskildemessig vekt man kan legge på slike funn. Det de viser er at det aktuelle arrangementet har blitt vurdert som besiktsmessig.

Kan man så utlede noen bestemte føringer av ordlyden i kommuneloven § 80? Som nevnt ses der her at bl.a. kommunens revisor kan kreve de opplysninger som finnes påkrevd fra bl.a. den valgte revisor for selskapet. Det synes rimelig klart at lovkonsipistene ved bruk av denne formuleringen har bygget på en modell med forskjellige revisorer i disse rollene. I mangel av klare holdepunkter i forarbeidene om at man med denne ordlyden også har ment å sanksjonere en slik modell, synes jeg det blir for dristig å tre formuleringen til inntekt for et forbud mot at kommunens oppdragsansvarlige revisor for selskapskontrollen og selskapets valgte revisor kan være personidentiske. Rent lovteknisk ville det da også være problematisk, for ikke å si direkte kompliserte, å bygge disse forskjellig alternativer inn i lovteksten.

Spørsmålet blir da om et slikt forbud kan etableres med grunnlag i reglene om uavhengighetskravet. Kan det med andre ord hevdes at kommunerevisors posisjon som valgt revisor for det aktuelle selskapet har en slik tilknytning til dette at hans/hennes objektivitet som selskapskontrollør for kommunen kan anses svekket, eller i alle fall bli oppfattet slik? Det er klart at ingen kan revidere resultater av egne råd eller tjenester, men det er ikke det som er situasjonen her. (Jeg ser da bort fra de tilfelle hvor det kan stilles spørsmål ved om det foreligger brudd på reservasjonene i revisorloven § 6 – 5.) Selv om resultatet av regnskapsrevisjonen kan være av interesse både i forhold til eierskapskontroll og til en eventuell forvaltningsrevisjon av selskapet, så innebærer ingen av disse kontrollformer noen kontroll med utførelsen av regnskapsrevisjonen. (Dette er i siste instans en sak for Finanstilsynet.) Man står således ikke her overfor en typisk "bukken – og havresekken"-situasjon. I tillegg er det et ganske vesentlig og trolig avgjørende poeng at i "§ 80 – selskapene" så vil ikke kommunerevisor i egenskap av valgt revisor for det aktuelle selskapet komme i noe spesielt problematisk dilemma ved bruk av opplysninger som han/hun i den sistnevnte egenskap sitter inne med. Vedkommende er med andre ord i forhold til sitt oppdrag for kommunen/fylkeskommunen ikke bundet av den lojalitet til selskapet som taushetsplikten innebærer. Innsynsretten etter kommuneloven § 80 medfører nemlig at revisor og revisors medarbeidere kan gå og ber bruke, de ønskede opplysninger uten frykt for å bryte med revisorlovens bestemmelser. På sett og vis kan man si at forholdet har visse likhetstrekk med det som gjelder ved revisjon av konsernselskap, jf. revisorloven § 6 – 1 tredje ledd.

Når det gjelder " § 80 – selskaper " er jeg således kommet til at det ikke kan være noe i vegen for at kommunens revisor kan gis i oppdrag å utføre selskapskontroll selv om vedkommende også er valgt revisor for det aktuelle selskapet. Dette er temmelig opplagt når det gjelder selskaper hvor en kommune/fylkeskommune alene eier alle aksjene i et selskap, men ut fra den forutgående argumentasjon må konklusjonen rettslig sett bli den samme når det er flere kommuner og/ eller fylkeskommuner som er eiere. I sistnevnte tilfelle kan det imidlertid lett oppstå praktiske problemer ved bruk av selskapets valgte revisor når denne ikke samtidig er revisor for samtlige eiere, og i alle

fall hvor eierne av ulike grunner ikke er enig i en slik kombinert løsning. En situasjon hvor flere kontrollutvalg/revisorer kommer med innsynskrav og kontrolltiltak mot selskapet hver for seg, vil forståelig nok lett skape frustrasjon hos selskapets organer. Det er derfor sterkt å anbefale at innsyns- og kontrollfunksjonen i slike tilfelle blir regulert gjennom avtale mellom eierne, og at man da forsøker å komme frem til fellesløsninger, med mindre sterke ulike interesser på eiersiden skulle tale for individuelle opplegg. En sak for seg er jo for øvrig at et flertall av eierne gjennom sin representasjon i selskapets organer vil kunne ha det i sin makt å få avtalefestet at selskapets valgte revisor ikke skal ha adgang til å utføre annen kontroll med selskapet enn regnskapskontrollen.

4. Kontroll i selskaper som også har private rettssubjekter og/eller staten som medeiere.

I slike selskaper gjelder selvsagt også de prinsipielle argumenter som er anført foran om forholdet mellom selskapskontroll og regnskapskontroll, men her eksisterer det ikke noen særskilt innsynsrett for de kommunale/fylkeskommunale medeiere og deres kontrollorganer. Revisor for et slikt selskap er derfor underlagt den strenge taushetsplikten i revisorloven § 6 – 1 også overfor selskapets eiere. Riktig nok har revisor plikt til å gi opplysninger i et visst omfang når eierne opptrer som aksjonærer på generalforsamling eller selskapsmøte o.l., jf. revisorloven § 6 - 2, men bestemmelsen avskjærer helt klart selskapets valgte revisor fra å gi opplysninger til kommunens/fylkeskommunens kontrollorganer – det være seg kontrollutvalget eller kommunens egen revisor.

Det sier seg selv at selskapskontrollen normalt vil få et mer begrenset omfang her enn det som vil være situasjonen i forhold til " § 80-selskapene". Uten noe inngående praktisk kjennskap til detaljene, vil jeg anta at den, med utgangspunkt i kommunens/fylkeskommunens eierstrategi, i de t alt vesentlige vil måtte bestå i rapporter fra eierrepresentantene i selskapets organer og for øvrig det som lar seg utlede av åpne kilder vedrørende selskapets virksomhet, herunder presseomtale m.v..

Det sier vel også seg selv at de nevnte bestemmelser om taushetsplikt vil kunne sette den valgte revisor i en vanskelig situasjon i forhold til den medeier(fylkes)kommunen vedkommende har revisjonsoppdrag for. Når det gjelder den ordinære revisjon av kommunen/fylkeskommunen vil nok oppdragene være så pass atskilte at det normalt ikke vil komme i strid med uavhengighetskravet. Dersom samme revisor også skal brukes til å utføre selskapskontroll av det aktuelle selskapet, kan jeg imidlertid ikke skjønne annet enn at forholdet blir problematisk. Jeg viser i denne sammenheng til Ot.prp.nr.70 (2002 – 2003) kap.5.3.3 siste avsnitt, hvor departementet uttaler at man " ikke (ønsker) å gi kommunale kontrollutvalg og kommunens revisor rett til innsyn i selskaper som også har private rettssubjekter og staten som medeiere. Dette ville i tilfelle gi kommunene som medeiere en særrettighet i forhold til de andre eierne". Konsekvensen blir da en situasjon hvor oppdragsansvarlig revisor kan sitte inne med opplysninger av betydelig verdi for oppdraget, men som han/hun er avskåret fra å bruke. Nå skal ikke jeg reservasjonsløst hevde at en slik balansekunst er umulig å håndtere, og man kan jo i og for seg også hevde at kommunen/fylkeskommunen ikke ville fått tilgang til mer informasjon ved å bruke en annen kontrollør. Det er imidlertid all grunn til å anta at revisor i en slik kombinasjon som det her er tale om, vil måtte bære med seg en latent frykt for ikke å tråkke over grensene for sin taushetsplikt i forhold til selskapet, og at dette – i alle fall ut fra en objektiv bedømmelse – kan ha negativ innvirkning på oppdraget for kommunen/fylkeskommunen. Da er vi også straks i konflikt med uavhengighetskravet. Dette kravet er – i likhet med de alminnelige

habilitetskravene i forvaltningsrettens § 6 ikke bare begrunner i faren for at enkelte partsrolle eller klienter kan bli urettmessig favorisert, men også å forhindre situasjoner som kan virke hemmende på tjenesteutøvelsen. Selv med de begrensninger som her foreligger, blir min konklusjon at det å stille kommunens/fylkeskommunens revisor som sakrådgiver valgt revisor for et selskap som den kommune det er tale om, i alle fall ikke kan brukes som en forbure forvaltningsvedtaket av selskapet.

Hva så med forholdet til det selskapsrettslige, altså om selskapskontroller, eller å stille "lovpålagt" sakrådgiverrolle? Uten å vel kunnskap om de konkrete forhold er den enkelte rådige kommune/fylkeskommune i dette selskapet, men innen rettslig begrensning i det konkrete system det er grunnlag for å oppstille. Selv om dette kommer for i hvert fall ikke som definitiv revisjonsoppgave, må det det er snakk om som tilslig oppfylt av de alminnelige krav til uavhengighet også kommer til anvendelse når kommunens revisor skal utføre en slik oppgave.

En ting som jeg avslutningsvis kommer over i forbindelse med statsselskapskontroller er at denne ikke "hjemler" selskapet, men selskapets kommune/fykeskommunens eierutøvelse. Det er det selskapet det er de politiske myndigheter. Det det kunnskje være grunn til å spørre om ikke oppgaveporteføljen er på passe kritisk-tilpasset i forhold til av uavhengighetsbestemmelsene. Kombinasjonen kommune – og selvom revisor som utfører av selskapskontroller – er jeg ikke klar på i dagens, men under det ikke det er grunn til å bevare kommunes sakrådgiver i denne sammenheng. I Ot.prop. 62 (1999-2000) s. 10 heter det: "Selskapskontroll for å nå" s. 10. hvor det blir [illegible] det: "Det kan argumenteres med at en eierskapskontroll ikke "hjemler" selskapet som kommunens eierutøvelse. Å den [illegible] selskapsmålet, eje [illegible] selskapet [illegible] og [illegible] selskapet [illegible] Selskapet er [illegible] også [illegible] selskapet selv."

Det er min mening at den [illegible] av kommunen eierskapskontroller eller eierutøvelse. Å bakgrunnen av den argumentasjon som er anført foran, må det det er også nei [illegible] uavhengighetsbestemmelsene [illegible] selskapet. Det er videre slik at kommunens [illegible] selskapet [illegible] selskapet [illegible] selskapet [illegible] selskapet [illegible] selskapet [illegible]

Det kan spørres om de konkrete [illegible] er [illegible] dersom man [illegible] informasjon om dette [illegible] [illegible] Da vil [illegible] av den forutgående [illegible] Det er [illegible] selskapet [illegible] praksis. Et [illegible] som [illegible] det er [illegible] selskapet [illegible] det er [illegible] selskapet [illegible]

Oslo, 22. desember 2010

Odd [illegible]

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	212
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 41/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

BYGGEREGNSKAP - GNR. 45, BNR. 27 OG 28 - 282013014 PA HOELSAND BARNEHAGE

Sekretariatets forslag til uttalelse

Kontrollutvalget har i møte 12.12.2017 i sak PS 41/17 behandlet byggeregnskapet til **G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage**

Grunnlaget for behandlingen har vært statusrapport, datert 31.01.2016 og uttale fra Møre og Romsdal Revisjon IKS, datert 21.11.2017.

Prosjekt **G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage** hadde et vedtatt budsjett på kr 30 700 000 (inkl. mva.) Sluttregnskapet viser en totalkostnad på kr 32 136 800 (inkl.mva.). Dette tilsvarer et merforbruk på kr 1 436 800, eller 4,68 %, i forhold til vedtatt budsjett.

Prosjektet er vedtatt i Sunndal kommunestyre 18.06.2014 sak 35/14 og 10.02.2015 sak 4/15.

Det fremgår ikke av statusrapporten eller revisor sin uttalelse når byggeregnskapet er avsluttet. Oppstart av prosjektet var etter kontrakten uke 11 2015 og overtakelse var i mars 2016. Ifølge reglement for investeringsprosjekt i Sunndal kommune punkt 7.1 går det frem at administrasjonssjefen har ansvaret for at byggeregnskapet blir framlagt så snart som mulig etter at anlegget er overlevert, og senest 1 år etter at så har skjedd.

Kontrollutvalget vil bemerke at det har gått en del tid fra overtakelse skjedde og til statusrapport legges fram. Dette gir mindre rom for læring, forbedring eller tiltak.

Bakgrunnnen for dette prosjektet var at Kommunestyret den 06.02.13 i sak 1/13 vedtok at Malurten barnehage og Villabyen barnehage skal legges ned med virkning fra barnehageåret 2014/15 og at det skal opprettes en ny barnehage i lokalene til Furu skole og aktivitetssenteret.

Prosjektet er gjennomført i henhold til Lov om offentlige anskaffelser.

Av statusrapporten går det frem at prosjektet hadde en kontraktsmessig oppstartsdato i uke 11 2015. Kontraktsmessig sluttfrist skulle være etter omforent avtale. Overtakelse skjedde i mars 2016.

Kontrollutvalget bemerker at statusrapporten sin beskrivelse av oppstart, fremdrift og ferdigstillelse samt dato for avleggelse av byggeregnskap er mangelfull da faktiske datoer for disse aktivitetene ikke er oppgitt.

Revisor har funnet at konkurranse er gjennomført i tråd med Lov om offentlige anskaffelser.

Revisor har konkludert med at byggeprosjektets fremdrift samsvarer med vedtak og budsjettforutsetninger.

Revisor har konkludert med at det fremlagte byggeregnskapet stemmer med kommunens regnskap for prosjektet.

Revisor har konkludert med at utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører prosjektet.

Ut over dette, og det som fremgår av saksframlegget til kontrollutvalget og uttalelsen fra revisjonen, datert 17.11.2017, har ikke kontrollutvalget merknader til byggeregnskap eller statusrapporten for **G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage**

Kontrollutvalget anbefaler kommunestyret å godkjenne byggeregnskapet slik det er avlagt.

Saksopplysninger

Med hjemmel i kommunelovens § 77 nr. 1, Forskrift om kontrollutvalg, kap. 3 og 4 og reglement for investeringer vedtatt i Sunndal kommunestyre 22.06.2011 i sak 36/11, har kontrollutvalget gitt sin uttalelse til byggeregnskapet for **G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage.**

Vedlegg:

- Statusrapport m/følgebrev for G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage, datert 31.01.2016.
- Revisjonsuttalelse – sluttregnskap investeringsprosjekt G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage, datert 17.11.2017.

VURDERING

Statusrapport datert 31.01.2016 med oversendelsesbrev datert 21.11.2017 fra Sunndal kommune v/Eiendomssjef for prosjekt G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage er oversendt til kontrollutvalget sammen med revisors uttalelse datert 17.11.2017 for videre behandling. Dette i tråd med reglement for investeringer vedtatt i Sunndal kommunestyre 22.06.2011 i sak 36/11.

I statusrapporten fremkommer det følgende: Alle tillatelser er gitt etter Plan- og bygningsloven. Det er ikke registrert hendelser som medført alvorlige personskader. Det er gjennomført 22 vernerunder. Alle aktører har opptrådt tilfredsstillende på byggeplassen og der er prosjektleder sitt skjønn ingen hendelser som trenger spesiell oppfølging i etterkant av prosjektet. Prosjektleder sin vurdering er at alle involverte parter har gjort sitt for å få gjennomført prosjektet i henhold til planlagt fremdrift og økonomiske rammer. Det har vært en del utfordringer med hensyn til prosjektering ved at det ved ombygging i eksisterende bygg har fremkommet en del mangler som ikke er ivaretatt i beskrivelser. Merforbruket har sin årsak i de utfordringer prosjektet har hatt.

Av statusrapporten går det frem at prosjektet hadde en kontraktsmessig oppstartsdato i uke 11 2015. Kontraktsmessig sluttfrist skulle være etter omforent avtale. Overtakelse skjedde i mars 2016.

Kontrollutvalget bemerker at statusrapporten sin beskrivelse av oppstart, fremdrift og ferdigstillelse samt dato for avleggelse av byggeregnskap er mangelfull da faktiske datoer for disse aktivitetene ikke er oppgitt.

Det fremgår ikke av statusrapporten eller revisor sin uttalelse når byggeregnskapet er avsluttet. Oppstart av prosjektet var etter kontrakten uke 11 2015 og overtakelse var i mars 2016. Ifølge reglement for investeringsprosjekt i Sunndal kommune punkt 7.1 går det frem at administrasjonssjefen har ansvaret for at byggeregnskapet blir framlagt så snart som mulig etter at anlegget er overlevert, og senest 1 år etter at så har skjedd.

Kontrollutvalget vil bemerke at det har gått en del tid fra overtakelse skjedde og til statusrapport legges fram. Dette gir mindre rom for læring, forbedring eller tiltak.

Prosjektet er vedtatt i Sunndal kommunestyre 18.06.2014 sak 35/14 og 10.02.2015 sak 4/15. Bakgrunnnen for dette prosjektet var at Kommunestyret den 06.02.13 i sak 1/13 vedtok at Malurten barnehage og Villabyen barnehage skal legges ned med virkning fra barnehageåret 2014/15 og at det skal opprettes en ny barnehage i lokalene til Furu skole og aktivitetssenteret.

Prosjekt **G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage** hadde et vedtatt budsjett på kr 30 700 000 (inkl. mva.) Sluttregnskapet viser en totalkostnad på kr 32 136 800 (inkl.mva.). Dette tilsvarer et merforbruk på kr 1 436 800, eller 4,68 %, i forhold til vedtatt budsjett.

Revisor har funnet at konkurranse er gjennomført i tråd med Lov om offentlige anskaffelser.

Revisor har konkludert med at byggeprosjektets fremdrift samsvarer med vedtak og budsjettforutsetninger.

Revisor har konkludert med at det fremlagte byggeregnskapet stemmer med kommunens regnskap for prosjektet.

Revisor har konkludert med at utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører prosjektet.

Ut over dette, og det som fremgår av saksframlegget til kontrollutvalget og uttalelsen fra revisjonen, datert 17.11.2017, har ikke kontrollutvalget merknader til byggeregnskap eller statusrapporten for **G.nr. 45, Bnr. 27 og 28 - 2013014 PA Hoelsand barnehage.**

Kontrollutvalget anbefaler kommunestyret å godkjenne byggeregnskapet slik det er avlagt.

Sveinung Talberg
Rådgiver

Sunndal kommune
Eiendomstjenesten

KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET FOR ROMSDAL
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Deres ref:	Vår ref	Saksbehandler	Direktetelefon	Dato
	2017/639-4	Jan Erik Holthe	71 69 92 13	21.11.2017

Gnr. 45, bnr. 27 og 28, Holssand barnehage - byggeregnskap

Sluttregnskap for investeringsprosjekt på Hoelsand barnehage

Oversender med dette sluttregnskap og revisors uttalelse på sluttregnskapet for behandling i kontrollutvalget.

Med hilsen

Jan Erik Holthe
Eiendomssjef
Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Vedlegg
1 2013014-500-S1 Sluttrapport 31.1.2017 rev A
2 Sluttregnskap for investeringsprosjekt på Hoelsand barnehage - revisors uttalelse

Postadresse	Besøksadresse	Telefon	Bank
Boks 94, 6601 Sunndalsøra	Rådhuset	71 69 90 00	4202.59.12564
E-post:	**Internett**	**Telefaks**	**Org.nr**
post@sunndal.kommune.no	www.sunndal.kommune.no	71 69 90 01	964 981 604

MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Til **Sunndal Kommune**

Sluttregnskap for investeringsprosjekt Hoelsand barnehage

Vi har gjennomført de kontrollhandlinger som er avtalt med dere og listet opp nedenfor. Vårt oppdrag er utført i samsvar med ISRS 4400 – Avtalte kontrollhandlinger. Handlingene er utført for å bistå dere i vurderingen av riktigheten av investeringsprosjektet nevnt over som er avsluttet og medtatt i statusrapport pr 31.1.2017, med noen endringer etter den tid.

Prosjektregnskapet viser en kostnad på kr 32.136.800 (inklusiv merverdiavgift) med et merforbruk i forhold til budsjett på kr 1.436.800.

Vi har kontrollert at:

1. det er gjennomført konkurranse i tråd med Lov om offentlige anskaffelser
2. beskrivelse av byggeprosjektets fremdrift samsvarer med vedtak og budsjettforutsetninger
3. det framlagte prosjektregnskapet stemmer med kommunens regnskap for prosjektet
4. utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører det aktuelle prosjektet

Vi rapporterer våre funn nedenfor:

a) Med hensyn til punkt 1: Kommunen har gjennomført konkurranse i tråd med Lov om offentlig anskaffelse.
b) Med hensyn til punkt 2: Prosjektet er i samsvar med vedtak og budsjett.
c) Med hensyn til punkt 3: Fremlagt prosjektregnskap stemmer med kommunens regnskap.
d) Med hensyn til punkt 4: Utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører prosjektet.

Siden de ovenstående kontrollhandlinger verken utgjør revisjon eller begrenset revisjon i samsvar med revisjonsstandardene, gir vi ikke uttrykk for noen sikkerhet for at informasjonen ikke inneholder vesentlige feil.

Dersom vi hadde utført tilleggshandlinger eller hadde gjennomført revisjon eller begrenset revisjon i samsvar med revisjonsstandardene, kunne andre forhold ha kommet til vår kunnskap og blitt rapportert til dere.

Vår uttalelse er utelukkende utarbeidet for det formålet som er beskrevet i første avsnitt, og skal ikke brukes til noe annet formål. Uttalelsen er beregnet på Sunndal kommune.

Kristiansund, 17.11.2017
Møre og Romsdal Revisjon IKS

Bjarne Dyrnes
Oppdragsansvarlig revisor

Adresse: Kaibakken 1, 6509 Kristiansund N Telefon: 71 56 60 10 epost: post@mrrevisjon.no
Avd. Molde: Julsundveien 47A Surnadal: Kommunehuset
Organisasjonsnummer 917 802 149

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Kommunenr: 1563
Dato: 21 NOV 2017
Saks og Arkivnr: 1563 Løpenr: 322/17
Arkivkode: 210 Gradering: –

INNOVATION BY EXPERIENCE

STATUSRAPPORT

Prosjekt:
2013014 PA
Prosjektnavn:
Hoelsand barnehage

Byggherre:
Sunndal kommune

Sted, dato: Molde, 31.1.2016

Geir Inge Havnes
Daglig leder

Sted, dato: Molde, 31.1.2016

Rolf Gunnar Moen
Prosjektleder

Rapport nr.	Pr. dato	Beskrivelse	Utarbeidet av	Kontrollert av
S1		Sluttrapport for utførelse - entrepriser	RGM	GIH

VEDLEGG RAPPORT
Vedlegg 6.1: Kommunale vedtak vedr. budsjettramme

1 ORIENTERING OM PROSJEKTET

Kort om prosjektet. Størrelse, entreprisetype osv.

1.1 Roller i prosjektet

Rolle	Firma/aktør
Byggherre	Sunndal kommune
PA – Prosjektadministrasjon:	
PL - Prosjektleder	ÅF Solid Consult AS
BL – Byggeleder	Sunndal kommune
SØK – Ansvarlig søker	Harald Hjelle Arkitekter AS
Prosjekterende:	Harald Hjelle Arkitekter AS m/ kontraktsmedhjelpere (PRO gruppe)
RIB - Rådgivende byggeteknikk	Tømmerdal Consult AS
RIBr – Rådgivende brann	Sweco AS
RIE - Rådgivende Elektro	Karl Kvalsund AS
RIV - Rådgivende VVS	Nedreklepp AS
Hovedentreprenør E20-Bygg	Grytnes Entreprenør AS
Sideentreprise E30 - Rør	Sunndalsrør AS
Sideentreprise E36 - Luftbehandlingsanlegg	Jon L. Sæter AS
Sideentreprise E40 – Elektriske anlegg	Bratseth AS
Sideentreprise E70 - Utenomhusarbeider	-

2 MYNDIGHETER

Alle tillatelser er gitt etter Plan- og bygningslovens bestemmelser.
Rammetillatelse er gitt 18.12.2014
Igangsettingstillatelse er gitt 6.3.2015

3 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Krav i prosjektet BH sin SHA-plan som følges opp av entreprenør.

Antall varslede RUH pr. dato (Rapport om Uønsket Hendelse): 5 stk

Antall utførte SJA pr. dato (Sikker Jobb Analyse): 4 stk

Det ble ikke registret noen hendelser som har ført til alvorlige personskader.

Det blir gjennomført 22 vernerunder av entreprenør E20 (annenhver uke).
BL stilte jevnlig på disse rundene.

3.1 Betraktninger

Alle aktører har opptrådt tilfredsstillende på byggeplassen. Etter PL sitt skjønn er det derfor ingen hendelser som trenger spesiell oppfølging i etterkant av prosjektet.

De forhold som har vært, er diskutertog avklart i byggemøter / andre møter.

4 PROSJEKTSTATUS

4.1 Fremdrift entrepriser

Aktivitet	Kontrakt dato	Ny dato/ fristforlengelse
Oppstart	Uke 11 2015	
Sluttfrist	22.1.2016	Omforent avtale
Overtakelse		Mars 2016

4.2 Møtervirksomhet

Møtetype	Antall gjennomførte møter
Byggherremøter	21
Brukermøter	3
Prosjekteringsmøter	6
Byggemøter	26
Andre møter	Enkelte særmøter etter behov

5 KVALITET

Prosjektet er utført i henhold til konkurransegrunnlaget og skal være i henhold til prosjektert materiell. Det er gjort større og små avvik underveis, men disse skal være dokumentert via «AS BUILT»/ FDV dokumentasjonen

Prosjektet ble utført med hjelp av ÅF Prosjekthotell (Interaxo) hvor all korrespondanse og all dokumentasjon ble lagret. Kommunen kan ta ut dokumentasjon til sitt arkivsystem fra prosjekthotellet

6 ØKONOMI

Denne rapporten fokuserer på budsjettramme godkjent som er godkjent av byggherre.

6.1 Godkjente rammer

Budsjett i pkt 6.2 er vedtatt av kommunestyret i sak 35/14 (18.6.2014) og sak 4/15 (10.2.2015): Budsjett (kr 29,1 mill + kr 1,6 mill) Kr. 30,7 mill inkl. mva.

6.2 Regnskap/resultat

Kap			Kontrakt ekskl mva	Sluttoppgjør ekskl. mva
1-7	Entreprise kostnad	E20	11 382 082	12 890 905
		E30	2 249 490	2 242 800
		E36	2 080 075	2 247 500
		E40	2 205 215	3 117 000
		E70	0	0
8	Generelt		3 683 468	3 425 000
9	Spesielt		1 652 894	1 712 600
Sum ekskl. mva			**23 253 224**	**25 635 805**
Mva 25%			5 813 306	6 408 951
Sum inkl mva			**29 066 530**	**32 044 756**
Reserver og marginer			1 633 470	
Vedtatt budsjett			**30 700 000**	-1 344 756

7 OPPSUMMERING/KONKLUSJON

Etter Solid Consult AS sin vurdering har alle involverte parter gjort sitt for å få gjennomført prosjektet i henhold til planlagt fremdrift og økonomiske rammer. Gjennom strukturerte byggemøter og gode fremdriftsplaner er prosjektet styrt på en best mulig måte.

Det har vært en del utfordringer i prosjektet med hensyn til prosjektering, ved at det ved prosjektering av ombygging i eksisterende bygg, har fremkommet en del mangler som ikke er ivaretatt i beskrivelser.

Vårt regnskapet ovenfor er basert på de opplysninger vi har fått tilgjengelig.
Som det fremgår av regnskapet, er prosjektet påført ett samlet merforbruk på ca kr. 1,3 mill ut over budsjettet på kr. 30,7 mill. Dette er beklagelig, og har i all hovedsak sin årsak i de utfordringer prosjektet har hatt. Det skal nevnes at oppgjøret med entreprise E40 ikke er helt avsluttet, men det vil ikke komme vesentlige avvik i forhold til oppgitte tall.

Det registreres ett mindre avvik mellom vårt prosjektregnskap og Sunndal kommune sitt offisielle regnskap på ca kr. 23 000,- inkl mva. Vi antar dette fremkommer som følge av at det er foretatt mindre transaksjoner internt eller eksternt hos Sunndal kommune, som ikke er registrert i vårt system.

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	216
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 42/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

OPPDRAGSAVTALE MED MØRE OG ROMSDAL REVISJON IKS

Sekretariatets innstilling

1. Kontrollutvalget godkjenner vedlagte oppdragsavtale.

2. Sekretariatet får fullmakt til å innhente uttalelse fra rådmannen når det gjelder oppdragsavtalens innhold. Basert på denne uttalelsen, får sekretariatet i samråd med kontrollutvalgets leder, fullmakt til å gjøre presiseringer og/eller mindre justeringer i avtalen som ikke er av prinsipiell betydning. Det skal gis melding til kontrollutvalget om hvilke endringer som eventuelt er gjort.

3. Kontrollutvalgets leder signerer avtalen.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal på vegne av kommunestyret det løpende tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltning, jf. kommuneloven § 77.

I henhold til Forskrift om revisjon kap. 2, § 4, er revisor pålagt å arbeide planmessig og effektivt. Kontrollutvalget skal føre løpende tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltningen, herunder påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning, jf. Forskrift om kontrollutvalg, kap. 3, § 4 og kommunelovens § 78 nr. 1.

Sunndal kommunestyre fattet enstemmig vedtak i møte 13.05.2015 i sak 45/15 om å inngå som deltaker i Møre og Romsdal Revisjon IKS og at selskapet blir valgt som revisor for kommunen fra 1.7.2015. I vedtaket fikk kontrollutvalget mandat til å inngå og godkjenne engasjementsavtaler med Møre og Romsdal Revisjon IKS.

Av ulike årsaker kom Møre og Romsdal Revisjon IKS (MRR) ikke i drift før fra 1.februar 2017. Skifte av daglig leder i MRR, har også medført at arbeidet med oppdragsavtalen har tatt noe tid. Våren 2017 ble det avholdt felles arbeidsmøter mellom sekretariatene på Nordmøre, Romsdal og fylkeskommunen og konstituert daglig leder i MMR. Det ble i disse møtene avtalt å dele inn avtalestrukturen slik:

- Engasjementsbrev
- Oppdragsavtale

Daglig leder i Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal har i tillegg har hatt egne møter med daglig leder Veslemøy Ellinggard etter at hun kom i gang 1. mai 2017, der det har vært jobbet med avtaleutkastet.

Basert på dette følger vedlagt utkast: (deles ut i møtet)

- Vedlegg 1. Engasjementsbrev (u.off. Off.loven § 13, jf. fvl. §13 1. ledd nr. 2)
- Vedlegg 2. Oppdragsavtale (u.off. Off.loven § 13, jf. fvl. §13 1. ledd nr. 2)

VURDERING

Engasjementsbrev

Dette har revisor plikt til å utarbeide, jf. revisjonsstandard ISA 210 – Inngåelse av avtale om vilkårene for revisjonsoppdraget. Hensikten med engasjementsbrevet er fra revisor sin side å informere ledelsen (kommunestyret) om deres ansvar for intern kontroll og økonomiforvaltning, herunder å klargjøre hvilke forutsetninger og forventninger som ligger til grunn fra revisor sin side for å gjennomføre revisjonsarbeidet. Som det går frem av ISA 210 skal engasjementsbrevet sendes til ledelsen eller den som har ansvaret for styring og kontroll av virksomheten. Revisjonen har valgt å følge Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) sin tolkning av at dette brevet skal sendes kontrollutvalget på vegne av kommunestyret. Kommunestyret har det øverste tilsynsansvaret med den kommunale forvaltning og skal påse at kommunens regnskaper revideres på en betryggende måte, jfr. KL § 76. Kontrollutvalget er kommunestyrets utøvende organ, og skal på vegne av kommunestyret forestå det løpende tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltning, jfr. KL § 77. Sekretariatet har ikke drøftet innholdet i engasjementsbrevet med revisjonen, da dette oppfattes som revisjonens brev til kunden.

Oppdragsavtale

Kontrollutvalgets reglement sier ikke noe om hva engasjementsavtalen/oppdragsavtalen skal inneholde, men sekretariatet har tatt utgangspunkt i kontrollutvalgets engasjementsavtale med Kommunerevisjonsdistrikt 2 fra 2011, i forhandlingene med revisjonen og de andre sekretariatene. En har selvsagt også hatt med seg erfaringer fra samspillet mellom kontrollutvalg/kommune og revisjon.

Oppdragsavtalen skal regulere forhold som kontrollutvalget er opptatt av som kunde, herunder krav og forventninger til leveranseomfang, innhold og kommunikasjon med kontrollutvalget. Dette for at leveransen skal sikres og slik at utvalget skal settes i stand til å ivareta sitt tilsynsansvar overfor revisjonen.

I overgangen mellom Kommunerevisjonsdistrikt 2 og Møre og Romsdal Revisjon IKS, så har ikke forventningene til dialog og kommunikasjon blitt oppfylt. En har i denne avtalen forsøkt å sikre at det er gode rutiner for dialog mellom administrasjonen, revisjon og kontrollutvalg.

Det har fra revisjonen sin side også vært viktig å sikre at en har en ensretting i avtalene med kommunene i revisjonsdistriktet.

Oppdragsavtalen har tatt utgangspunkt i at kommunene skal ha tjenester i det omfanget de tidligere har hatt. Kommunene som tidligere fikk tjenester fra kommunerevisjonsdistrikt 2 har fått levert 2-3 forvaltningsrevisjoner i valgperioden. Kommunene knyttet til distriktsrevisjon Nordmøre har fått noe færre. Det legges her opp til at de to største kommunene (Molde og Kristiansund) får levert 1 forvaltningsrevisjonsrapport i året, mens de andre kommunene får levert 2 forvaltningsrevisjonsrapporter/selskapskontroller i valgperioden. En vil her vise til at det i forskrift om kontrollutvalg § 9, 1.ledd slås fast at kontrollutvalget skal påse at kommunen årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon. Oppdragsavtalen blir på dette området ikke i tråd med forskriftene på grunn av at det i budsjettet ikke er rom for mer enn 2 forvaltningsrevisjonsrapporter/selskapskontroller i valgperioden.

Sekretariatet mener avtaleutkastet er et godt grunnlag for å utvikle et konstruktivt samarbeid med MRR. Vi tror at avtalen kan bidra til å utvikle både revisjonen og kommunen. Forhåpentligvis vil en kunne styrke kontroll- og tilsynsaktivitetene på en god og effektiv måte.

Rådmannen skal ha mulighet til å uttale seg om oppdragsavtalen før godkjenning. En slik uttale er ikke innhentet på nåværende tidspunkt, men vil bli gjort når kontrollutvalget har akseptert avtalen.

Sveinung Talberg
Rådgiver

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2017-1563/06
Arkiv:	146
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 43/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

TILTAKSPLAN 2018 - KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget godkjenner Tiltaksplan for 2018, med de endringer som fremkomer i møte. Tiltaksplanen vil fortløpende bli oppdatert av kontrollutvalget i hvert møte.

Saksopplysninger

I kontrollutvalgets møte 21.09.2017, sak 27/17 vedtok utvalget Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2017-2019. Dette er en overordnet plan som må konkretiseres i en årlig tiltaksplan

Sekretariatet har laget et forslag til tiltaksplan for 2018 som diskuteres/vurderes i kontrollutvalget i hvert møte. En oppdatert versjon av tiltaksplanen vil til enhver tid ligge på www.kontrollutvalgromsdal.no

Vedlegg:
- Tiltaksplan 2018 – kontrollutvalget i Sunndal

VURDERING

Når det gjelder møtehyppighet, er det lagt opp til 6 møter, tre møter på våren og tre møter på høsten. I kontrollutvalgets første møte i 2018, vil møteplanen legges for hele året.

Tiltaksplanen er bygget opp etter samme mal som Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2017-2019, som utvalget vedtok i forrige møte.

Sveinung Talberg
Rådgiver

TILTAKSPLAN 2018

KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

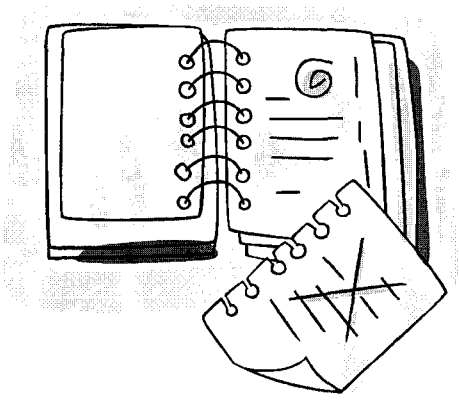

Oppdatert 12.12.17

Tilsyn med forvaltningen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med forvaltningen
Fortløpende rapportering	• Kontrollutvalgsmedlemmene skal ha tilgang til dokumenter fra alle politiske utvalg. • Erling Rød er kontrollutvalgets representant i kommunestyret. • Rapporter fra andre tilsynsorganer og kommunens svar/oppfølging. • Investeringsprosjekt. • Sykefravær (i tertialrapporteringen) • Oppfølging av politiske vedtak (i tertialrapporteringen) • Misligheter, anmeldelser og varslinger
Aktuell informasjon/orienteringer	Saker til oppfølging vil fremgå av kontrollutvalgets oppfølgingsliste. Rådmannen rapporter skriftlig tilbake til kontrollutvalget og orienterer muntlig i møtet. I den grad temaer/områder ikke blir undersøkt gjennom bestilling av forvaltningsrevisjon, kan det være aktuelt å be om tilbakemeldinger fra administrasjonen på ulike områder, bl.a. ut fra overordnet analyse for forvaltningsrevisjon. Slik informasjon blir spesifisert under hvert enkelt møte.
xx.2.18	• Virksomhetsbeøk/orientering fra enhetsleder.
xx.4.18	• Skatteoppkreverens årsrapport for 2017 og kontrollrapport fra Skatteetaten til orientering.
xx.6.18	• Økonomirapport 1. tertial.
xx.9.18	• Virksomhetsbesøk/orientering fra enhetsleder.
xx.10.18	• Økonomirapport 2. tertial.
xx.12.18	•

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med regnskapsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til regnskapsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er i all hovedsak relatert til bestemmelsene i kap. 4 i forskrift om kontrollutvalg.
xx.2.18	• Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2017.
xx.4.18	• Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2017. • Oppsummering og Årsavslutningsbrev for revisjonsåret 2017.
xx.6.18	• Revisjonen møter KU for å avstemme risiko- og vesentlighetsvurderinger.
xx.9.18	• Orientering om revisjonsstrategien for revisjonsåret 2018.
xx.11.18	• Orientering om oppfølging av årsavslutningsbrev for 2017.
xx.12.18	•

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med forvaltningsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til forvaltningsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for forvaltningsrevisjon og bestemmelsene i kap. 5 i forskrift om kontrollutvalg.
xx.2.18	• I årsmelding fra KU omtales oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsrapport(er). • Prosjektplan selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn.(KNH)
xx.4.18	•
xx.6.18	• Rapport fra selskapskontroll i KNH legges frem.
xx.9.18	•
xx.11.18	• Oppfølging av forvaltningsrevisjonsprosjektet «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon».
xx.12.18	• Bestilling av forvaltningsrevisjon i tråd med plan for 2016-2019.

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med selskapskontroll.

Møte	Oppgaver knyttet til selskapskontroll
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for selskapskontroll og bestemmelsene i kap. 6 i forskrift om kontrollutvalg
xx.2.18	
xx.4.18	•
xx.6.18	•
xx.9.18	•
xx.11.18	•
xx.12.18	•

Tilsyn med revisjonen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen
	Revisjonen rapporterer om sin virksomhet ved behov. Revisjonens plan for Sunndal kommune er til enhver tid tilgjengelig for kontrollutvalget. Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsene i koml. § 77 nr. 4.
xx.2.18	• Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, jf. NKRFs veiledere.
xx.4.18	• Statusrapport oppdragsavtale.
xx.6.18	•
xx.9.18	• Vedlegg til oppdragsavtalen «Honorar for gjeldende år» (2018) gjennomgås.
xx.11.18	• Statusrapport oppdragsavtale 1. halvår 2018. • Oppdragsansvarlig regskapsrevisors habilitetserklæring for Eide kommune for revisjonsåret 2018. • Revisjonens egenvurdering.

Budsjettbehandlingen

Møte	Oppgaver knyttet til budsjettbehandlingen
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i forskrift om kontrollutvalg § 18.
xx.2.18	
xx.4.18	•
xx.6.18	•
xx.9.18	• Forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2019 behandles kontrollutvalget.
xx.11.18	• Kontrollutvalget følger opp at kontrollutvalgets forslag følger med til kommunestyrets behandling av budsjettet (jf. reglement for kontrollutvalget § 4)

Kontrollutvalgets rapportering

Møte	Oppgaver knyttet til kontrollutvalgets rapportering
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i koml. § 77 nr. 6.
xx.2.18	• Kontrollutvalgets årsrapport for 2017 behandles og oversendes deretter kommunestyret til behandling. • Kontrollutvalgets årsrapport skal inneholde omtale av oppfølgingen av anbefalinger i forvaltningsrevisjonsrapporter/selskapskontroller .
xx.4.18	•
xx.6.18	•
xx.9.18	•
xx.11.18	• Kontrollutvalgets årsplan for 2019 vedtas og oversendes deretter til kommunestyret til orientering.

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1563/06
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 44/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

OPPFØLGINGSLISTE

Sekretariatets innstilling

Følgende saker føres opp på oppfølgingslisten: .....

Saksopplysninger

Intensjonen med oppfølgingslisten er å ha et oppsett av saker og problemstillinger som medlemmene ønsker nærmere utredet eller orientering om.

Oppfølgingsliste er et nyttig redskap for kontrollutvalget for å holde rede på status for saker man ønsker å følge opp eventuelt å ha til observasjon.
Listen kan fungere som et nyttig planleggingsredskap for aktiviteter som kontrollutvalget ønsker å gjennomføre når forholdene ligger til rette, eksempelvis befaringer.

Kontrollutvalget vedtar selv endringer i listen. Dette innebærer endring i status for den enkelte sak, det vil si følgende alternativ:

- Som nytt punkt
- Endringer i punkt (grunnet orienteringer gitt eller saken behandlet som egen ordinær sak i møte)
- Punktet går ut (saken anses for avsluttet fra kontrollutvalgets side)

Vedlagt følger:
- Ajourført oppfølgingsliste pr. 06.12.2017.

VURDERING

Dersom det er saker utvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i et senere møte, kan disse bli fremmet i møtet for oppføring på oppfølgingslisten.

Sveinung Talberg
rådgiver

KONTROLLUTVALGET I
SUNNDAL KOMMUNE

SAKSOPPFØLGING

(ajourført pr.06.12.2017)

Saker som er tatt opp:	Dato:	Ansvar:	Merknad:	Status:
Prosjektregnskap til kontrollutvalget. **Sak PS 08/16.**	31.01.17	KU	I tilknytning til kontrollutvalgets behandling av årsmeldingen for 2016 i sak 03/17 , pkt. 5.2, vil kontrollutvalget følge opp om kontrollutvalget får seg forelagt prosjektregnskap slik økonomireglementet beskriver. I tilknytning til dette vurderer kontrollutvalget hvilke revisjonsbekreftelser og revisjonshandlinger en ønsker utført.	13.03.17: Brev pr. epost til rådmannen. Kontrollutvalget ber om en liste på igangsatte prosjekt siden 1.1.2012 med en budsjettramme på over 4 millioner kroner og med en forklaring og status for prosjektene. 27.03.17: Brev fra rådmannen pr epost til kontrollutvalget. Det oversendes en oversikt senest 29.03.17. 05.04.17: Brev til rådmannen. Kontrollutvalget etterlyser listen over ferdige prosjektregnskap. En ønsker en redegjørelse til denne i møtet. Finnes det ikke byggeregnskap som skal framlegges for perioden 2008-2016? 06.04.17: Kontrollutvalget fikk oversendt et byggeregnskap med sluttrapport den 6.4.17 via Altinn som vil bli behandlet i kontrollutvalget 11.05.2017, sak PS 16/17. 11.05.17: Kontrollutvalget fikk i møtet en ny liste over pågående og ferdige prosjektregnskap. Kontrollutvalget er opptatt av at vedtatte rutiner for investeringsprosjekt følges og at prosjektene med regnskap avsluttes raskere og fremmes for kontrollutvalget, ØP og kommunestyret. 21.09.17: Økonomisjefen vil gjenta dette og oppfordre til dette i enhetene. 26.10.17: Rådmannen orienterte. Rådmannen og økonomisjefen vil følge opp rutinene i investeringsreglementet pkt. 7.1 om at ferdige investeringsprosjekt blir lagt fram så snart som mulig etter at anlegget er overlevert, og senest 1 år etter at overlevering har skjedd. **Kontrollutvalget ønsker å følge opp saken videre.**

Trygghetsalarmer og rutiner. **Sak PS 08/16.**	31.01.17	KU	Gjennom oppslag i avisene Aura Avis og Tidens Krav 28.12.2016, er kontrollutvalget i Sunndal v/leder blitt kjent med en sak relatert til utløsning av trygghetsalarm og manglende varsling og utrykking. Kontrollutvalget ønsker å få en redegjørelse i saken fra rådmannen. Det ble derfor sendt et brev til rådmannen 05.01.2017 med følgende spørsmål: 1. Kontrollutvalget ønsker svar på hvilke rutiner og prosedyrer som gjelder for tildeling, bruk, opplæring, varsling og utrykking angående trygghetsalarmer. 2. Kontrollutvalget ønsker å bli orientert om avtalen Sunndal kommune har med Kritiansund kommune angående trygghetsalamer. 3. Hvilke tiltak vil rådmannen sette i verk for å sikre innbyggernes tillit til denne viktige og sårbare tjenesten?	27.03.17: Brev fra rådmannen. Vedlagt er dokumentasjon fra 1986-87 vedr formidling av trygghetsalarmer, forslag til kontrakt samt instruks for ansatte. Dette ligger langt tilbake i tid, og det har derfor tatt tid å finne disse dokumentene. Det finnes ikke dokumentasjon hvorvidt dette er politisk eller administrativt behandlet. Generell rutiner ved alvorlige hendelser i pleie- og omsorgstjenesten: Lege kobles rutinemessig inn ved alle dødsfall. Lege avgjør om politi skal kobles inn Hendelser journalføres i pasientjournal. Den er taushetsbelagt. Avvik meldes i kommunens avvikssystem (Compilo) Alvorlige hendelser i pasientbehandlingen meldes til fylkesmannen Evaluering etter alvorlig hendelse knyttet til trygghetsalarm er gjennomført og følgende tiltak er gjort: a) Alle rutiner/prosedyrer knyttet til håndtering av trygghetsalarm er gjennomgått, deriblant: - retningslinjene for tildeling av trygghetsalarm - drift av trygghetsalarm v/saksbehandler - drift v/ ansvarlig på vakt - Drift v/servicetekniker - rutiner ved nedetid og feil i kommunikasjonsnettet - rutiner ved brudd på veiforbindelse b) ny rutine er avtalt med alarmsentralen i Kristiansund: alle innkomne alarmer skal sendes direkte til vakttelefonen i hjemmesykepleien i Sunndal – uten noen form for siling/vurdering c) bedre opplæring og informasjon til brukeren ved tildeling av trygghetsalarm Avviksmeldinger og ROS-analyser I sum ble det meldt 519 avvik i Sunndal kommune i 2016 hvorav 419 fra pleie- og omsorgstjenesten. Det ble gjennomført 14 ROS-analyser i 2016 og totalt er det gjennomført 40 ROS-analyser i 2015 og 2016 i Sunndal kommune. Målsettinger på dette feltet er innbakt i alle tjenestene og stabenes årsplaner fom 2017. Og status for dette blir gitt i tertialrapportene som legges fram for politikerne.

				Kommunestyret gjorde i sak 96/16 vedtak om at Sunndal kommune skal knytte seg til regionalt responssenter i regi av Kristiansund kommune. Det presise navnet er «Regionalt responssenter for velferdsteknologi» og er en del av «Regionalt senter for Helseinnovasjon og samhandling». Daglig leder tiltrådte stillingen primo mars. Arbeidet med utforming av selve tjenesten har så langt ikke involvert den enkelte kommune. Vedtaket i Sunndal kommunestyre går ut på at kommunen skal delta i prosjektet, og innebærer at dagens analoge trygghetsalarmer erstattes med digitale alarmer. Ytterligere kvalitetsmessige vurderinger og kravspesifikasjon til tjenesten vil utarbeides i samarbeid mellom deltagende kommuner. 11.05.17: Kontrollutvalget ønsker å følge saken videre nå når kommunen skal tilknyttes det digitale responssenteret. 21.09.17: Avtalen om tilknytning til det digitale responssenteret er kommet til behandling i ØP 4.10.17. 26.10.17: Rådmannen orienterte. Avtale med Kristiansund kommune som vertskommune for det digitale responssenteret ble vedtatt i kommunestyret 04.10.2017, sak PS 78/17. Det er nå signert avtale og utrulling av tjenesten skjer i uke 45. Deretter vil det skje en videre utvikling og utrulling. Helsetilsynet har åpnet tilsyn i saken som gjaldt manglende utrykning fra alarmsentralen 8.12.2017, men rapport etter tilsynet er ennå ikke mottatt. **Kontrollutvalget ønsker å følge opp saken videre.**
Selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS. **Sak PS 08/16.**	31.01.17	KU	Sunndal kommune har en eierandel i dette interkommunale selskapet på 9 %. I følge artikkelen i Tidens Krav har Kristiansund og Nordmøre Havn IKS krevd inn 18 mill. kr for mye i anløpsavgift. Dette er påstander som Hurtigruten ASA har fremført overfor Kystverket. Kystverket har på dette grunnlag utført tilsyn med KNH. Kystverket står fast ved at det er krevd inn over 18 millioner for mye i anløpsavgift.	31.01.17: Kontrollutvalget ønsker å følge opp saken om eventuell selskapskontroll i Kritiansund og Nordmøre Havn IKS ved å føre den opp på oppfølgingslisten. 31.03.17: Kontrollutvalgssekretariatet bes undersøke om andre eierkommuner er interessert i en eierskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS. 02.06.17: Brev til eierkommunene om invitasjon til selskapskontroll.

				06.09.17: Nordmørskommunene er ikke interssert. Hemne har svart ja. Hitra har svart ja, under forutsetning at minst 50 % av eierkommunene blir med. Egen sak på saklisten til kontrollutvalget sitt møte 21.9.17. 21.09.17: Kontrollutvalget ønsker å gjennomføre selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, men avventer å bestille inntil alle kontrollutvalg har behandlet saken. Det er ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen. I neste møte ber en om at eierskapssekretariatet i Sunndal og Sunndal kommune redegjør for status i selskapet og en redegjørelse fra representantskapet. 28.09.17: Nytt brev (tidl. 02.06.17) er sendt til eierkommunene som ikke har svart på første henvendelse. 26.10.17: Rådmannen sa at det i kommunestyremøtet 14.06.2017 var et tydelig budskap at KNH måtte dekke et underskudd i selskapet selv uten tilskudd fra Sunndal kommune. Rådmannen, som var tilstede som varamedlem fra Sunndal kommune på representantskapsmøtet 28.07.2017, sa at selskapet nå har en drift som er innenfor de nye inntektsrammene. Hvorfor brevet som låg ved sak PS 25/17 fra Hurtigruten til kontrollutvalget datert 20.06.2017 ikke kom frem til kontrollutvalget før det ble etterlyst av representanten Erling Rød 29.06.2017 kan være at det ble etterspurt før det ble journalført. Dette skal tas med i evaluering av rutinene. Viser for øvrig til sak OS 34/17 om status i saken om bestilling av selskapskontroll. Kontrollutvalget ønsker i neste møte at eierskapssekretariatet i Sunndal kommune orienterer om forvaltning av eierskapene i Varde AS, Kristiansund og Nordmøre Havn IKS og Sunndal Parkering AS. 06.12.17: Det er nå mottatt svar fra alle eierkommunene. **Kontrollutvalget ønsker å følge opp saken videre.**

Sunndalsøra Samfunnshus BA - forvaltning	31.03.17	Ordf./Rådm	Kontrollutvalget er gjennom Bjørn Stomsvik(repr. for en av andelshaverne i Sunndalsøra samfunnshus BA) blitt kjent med at det i Sunndal Samfunnshus BA ikke er blitt avholdt Generalforsamling siden 2006. Det er også andre forhold i dette selskapet som en er blitt kjent med som en vil ha verifisert og bekreftet. Sunndal kommune eier i dag 58,937 % av andelene i selskapet. Kontrollutvalget ønsker å undersøke forholdene nærmere og vil sende et brev til ordføreren der en ber om en redegjørelse. Hvis disse forholdene kan bekreftes, ber kontrollutvalget om en redegjørelse fra ordføreren om hvilke tiltak som blir satt i verk for å rydde opp i forholdene. Uavhengig av ordførerens redegjørelse vil kontrollutvalget vurdere å gjennomføre en selskapskontroll av selskapet.	05.04.17: Brev til rådmannen. Kontrollutvalget ønsker en redegjørelse på hvordan eierskapsforvaltningen foregår relatert til eierskapsmeldingen og saken om Sunndalsøra Samfunnshus BA. 05.04.17: Brev til ordfører. Det listes opp 11 forhold/spørsmål. Kontrollutvalget i Sunndal ser svært alvorlig på disse påståtte forholdene. Kontrollutvalget ber ordføreren verifisere og stadfeste om disse forholdene er slik som det er beskrevet. Hvis disse forholdene kan bekreftes, ber kontrollutvalget om en redegjørelse fra ordføreren om hvilke tiltak som blir satt i verk for å rydde opp i forholdene påpekt i ovennevnte punkt. Uavhengig av ordførerens redegjørelse vil kontrollutvalget vurdere å gjennomføre en selskapskontroll av selskapet. Kontrollutvalget ber om at ordføreren og rådmannen møter i kontrollutvalget sitt møte 11.05.2017 for å redegjøre i saken. 04.05.17: Rådmannen opplyser i brev datert 02.05.17 at hun vil gi en redegjørelse i møte 11.05.17. 11.05.17: Ordføreren var tilstede i møte og redegjorde for saken og viste til svaret han hadde gitt i notat datert 8.5.2017 til kontrollutvalget som svar på kontrollutvalgets brev med spørsmål av 05.04.2017. Det er fortsatt flere uavklarte spørsmål i saken og kontrollutvalget avventer engasjert advokat fra Sunndal kommune sin vurdering av saken. Sunndal kommune er nå i ferd med «å rydde opp». En skal få bedre rutiner på eierskapsforvaltning og rådmannen skal arbeide videre med dette i eierskapssekretariatet. 14.06.17: Sak i Sunndal kommunestyre 14.06.17: **PS 48/17** **Sunndalsøra samfunnshus BA - mandat til årsmøtet** Vedtak: Sunndal kommunestyre gir sin representant i årsmøtet for Sunndalsøra samfunnshus BA følgende mandat til kommende årsmøte: Det velges et nytt styre med 5 medlemmer. Det nyvalgte styret for Sunndalsøra samfunnshus skal gis i mandat og oppgave å: 1. Utrede en oppløsning av foretaket Sunndalsøra samfunnshus BA, med målsetting om full kommunal overtakelse av eiendommen og driften av denne 2. Styret skal anbefale om videre drift eller avvikling og salg til kommunen er best.

				3. Vurdere selskapets vedtekter og eventuelt endre selskapsform slik at selskapet kan drives lovlig, og en eventuell oppløsning blir mulig 4. Gjennomgå avtalene som ble inngått i forbindelse med byggingen av Sunndal folkebibliotek og Sunndal kulturhus, og vurdere om disse er tilfredsstillende fulgt opp av og for selskapet 5. Kalle inn til ekstraordinær generalforsamling for selskapet så snart disse oppgavene er utført, og legge sakene fram for denne. 21.09.17: Se RS 32/17 til kontrollutvalget. 26.10.17: Rådmannen orienterte om avholdt generalforsamling og valg av styre. **Sak PS 36/17. Kontrollutvalgets vedtak:** Kontrollutvalget merker seg valg av styret på generalforsamlingen. Kontrollutvalget ber Sunndal kommune vurdere lovligheten av valg av styre jf. § 8.2. i vedtektene. Kontrollutvalget ber Sunndal kommune som største eier medvirke til at valg og forvaltning av selskapet skjer på en måte som skaper tillit blant de andre eiere og innbyggerne. **Kontrollutvalgets behandling:** Representanten Erling Rød har i epost av 16.10.17 til kontrollutvalget henvendt seg om valg og habilitet når det gjelder avholdt generalforsamling og valg av nytt styre til Sunndalsøra Samfunnshus BA. Representanten Erling Rød mener valg av nytt styre bryter med vedtektene og at valget av kommunen sin økonomisjef som medlem i styret er gjort uten at kommunen har vurdert de habilitetsmessige følger dette har. Representanten Rød gjentok i møtet at valget bryter med vedtektene § 8.2. der valget skal skje som forholdstallsvalg. En er heller ikke kjent med at det er nedsatt en valgkomite som skal komme med forslag til styre. Representanten spurte også på nytt om rådmannen er klar over konsekvensene ved å velge inn økonomisjefen til kommunen i styret. Hele økonomiavdelingen blir da inhabil i saker som vedrører

				samfunnshuset. Kommunen sin tillit er her satt under press. Rådmannen svarte at det var et bevisst valg når økonomisjefen ble foreslått som medlem i styret og at det nå var viktig å få ryddet opp i forholdene. Nestleder Odd Helge Gravem mente det viktigste nå var å få ryddet opp og se fremover. Leder fremmet forslag om at kontrollutvalget ber Sunndal kommune vurdere lovligheten i valg av styre jf. § 8.2. i vedtektene. En ber Sunndal kommune som største eier medvirke til at valg og forvaltning av selskapet skjer på en måte som skaper tillit blant andre eiere og innbyggerne. Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder. (5 voterende) **Kontrollutvalget ønsker å følge opp saken videre.**

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2017-1563/06
Arkiv: 033
Saksbehandler: Sveinung Talberg
Dato: 10.11.2017

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 45/17	Kontrollutvalget	12.12.2017

EVENTUELT

Bestilling av forvaltningsrevisjonsrapport

Kontrollutvalgets vedtak i møte 26.10.2017, sak 36/17:

Kontrollutvalget vil vurdere en bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt i neste møte.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget registrerer at kommunen nå er inne i en omstillingsfase der en må redusere aktiviteten som følge av mindre inntekter. En bestilling og gjennomføring av forvaltningsrevisjon der anbefalingene i rapporten ikke kan iverksettes eller er uaktuelle på grunn av organisatoriske endringer, blir da lite hensiktsmessig.
En forvaltningsrevisjonsrapport koster i gjennomsnitt 200 000 - 300 000 kr og disse ressursene skal brukes på en rapport som gir læring, nytte og utbytte. En skal før neste møte på virksomhetsbesøk til Sunndal Energi KF. Dette selskapet kan være gjenstand for forvaltningsrevisjon og er ikke direkte berørt av nedskjæringene i Sunndal kommune. Kontrollutvalget vurderer bestilling av forvaltningsrevisjonsrapport i neste møte sette i lys av dette og en eventuell bestilling av selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med fremlegg framsatt i møtet av leder. (5 voterende)

Deltakelse på NKRF's kontrollutvalgskonferanse 7.2.-8.2.2018, Gardermoen:

Sekretærens innstilling

Kontrollutvalget i Sunndal deltar med følgende medlemmer på Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) sin kontrollutvalgskonferanse 2018:

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Sunndal ønsker å prioritere deltakelse på den årlige kontrollutvalgskonferansen til NKRF. Det ligger inne i budsjettet at alle i utvalget kan delta om ønskelig. Konferansen starter kl. 1000 første dag og avsluttes kl. 1300 andre dag.

Vedlegg: Invitasjon og program.

Fastsetting av kontrollutvalgets første møte i 2018

Sekretærens innstilling

Kontrollutvalget i Sunndal fastsetter første møte i 2018 til onsdag 1.februar

Saksopplysninger

Kontrollutvalget må fastsette sitt første møte i 2018 i dette møtet. Videre møteplan fastsettes i første møte i 2018 når en kjenner møteplanene for formannskap og kommunestyre i kommunene. Dette for å unngå møtekollisjon.

Forespørsel om Habilitet

Fra representanten Erling Rød har kontrollutvalget mottatt en henvendelse om habilitet samt Lov om offentlige anskaffelser. Det gjelder sak PS 88/17 og 89/17 i Sunndal kommunestyre den 22.11.2017 der ordføreren ba om vurdering av sin habilitet. Kommunestyret vedtok at ordførerern var habil i sakene. Se sak RS 56/17 under sak PS 38/17 i møtet i kontrollutvalget 12.12.2017.

Etter anmodning fra leder i kontrollutvalget er forespørsel rettet til NKRF der en har bedt om svar. Svar er ennå ikke mottatt. En er lovt svar til møtet 12.12.2017.

Vedlegg:
- Epost fra Erling Rød, datert 15.11.2017.
- Epost med forespørsel til NKRF, datert 22.11.2017.

Sveinung Talberg
rådgiver

PROGRAM

NKRFs Kontrollutvalgskonferanse

7-8 februar 2018

Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen

Hovedtemaer:

Digitalisering >

Arbeidslivskriminalitet >

Etikk >

Personvern >

Målgruppe
Ledere/medlemmer av kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretærer, revisorer og andre som er interessert i tilsyn og kontroll i kommunesektoren

Følg konferansen på Twitter:
#ku18nkrf
www.twitter.com/nkrf

Onsdag 7. februar

Møteleder: Daglig leder ***Rune Tokle***, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)

09.00 Registrering og kaffe + noe å bite i / utstilling

10.00 **Velkommen**
- Daglig leder ***Rune Tokle***, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)

10.10 **Åpning**
- Stortingsrepresentant ***Karin Andersen*** (SV), leder av Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

DIGITALISERING

10.40 **En tilstandsrapport fra digitaliseringen i kommune-Norge**
- *Elin Wikmark Darell*, leder av Værnesregionen IT

11.10 **Digitaliseringsstrategi i kommune-Norge**
- *Line Richardsen*, avdelingsdirektør for digitalisering i KS

11.40 Lunsj

12.40 **Innovasjonsbyen Bergen**
- *Dag Inge Ulstein* (KrF), byråd for finans og innovasjon i Bergen kommune

13.25 Pause / utstilling

13.45 **Hvordan kan den etiske standarden som lages for kommunene bistå kommuneledelsen og kontrollutvalgene?**
- *Tina Søreide*, professor ved NHH

14.30 Pause / utstilling

14.50 **Kontrollutvalgets rolle i undersøkelsen av byggesaksbehandling i Tjøme kommune**
- *Dag Erichsrud* (H), leder av kontrollutvalget i Tjøme kommune

15.40 Pause / utstilling

16.00 – 17.00 **Offentlig eierskap i et samfunn i endring**
- *Geir Lippestad* (A), byråd for næring og eierskap i Oslo kommune

19.30 Middag

– på vakt for fellesskapets verdier

Torsdag 8. februar

Møteleder: Daglig leder *Mona Moengen*, Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS (Rokus) og leder av NKRFs kontrollutvalgskomite

09.00 **Er den nye personopplysningsloven svaret på de teknologiske utfordringene vi møter de neste årene?**

▸ *Bjørn Erik Thon*, direktør i Datatilsynet

10.00 Pause / utstilling

10.20 **Kriminelle bygger Norge**

▸ *Einar Haakaas*, journalist og forfatter av boka "Svartmaling. Kriminelle bygger Norge"

11.05 Pause / utstilling

11.25 **Etikk i en ny mediehverdag**

▸ *Per Arne Kalbakk*, NRKs etikkredaktør

12.15 **Omdømme, varsling og kontroll**
– et skråblikk

▸ *Harald Stanghelle*, redaktør i Aftenposten

13.00 Lunsj

– på vakt for fellesskapets verdier

GENERELL INFO

NKRFs Kontrollutvalgskonferanse

7-8 februar 2018

Påmelding

- Påmeldingsfrist: 19. desember 2017.
- Bindende påmelding skal skje via NKRFs nettsider
- Faktura vil bli tilsendt etter påmeldingsfristens utløp.
- Det tas forbehold om endringer i programmet.

Konferansepriser*

- Kr 6 600 eks. mva. med overnatting (ikke-medlemmer: Kr 7 000)
- Kr 4 930 eks. mva. uten overnatting (ikke-medlemmer: Kr 5 330)
- Kr 1 120 eks. mva. for overnatting m/frokost fra 6. til 7. februar 2018

*) Deltakere fra kontrollutvalg i kommuner/fylkeskommuner hvor sekretærtjenesten ivaretas av virksomheter som er bedriftsmedlem i NKRF, oppnår medlemspris.

Avbestillingsbetingelser

- Avbestilling må skje skriftlig.
- Det vil ved avbestillinger etter påmeldingsfristens utløp kreves et gebyr på kr 500 til dekning av administrasjonsutgifter. Ved avbestilling senere enn en uke før konferansestart belastes 50 % av konferanseavgiften.
- Avbestilling ved legitimert sykdom behandles særskilt.
- Avmelding på konferansedagen, eller ev. uteblivelse, medfører full konferanseavgift.
- Ved hotellreservasjon kommer i tillegg ev. ansvaret overfor hotellet.
- Deltakelse kan ved behov overføres til en annen kollega.

Konferansested

The Qube - Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen

Forhåndsgodkjenning

11 timer iht. NKRFs krav til etterutdanning.

Velkommen på konferanse!

Norges Kommunerevisorforbund
Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo
Telefon 23 23 97 00, post@nkrf.no, www.nkrf.no
www.twitter.com/nkrf (#ku18nkrf)

faglig arena • nettverksbygging • inspirasjon

Talberg, Sveinung

Fra: Erling Rød <erlingrod@gmail.com>
Sendt: 15. november 2017 14:20
Til: Trond Hansen Riise; Talberg, Sveinung
Emne: Inhabil styreformann

Neste uke skal kommunestyret behandle 2 saker der Refstie etter mitt syn, er inhabil så det renner.
Sakene gjeler Newtonrom og
SuSu. http://innsyn.sunndal.kommune.no/Dmb/ShowDmbDocument?mId=867&documentTypeId=MI

Når det gjeldere Newtonrommet, er Næringsselskapet med på å utarbeide prosjektet. De får betaling for arbeidet og skal ha en fingere med i det videre arbeidet.
Næringsselskapet er part i saken

Når det gjelder SuSu er Næringsselskapet med på å utarbeide prosjektet og halvparten av arbeidet vil bli lagt på selskapet. Det blir det største oppdraget de nærmeste årene
Næringsselskapet er part i saken.

Rådmannen gjorde feilaktige vurderinger da hun sa ok.
Ordføreren plikter å vurdere sin egen habilitet. Det er ikke nok å overlate det til rådmannen.

Jeg vil fremme krav om at ordføreren blir inhabil.

Hva er din vurdering?

Saksopplysninger

En arbeidsgruppe med representanter fra Sunndal kommune, Hydro Aluminium Sunndal og Sunndal Næringsselskap (SUNS) arbeider for å få etablert et Newton-rom i Sunndal.

Oppvekst og omsorgsutvalget gav sin tilslutning til å arbeide videre med ideen og økonomi- og planutvalget fattet følgende vedtak i møte 30.05.2017:

«Økonomi- og planutvalget støtter initiativet om å utrede Newton-rom i Sunndal. Arbeidet med forprosjektet ledes av en styringsgruppe sammensatt med representanter fra Sunndal kommune, Hydro, Statkraft, Statnett og grunnskoletjenesten i Sunndal kommune. Arbeidet organiseres som et eget prosjekt med egen finansiering, og knyttes til SUNS som prosjektansvarlig. Daglig leder i SUNS Per Helge Malvik og skolesjef Liv Ingrid Horvli skal være sekretariat for styringsgruppa og utfører arbeidet med forprosjektet. Kostnadene med forprosjektet, beregnet til inntil kr. 200 000, finansieres fra næringsfondet.»

Med vennlig hilsen
SuSu-administrasjonen

Karin Halle
Programleder

Per Helge Malvik
Økonomiansvarlig

SuSu-adm
Mandat:
Administrativ og operativ ledelse av program-arbeidet

(min. 0,5% stilling fra hver kommune / år)

Talberg, Sveinung

Fra: Talberg, Sveinung
Sendt: 22. november 2017 11:04
Til: 'post@nkrf.no'
Emne: Kontrollutvalget i Sunndal - vurdering av ordfører sin habilitet og LOA

Kontrollutvalget i Sunndal kommune ønsker en vurdering av ordføreren i Sunndal sin habilitet på følgende grunnlag:

1. Ordføreren er styreleder i programkomiteen for SuSu-programmet
2. Ordføreren er styreleder i Sunndal Næringsselskap AS

SuSu-programmet:
Er et næringsutviklingssamarbeid mellom kommunene Sunndal og Surnadal med egen avtale og eget programstyre.

Sunndal Næringsselskap AS (SUNS):
Er et selskap med formål å arbeide for å fremme næringslivet i Sunndal kommune. Det skal skje ved å bidra til etableringer av ny virksomhet og utvikling av eksisterende virksomhet ved bruk av de økonomiske midlene selskapet rår over, og delta i andre selskaper som har som formål å utvikle næringslivet i kommunen. Sunndal kommune er største aksjonær med 50,49 % av aksjene.

I sak 88/17 skal Sunndal kommunestyre den 22.11.2017 behandle en sak om tilskudd til etablering av et Newton-rom i Sunndal. I Økonomi- og planutvalget, der saken ble behandlet i sak 117/17 den 07.11.2017, ba ordfører om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS som er en av flere deltakere i en arbeidsgruppe med representanter fra Sunndal kommune, Hydro Aluminium Sunndal og Sunndal Næringsselskap (SUNS) som arbeider for å få etablert et Newton-rom i Sunndal. Ordføreren fratrådte under behandlingen av habilitetsspørsmål. Varaordfører tiltrådte som ordstyrer. Rådmann redegjorde for sine vurderinger og anser ordføreren som habil. Økonomi- og planutvalget erklærte ordfører habil i behandlingen av saken, jf.
Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

I sak 89/17 skal Sunndal kommunestyre den 22.11.2017 behandle en sak om videre samarbeid om næringsutvikling i Sunndal og Surnadal og strategisk samarbeid om næringsutvikling gjennom en forlengelse av SuSu-programmet. I Økonomi- og planutvalget, der saken ble behandlet i sak 113/17 den 31.10.2017, ba ordfører om å få vurdert sin habilitet med bakgrunn i at han sitter som styreleder i Sunndal Næringsselskap AS. Rådmann redegjorde for de faktiske forhold i saken som har betydning for habilitetsspørsmålet: Sunndal Næringsselskap AS (SUNS) er ikke direkte part i saken, forholdet mellom SUNS og kommunen er regulert i et bestillingsdokument som er behandlet i kommunestyret, samt at den konkrete saken som foreligger er en strategisk beslutning om et videre samarbeid. På bakgrunn av dette vurderer derfor rådmannen ordføreren som habil. Utvalget sluttet seg til rådmannens vurderinger og erklærte enstemmig ordføreren habil i behandlingen av saken, jf. Forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Vedtakene i disse sakene gjorde at næringsselskapet fikk store oppdrag. SuSu vil være næringsselskapets største oppdrag et par år framover.

Spørsmål 2 er om ikke disse oppdragene også skal følge Lov om offentlige anskaffelser (LOA)?

Med hilsen

Sveinung Talberg
Rådgiver

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal

Rådhusplassen 1
6413 Molde
Tlf 71 11 10 00 sentralbord
Tlf 71 11 14 52 direkte
Mob 991 60260
Epost sveinung.talberg@molde.kommune.no
postmottak@kontrollutvalgromsdal.no
Nettside kontrollutvalgromsdal.no